JUOZAS ERLICKAS

Balerų

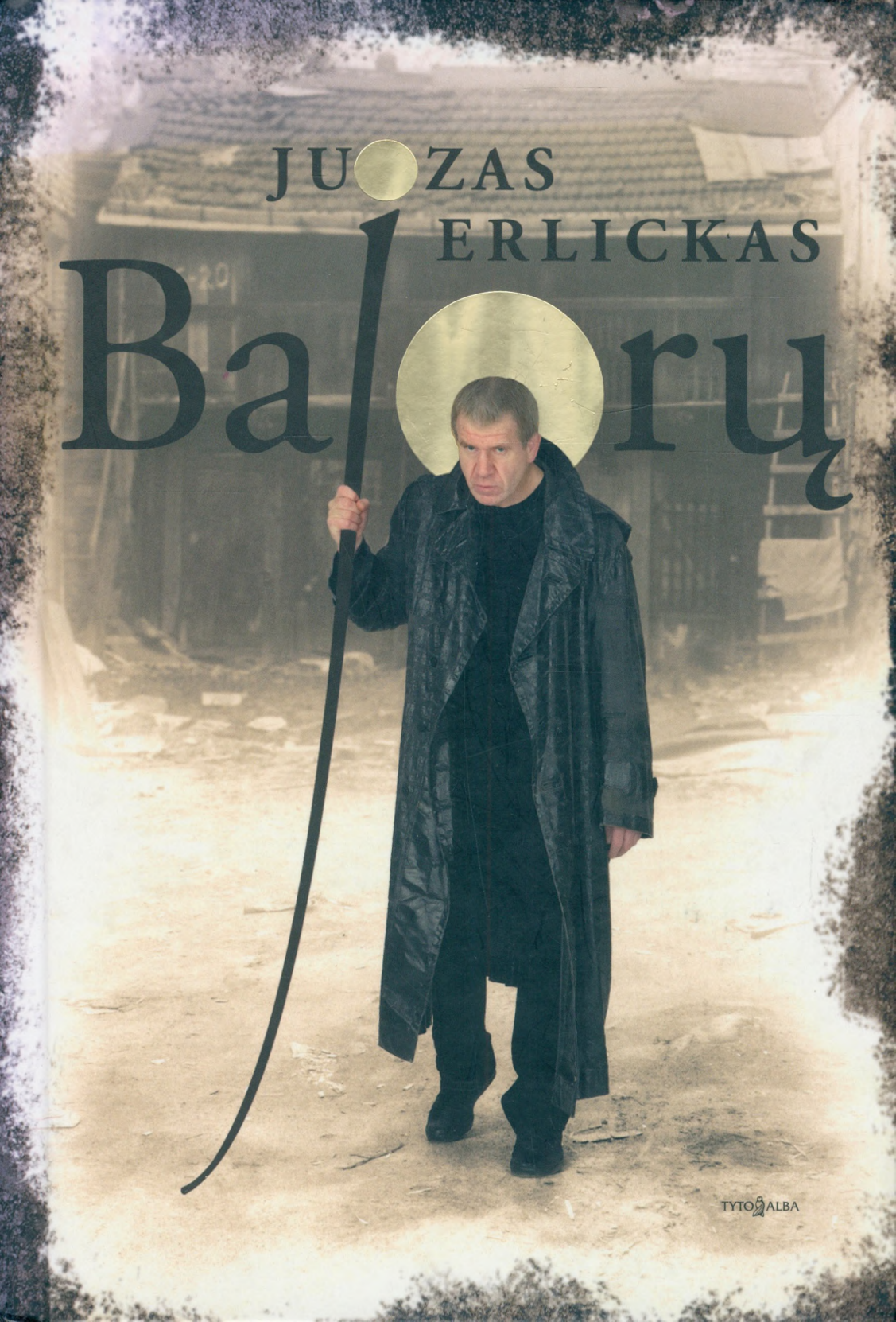

TYTO ALBA

JUOZAS ERLICKAS

Balorų

VILNIUS 2007

UDK 888.2-3
Er-115

© Juozas Erlickas, 2007
© Ilona Kukenytė, viršelio dizainas, 2007
© „Tyto alba“, 2007

ISBN 978-9986-16-584-2

Pradžia, kurioje viskas pasibaigia

Prisimenu, sėdėjau prie stalo, žvelgiau pro langą. Bet nieko neįžvelgiau, nes iki pietų galvoj būdavo tamsu, o po pietų dar labiau aptemdavo.

Buvau anuomet Lietuvos žemės raštininkas. Aprašydavau viską taip, kaip yra, bet kodėl taip yra, nesuvokiau. Gamtos ir visuomenės reiškiniai man buvo mįslė.

Kodėl žiemą žemė sukasi daugsyk lėčiau nei vasarą? Žmonės šneka: todėl, kad žiemą dirba visos valdžios ir nuolat kaišioja pagalius į Žemės rutulį.

Kodėl visi žino, kad tas ar anas – sukčius, o nežino tik teisėjas ir prokuroras?

Kodėl verslininkai remia visokius kvailus renginius, bet mano gyvenimo nenori paremt? O juk maniškis nėmaž ne rimtesnis už kokį šlapių marškinėlių konkursą.

Ūmai prasivėrė durys ir mano celėn įplasnojo žmona Mūza Juozapota. Nutūpė ant peties ir užgiedojo:

– Parašyk, Juozapai, euroromaną. Ir eurų gausi, ir bent kiek romantiškas atrodysi.

– Yes! – aš tuoj stvėriau plunksną. – Tik pasakyk, ką rašyt, kad europietį sudomintų.

– Euroromanui reikia meilės trikampio, – nurodė Mūza.

Nuleidau rankas. Gyvenime tokio nebuvau sukūręs.

– Reikia šaudyt ir gaudyt. Skaitytojui tai patinka.

– Bet jei pačiam skaitytojui pokšteltum į kaktą... – aš net sukikenau. – Kažin, ar patiktų... Dvigubi standartai!

– Ir dar... – Mūza Juozapota susikaupė, surūstėjo. – Sieksas! Būtinai reikia ir tą dalyką aprašyt.

Čia jau aš pasipiktinęs net pašokau. Ir kojelėm trypiau, ir barzdą kračiau.

– Viskas daugsyk aprašyta ir padaryta! Jei europietį tai vis dar domina, vadinas, europiečio protas – piemens protas.

Tokio padaro tikrai negalėjau gerbt.

Paskui aprimęs priėjau prie lango, užsisvajojau.

– Rašysiu apie tai, kas lietuvį jaudina. Kaip sierą žemę grobia... Kaip žalią kyšį ima... Ir paėmęs, kaip ąžuolas girių puikus, laukia teismo dienos... Teismo, aišku, nebus, užtat bus nacionalinis koloritas.

Mūza tik skėsčiojo sparnais ir klykavo:

– Kultūringas nesupras. O nekultūringas neskaito.

– Tai apie ką rašyt? – rėkiau.

– Rašyk apie gyvenimą.

Nusigręžiau į veidrodį ir išdidžiai atsakiau:

– Aš nepažįstu gyvenimo!

Tada atsiguliau į lovą, šiltai užsiklojau ir kentėjau kūrybines kančias. O Mūza skraidė po virtuvę ir tarškino rykais.

Tik leidžiantis saulei išgirdau mielą ausiai giesmelę:

– Ar kopūstų valgysi?

Nedelsdamas sėdau prie stalo ir užrašiau: „Ar kopūstų valgysi?“

– Labai net valgysiu! – atsakiau.

Užrašiau ir atsakymą. Išverčiau į anglų kalbą. Gera pradžia – pusė darbo. Jei Europos skaitytojas alkanas, kopūstai jį turėtų sujaudint.

Bet ne! Anas gi persisotinęs! Ko man dėl apsirijėlio plėšytis? Kiek tokį dvasiškai pripūsi, tiek jis pro antrą galą išbirbins... Ne romano, o rykštės jam reik.

Padžiovęs plunksną, paėmiau šaukštą. „Valgau ir riebėju! – stebėjaus. – Niekuom nenusipelnęs, o svoris vis auga!“

Tai man nepatiko. Aš, idealistas, visados svajojau suderinti tai, kas nesuderinama: valgyti riebiai, o atrodyti liesai. Propaguoti moralines vertybes, o vartoti materialines.

– O vis dėlto gerai būtų parašyt apie gyvenimą! – pasvajojau. – Savo malonumui. Bet pirma reikėtų pagyvent. Kažin, kur tas gyvenimas yra ir kaip jis atrodo?

Apžvelgiau butą. Čia buvo tik buitis. Padoriam žmogui to pakanka. Bet jei visi gyventų padoriai, tada nebūtų apie ką rašyt. Padoraus žmogaus gyvenimas nieko nedomina.

Tai negi nedorėlį aprašinėt? Jį reikia baust, izoliuot nuo visuomenės. Romane tokiam ne vieta!

Būna, koks tipelis pasiklysta tarp dviejų moterų, neberanda kelio net į namus ir vis tiek dar didžiuojasi savimi: aš mat sudėtinga asmenybė!

Norėtum! Buridano asilas tu.

Sunku rast herojų. Žmonėms patinka apie banditus skaityt. Tai reiškia, kad kiekvieno sieloj, apgniaužęs kuoką, dar tebetupi urvinis.

Kodėl tokiems turėčiau romaną rašyt?

Pravėręs langą prasižiojau ir pažėriau perlų kiaulėms:

– Jūs trainiojatės po naktinį Vilnių ir tariatės pažįstantys gyvenimą. Ir net iš aukšto žiūrite į sėdinčius prie knygų. Bet iš tikrųjų pažįstat tik prostitutes, policininkus ir alkoholikus. Todėl sakau jums: geriau trisdešimt metų gyventi su viena moterim, nei per vienus metus jų turėti trisdešimt. Tai seniai mūsų, vyresniųjų, išbandyta. Bet jaunimas vis tiek viską nori išbandyti pats. Tai reiškia, kad iš jaunimo išsivystys tiek pat kvailių, kiek jų yra tarp mūsiškių.

Ak, jus traukia nuotykiai! Bet gyvenime nėra nuotykių. Yra tik nelaimingi atsitikimai.

Ak, nerimsta dvasia! Žvelgi į audringą dangų ir vaidenas: ir tavyje siaučia didelės audros!

Bet jei skardžiai driokstelsi, šitai praeis.

Amen.

Tada vėl atsisėdau prie stalo ir žiūrėjau pro langą. Rytas. Priešais stūksančio daugiaaukščio languos žiebiasi šviesos. Tai tenykštės moterys duoda man ženklą, kad užeičiau, kol jų vyrai dar nepabudę.

Tik kad man nėr kada. Dirbti reik!

Sėduos prie stalo ir užsimerkęs rašau. Geras raštininkas rašo ilgais sakiniais, labai geras viską pasako dviem trumpais, o pats geriausias – vienu žodžiu.

Atsimerkęs regiu žodį „O...“ Nežinau, ką jis reiškia, ir nemanau, kad supras Europa, tačiau žinau, kad tai gali būti svarbu ateities kartoms ir visai žmonijai. Todėl elektroniniu paštu išsiunčiu žodį į branduolinių tyrimų centrą. Galėčiau ir buitinėm priemonėm jį išardyt, bet nedrįstu, nes spėju, kad šio žodžio branduolyje slypi milžiniška energija. Tokią suvaldyt ne mano jėgoms.

Pasijuntu išsekęs ir einu į lovą.

Šiandien jau nieko neberašysiu.

Daug žadanti pradžia

Sykį, ieškodamas bukesnės plunksnos, pagrabaliojau šiukšlių dėžėj. Bet kas gi tai? Maža raudona knygelė, tačiau iš jos – lyg iš atvertos Jėzaus širdies šventuose paveiksluose – sklido šviesa. Ar tik ne šv. Viktorino diplomas, kurio ieškot mūsų piligrimai andai beldėsi net į Maskvą?

Susijaudinęs paliečiau relikvijas lūpomis...

Ir tuo metu kažkas lyg mostelėjo sparnais, kažkas lyg triokštelėjo galvoj – tai šventoji mokslo dvasia nusileido ant aprūdijusių mano pusrutulių.

Pasijutau mokslinykas esąs!

Nuo tos dienos viskas mano gyvenime pasikeitė. Ėmiau viską suprasti. Ėmiau daryti gera Lietuvai ir sau.

Per pusmetį išradau duris, tarpdurį ir net keletą vietų už durų. Aišku, tai buvo genialu, bet šiandien tokie darbai manęs jau nebedomina. Dabar mano tikslas – išrasti vietą po saule. Tai turėtų būti rami, tamsi vietelė, tinkama amžinam naudojimui.

Žinojau, kad čia – šiaurės platumose, posovietinėse ilgumose – tai nelengvas uždavinys. Tad ir vėl, kaip andai, murksau prie stalo. Tik ant stalo – nebe šūsnys bet kaip prikeverzotų metraščių, o tikslūs grafikai, brėžiniai, sąskaitos ir net faktūros.

Išgirdau triukšmą. Tai į mano išrastas varstomas duris beldė jaunesnysis mokslinis bendradarbis tėvas Ožislovas, kuriam buvau skyręs užduotį – išbandyti vietą už durų. Jis reikalavo duonos ir žaidimų.

– Vienintelis jūsų žaidimas – laukti, – paaiškinau nebe pirmą

kartą. – Tam šitos vietos ir sukurtos. Man smalsu, ar žmogus, kantriai laukdamas, gali sulaukt.

Užtrenkiau duris ir pasinėriau į magišką skaičių pasaulį. Tris paras atėmiau iš pavasario, keturias pridėjau prie rudens, o septynias šventines visai išmečiau. Rudenį laukti lengviau, o per šventes išvis nieko nesulauksi. Kita vertus, kiekviena diena turi būti kaip šventė. Tada ir laukti nereikės.

Laikas ėmė lėkti sparčiau, net eilinis valdiškas trečiadienis įgijo romantiškų penktadienio atspalvių.

Bet vėl ėmė baladotis Ožislovas, teirautis, ar greit bus išrasta pažadėtoji vieta po saule. Pakilęs apsigobiau balta mantija ir paskelbiau išvadas:

– Visi jūs, o žmonės, trokštate daugiau, nei yra. Deja, mielas kolega, prie jūsų aštuoniasdešimties metų pridėjus senatvės pensiją ir atėmus natūralias jaunystės teikiamas privilegijas, jokia geresnė vieta, nei vieta už durų, nebeišeina. Mokykitės džiaugtis tuo, kas yra.

– O jei nieko nėra?! – šaukė tas nemokytas žmogelis.

– Džiaugtis niekuo yra aukščiausia džiaugsmo rūšis, – paaiškinau.

Tai buvo teorija. Žinojau, kad ji vaisinga, – juk būtent iš nieko išdygsta politikai, iš nieko jiems išdygsta pilys... – bet praktiškai ja naudotis nemokėjau. Antraip nė nebūčiau užsiėmęs mokslais.

Gėda prisipažint, bet kol kas nesugebėjau išrasti vietos po saule. Klaida, manding, slypėjo skaičiavimuose. Stiprus skaičiuotojas niekad nebuvau. Mokykloj, kiek pamenu, skaičiuodavau tik iki šimto. Vėliau – jau po pusę litro.

Diplomas gi – aukštojo mokslo, tad elementarių aritmetikos žinių man nesuteikė.

Ūmai toptelėjo: gal pirma reikia išrast užnugarį? O ten jau atrasčiau ir vietą po saule.

Deja, išrasti užnugarį buvo dar sunkiau. Reikėjo prie vieno

pridėti šimtą keturiasdešimt ir kiekvienam padauginti. Kelis nereikalingus uždaryti į Lukiškes ir iš trijų milijonų atimti nežinomą skaičių. Ilgai vargęs padegiau daugybos lenteles ir nusprendžiau išrasti nematomas jėgas, kurios timpčiotų mane už virvučių. Numaniau, jog tada nebūtų reikalingas nė užnugaris. Pagal mano skaičiavimus, nematomos jėgos atsirastų savaime, jeigu tik prieš tai aš pats kažkokiu būdu atsirasčiau itin gerai matomoje vietoje.

Išskleidžiau politinį Lietuvos žemėlapį ir uždėjau ant jo ekonominių kreivių tinklelį. Spindintys, susikertantys taškai buvo: Seimas, Vyriausybė, teismai... Mokslinis eksperimentas tik patvirtino tai, ką sakė prastuolio intuicija.

Kažkodėl labiausiai mane traukė teismai. Gal todėl, kad iš visų keturių valdžių tik vienintelis teismas eina... Visi atsistoja... Užtat ne visi atsisėda.

Tik kaip man pakliūt tarp teisėjų?

Kai užplūsdavo tamsumos, visados išsitraukdavau diplomą. Taip padariau ir šįsyk – akyse kaipmat prašviesėjo. Ūmai supratau, kad vienintelis būdas man įsiskverbt į uždarą teisėjų klaną – tapti teisiamuoju. Tik šitaip susipažinsiu su advokatais, prokurorais, teisėjais. Kuris iš jų viršiausias, nežinojau. Bet žinojau: visi ten giminės, visi kits kitam padeda nuteisti žmogų taip, kaip reikia.

Norint tapti teisiamuoju reikia padaryti nusikaltimą. Labiausiai man patiktų valstybės turtą švaistyt. Bet kaip prie jo prieit? Ir ne visada už tai teisiama.

Gal vištą pavogt? Tiek sugebėčiau – juk buvau diplomuotas specialistas. Bet už tokį menką žygį kolegos teisiamieji mane gaidžiu padarys.

Teisiamųjų prisibijojau. Filmuose banditai man net labai patiko, visados norėjau būti toks kaip jie: kietas, teisingas vyrukas, kišenėj ieškantis ne žodžio, o ginklo, visados apsuptas pulko

damų. Tačiau tie, kuriuos regėdavau mūsų kriminalinėse kronikose, atrodė ne kieti, o buki. Nors gal tai kaip tik gerai. Juk ir aš pats – bene kietas? Ko gero, būtent tarp bukų jausčiaus savo vietoj.

Reikėjo įsiskverbt į nusikaltėlių klaną. O tai irgi uždara sistema, nors ir ne tokia uždara, kaip teisėjų. Yra ten ir autoritetų, daugsyk autoritetingesnių už teisėjus, nes teisėjai tik anuos aptarnauja. Nebūtų nusikaltėlių, nebūtų ir teisėjų. O va jei teisėjų nebūtų, nusikaltėliai vis tiek veistųsi ir daugintųsi. Tiesa, gal ne taip sparčiai.

Ak, nebūčiau radęs diplomo, ramiai sau gyvenčiau... Kaip mokslas kvailiui susuka galvą!

– Kur aš esu? – paklausiau.

– Namie, – atsakė žmona.

Labai stebėjaus. Kur esu, ten ir būnu! Kam tad varstomas duris išradau?..

Keliais nesudėtingais veiksmais po penkiasdešimt išradau priekį ir žengiau ten.

Kieme stovėjo greitoji, o ant neštuvų gulėjo tėvas Ožislovas. Sulaukė vis dėlto.

Nuėjau į priekį nosies tiesumu, o kad nosis buvo kreiva, tai atsidūriau prie geležinkelio. Gerai, kad turėjau kastuvą, – nedelsdamas ėmiau raust urvą po bėgiais. Žinojau, kad geležinkelį peržengt draudžiama, bet nežinojau, kodėl. Traukinys, manding, irgi eina. Panašiai kaip teismas.

Po penkiolikos parų įveikiau pylimą ir atsidūriau paraeuropinėj zonoj.

...Gedulo ir Vilties rūmai „Nutrūkusi kadencija" dunksojo ant marių kranto, juosiami pušyno, ore tvyrojo ramybė. Neramūs buvo tik klientai – visi daugiau ar mažiau sutrikusio intelekto. Kai kuriems kadencija dar nebuvo nutrūkusi, bet jie labai nerimavo dėl ateities. O daugeliui ji buvo natūraliai nutrūkusi po

ketverių ar net dvylikos metų agonijos. Šie visur ieškojo priešų. Ir rasdavo! Lietuvos priešai puldavo grupėmis po dvylika, o asmeniniai priešai – pavieniui: išlįsdavo iš spintos, iškrisdavo iš medžio. Aišku, tai buvo specialiai apmokyti sanitarai. Pavojingas darbas! Išvydęs priešą, ligonis puldavo jį ir taikydavosi pasmaugt.

Ligonius kamavo reta Alcheimerio ligos forma: patys viską prisiminė, bet jiems vaidenosi, kad juos pamiršta Lietuvos žmonės. Deja, taip ir buvo.

Vienintelis veiksmingas gydymo būdas – pasirodymas per televiziją – buvo brangus, mat vargetų, kurių nutrūkusi kadencija, įtraukt į programą už dyka televizijos nesutiko. Teko taikyti vietinę anesteziją: rodyti ligoniams senus laikraščius, kuriuose buvo pilna jų nuosavų programų.

Retsykiais, kai pacientų būklė itin pablogėdavo, specialiu Vyriausiojo įsakymu Rūmų teritorijoje būdavo įvedama sovietų valdžia. Ant medžių suplevėsuodavo raudonos skaros, po medžiais būdavo pasodinami vietiniai bedarbiai: jie gerdavo degtinę ir traukdavo rusiškas dainas. Prie srutų vamzdžio atsistodavo piktas seniukas su armonika – „Ivanas“. Sanitarai išvesdavo ligonius pasivaikščiot, tie smalsiai stebėdavo aplinką ir džiūgaudavo: „Be mūsų – prie rusų! Taip jums ir reik, išgamos rinkėjai...“

Kai atėjau, ten kaip tik buvo eilinė Gegužės pirmoji.

– Šalin engėjus! – šaukė komsorgas Pabiedinskas. – Kelsim lervoliuciją!

– Už teisybę! – ragino samdinys Ramonas. – Piriot!

Ligoniai stvėrė mietus, šoko ant medinių žirgų ir mintyse nulėkė į Seimą.

Prisistačiau Vyriausiajam ir pranešiau:

– Noriu būti teisėjas!

– Ar išmanai įstatymus?

– Teisėjui to nereik, – paaiškinau. – Juk teismas – eina! Įsta-

tymų laikytis privalu tiems, kurie paeit nebegali. Bet, aišku, žinau, kad įstatymai surašyti Mozės lentelėse ir Mikaldos knygose. Atsiversiu ir paskaitysiu prieš miegą. O žmogų reikia teist pagal sąžinę.

– Susikišk ją žinai kur!..

– Žinau, – pasigyriau. – Bandžiau, bet netelpa. Tai reiškia, kad maniškė labai didelė. O tie, kam sutelpa, neturi teisės teist.

Jis paklausė:

– Kokia yra nekaltumo prezumpcijos viršutinė gerybinė funkcija ir apatinė nesudeganti suma?

Aš atsakiau:

– Visa, kas draudžiama, – nebaudžiama. O suma – atvirkščiai proporcinga sąžinės skersmeniui, bet gautą skaičių dar reikia padaugint iš užpakalinės angos įžambinės kvadrato.

Tada jis patikėjo manim ir paskyrė visų rūšių teisėju šeštoje palatoje. Prasidėjo naujas mano gyvenimo etapas.

Naujo gyvenimo kronikos

1

Naujųjų rytą galvojau apie ateitį...

Kasmet daugybė žmonių dingsta be žinios ir bergždžios artimųjų pastangos išsiaiškint, kur jie: pragare? skaistykloj?.. Specialiosios tarnybos tik rankom skėsčioja.

Tačiau ne paslaptis, kad gudresni pražuvėliai slapčiom sugrįžta ir sugeba įsitaisyt šiltose vietelėse vaiduokliais. Tai vis tie, kurie ir anksčiau buvo papratę tamsoje veikt. Neteko girdėt, kad kam nors vaidentųs mokytojas, vaistininkas ar koks kitas šviesuolis. Kas buvo nieks...

O ir kas iš to? Galimybės, atrodytų, plačios – esi nematomas, panorėjęs eini kiaurai sieną, – o nuveikti darbai... Tai ant aukšto pastūgaus, tai prie lovos padūsaus... Spėju, kad ir tose sferose yra kažkokie interesų derinimai, etikos, procedūros... Užtat vaiduoklis, kaip ir Seimo narys, jau seniai yra tapęs pašaipų objektu. Verčiau skradžiai žemės prasmegt.

Aišku, prieš prasmegdamas gali dar čia seneliu pabūt.

Mūkteliu degtinės...

Girtas, griuvinėjantis vyras šiaip jau nemalonus. Bet jis gali eiti pas moteris ir ten griuvinėt.

– Tik tu viena mane supranti!

Po tokios frazės numanomi visokie patogumai...

Bet jei šitaip tartų senelis... Girto, griuvinėjančio senelio nė

vidun neįsileistų! O juk ir blaivas senelis atrodo kaip girtas. Vadinas, seneliui visur ir visados užtrenktos durys.

Ne, tai ne man.

2

O kas man?

„Grožis išgelbės pasaulį!“ – andai skelbė Motiejus Fiodorovičius.

Gražu gali būt net ir žiemą: jei nėra sniego, šilta ir giedra. Tada net kyla noras keliaut į tolimus kraštus, kur amžini ledynai. Bet viską jau esu matęs per televizorių.

Užtat protingi ir sako: viso didelio pasaulio reikia ieškoti savyje. Bėda tik, kad ieškojau, o neradau. Kai andai kapsčiaus savyje, aptikau vien krūvas šiukšlių. Sąskaitos, šūkiai, skelbimai... Kompanijos, kampanijos... Jokių viršūnių ir jokių gelmių.

Manau, taip yra dėl to, kad aš nevagiu, nežudau, neprievartauju. Kitas, žiūrėk, sminga į dugną – kalnus purvo suplaka, kol iškyla. Šitaip formuojasi vaizdingas sielos reljefas. Ir pats pasiklysi, ir minias paklaidinsi...

O jei tu doras lietuvis... Tada gali dūlint per savo vidinį pasaulį ramiai kaip per gimtąjį kaimą. Kokie ten sielos skrydžiai! Kas ir kur link galėtų skrist? Iš rytų pusės – „Minima“, iš vakarų – „Iki“. Šiaurėj poliklinika, o pietuos gal ir nieko...

Nežinau, iš kur tą grožį traukt.

3

Sėdžiu prie stalo, spoksau pro langą...

Mąstau, kad įdomu būtų mąstyt! Dažnai apie tai pasvajoju...

Štai eina žmogus ir aš mąstau: žmogus eina... Aš jį pažįstu ir žinau, kad jis eina alaus. Anava ir kitas to paties bešliaužiąs... Ką daugiau apie tokius galėčiau sumąstyt? Prisisriaubs ir virs į kinį.

Aš galiu mąstyt tik apie tai, kas yra, bet grožio yra nedaug.

O kiti gi prisigalvoja nuostabiausių dalykų apie viską, ko nėra: gyvenimo tikslą, gyventojo paskirtį, prasmę...

Aš irgi norėčiau apie tokius prašmatnius dalykus mąstyt. Tik kaip tai padaryt? Galvon turi ateiti mintys? Ar atvirkščiai – išeiti iš galvos?..

Gudresni prisijungia prie kosmoso. Aš tai bijočiau. Dar nutrenks.

Kiti paprasčiausiai smegenis suka. Šie, manding, žemesnės rūšies. Argi man į tokius lygiuotis!

Tai gal ryžtis ir prisijungt?

Skambinu, kviečiu senį Luką Lūzerį. Šis buvęs monteris, ką nors sugalvos.

Senis siūlo išgert. Gera mintis!

Vadinas, dar galima ir prie žmogaus prisijungt. Niekas dar neprarasta.

4

„Belorusas" su priekaba kriokdamas įsuka kieman – tai mano brolis Astijus Europos pinigus atvežė. Dvi valandas plūkiamės šakėmis – didelė, daili stirta pūpso už tvarto. Apdengiam šiferiu.

– Kur dėsi tiek žaliavos? – domisi brolis.

– Nusipirksiu penkias kortų malkas ir dvylika namų kino sistemų, – paaiškinu.

Brolis pritariamai linksi galva.

– Investicijos į dvasios ūkį – tai gerai. Po metų jau būsi toks protingas, kad suvoksi ir kaip žemę tvarkyt.

– Žemės geriau neliest, – atsakau. – Žemė pati žino, kokiai jai būt.

O čia ir Lukas Lūzeris neva pro šalį bešliaužiąs. Stabteli prie stirtos, pakraipo šnerves.

– Nesąmonė, kad pinigai nekvepia! Užuodžiu brendį, viskį, šaniel...

– Prisikrauk karutį ir vežkis, – leidžia brolis.

Senis stveria šakes, o kad gobšas – eurai drimba per kraštus.

– Kažin iš kur Europa ima tiek pinigo, kad kiekvienam kvailiui gali duot? – teiraujasi.

Tai ir man mįslė. Bet brolis protingesnis, paaiškina:

– Kas gi yra tie pinigai? Apkeverzoti popiergaliai. Gudresni mūsiškiai nėmaž ne prastesnių padirba.

– Girdėjau, – sako senis. – Tik nepermanau, dėl ko aniems draudžia tai daryt?

Ir aš – ne. Jei draudžia jauniesiems verslininkams – o valdžia tam ir yra, kad ką nors draustų, – tegu patys gamina. Juk nuolat girdim: „Nėra pinigų! Nėra pinigų!“

Padirbkit ir bus. Ir nereikės laukt malonių.

5

Pragėrę Europos pinigus leidomės į kelią žmonių mokint. Naktį sustojom Turniškėse, padegėm šikinyką. Išlindo mokytojas Morkus Monkiewitshus.

– Gerai, vyrai, padarėt, – gyrė. – Dabar imsiu kitaip gyvent.

– O kodėl anksčiau negalėjai? – barėm. – Vis mat jus mokyk!

Anas raudonavo ir sakė:

– Maniau, kad ne pinigai gyvenime svarbiausia.

Pašaukėm jį... Mokytojai nėra blogi žmonės. Jie tik tamsūs ir naivūs.

Keliaudami toliau pamatėm kelių policininką Matą Mentą, mušantį antros grupės keleivį Joną Basanavičių.

– A dėl ko taip darai? – klausėm.

Tas ilgai išsisukinėjo, bet galų gale prisipažino:

– A dėl to, kad policininkas.

Numovėm uniformines kelnes ir užkasėm miške. Jau pirma buvom pastebėję, kad policininkas be kelnių praranda budrumą, nebedrįsta žmonių gąsdint.

Ir šie nuėjo su mumis.

6

Jonavoj Matas aiškino, kad laikas neina, o guli sluoksniais. Kairėj esąs naftos sluoksnis, dešinėj – metalų, o kitur – įvairūs dvasiniai junginiai. Kartais ten randąs įšalusių moterų.

– Atšildau ir jos vapa apie grožį.

– Nesąmonė! – sakė Lukas. – Moterys turi būt šaltos.

– Visados buvo labiau vertinamos karštos, – prieštaravo Lukas.

– Bet kas gi vertino? – klausė Matas. – Vyrai! Bene vyras gali moterį įvertint?

Čia pakilo Morkus ir tarė:

– Vyrai ir moterys turi gyvent atskirai. Tik tada jie gali dirbt žemės darbus.

Jonas pritarė:

– Kai moteris atsiduria šalia vyro, ji ima šypčioti ir krypčioti. Tai nerimta. Vyrai, beje, irgi labai sukvailėja.

– Vyrai bent jau nekrypčioja, – pareiškė Morkus.

– Tik dėl to, kad jie jau yra iškrypę, – atsiliepė Jonas.

– Anuomet vyrai turėjo dvasinių vertybių, – sakė Lukas. – Dabar nebeturi, o vis tiek gyvena.

– Kas turi pinigų, tam kitų vertybių nebereikia, – paaiškino Matas.

– Tada sieloj atsiveria dvasinė tuštuma! – rėkė Jonas.

– Kai atsiveria, tai piktoji dvasia išeina. O va skurdžius sklidinas dvasios, užtat ir piktas. Jam nuolat reikia į galvą kalt: „Nevok! Nežudyk!..“ Turtuolis gi jau prisivogęs, visko turi – gali ir nebežudyt. Todėl ir sakau: turtingas žmogus yra daugsyk geresnis nei vargšas.

Tatai girdėdami visi šlovinom Matą.

7

Marijampolėj Matas aiškino:

– Kodėl po rinkimų visados prasideda žiema? Todėl, kad gamta apmiršta iš siaubo.

– Bet šiemet nešalta, – sakė Lukas. – Manding, pavyko išrinkti geresnius nei kitais kartais. Ir žemė ne pas mus dreba...

– Priprato, – atsakė Matas. – Jau nebesitiki, kad mūsiškius galima pataisyt.

– Išrinktųjų tikrai nebepataisysi, – pritarė Lukas. – Juos sužaloja rinkimų mekanizmas.

– Tai ko jie taip veržias į valdžią? – klausė Jonas. – Net ir tie, kurie visko turi?

– Nuo ligos ir nuodėmės niekas neapsaugotas. Net ir labai švariai gyvenantys.

– Bet kodėl sveikieji išrenka ligonius? – vėl klausė Jonas. – O gal nėr sveikų? Skaičiau kalendoriuj, kad aštuoniasdešimt procentų žmonijos – kvailiai. Bet pas mus gal daugiau... Štai ir mes politikuojam. Ar tai ne pirmas požymis?..

Nuliūdę glaudėmės prie kits kito. Bet pakilo Matas ir tarė:

– Tada kalbėsim apie sieksą ir niekas nesupras, kad nesveiki. Nes apie tai žmonės kalba dar dažniau nei apie politiką.

– Vadinas, tai dar blogiau! – šaukė Jonas. – Ir ką čia naujo gali sugalvot?

– Kvaily! – Matas sudraudė jį lazda. – Sieksas vystosi kaip ir visos kitos technologijos. Dar ne taip seniai mūsų platumose jo visai nebuvo. O dabar, jau girdėt, pasitaiko net labai kokybiško.

– Norėčiau ir aš tokį gamint! – pasvajojo Morkus.

– Vienas nepagaminsi, – aiškino Lukas. – Reikia mažiausiai dviejų darbininkų.

Matas purtė galvą.

– Dviese irgi ne ką paveiksi. Yra siekso industrija... Siekso gigantai... Smulkūs gamintojai pasmerkti.

Nuščiuvę mąstėm apie nelaimes, nuolat griūvančias ant žmonijos. Paskui Jonas vėl klausė:

– Kas yra genitalijos?

– Pramogų kompleksas prie Viduržemio jūros, – atsakė Matas. – Tie dalykai kažkaip su sieksu susiję. Bet tai ne mums.

Kiekvienas pagalvojom: ir gerai, kad ne mums.

8

Kražiuose Matas vėl aiškino:

– Lazda – geras daiktas. Bet jei lazda netektų kietumo, kaip ją reikėtų pakietint? Ji nebetinka nei nugarai, nei sprandui ir išmetama lauk.

Mes klausėmės ir braižėm teisingas schemas.

– Kodėl anuomet valdovai nesirūpino, kad valdiniai gyventų gerai? – klausė Matas. Ir atsakė: – Todėl, kad valdovams

tai nerūpėjo. Ir dabar nerūpi. Tokie dalykai negali rūpėt. Tai prieštarauja žmogaus prigimčiai. Užtat šiais laikais, lygiai kaip ir anais, žemesnę rūšį reikia pliekti lazdom, kad išgaruotų visos mintys apie gerėjimą. Juk mes jau drįstam net valdžią rinkt! Tarsi kvailys galėtų bent ką nors apie tai išmanyt...

Mes pripaišėm schemoms ausis ir pakabinom ant lempų.

– Anuomet gyvenimas buvo natūraliai susiklostęs, o dabar viskas dirbtina, – tęsė Matas. – Štai visi žino, kad tas ar anas banditas, o jis gyvena laisvas ir visko pertekęs. Kodėl negalėtume juos žudyti ir užkasinėti miškuose? Kimšti į statines ir mėtyti į tvenkinius? Bet ne! Dabar mat visi turi teises. O kam jos? Nuo teisių kvailys tik dar labiau iškvaišta.

– Man tikrai nereik teisių, – atsiliepė Lukas. – Aš noriu, kad kiti mane valdytų ir už mane galvotų. Kai pats ką sugalvoju, tai viskas ne taip. Vien galvos sopėjimas ir alkoholizmas.

Jonas pritarė:

– Kai kurie žmonės, nelyg dievai, gali kasdien rodytis per televiziją. Tai kaip aš galiu būt aniem lygus?

Morkus patvirtino:

– Žmonės niekad nebuvo lygūs ir niekad nebus, nes taip negali būt.

Matas pateikė išvadas:

– Fariziejai skelbia: visados reikia vaikščiot pakelta galva. Septynias savaites šitaip vaikščiojau. Ir ką? Nieko!

Visi nuleidom galvas: šitaip patogiau.

9

Kėdainiuose Matas taip kalbėjo:

– Tau sako: „Neįkyrėk!“ O tu vis tiek įkyrėk. Kalbėk apie save, o kitų nesiklausyk. Tu geriau žinai, kaip viskas turi būt.

Daugelis žmonių tokie kultūringi, kad praeis para, kol pakels ranką. Tai reiškia, kad kultūra nėra toks blogas daiktas, kaip andai manei.

Dar geriau – aiškint gyvenimą namiškiams. Kad šie griebtųs smurto, reikėtų net septynias paras be pertraukos juos kankint. O tu kankink penkias. Dvi – ilsėkis ir gerk degtinę.

Labai gerai nešiotis kibirėlį purvo. Tau sako: „Graži diena!" Tu – brūkšt purvinu teptuku per snukį...

Visi ten stebėjosi, kad taip paprastai yra pasiekiama didybė.

10

Šitaip prabėgo devynios dienos. Dešimtąją, rytui brėkštant, grįžtu namo be kelnių. Pati rėkauja...

– Ko tu rėki, o moterie? – baruos.

– Kelnes pamest – negerai!

– A kodiel?

Paisto nei šį, nei tą. Pavydi mat!

Vakarai klube „Pas Abraomą“

1

Čia visados skamba lengvoji muzika, o kalbamės tik pačiomis sunkiausiomis temomis.

Matas klausia:

– Jeigu jūsų kaimynas įkrito į šulinį, argi tučtuojau nepulsite jo traukti?

– Aišku, ne! – atsakome.

Matas linkteli.

– Esat jau prisitaikę prie eurozonos įstatymų. Vadinas, greitai gyvensit gerai.

– O toliau? – klausia Lukas. – Kas bus tada, kai gyvensim gerai?

– Imsim dar geriau gyvent, – paaiškina Matas.

– O kai labai labai gerai gyvensim?

Matas pabeldžia ramentu į karstą. Lukas kaukšteli dirbtiniais dantimis. Visi susimąstom apie tikrąsias vertybes.

– Koks yra gyvenimo tikslas? – teiraujasi Jonas.

– A kam tau jis? – klausia Matas.

Jonas jaudinasi, rausiasi kelnėse ir rėkauja:

– Aš negaliu gyvent be tikslo!

– Tai negyvenk, – moko Matas. – Klaidinga manyti, neva reikia gyvent. Iš tiesų jokio reikalo nėr.

Morkus prieštarauja:

– Mūsų tikslas – atsiskleisti. Realizuoti sugebėjimus.

– Kas jūs tokie?

– Teisuoliai, šviesuoliai, menininkai ir pensininkai.

Matas iškelia ramentą ir triskart pašventina tą žmogų.

– Nusiraminkite, – sako. – Jei šio tikslo nepasieksit, niekas jo nepasiges, niekas jūsų nekaltins, o kiti net padėkos.

– Tai kam tad aš skleidžiaus?

– O kad kvailas! – paaiškina Matas. – Kas skleidžiasi, tas tik trukdo visiems.

– Tai jau daugiau nesiskleisiu, – pažada Morkus.

– Tada aš grįšiu pas tave gyvent, – apsidžiaugia Morkienė.

Baltas balandis praskrenda palube ir numeta plunksną ant sujungtų jųdviejų rankų.

2

Sykį diskutavom apie šviesą, o nuklydom į tolimas, bemaž neapšviestas erdves.

– Ką reiškia – „sieksualus"? – teiravosi Morkus.

Visi paraudom, sukikenom. Net Matas ilgokai čiaudėjo nusigręžęs. Paskui tarė:

– Tai yra gražus vyras.

– Jei gražus, tai ir sakytum – gražus, – prieštaravo Morkus. – Matyt, čia kas kita...

Ir, drąsiai pritūpęs ant užpakalinių kojelių, šaukė:

– Aš sieksualus!

Visi ilgai prunkštėm į saujas. Tačiau kodėl mums tai atrodė taip juokinga?

Morkus tikrai buvo gražus: trumpos kojos, storas liemuo, reta, riesta barzdelė. Visados vaikščiojo apsisiautęs maišu, o myždavo prieš vėją.

– Reikia moterų paklaust, – siūlė Matas. – Jei tu gražus tik moterims, vadinas, sieksualus. O jei visiems – tai jau nabašnikas.

Sužiurom į Morkienę. Bet Morkus davė ženklą ir pritildęs balsą tarė:

– Sakau jums, bičiuliai: nebijokite policininkų – jie sužaloja kūną ir daugiau nebegali kenkti. O moteris turi galią ilgiems metams uždaryti nekaltą vyrą...

Tada atsistojo Lukas ir griežtai pareiškė:

– Jei moteris nori eiti su tavim į lovą – tu sieksualus.

Morkus paraudonavo, net kojikėm sutrypė.

– Aš gal pats nenoriu su ja ten eit! Tegu moteris eina į daržą. Bet sieksualus tai noriu būt! Tokiam lengviau karjerą padaryt. Tokį nuolat televizorius rodo.

– Ką ten parodo, tas ir tampa sieksualus, – paaiškino Matas.

– Mane sykį rodė, – prisiminė Morkus. – Reportaže iš blaivyklos... – ir žengęs prie Mato klausė:

– Ar eitum su manim į lovą?

– Neičiau, – atsakė šis.

– O į krūmus?

– Ne.

– O samagono gert?

– Tada eičiau.

Viskas tapo dar painiau. Betgi Matas vėl paaiškino:

– Į lovą eit didelio mokslo nereikia.

Tada pakilo Morkienė ir nuožmiai pareiškė:

– Šiais laikais – reikia!

Visi krūptelėjom ir nejučiom pasitraukėm toliau nuo moters. O tiesa – nuo mūsų.

– Nesukim galvos, – atsiduso Matas. – Jau greit visi vyrai bus pydarai.

– A kažin kodėl? – klausė Lukas.

– Todėl, kad moteris – priešinga lytis. Kad ir koks būtum seksualus, o vis tiek neleis tau per dienų dienas lovoj alų sriaubt.

Susimąstėm: ogi tikrai vyrui su vyru patogiau.

– Bet kaip tada giminę pratęst? – klausė Morkus.

– Tu į veidrodį pasižiūrėk, – paliepė Matas. – Iki ko per tūkstančius metų išsivystė tavo giminė!.. Kam tokią tęst?

Visi dabar mintyse pažvelgėm į veidrodį. Kaži kaip liūdna tapo.

– Tai jau aš eisiu, – atsiduso Morkienė.

– Eik, – atsakė Matas. – Ir parnešk...

Ši surinko tuščią tarą ir iškeliavo Akropolio kryptimi.

Tapo linksmiau.

3

Šeštadieniais čia vyksta susitikimai su įdomiais žmonėmis. Šįsyk svečiuojasi daktaras prociesorius Bumblauckis ir aiškina Lietuvos istoriją:

– Kai Lietuva apgynė savarankiškumą ir atnaujino aktyvią politiką, jau buvo gilus ruduo. Songailos tėvas Jogaila sėdėjo ant kamino ir mąstė: „Kiekvienas lietuvis privalo atlikt savo misiją."

Bet kai nuo kamino įkaito užpakalis, ėmė greičiau mąstyt: „Jei turėčiau sūnų, tai šis galėtų mano misiją atlikt."

Nuėjo į teismą ir padavė ieškinį: reikalingas penkių kambarių butas su ateinančia aukle. „Toks gyvenimas", – paaiškino teisėjui. Šis linktelėjo ir skyrė septynių kambarių butą. „Gyvenimas gerėja", – šypsojosi.

Kitą dieną Jogaila sėdėjo naujam bute ir laukė auklės. Vietoj jos atėjo santechnikas ir paklausė:

– Kvietėte? Vyzyvali?

– Kviečiau, – atsakė Jogaila. – Ir vyzyval. Bet tai buvo prieš dvidešimt metų ir kitoj vietoj.

– Tada negalėjau, – atsakė meistras ir apžiūrėjęs kambarius pridūrė: – Bus gerai.

Taip jie ėmė gyventi drauge. Po metų Jogailai gimė Songaila, o vėliau ir kiti žinomi asmenys...

Bumblauckis atsipūtė, atsigėrė ir toliau aiškino:

– Pirmas Songailos darbas, kurį testamentu jam buvo užrašęs tėvas, – paimti kyšį. Nuėjęs muitinėn šį darbą jis atliko per keturias sekundes, todėl pakartojo dar keturiasdešimt sykių po keturis šimtus kartų kiekvieną sykį. Grįžęs ilsėjosi, gėrė degtinę ir tobulėjo dvasiškai.

Antras darbas – užauginti sūnų. Šį veltui gavo muitinėj iš pravažiuojančių žemaičių kontrabandininkų. Gavęs iškėlė didelę puotą: trisdešimt metų visi ten valgė ir gėrė. Tada Songaila paprašė, kad jam parodytų sūnų.

Ilgai ieškoję svečiai atvedė drūtą, girtą berną. Šis riaugėjo ir vėpsojo iš padilbų.

– Vai tai jau užaugai, sūnaitėli mano? – rypavo Songaila. – A sunku buvo?

– Akasyble? – atsiliepė anas.

– Parodyk, ką moki, – prašė tėvas.

Bernas stvėrė kuolą – kaipmat septyniems svečiams persprogo galvos. Dar dvylika jų buvo išvežta reanimacijon.

– Ūch! – gyrė tėvas.

Tatai regėdami teisėjai ir prokurorai ėmė bartis. O Songaila priglaudė sūnų prie krūtinės ir sudraudė anuos sakydamas:

– Netrukdykite mažutėliams. Jų yra Lietuvos žemė.

Tada atsigulė ir vėl ilsėjosi. „Liko vienas darbas ir mano misija bus baigta."

Tačiau koks tai darbas, neprisiminė, o paklausti gėdijosi. Dėl to labai krimtosi ir po penkiasdešimties metų piktas nužengė į pragarus.

Nuo to sykio ir imta manyti, neva kažkokia lietuvio misija neatlikta. Iš to mat visoks vargas, skurdas, vienatvė bei girtuoklystė imas.

Bumblauckis susirinko daiktus ir išėjo. Mes nieko nesupratom, bet buvo labai įdomu.

4

Kitą kartą kalbėjomės apie moralę.

– Kai nieko nedarai, esi moralus, – skelbė Matas.

– Atvirkščiai, – prieštaravo Lukas. – Moralus būni tada, kai darai ką nors sunkaus, nemalonaus ir slegiančio.

Jonas pridūrė:

– Tik amoralūs tipai gyvena linksmai ir laimingai. O doras žmogus turi palikti žemėj pėdsaką.

Visi sudrebėjom ir šaukėm:

– Jokių pėdsakų!.. Dar ateis ir papjaus!..

– Viską regi aukštesnės jėgos, – ramino Matas.

– O dėl ko mes jų neregim? Dėl ko jos slapstosi nuo žmogaus? – klausė Lukas.

Net suprunkštėm. Aišku, dėl ko...

Bet paskui tapo liūdna.

– Kad aš būčiau sveikas!.. – pasvajojo Morkus. – Tai nebūčiau moralus. Aš gerčiau, rūkyčiau ir eičiau moterų puldinėt.

Matas tik ranka numojo.

– Dabar nebereikia puldinėt. Dabar anos pačios įsiveržia į mūsiškių teritorijas ir veltui atiduoda tai, kas anuomet brangiausiu laikyta.

– Bet kodėl?

– Atsirado brangesnių dalykų: dujos, nafta...

– Tai kodėl tu nieko negauni?

– O man nereik to, ką visi turi! – pasipūtė šis. – Aš asmenybė.

Pažvelgėm į jį ir ilgai, smulkiai kikenom.

Paskui Jonas klausė:

– Kažin kodėl taip yra: jei vyras eina per partijas, jį smerkiam, o jei kuris eina per moteris, į tą žiūrim net su pagarba. O juk ir tas, ir anas gadina Lietuvą. Ypač daug pagadina tikri vyrai. Manau, juos reikėtų naikint.

– Tokia akcija vyksta, – pranešė Matas. – A negirdėjot: tikri vyrai renkasi „Horn". O kai vyras pasirenka alų, po poros metų jį randame sąvartyne, renkantį tuščius butelius.

Morkus pritarė:

– Anuomet, kai moteris reikėdavo užkariaut, kai duodavo jos tik po aštuonių, vyro gyvenimas turėjo prasmę. Pas moteris eidavom kaip į kalvę: ten stiprinom ištvermę, ploninom liežuvį, lavinom kitus sugebėjimus... Betgi dabar, kai gali gauti kiaurą parą ir net gatvėj, tai jau ne rimtas užsiėmimas, tai...

– Kas gi tai!? – šaukėm.

Morkus įsirėžė ir drąsiai pasakė:

– Sieksas!

Krūptelėjom, stiklinės išslydo iš rankų, o juodosios skylės kad ims plėstis galvose.

Matas atsiduso:

– Anuomet eidavom su moterim į pasaulio kraštą. O dabar dažnas net iki lovos nenušliaužia. Laiptinėj, tarpuvartėj, televizoriuj...

Lukas irgi dūsavo:

– Anuomet aš visoms moterims būdavau antrasis. O kelintas dabar būčiau? Pirštų neužtektų suskaičiuot...

– Užtat ir išrasti kalkuliatoriai, – paaiškino Matas.

O Jonas taip kalbėjo:

– Iš tiesų sakau jums: vyras moteriai turėtų būt atrama visam

gyvenimui. O yra tik gembė, ant kurios vargšė gali pasikabint vos penkioms minutėms. Net laiptinėj moteris turi į turėklus atsiremt.

Visi pritarėm, kad moters gyvenimas sunkus.

– Būtent tai mane jaudina, – pažymėjo Lukas.

– Mane dar jaudina moters drabužiai, – sakė Morkus, – mat už juos turiu pinigą mokėt.

– O mane jaudina tik vyrai, – tarė Jonas. – Žinau, kad nuo jų bet kada ir nė už ką galiu į snukį gaut.

– Tai Europos saulėlydis, – apibendrino Matas.

Nuliūdę siekėm stiklinių. Bet vidun įsiveržė moterys, sučiupo visus, nuginklavo ir po vieną išgabeno į atskiras patalpas.

Susitikimai su įdomiais žmonėmis

1

Einu, žiūriu – ogi autoritetas A. gatvėj bestovįs. Ramus it policininkas. Priėjęs pasisveikinu, prisistatau ir mandagiai, bet griežtokai pareikalauju:

– Daugiau nežudyk.

– A kodiel? – klausia jis.

– Todėl, kad kiti irgi nori gyvent, – paaiškinu. – Be to, žmogui skauda, jei nenužudai jo iš karto. Būna, sprogdini automobilį, nuplėši partneriui pusę pasturgalio... Kaip anam tada jaustis?

– Jeigu be pusės... – jis krapšto pakaušį. – Gal ir ne kažin kas...

– Ir už grotų gali pakliūt, – gąsdinu. – Įsivaizduok, pavasaris... Paukšteliai čiulba, gėlytės kvepia... O tu mėšlyne tarp visokių pasmirdėlių, nepraustaburnių sėdi kaip grybas. Mėnesį... Metus... O kad ir dešimt! Ką ten išsėdėsi?

– Gerai sakai, – pritaria jis. – Nebuvau pagalvojęs.

– O didesnis tai ir nudaužt gali, – pasakoju. – O va ramiai gyvendamas gal iki šimto trauktum, tarp vaikučių gėlyne sėdėtum, patirtį perteiktum... Aišku, neįdomu taip gyvent. Bet kai pripranti – galima stumt dieneles. Žinau, ką šneku, nes mano paties gyvenimėlis toks.

Jis susijaudinęs spaudžia man ranką.

– Dėkui, kad pasakei. Dabar tai jau ir aš taip pagyvensiu.

Pralinksmėjęs nueina, skubiai traukdamas iš kišenių ir mėtydamas vaikams žudymo priemones.

O juk aš nebe pirmą dieną baudžiaus su juo pasišnekėt. Vis nesiryždavau, maniau, rėš akmeniu galvon. O ne tokie jie, žudytojai, buki. Kur ten! Bene bukas vairuotų mašinikę už pusę milijono...

Susimąstęs lendu į savo geldą ir riedu namolio.

2

Anava kelių policininkai tyko naivių, nerūpestingų piligrimų. Sustojęs atokiau, prisėlinu krūmais ir kad riktelsiu:

– Jūsų dokumentai!

Tie net krūpteli. Aš juokiuos.

– Nepatinka, a ne? Tai žinokit: ir keleiviui nesmagu, kai va šitaip išlendat iš griovio. Nes vairuodamas taigi vis mąstai ką gražaus... Tikies, pakrūmių laumė rankutę kilstels... O čia jūs...

Pareigūnai tik raudonuoja ir suka šalin akis.

– Tikrai nepadoriai elgiamės... Daugiau nieko nebestabdysma.

– Šitaip irgi negerai, – subaru. – Tuos, kur visai jau vingiais laksto, stabdykit. Tik, šiukštu, pinigėlių netykokit.

Jie susižvalgo, trauko pečiais.

– O tai kam tada stabdyt?

– Ogi baudos kvitą galima išrašyt, – pamokau.

– Ot tai nepagalvojom! – vienu balsu šaukia aniedu. – Ėgi tikrai galima.

Paploju per pečius. Šaunūs vyrai. Pasakai ir supranta. Gal todėl sušvelnėju ir nebekeliu tokių griežtų reikalavimų.

– Jeigu taip nutiktų, kad labai prispirtų, – sakau, – jei net kišenė sudrėktų, tai ką gi... Nereikia kankintis. Imkiet. Tik tuomet jau neraudonuokit ir nesimaivykit, nešnekėkit užuominom. Nes yra vairuotojų, kurie nesupranta... Ir paduot nemoka...

Pasipiktinę pareigūnai skėsčioja rankom.

– Ir kaip tie debilai įsigudrina teises gaut...

– Tokiam stuobriui tiesiai šviesiai paaiškinkit: tiek ir tiek. Ir – sudievu. Ir jokių ten pabarimų, pamokymų... Kas jums iš to, jei anas niekad greičio nebeviršys? Reikia kaip yr sakyt. Žmonės tą vertina.

– Taip ir darysma.

Pareigūnai dėkoja man ir bando šimtą litų įbrukt.

– Už mokslą...

Paimu tik devyniasdešimt, o dešimt grąžinu. Ir vėl pamokau:

– Jūs irgi imkit su sąžine. Grąža, kad ir nedidelė, vairuotoją maloniai nuteikia.

Jie parodo man, kuris kelias labiau pagrindinis, ir aš nuvažiuoju. Be reikalo pirma taip baiminaus policininkų. Jie paprasti žmonės ir nori mums tik gero, nors mes to nėmaž nenusipelnę. Ar dažnai randam gerą žodį policininkui?

Kaipgi...

3

O štai ir gėjus G. pastrikčiodamas kažkur belekiąs. Mandagiai sustabdau jį.

– Gerbiamas pone... Ar ponia... Pabandykite pažvelgt į save iš šalies ir pamatysite, koks atrodote nepaprastas. Užtat jūsų eisena ir elgesys taip erzina paprastus vyrus – mat jie galbūt irgi norėtų įdomiai judėt, o negali. Argi jums malonu demonstratyviai rodyt savo pranašumą? Ir žinokit, daugelis vyrų drovūs, todėl sutrinka, jei plekšnojat...

– Tai ką man daryt? – klausia jis.

– Prisiminkite, ką andai pasakė mūsų gerbiamas ganytojas

tėvas S.: „Kuriam galui mylėti vyrus, jei yra tiek daug gražių moterų?“ Atsimerkite! Apsidairykite!

Jis dairosi ir sumišęs sako:

– Tikrai yra.

– Tai pasirinkite vieną, eikite ir gyvenkite su ja, – nurodau. – Pagyvensite ir priprasite. O gal ir patiks. O kad ir nepatiks... Ar maža vyrų, dešimtmečiais kantriai nešančių kryželį su kokia ragana!.. Kodėl jūs ieškot lengvesnio gyvenimo? Pagaliau ar tikrai – lengvesnio?.. Kas jau tie vyrai! Pažvelkite į mane.

Išsitraukiu iš kelnių pusiau nugertą puslitrį, mūkteliu iš kakliuko. Paskui vemiu, riaugėju ir griuvinėju.

– Argi tai gražu? – klausiu. – O juk mes, vyrai, nuolat taip elgiamės.

Išgertas bjauras muša galvon, tad pralinksmėjęs kišu artyn seilėtą snukį.

– Bučiuok, kad nori...

...O nubundu savo namuose. Vienas. Vadinas, jis neparėjo sykiu, nors galėjo pasinaudoti mano jaunyste ir nepatyrimu... Ne tokie jau blogi tie netradicinės orientacijos asmenys.

Tai aš blogas – nuolat apie kitus tradiciškai pagalvoju.

4

Seniai svajojau pasišnekėt su didžiuoju Prekybos ordino magistru M. Parduotuvėse nepavyko jo rast, tad ryžaus eit į namus. Ten nebuvo lengva pakliūt: teko apsimest istoriku, rašančiu studiją apie prašmatniausius Lietuvos valdovų rūmus.

– Tai štai kaip jūs gyvenat! – žvalgiaus. – Gražū-ū!.. Bet ar žinot, kad jūsų pardavėjos gauna vos po kelis šimtelius?

Jis tik rankom skėsčiojo.

– Girdėjau... Bet kad ir neišgalim daugiau mokėt. Mat plečiam parduotuvių tinklą Baltijos šalyse ir visam pasauly.

Priėjęs arčiau labai rimtai pažvelgiau anam į akis.

– O jūs neplėskit, – tariau. – Gana!

Magistras sumišo, paraudo. O čia dar įėjus magistrienė kad riktels:

– Girdi, ką protingi žmonės kalba? Nesiplėsk kaip pusprotis! Pusę Europos užkėtei savo krautuvėm, – atsigręžus į mane, moteris guodės: – Kalu, kalu jam galvon, bet kaip į sieną... Gėda jau ir pas popiežių pavažiuot, vargeliais pasiskųst...

Išgirdę klegesį, menėn įžengė du sūnūs, magistrantai, ir griežtai pareiškė:

– Liaukis, tata.

– Aš gi dėl jūsų, vaikeliai, – vapėjo šis.

– O mes liežuviais sau duoną užsidirbsim, – atkirto tie šaunūs vaikinai. – Politikon aisma!

– O aš – į gatvę! – paskelbė motina. – Ten per vieną naktį galima tūkstantį pasidaryt.

Ir pasigręžus į vyrą priekaištingai kalbėjo:

– Nėr mat iš ko vargšėms pardavėjoms padoriai mokėt... O kam mums tas namas didumo sulig bažnyčia! O dar vila Ispanijoj! O keturi visureigiai, kiekvienas po ketvirtį milijono!.. – pagriebusi pagalį moteris liuobė vyrui į kaktą, šis net žagtelėjo. – Kultūros reikia turėt!

Sūnūs, nusijuosę diržus, taip pat ėmė tėvą kult.

– Plečiasi, pučiasi kaip erkė, o įsivaizduoja didžiavyris esąs... Šiukšlių gamintojas ir skrandžių gadintojas – štai kas tu! – aiškino vienas.

– Užuot darbo vietas kūręs, uždarbio vietas žmonėms sukurk! – mokė antras.

Tyliai užvėriau vartus. Dabar jau patys susitvarkys. Svarbu, kad postūmis duotas. Anksčiau to negalėjau padaryt, nes lau-

kiau, kol ant laukinio kapitalizmo pūzrų naujo, europinio elito daigai sudygs.

Savaime nebūtų sudygę. Betgi visus metus naktimis barsčiau palei jų dvarą radioaktyvaus grybo sporas.

Senio tai nieks nebepaveiks. Bet moteriški, paaugliški organizmai glebesni – jau ir stiepias į spindulį.

5

Įėjęs į kabinetą, pašaipiai nužvelgiau gydytoją, bet iš pradžių dar nieko nesakiau.

– Kuom skundžiamės? – suniurzgė šis.

Nemėgstu tokių apsimestinio mandagumo frazių, todėl gal kiek šiurkštokai atšoviau:

– Niekuom!

O tada jau paaiškinau:

– Tai jūs skundžiatės. Tai jums vis mažai. Liaukitės! Iš kurgi Premjerui paimt? Gal savo namus ir įmones, akcijas ir obligacijas parduot? O kai susinervinęs pas jus ateis – visos ligos taigi nuo nervų! – manding, vėl prašysit...

Išsitraukęs šimtą litų drėbiau ant stalo.

– Šekit.

Jis tebesėdėjo vis toks pat, lyg nėmaž nebūtų pagerėję.

– Imkit! – riktelėjau. – Ir kuo greičiau, kol aš sveikas.

Išsitraukiau legaliai laikomą dvivamzdį, prirėmiau jį prie sienos. Tada paėmė.

– Įsikiškit į vidinę kišenę ir užgerkit mikstūra, – pamokiau. – Nėr ko čia nervintis. A pirmas kartas...

O išeidamas dar taip pasakiau:

– Imt iš ligonio – tai tas pats kaip iš mažo vaiko. Net patiltės plėšikas ne kiekvienas taip elgiasi. Užtat sakau jums: imkit iš

sveikųjų. Stovėkit prie smuklių, bažnyčių, prie krautuvių... O poliklinika, ligoninė – tebūnie tai šventos vietos...

Išėjęs ir kiemsargiui įbrukau šimtinę. Šį kone stabas ištiko.

– Už ką? – suvapėjo.

Numojau ranka. Į kvailus klausimus neatsakinėju.

Jei kiemsargis nekiša žmonių po sniegu – argi to maža? Jei kiekvieną, kuris mūsų nepastebi, užmušam tik mintyse – argi tai ne žygdarbis?

Aš manau, kad kiekvienas turi teisę bent sykį gyvenime gaut. Nė už ką. Arba už visą gyvenimą.

6

Einu pro ministeriją. Žiūriu, valdininkas V. ant palangės betupįs, praeiviams ant skrybėlių bespjaudąs. Pašaukiau jį.

– Ar tiesa, kad jūsiškių skaičius vėl padidintas?

– Yes! – patvirtino.

– Bet kam to reik? Ką jūs ten veikiat?

– Skaičiuojam kits kitą, – paaiškino. – O kad mūsų labai daug, tai vis pametam skaičių ir iš naujo pradedam. Ir netrunka diena prabėgt.

– O kas dirba? Yra juk ten kokio darbo... Gal kompiuteriai? Bet kam tada jūs reikalingi?

Jis atlaidžiai nusišypsojo, lyg iš vaiko.

– Jūs mąstote kaip primityvus, neišsilavinęs dvidešimto amžiaus pabaigos mužikėlis. Atseit, kompiuteris atlieka šimto ar net kelių šimtų žmonių darbą, tad mūsiškių skaičius turįs sumažėt. O kas su kompiuteriu kortom loš? Kas po jo puikias svetaines vaikštinės? – čia jis vėl nusispjovė, šįsyk taikydamas ant manęs. – Kartais aš ir su žmonėmis dirbu...

– Ak, išdykėliai! Ak, neklaužados! – šūkalojau. – Galėtumėt juk ir doro darbo imtis...

Jis maloniai, bet kiek iš aukšto žvelgė į mane:

– Galėtume, – sakė. – Bet nenorime.

Čia jau aš susigėdau ir nudūlinau į raštinę. Bene aš norėčiau tokio imtis? Net nežinia, kas tatai yr.

7

O štai ir autorius A. ant kelmelio betupįs, plunksnele skrebenąs. Priėjęs sakau:

– Noriu patarti, kad neberašytumėt. Vis tiek niekas neskaito, išskyrus keletą jūsų artimųjų, o ir šie – tik vardan ramybės šeimoj. Ir pačiam gi – nei garbės, nei pinigų... Negi negalit ką naudingo veikt! Kad ir šiukšles rankiot...

– Gerai, kad pasakėt, – pradžiugęs žmogelis teškia šalin plunksną. – Daugiau nerašysiu.

Ir aš džiaugiuos, pagelbėjęs žmogui. O kaip ilgai vengiau prieit, pasakyt, ką galvoju... Mat ir pats rašinėju. Ir tai tęsiasi jau kažin kiek metų... Ir nesyk esu gerų žmonių įspėtas...

Bet gudresnis paklauso patarimo ir liaujasi. O kvailys vis tą pat daro.

Eisim ten, kur viskas veltui

– A... – tarė Grygas.

Puikiai žinojo, kad ištaręs a, privalės tarti b, tačiau to daryti kaip tik nesinorėjo. Todėl išėjo kieman. Ten rado Grigalių, kuris vežiojo pliušinį usūrinį meškiuką ant ratelių. Ženklais prašė, kad aniedu prisiimtų atsakomybę už ištartą žodį.

– Abniekas! – tarė Grigalius.

Žodis Grygui pasirodė tinkamas: neturintis jokių papildomų ir šalutinių prasmių, taip pat – ir pagrindinės. „Kad visi žodžiai tokie būt!..“ – pasvajojo.

– Nesulauksi! – nusiviepė meškiukas ir įkando Grygui į koją.

– Nieko, – ramino šis. – Aš ir pats ketinau sau įkąst.

– Už ką? – domėjosi Grigalius.

– O gal susinervinęs nueičiau kur nors... Kai gyvenimas praėjo pro šalį, tai girdžiu, gerėt pradėjęs... Norėčiau pamatyt.

– Nieko tu nepamatytum, – atrėžė meškiukas. – O jei pamatytum, tai nesuprastum, ką matęs. Tokie yra gyvenimo dėsniai. O paties gyvenimo – nėra.

Pritūpė ant užpakalinių ratelių ir mąsliai žvelgė į tolumas.

– Jei būčiau pranašas, tau parodyčiau net gyvenimo tikslą, – sakė jis. – Paties tikslo irgi nėra, bet jį rodant galima save parodyt.

– Aš tai norėčiau puodukas būt, – pasvajojo Grigalius. – Moterys imtų mane už ąselės ir glaustų prie lūpų...

Bet Grygą jau ėmė varginti protingos šnekos. O kadangi vargo

jis buvo matęs dar vaikystėj, nebesitikėjo čia ką naujo išvysiąs. Todėl spyrė meškiukui į užpakalį ir anas pariedėjo po krūmu.

Grigalius pasakojo, ką vakar veikęs: pirma išgėręs, paskui turėjęs santykių...

– Tu darai vis tą patį, – įspėjo Grygas. – Bet jei sykį išgėrei ir pasantykiavai – kam tai kartot? Reikia toliau žengt.

Grigalius paraudo ir nežinojo, ką atsakyt, nes Grygas buvo teisus.

Žengę iš kiemo jie pamatė prekybos ir pramogų tinklą, kurio kraštai siekė jūrą ir mėnesį. Pačiam tinklo centre tupėjo Grigaliūnas ir mezgė ryšius su Vyriausybe ir kitomis nusikalstamomis struktūromis. Jis pareikalavo, kad keleiviai tuojau pat už viską susimokėtų.

– Bet mes nieko negavom! – šaukė Grygas.

– Bet gyvenimą tai jau pamatėt! – sveikam jo protui prieštaravo Grigaliūnas. – Šis vaizdas liko jumyse (jis madingai ištarė: jusyse) ir už tai privalote sumokėt.

– Verčiau mes eisime nakuj, – tarė Grigalius. – Ten viskas veltui.

– Pirma atiduosit man tai, ko namie nepalikot.

– Jūs, manding, kalbat apie Abnieką, – tarė Grygas. – Nes tokio daikto dar nėra, bet žodis jau yra ištartas.

Grigaliūnas linktelėjo: jis būtent tai turėjęs galvoj.

Grygas siūlė jam visus kitus savo žodžius ir žodžių junginius, net tokius, jo nuomone, brangius kaip „tėvynė mūsų“ ir „gyvenimo prasmė“, tačiau Grigaliūnas purtė galvą.

– Jei prasmė būtų bent kiek vertinga, seniai ją gaminčiau ir pardavinėčiau.

Ir leido aniems keliaut tik tada, kai gavo žodį, tapsiantį kūnu.

– Dabar supratau, kodėl važiuojant pirmyn medžiai bėga atgal, – sakė Grygas. – Lietuviška gamta švelni, o naujieji lietuviai šiurkštūs.

– Daugelis medžių patys kalti, – padarė pastabą Grigalius. – Štai spinta irgi medis, bet stovi ne palei kelią, o palei sieną. Atidarai spintos duris, o ten – pilna žmonių. Bet gali jų ir nebūt – vieni rūbai. Kur išeina nuogi žmonės?..

– Vasarą tokius randa prie jūros. O žiemą jie žūsta Grigaliūno tinkluose, – paaiškino Grygas.

Taip diskutuodami keleiviai netruko prieiti žemumas, kur žmonės gyveno trumpai ir nelaimingai.

– Kam jūs išvis gyvenat? – domėjosi Grygas.

– Nežinom, – dūsavo gyventojai.

Grygas aiškino:

– Aš tai gyvenu tam, kad...

Bet tuoj suprato, kad po „kad" privalėtų pasakyti daugybę kitų žodžių ir visi jie būtų neteisingi. Todėl užsičiaupė ir prasmingai žvelgė į tolį.

– Mes vargstam vargelį, – pasakojo vietiniai. – Ir galo niera-a-a...

Tuo metu slėnį užpuolė žemaičiai, dalį gyventojų išmušė, o kitus išsivarė vergijon.

– Dabar jiems dar blogiau, – nustatė Grygas. – Dabar jie supranta, kaip gerai gyveno. Deja, mes visados viską įvertinam po laiko.

– Šis įvykis mane labai pamokė, – nusprendė Grigalius. – Dabar aš gyvensiu ir begyvendamas suprasiu, kad gyvenu. Ir net suprasiu, kad man gera gyvent.

– Ir mane tokių stebuklų išmokysi, – prašė Grygas.

Grigalius sutiko, viską rodė ir aiškino:

– Va saulė šviečia... Anava lietūs lyja... O čia kelias, kuriuo einame... Turime tuom džiaugtis ir būti laimingi.

– Tie dalykai turėtų savaime džiugint, – prieštaravo Grygas. – O jeigu aš turiu specialiai džiaugtis, tai man jau sunku.

Grigalius prisipažino, kad ir jam sunku eiti ir džiaugtis, kad eina. Matyti ir gėrėtis tuom, ką mato.

– Bet ilgai gulėti užsimerkus irgi nelengva, – sakė jis.

– Man atrodo, kad darbas turėtų teikt džiaugsmą, – nusprendė Grygas.

– Tai padirbkim ką nors, – siūlė Grigalius.

Jie ėmė rausti urvą ir netrukus išrausė gana gilų.

– Bet džiaugsmo tai nier! – dūsavo dviem balsais.

– Manding, darbas turėtų būti prasmingas, – sumąstė Grygas. – Bet aš nežinau tokio.

Kaip tik tuo metu iš krūmų išlindo du vaikiukai. Ir kad ims rėkaut:

– Ėgi tai mums urvas išraustas! Lendam, Jūrate!

– A iš kur tu žinai, o Kastyti?

– Suaugėliai visados viską daro dėl vaikų.

Sulindo į urvą ir ėmė ten daktarus žaist.

– Užverskim juos akmenim ir žemėm, – siūlė Grygas.

Eidami toliau jie apibendrino patirtį.

– Aš nemėgstu vaikų, – sakė Grygas.

– O kas mėgsta? – atsiliepė Grigalius. – Bet vaikai atsiranda visai nauji, todėl būna gaila juos išmest. Vis galvoji: o gal pravers?

– Bet niekados nepraverčia!

– Yra vaikų, kurie tėvais rūpinasi.

– Tokiems dar vaikystėje būna pažeistas džiaugsmo nervas, – paaiškino Grygas. – Jie rūpinasi, bet pažiūrėk, kokie jie susirūpinę dėl to, kad rūpinasi.

O kai palypėjo ant kalno ir toli regėjo, Grygas taip prabilo:

– Manau, kad nėra prasmingų darbų. Žmonės dirba tam, kad gautų valgyt.

– Bet mes tai nieko negavom! Mūsų vaikai mums nieko nedavė!

– Esam blogi tėvai, – sakė Grygas. – Kiti priperka vaikams moterų, motorų... Dideli vaikai mėgsta didelius žaislus.

– Gerai, kad saviškius užvertėm, – džiaugėsi Grigalius.

O kai jie grįžo ten, iš kur buvo išėję, pamatė, kad Abniekas jau atsiradęs ir net paaugęs.

– Dabar jau man gaila, kad atidavėm, – sakė Grygas.

Grigalius paspardė koja.

– Dar nežinia, kas iš jo išeis...

– Svarbu, kad yra, – aiškino Grygas. – Nesančio tai Grigaliūnas neimtų. Verslinykai viską apskaičiuoja.

Tai buvo akivaizdu, nes kur tik ėjo, visur pirma jų prabėgdavo Grigaliūno žmonės raudonais batais ir įsmeigdavo žemėn verslo vėliavas su užrašu „Private".

– Noriu valgyt, – tarė Grigalius. – Dabar jau sutikčiau kurį laiką padirbt net ir sunkų, malonumo neteikiantį darbą.

Tai išgirdęs Grygas surado lazdą dviem galais. Vienu davė Grigaliui per galvą, o kitą įdavė jam į ranką. Grigalius sverdėjo šalikelėj ir mosikavo galu it policininkas. Pravažiuojantys stabteldavo, ir Grygas apeidavo juos su kepure. Niekas netikėjo, kad jie policininkai, bet visi manė, kad už tokį vaizdą privalu sumokėt.

– Jei stovėtume ant jūros kranto, tai dar daugiau gautume, – pasvajojo Grygas. – Mat vaizdas su kvailiu į jūrą labiau vertinamas.

– O jeigu dar uniformą turėčiau! – svajojo ir Grigalius. – Be uniformos – nulis. Su uniforma – nulis du. Visai kita kokybė.

Nusprendė, kad jau metas surinktus pinigus pragert. Bet pribėgo Grigaliūno žmonės ir atėmė. Atseit viskas priklauso Abnieko savininkui.

– Mat kiek anam naudos! – pavydėjo Grygas. – Kad būtume žinoję, tai sau tą žodį būtume pasiauginę.

Grigalius tik ranka numojo.

– Vis tiek nemokėtum panaudot. Laisvę andai sau penėjom... O nusipenėjo kiti.

– Tada eisim Grigaliūno plėšt, – tarė Grygas. – Aš ne toks, bet nuo tokio elgesio manyje formuojasi nusikalstamo pasaulio atstovo bruožai.

Grigalius dirstelėjo į draugą: šio nosis, kitados smaila, buvo prisiplojusi, kakta pažemėjusi, o smakras pailgėjęs.

– Atrodai kaip autoritietas, – pagyrė.

Grygas net paraudo šitaip pamalonintas.

– Mat aš vystaus iškreiptu būdu, o ne pagal Dievo metodą, – pūtėsi.

– A tai kodiel? – domėjosi draugas.

– Yra versija, kad Dievas žuvęs dar Didžiojo Sprogimo metu, – paaiškino Grygas. – Nieko nuostabaus. Kiek mitrių vyrukų žūsta konstruodami paprastas bombikes. Čiagi buvo dirbami didžiuliai pramogų pasauliai! Ne taip sujungtas laidelis ar dar kas... Svarbu, kad sprogimas iš esmės pavykęs. Atsirado žmogelių, žvaigždelių... Kalnai materialinio turto, o pakalnėse pasitaiko net dvasinių vertybių...

Grigalius didžiai tuom stebėjosi ir klausė:

– Norėčiau žinoti, katras gėrybes atimsim ir kokia bus mūsų nusikaltimo sudėtis? Atviroji vagystė? Plėšimas su įsilaužimu? Ar plėšimas su įsilaužimu ir iššaginimu?

– Šis man arčiau širdies, – prisipažino Grygas. – Bet nemanau, kad sugebėtume tokius priešingus veiksmus suderint ir atlikt. Tam būtinas nusikalstamas susivienijimas iš trijų asmenų.

Čia, kur buvęs, kur nebuvęs, prisistatė andai nuspirtas pliušinis meškiukas. Dabar jis nebedrįso Grygui prieštaraut, tik glaustėsi palei kojas ir laižė batus.

Tapo aišku, kad žvaigždės – palankios.

Grigaliūną jie rado nesunkiai, mat verslo pasaulyje šis sukosi taip sparčiai, kad jo visur buvo pilna.

– Prieš jūsų asmenį bus įvykdytas smurtinis nusikaltimas sunkinančiomis aplinkybėmis, – pranešė Grigalius.

– Nagi! – ragino Grigaliūnas. – Jei gerai pasirodysit – gaidžiais padarysiu.

Tokių žodžių įkvėptas Grygas kaipmat paguldė Grigaliūną ant kilimo. Grigalius pavogė virvę. O meškiukas pabandė iššagint, bet neturėjo tam reikalingų instrumentų.

– Kokia gėda! – šaukė Grygas. – Padaryk tai tu, Grigaliau.

– Jokiu būdu! – raukėsi šis. – Verčiau mirsiu iš bado.

Ir vienu metu visiems toptelėjo: ėgi sunkus ir nemalonus bandito gyvenimas!

Bet ką gi daryt?

Kaip tik tuo metu atjojęs kažkoks vyriokas girdė jūroj žirgą.

– Vytautas! – atpažino Grygas. – Irgi autoritietas!

– Dėl ko ne Juodmarėse? – klausė.

– Nėr kada, – atsiliepė Vytautas. – Mat šiom dienom su žemaičiais lupuos. O žirgui tas pats. Kad tik vanduo sūrus...

Tada pakilo Grigaliūnas ir subarė Vytautą:

– Esi didžiavyris, o tokiais niekais užsiimi! Lįstum verčiau į mano prekybos bei pramogų tinklą.

– Ką turėčiau daryt? – klausė karžygys.

– Vytautą vaidint. Gausi po šimtą litų kas vakarą.

Vytautas žemai – tartum tėvui – nusilenkė Grigaliūnui, net karūna nukrito.

– O mes?! – rėkė Grygas, Grigalius ir kiemsargis.

– Jūs galėsit atlikt antraplanius kryžiokų vaidmenis.

Visi sukirto rankom ir pasijuto bemaž laimingi.

O grynos laimės tai gal nė būti nėr...

Grigalius norėjo nužmogėti

Nes nemėgo žmonių. Šie nuolat vaidina, vaidijasi, varžosi... Kad tik iššoktų aukščiau už kitą! Kad tik galėtų pasigirt: „Aš pasiekiau!.. Aš esu toks ir toks!..“

O juk kiekvienas, bent kiek atidžiau pažvelgęs į save, galėtų pasakyt:

– O man atrodo – tu šūdas!

Ir būtų teisus.

Tik kad niekas nežiūri. O jei žiūri – nemato.

Jis žvilgtelėjo į veidrodį ir pasakė tai sau.

Tada padegė darže bulvines saulėgrąžas – nuo šiol valgys tik nesveiką maistą.

Paskui išardė ir išmetė lovą – kad daugiau negalėtų po ja gulėt.

Būtų atsisakęs ir lytinių santykių, bet niekados tų neturėjo ir nežinojo, kas anie yr. Tai, ką pasakojo žmonės, atrodė taip neįtikima ir komiška, kad laikė tai pramanu.

Vakare nuėjo į pokylį pas Grigaliūną ir surūgęs murksojo kampe. „Sakot, šypsena nieko nekainuoja? Tai tegu ir šypso kvailiai. Aš gi šypsosiuos tada, kai už tai man pinigą mokės.“

Vis dėlto, ponioms einant pro šalį, išsitraukdavo iš kelnių protezą ir parodydavo joms. Žinojo, kad ponioms tai patinka. Bet taip pat žinojo ir tai, kad dažniausiai dantis rodo politikai, pirkliai ir kiti sukčiai – visi, kurie trokšta įpiršt nenaudingą prekę. Nenorėdamas su tokiais tapatintis, jis pats tikrus dantis

rodydavo tik dantistui, kuris, beje, nėmaž tuom nesižavėjo ir lupo didelius pinigus.

– Ko jūs vis tylit? – paklausė grafienė Drakula Prūskaja.

Grigalius prasižiojo.

„Eik tu šykt!“ – ketino atsakyt. Tai būtų spontaniškas, natūralus atsakymas. Bet spėjo, kad anai nepatiks. Natūralumo žmonės nevertina. Reikėtų sakyt: „Jūs šiandien puikiai atrodot!“

Tačiau tai būtų netiesa, nes tokio amžiaus ponios negali puikiai atrodyt.

Todėl jis tik atsiduso ir vėl užsičiaupė. „Ir be manęs čia pakanka daug kalbančių. O ką jie pasakė?“

Anuomet Grigalius dirbo vertėju, bet dabar jau žinojo, kad niekad nieko į Lietuvą nebevers. „Mūsiškiai patys turi daugybę nenaudingų žodžių. Šiuos tai tikrai būtų galima išversti ir palikti kur Anglijos pakrašty. Tik kas tau priims! Žodžiai baisiau nei radioaktyvios atliekos teršia gyvenimą.“

Tylėjo ir dairėsi į „puikiai atrodančias“ ir „daug pasiekusius“. Bandė suvokt, ką jie pasiekė. Štai Trolis Mumis vadovauja prekybos tinklui. Bet koks gi tai pasiekimas? Jei Mumio nebūtų, žmonės tiek pat pirktų.

O gal ir ne? Gal tai jis apkerėjo visus? Juk šiaip žmogui pakanka šaukšto ir pagalio apsigint nuo kaimynų. Tačiau kiek pridirbta bjauro! Kad ir televizorius, ta velnio dėžė. Jeigu jos nebūtų...

Grigalius net sudrebėjo. Kur tada reikėtų vakarais žiūrėt? Kur žmonės žiūrėjo prieš šimtą metų? Gal kits kitam į akis? Betgi to neįmanoma ištvert! Dėl to kilo net du pasauliniai karai. O televizoriaus gadynėj įsižiebia tik vietiniai konfliktai.

Ne, televizorius – tai pasiekimas! O ko dar siekt? Gal dvasinio tobulumo? Tuščias reikalas! Kiek per dieną patobulėsi, tiek per naktį smegenys užkalkės.

Pakilo iš kampo ir, praeidamas pro švediškus stalus, kiekvienam svečiui vis pasakė ką nors teisingo: „Jūs labai nemalonus“,

„Nėmaž nesidžiaugiu susipažinęs“, „Ar ne jus vakar mačiau karste?“ Ant slenksčio visa tai pasakė ir sau. O išėjęs laukan – ir mėnuliui. Šį dar aprėkė: „Jums tik siekt ir siekt!.. O galų gale vis tiek plūduriuojat eketėj... Niekas tik žmogumi nesiekia tapt. Vadinas, tai nėra vertybė. Todėl ir aš tokis nebūsiu.“

Toliau ėjo vienas, taigi visą laiką buvo priekyje.

Toks vyras laukuose kirto geležį.

– Geras derlius! – pagyrė Grigalius.

Anas aiškino, pasirėmęs ant dalgio:

– Kitados šiose apylinkėse buvo labai išplitęs metro. Pasikeitus klimatui eismas nutrūko, per daugelį metų traukiniai išsiskaidė ir pavirto į kitas kultūras: geležį, bronzą, azotą... Išsiliejęs dyzelinas ir tepalai, savaime aišku, susijungė ir tapo napta.

Grigalius net krūptelėjo. Apie naptą buvo daug girdėjęs. Juodasis auksas? Baltoji karštligė? Nežinia. Bet kas prieina prie naptos, tas valdo pasaulį. Tą tikrai žinojo.

Visas virpėdamas, tarė:

– Atiduok naptą man!

Išgirdęs šį projektą žmogelis užsisklendė savyje, o Grigalius, neturėdamas nei įrankių, nei schemos, niekaip neįstengė jo atsklęst. Bet iš patirties žinojo, kad savyje užsisklendžia minkšto būdo žmonės, tad suprato, kad pakaks ir kirvio...

„Bet yra pasakyta: nedaryk kitam to, ko nenorėtum, kad tau darytų.“

– Užsičiaupk, kvaily! – subarė save.

Tai buvo rimtas įspėjimas. Mat jau seniai buvo numatęs įveikti save, tik vis atidėliojo. Iš dalies dėl to, kad gailėjo savęs. O labiausiai dėl tingumo.

Bet dabar buvo tinkamas metas. Juk čia pat rūgo napta, iš kurios net kvailas būdamas galėjai dirbt gerus, švarius pinigus. Pagaliau ir buvo įgrisę būti savimi. Tokis būdamas, nieko nepasiekė ir jautė, kad nepasieks.

Kieksyk yra matęs... Eina žmogus laukais ir ieško savęs. Kitas ieško bare ar net savo namuos. Bet kam to reik? Tik džiaukis, jei pametei arba niekad neturėjai.

Kas rado save, tas jau neras laimės.

Būti savimi reiškia nebūti niekuom.

Save galima nebent realizuoti – pelningai parduoti kitam kvailiui.

Bet kur kas geriau pačiam kuom nors būti: verslininku, valdininku, net policininku. Būdamas policininku turi teisę žmogų mušt. O kai pradedi mušt, tai ir patinka. Muši, kol užmuši.

O va, būdamas savimi, to negali daryt. Nes ateis policininkas ir paklaus: „Kodėl užmušei?"

Žinoma, pasitaiko tipų, kurie šį tą nuveikia ir būdami savimi. Bet tapę ministrais ar bankininkais vis tiek nuveiks daugsyk daugiau.

Ir moterys nemėgsta būnančių savimi. Prieš moterį visados reikia ką nors vaidint. Dėl to vyrai ir veda, nes žmona nėra moteris.

Kol Žemutinėj pily karaliavo mažasis princas, kartais šnekteldavo su juo apie tai. Bet šis nuolat styrodavo ant pilies kuorų ir dirsčiodavo į ponias. Tos irgi palankiai nužvelgdavo gunktelėjusią princo figūrą. O Grigalių tai erzino. „Raumeningas debilas!" – šitaip jis atsiliepdavo apie mažąjį princą. Moterim dėtas, būtų lenkęsis tokio iš tolo...

Suėmė save į rankas – tai buvo geibus, glitus minkštabūdis – spūstelėjo...

Tada pasistatė kėdę ir sėdo naptos siurbt. Plika akimi matei, kad jos čia per akis. Tai nestebino. Juk dar anais laikais čiabuviai dainavo: „Bėkit, bareliai..."

Jau pirmu žiojimu pavyko sriūbtelt sulig puse klėties. Bet jis ir tikėjo, kad seksis, mat buvo įsigijęs visas pradiniam kapitalo

kaupimui būtinas regalijas: boksininko snukį, policininko žnypples ir kiaulės akis.

Netrukus buvo tiek prakutęs, kad žvelgė į žmones iš aukšto. „Manding, jau ir būsiu nužmogėjęs“, – džiūgavo.

Tose vietose, kur išsiurbdavo naptą, atsirasdavo ozono skylės, tad viskas čia kvepėjo kaip geriausiuose namuose. Užtat ir lankėsi tik garbingi asmenys: pirkliai, nariai, o kartais ir žemesnė aukštuomenė.

Daugiausiai naptos pirko rublikonų genties vyrai, išvaizda panašūs į lietuvius, tačiau protu jau bemaž prilygstantys rusams. Jie sukaupdavo tokias dideles naptos atsargas, kad galėjo kontroliuoti net planetų išsidėstymą, lemiantį žmonių gyvenimus.

Grafienė Drakula Prūskaja ėmė šešis kartus po septynis – lygiai tiek, kiek reikėjo dalies rusų žemių prijungimui prie Lietuvos. Užtat ji ir krito Grigaliui į akį. Nesyk, būdavo, nukaista pagalvojęs, kad reikėtų pakelt kartelę ir nuleist kainas.

Bet vis lūkuriavo, kol atsivers dvasinė tuštuma. Šis nepaprastas gamtos reiškinys, kitaip dar vadinamas vidutinės klasės verslininko krize, o svarba primenąs Šiaurės pašvaistę, ištikdavo tada, kai sąskaitoj belikdavo keturiasdešimt penkiasdešimt milijonų. Verslininkas tuomet tapdavo irzlus ir nepakaltinamas, imdavo blaškytis, o kartais pakliūdavo net į Seimą. Laimė, tai ilgai netrukdavo. Po metų kitų dvasinė tuštuma užsipildydavo naujais milijonais, žmogus vėl imdavo gyventi ilgai ir laimingai ar net iki mirties. Tiesa, kai kurie troško likti amžinai jauni – tokius partneriai nušaudavo dar gerokai prieš mirtį.

Grigalius ir pats jau buvo ganėtinai subrendęs, turėjo ne vieną partnerį, toleravo pačias įvairiausias verslo pozas, tačiau anokį bendravimo būdą laikė iškreiptu ir nuolat pabrėždavo, kad partneris ne žaislas, jį būtina apvaisint. Pats gi su didele aistra ėmė į kišenę, bet niekuomet neimdavo į širdį. „Tai mužiko poza“, – vaipėsi.

Taip pat jis mėgo išdidžiai pareikšt:

– Į politiką aš nesikišu!

Nes to nė nereikėjo. Tiesiog, būdavo, nueina į Rūmus ir pasiima politikos tiek, kiek būtina, ir įsikiša ją ten, kur nesueina verslo reikalai. Politiką jis laikė tepimo ir sandarinimo, o ne burnų aušinimo priemone.

Ar tai buvo modernus požiūris?

Ūkiškas, ir tiek. Sujungus viršutinius politikos polius su verslo žemaisiais, buvo įgyvendinta didžiausia žmonijos svajonė – išrastas amžinasis variklis. „Ir tai padariau aš, nemokytas kaimo liurbis!“ – stebėjosi Grigalius.

Bet dėl visa ko nusipirko apie dvidešimt įvairių akademijų diplomų, tik niekam nerodė, nes buvo kuklus.

Ir štai sykį kažkas sucypė, sugirgždėjo sielos srityje – tai ėmė vertis dvasinė tuštuma.

Grigalius sėdėjo prie stalo, žiūrėjo į laikinus antruosius patiekalus, o galvoje sukosi amžinieji klausimai: „Kas esame?“, „Kur einame?“, „Kam visa tai?..“

Pavalgęs ir atsigėręs rado atsakymus: „Esam naujieji lietuviai“, „Einam iš proto“, „Visa tai tam, kad...“

Čia mintis ėmė strigti. Nejučiom ištarė: „Kad Lietuvai būtų geriau.“ Bet paskui ilgai spjaudėsi ir skalavo burną.

Kad man būtų geriau!

O kam žmogus gyvena?

Kad kitus juokintų!

Bet kas man rūp kiti...

Supykęs bandė dvasinę tuštumą užpildyt muzikos garsais... Trimitai skardėjo it miške skerdžiamas verslo partneris, būgnai dundėjo kaip grumstai ant paskersto partnerio karsto...

Betgi norėjosi ko nors nekasdieniško. Sukvietė į Žemutinę pilį tūkstantį spalvotų moterų. Deja, mažasis princas miegojo kaip užmuštas. Moterys pašoko ant griuvėsių, pasisuko apie Gedimino stulpus ir išėjo.

Daugiau jis nebežinojo, ką daryt.

Bet kitą dieną atėjo Grigaliūnas ir pasakė palyginimą:

– Sykį toks žmogus iš Galilėjos gavo hemorojų ir labai tuom didžiavosi. Visiems rodė, aiškino veikimo principus ir gyrėsi, neva niekas tokio neturi. Bet iš tikrųjų ten buvo daug žmonių, kurie turėjo, tik iš kuklumo nedrįso niekam rodyt. Taip ir liko nežinomi...

Grigalius pamąstė ir atsiliepė:

– Jeigu nori mane iššagint, tai duok šimtą svarų.

Tuomet Grigaliūnas pašaukė jį:

– Eik su manim!

Grigalius apvertė naptos geldą ir nuėjo su juo. Iš pradžių jie ėjo dviese, paskui – dvylika, o po kurio laiko jų buvo dar keliskart po tiek. Per miestelius ir kaimus jie keliavo į sostapilį. Ten susėdo po du ir Grigaliūnas paskelbė įstatymus:

– Nedėvėk kitų rūbų, tik „Prada"! Geisk savo artimo asilo! Vok! Meluok!..

Ir keletą smulkesnių.

Juoko dėlei pademonstravo hebrajišką vaikišką triuką: apkrovė kupranugarį juodojo aukso puodais, pats sėdo ant balno ir kuo lengviausiai pralindo pro muitinę rusų pusėn. O ta muitinė, žvelgiant iš Briuselio, atrodė ne didesnė už adatos skylutę.

Viskas tapo aišku. Siekdamas dar didesnio aiškumo, Grigalius išdavė Grigaliūną prokurorams, tačiau tie ano neėmė. Tai reiškė, kad įstatymai jau galioja visoje teritorijoje.

Ramus Grygas grįžo namo, pastatė apverstą geldą į vietą ir ta vėl prisipildė naptos. Tada jis vedė grafienę Drakulą Prūskają, kraičio gavo Kėdainius, Karaliaučių, dalį Galičo-Voluinės žemių ir tiltą į vakarus.

Toliau nėra ką rašyt, nes istorijos dar nėra. Ji kuriama šiandien ir bus labai graži.

Pasaulio sutvėrimas. Čiabuvių bandymai

1

Šie gyveno čia. Kiti ir visa kita jiems buvo svetima.

Čia iš pradžių tvyrojo chaosas. Paskui ėmė ryškėti kontūrai...

– Va, – rodė Šys. – Aš.

– Kodėl tu šiandien toks protingas? – klausė Šė.

– Todėl, kad karštom dienom saulė išgarina vandenį iš galvos.

Šė stebėjosi, kaip paprastai pasiekiama didybė, ir net pati iškišo galvą pro kaminą.

– Ar jau baigėsi gyvenimas? – domėjosi Šys.

– Ne, dar tik trečiadienis.

– Trečiadienis, o jau taip karšta! Ką jie sau galvoja?

– A kas aniems rūp? Kai įveda vasaros laiką, tai vasara ir eina kažin kiek vienodu karštumu. Anksčiau tai savaime atvėsdavo.

– Taigi, – pritarė Šys. – Jie įveda vasaros laiką jau kovo gale, o paskui patys stebisi, kad šyla klimatas. Žmogus neturėtų laiką sukinėt. Čia ne unitazo varžtelis.

– O aš maniau, klimatas šyla dėl to, kad baruose uždrausta rūkyt, – sakė Šė. – Visi juk dabar eina į lauką ir pučia šiltus dūmus į orą.

– Taip ar anaip, o kalta valdžia, – nustatė Šys.

Po tokių žodžių viskas susidėliojo į vietas, savaime susitvirtino ir tapo stabilu.

2

Kitą dieną Šys atrado dar kai kai kuriuos paslėptus gamtos reiškinius ir juos paaiškino:

– Kadencija – tai procesai Rūmuose, kai iš oro padirbami pinigai. Užtat mes jų ir nematome, nes ir pats oras nematomas.

– Bet aš esu mačius net šimtą litų! – gyrėsi Šė.

– Šimtinės ne pinigai. Tai alga, pašalpa ir pensija.

– Jei pinigai iš oro... – mąstė Šė. – Tai iš kur tada litai?

– Litai iš centų.

– O centai?

– Centai yra atomai. O atomai nedalomi ir atsiranda iš nieko. Todėl už juos nieko ir neįsigysi. Varguolių kišenės pilnos centų, užtat jie tokie radioaktyvūs – nuolat skambina į radiją ir reiškia visokias pretenzijas.

Šė kraipė galvą.

– O aš girdėjau, kad ir atomai dalomi...

– Kodėl tu tiek daug girdi? – klausė vyras. – Ar kad mane paerzintum? Tai paimk ir padalink, jei tokia gudri.

– Atleisk, – tarė Šė. – Man šiandien moteriška logika... Bet aš girdėjau, atomai nematomi. O centus taigi matom!..

– Jei atomai būtų nematomi, tai mes išvis nieko nematytume, nes viskas iš atomų.

– Ir stalas? – pamąstė moteris. – Vadinas, stalas yra atominis ginklas?

– Aišku, ginklas, – atsakė vyras. – Bet jei stalas su staltiese, tai nėr ko baimintis.

– O ar tiesa, kad atominio ginklo bandymai draudžiami?

Šys šyptelėjo ir pasakė tik tiek:

– Kvailiui viskas draudžiama, o gudruoliui niekas nieko negali uždraust.

Šė išrovė stalo koją ir kaukštelėjo Šiam per kaktą.

Ir Šys jau buvo bepradedąs mirt, prieš akis jam – visas gyvenimas lėkt, o jis pats, iki juostos sulindęs į tunelį, kurio gale matėsi šviesa, jau šnekučiavosi su artimiausiais numirėliais. Bet kai ėmė lėkt liepos antroji – diena, kurią jis gyveno šiandien – Šys ūmai suprato, ko natūraliom sąlygom niekaip nebūtų supratęs: tai yra viena iš pačių gražiausių Lietuvos dienų, nes iš vieno krašto ši diena turi rytą, iš kito – vakarą, o per vidurį gali būti net įdienojusi. Tokią dieną reikia branginti, saugoti ir stengtis nugyventi ją nuo aušros iki sutemų.

Todėl ir nebemirė.

3

Suvokę, kad yra gyvi, Šie dažnai sprendė paslaptingus gyvybės atsiradimo ir išnykimo klausimus.

– Kas yra klinikinė mirtis? – domėjosi Šė.

– Kai žmogus numarinamas klinikose, – aiškino Šys. – O jei miršta natūraliu būdu, tarkim, nuvirtęs nuo kopėčių – tai jau biologinė.

– Bet, girdėjau, kiti po klinikinės vėl grįžta į gyvenimą. Kaip taip gali būt?

– O paprastai! Kas gyvas būdamas nedavė daktarui pinigų, tas numiręs privalo keliaut į namus ir atnešt.

– Visai daktarai įsisiautėjo! – gūžėsi Šė. – Bet žmogus gali pasislėpt namuose ir negrįžt su pinigais.

– Ne taip lengva, – dūsavo Šys. – Juk namiškiai jau susitaikę su praradimu. O čia vėl tu atsirandi... Barniai, riksmai, peiliai – ir atgal į klinikas. Ne! Jei slėptis – tai nebent kapinėse...

– O dar aš girdėjau, – sakė Šė, – atseit patyrę klinikinę mirtį žmonės įgyja visokiausių galių...

– Tai tiesa, – tarė Šys. – Žmogus klinikose specialiai taip

patvarkomas, kad galėtų daugiau uždirbt ir daugiau daktarui atnešt.

– Bet tokie ligoniai po mirties kartais patys tampa šundaktariais, o tikriniams daktarams tai nenaudinga. Kaip tokias mįsles įmint?

Šys lengvai tai paaiškino:

– Numirėlis numirėliui nelygu. Kliošių ar kokį senbizdą daktaras lengvai patvarko. Bet – būk tu nors prociesorių prociesorius! – o rimto, sveiko numirėlio taip lengvai nesuvaldysi, nenumatysi, kas jam į galvą šaus. Vienas ima savus smaugt, kitas svetimus.

– Tai jie gyvi, ar – ne?

– Kodėl numiręs turėtų būt negyvas! – Šys net pyktelėjo. – Juk įvyksta negrįžtami procesai, tad žmogus braukia, kur nori. O kol grįžtami... – Jis atsiduso. – Aš taigi vis pas tave grįžtu... O ar čia gyvenimas?

– Tai dėl ko tu nemiršti?

– Nemoku.

– Nieko jis nemoka! Nei numirt, nei pinigų uždirbt... – Šė pabučiavo Šį kakton. – Užtat ir myliu tave.

Tatai išgirdęs, aukštybėj, gervių rinktinės priekyje skridęs paksas gailiai suklykė ir ašaros pabiro jam iš akelių, mat jau seniai nieko panašaus neteko girdėt – toj žemėj buvo išplitusios žiaurios, gauruotos, necenzūriškai kalbančios gentys...

(Ir man kartais atrodo, kad tie lėti ir malonūs kitados čia gyvenę lietuviai gyvenimui gerėjant nesulindo gyvi į žemę, o pavirto neatpažintais skraidančiais objektais.

Ar ne todėl mes taip dažnai ir taip nuliūdę žvelgiam į aukštybes?..)

Ašara tekštelėjo ant tulpės žiedo, ir paskendo dar viena boružė.

4

Visai atsitiktinai buvo atskleisti procesai, vykstantys aukštosiose sferose...

Mat vieną sykį, išgirdęs bildant, Šys paliepė:

– Eik, paveizėk, musėt dangus griūva?

Šė palypėjo ant kraigo, pasistiepus dairėsi po Europą.

– Vietom prakiuręs, bet laikos... O triukšmas dėl to, kad alekna vėl pirmau...

– A kas yr ta alekna?

– Tokia svaidyklė.

– Kū ana ten dėrb?

– Dyską met...

– A kas ta dyska?

– Gelžgalys toks.

– A dėl ko tą reik mest?

– Akū aš galiu žinot? – pyktelėjo moteris. – Gal ana įkaitus... Mat kai paima į ranką, tai net susisuka visas. Ir rėkia baisingai.

– Ir kas iš to?

– Kun če kreti joukus? – šaukė Šė. – Ar aš tau kokia mokslinykė? Ar aukštąją partinę baigus?

– Tai paveizėk, kurioj vietoj krent.

Šė palypėjo ant kamino.

– Paryžiuj.

– Paklausinėk prancūzų. Gal tie žinos.

– Kad bijau, – moteris paraudonavo it gegužė. – Juk prancūzams tik viena galvoj...

– Jeigu viena, tau tikrai nėr ko jaudintis, – stiprino moters dvasią vyras.

Tada Šė įsidrąsinusi paklausinėjo prancūzų, vokiečių ir net lenkų.

– Sako, Lietuvą garsina, – pranešė vyrui.

Šiam net kojas pakirto. Būtų gal ir nugriuvęs, bet, laimė, dar nuo vakarykštės aukštielninkas ant laidaro drybsojo.

– Kas per išmislai! Kodėl reikia garsint? O kas bus, jeigu rusas išgirs? Juk atstypins kaip gandras ir praris kaip varlę...

– Bet garsas tai iš Paryžiaus ein! – rodė Šė. – Vakar Varšuvoj griaudė... O ryt gal pačioj Maskvoj...

Po tokių žodžių ir Šiam galvoje praskaidrėjo.

– Tu matai, kokia gudri palytika! – stebėjosi. – Kokie manievrai! Dabar aš jau nieko nebijau.

Ir drąsiai įsirausė į šiaudus.

Ir viskas vėl susidėliojo į savo vietas, nors buvo dar tik penktadienis.

5

Tą vasarą gyvenimas dažnai ir gausiai pagerėdavo, bet ne čia. Todėl Šie vis aktyviau bandė suvokti visuomenėj vykstančius procesus, idant galėtų juos pažaboti ir pritaikyti savo reikmėms.

– Kas yra ekskrementai? – klausė Šė.

– Tai nušalinti nuo tarnybos pareigūnai, – atsakė Šys. – Bet kadangi retai šalina, tai ir iš pačios sistemos dvokas ein...

– Kokių bjaurių žodžių yr!.. Kam tokių reik?

Šys pagalvojo ir suprato, ką reiškia: „Pradžioje buvo Žodis." Suprato, kaip atsirado žemė ir dangus, jis pats ir jo pati, taip pat visa kita. Ir dar suprato: jei žodis būtų buvęs geresnis, tai viskas ir būtų atsiradę geriau. O dabar jau nieko nepakeisi: reikia kantriai vilkti Grigo ratus ir Pietų kryžių nešt...

Todėl tik atsiduso ir pasakė:

– Yra dar bjauresnių. Ejakuliacija, erekcija, orgazmas...

– O kas tai?

– Nežinau. Pas mus nė nebūna. Tai dvaruose. Ponų pramogos. Verslo klasė.

– Čia gal baisiau kaip sraiges ryt? – krūpčiojo Šė. – O tu norėtum pamėgint?

– Aš nė nemokėčiau! – Šys net rankom prisidengė. – O kad ir pramokčiau... Vis tiek nesuprantu palytikos ir verslinyko gyslelės neturiu.

– Tu vis dėlto nueik pas daktarą, – siūlė Šė. – Tegu peršviečia. O gal ras tą gyslelę!

– A kam man reik?

– Prapūs, pravalys... Gal kokį stimuliatorių įsuks... Verslinyku tapsi.

– Bet aš nenoriu!

– Tai dabar tu nenori, – aiškino Šė. – O kai kraujas ims po smagenis cirkuliuot, dar ir kaip panorėsi...

– Tarkim, aš verslinykas, – dūsavo Šys. – Turiu daug pinigų. Tai kur man juos kišt?

– Dvarą pasistatysi, prabangią paną įsitaisysi...

– A barakudą? – prašvito Šys. – Tai man būt gerai!

Susijaudinęs surinko ant baro durų vėvėvė taškas curwa – ir atsivertė jam dizainas, galingumas, techniniai duomenys ir papildoma įranga... Ir sužinojo jis, kad naujausio modelio barakuda šimtui dienų sunaudoja net šimtą tūkstančių eurų. Tai miesto sąlygom! Užmiesty, o juolab užsieny ryja triskart tiek.

„Dabar man aišku, kur verslinykai pinigus kiša“, – aprimo žmogus.

– Bet aš bijau pas daktarą, – skundėsi. – Juk jei daktaras aptiks tokią gyslelę, tai išpjaus ir sau pasiims.

– Ne visi daktarai banditai. Ir banditai ne visi daktarai, – aiškino Šė. – Čia loterija.

– Reikės nueit, – pažadėjo Šys.

Netoli nuėjęs atsigulė į mėšlus ir taip mąstė: „Jei gyvenimas eina pirmyn, tai savaime nuneš mane ten, kur aš turiu būt.“

Taigi vėl viskas ėmė dėliotis į savo vietas, tik iš lėto, mat kai apatiniai gyvenimo kubeliai atsidurdavo viršuje, sistema suirdavo ir viską tekdavo iš naujo pradėt.

6

– Kam aš gyvenu? – paklausė Šys.

Šė pažvelgė į jį, kaip į daiktą.

– Aš privalau atlikti savo misiją, bet nežinau, kokia tai misija. O laikas eina ir nusineša visa, kas geriausia. Man jau neramu.

– Visa, kas geriausia, nusineša mitresni vyrai, – paaiškino Šė. – O tavo misija tokia pat kaip kitų: parnešti savo žmonai kuo daugiau pinigo.

– Jaučiu savy atsivėrusią tuštumą.

– Tai ir krauk ten visa, ką radęs. Užpildyk tuštumą daiktais ir jausies puikiai.

– O jeigu mano misija kita? Jei man bus pranešta, kad aš Mesijas? Todėl nieko nebedirbsiu, o gulėsiu, – apsisprendė Šys. – Antraip galiu neišgirst Balso...

Šė nuėjo į dirbtuves.

„Manding, suvokė, koks aš didis, – sumetė Šys. – Nebedrįsta būt mano skleidžiamų spindulių zonoj."

Ir dviem po šimtą prisijungė prie kosmoso.

Šė grįžo ir dviem po tūkstantį atjungė Šį.

Didžiaisiais plentais prabėgo diena, bet čia nė nedirstelėjo.

– Kas esu aš? – vėl paklausė Šys.

– Galvijas, – atsakė Šė.

– Tiek man visur būtų pasakę, – nusivylė vyras. – O jūs klasifikuokite mane pagal tam tikrus požymius ir įvardykite konkrečiais imperatyvais: meškiuk... katinėli...

Moteris net pritūpė.

– Višta, – nustatė Šys ir užsirašė duomenis. – Vienas iš gražiausių Lietuvos paukščių. Tie paukščiai niekur neskrenda, nes nori padėti žmonėms kuo daugiau kiaušinių. Kai misija baigta, vištos nori būti suvalgytos. Lietuviai gerbia vištas ir jų norus išpildo. O šiaip sau vištų, kaip žmonių, niekas negalabija... Put, put, – pašaukė.

– Kut, kut, – atsakė Šė.

Plastelėjo sparnais ir padėjo kiaušinį.

Ir šitaip – visai netikėtai – vėl viskas susidėliojo į vietas.

7

Rytas išaušo skaistus, it nauja kojinė. Šys stovėjo kieme, o keliu ėjo bibliotekininkė Bė.

„Būtų gerai...“ – pamąstė Šys.

Tad pasivijęs klausė:

– Sakykit, gerbiamoji, ar duotumėt man...

Taip taręs ilgai dūsavo. Ir mintyse su sena technika užtvėręs anai kelią, dangaus pagalbos šaukėsi...

Tačiau Bė jau buvo nuėjusi ir Šio skundo klausėsi tik liūdni vasarojaus laukai. Miežiai susirūpinę krutino ūsus, o avižos sutrikusios šnarėjo terpu savęs.

Susinervinęs Šys nuėjo į kalvę ir paprašė, kad jam paplonintų tam tikrą daiktą.

Kitą rytą Šys vėl stovėjo kieme, o keliu vėl ėjo Bė. Ir Šys klausė:

– Sakykit, mielaširdingoji ponia, ar duotumėt man...

Čia jis baisiausiai susijaudino, paraudonavo, bet vis tiek ištarė tą žodį:

– Knygą!

Bė nuleido akis ir atsegė kraitelę.

Šys paėmė knygą. Buvo švelnus ir nenudrėskė viršelių.

Bet kai užvertė, pagavo liūdesys.

– Ir tai – viskas?

Vieškeliais ėjo ruduo...

O juk buvo tik ankstyvas penktadienis, ir ruduo tokiu metu čia niekad nepraeidavo.

8

Taip jau yra, kad natūraliai pro šalį bėgant gyvenimui žmogui kyla nenatūralus noras pabėgėt sykiu ar net surast tam gyvenime savo vietą.

– Norėčiau istorijon įeit, – tarė Šys.

– O ką ten plikas veiktum? – klausė Šė. – Tu pirma geografijon įeik, žemių prisigrobk, kaip koks algirdas. Va tada jau ir istorijon galėsi žengt, save parodyt...

– Kodėl kiti viską supranta, o aš – nieko? – piktinosi Šys. – Kai matau – žmogus eina – aš tiek ir tesuprantu: žmogus eina. O kitas, žiūrėdamas į tą patį žmogų, supranta, kur jis eina, iš kur jam kojos dygsta ir net kaip tą žmogų apsukt.

– Taip yra todėl, kad kitų smegenys pritaikytos informacijai perdirbt, o taviškės šūdui malt, – paaiškino Šė.

Vyras nusilenkė ir klausė:

– Tai kaip man būt?

– Nesijaudink, – guodė moteris. – Tavo gyvenimui skrandis vadovauja. Mat smegenys – tai vyriausybė, o skrandis – vidaus organai. Bet jei vyriausybė silpna, vidaus organai greit užgrobia valdžią. Istorijoj daug tokių atvejų.

– Vadinas, ir skrandžio vadovaujamas aš galiu šio to pasiekt, – sumetė Šys. – Be reikalo malšinu ten revoliucinę situaciją raniberlais... Lašiniai labiau tiktų. Bet keista, – susimąstė. – Juk yra

tipų, kurie įsisiuva į skrandį specialų balioną, kad mažiau reikėtų valgyt. Ir tai ne pedagogai, o bankinykai, verslinykai...

– Vadinas, jų bankai grius, o verslas žlugs, – nustatė Šė. – Juk žmogus be skrandžio – tai kaip paukštis be sparnų.

– Būt gerai tokį balioną į smegenis įsisiūt, – pasvajojo Šys. – Gal skraidyt galėčiau.

– Man regis, toks tavo smegeninėj natūraliai yra išsipūtęs, – įžvalgiai pastebėjo Šė. – Ar jauti, kad galvoj pilna oro?

– Jaučiu, – patvirtino Šys.

– Tai skrisk iš namų!

Šys pakilo ir nuskrido.

Šė atvėrė duris ir į kuklius Šio namus atėjo žmogus, kurį Šys buvo matęs einantį, bet nesupratęs, kur anas eina. Tai buvo dailidė Juozapas. Jis nedelsdamas ėmė dailinti vidų, išorę ir visa kita, ir netrukus gyvenimas ten labai pagražėjo.

Bet Šiam tam gyvenime nebebuvo vietos.

Žygiai prie stalo ir ant stogo

1

Eidamas pro bankininką B. vis sulėtinu žingsnį, lūkuriuodamas, bene kyštels banknotą. Kur tau! Visados stebėjaus: kodėl tipai, turintys kažin kiek milijonų, nieko neduoda man? Gal nesupranta, kad reikia? Ar jiems vaidenas: neims! Aišku, centais neimčiau, juolab jei pamestų ant grindų. Bet jei mandagiai – kaip daktarui – vokelį kyšteltų... Penkiašimtę kupiūrą galima ir be vokelio – smulkus skundikas nė nesupras, kad tai pinigas, pamanys – Europos sutartis ar Nepriklausomybės akto nuorašas... Vokeliai – smulkioms šimtinėms, kad nepažeistum imančiojo garbės ir orumo: šiuos jautrius padargus nūnai turi dažnas valdininkas ar net policininkas...

Lydimas lobistų ir palovinių būrio pasirodo politikos patriarchas. Pusė veido rūškana, mat jis nuolat susirūpinęs Lietuvos reikalais. Kita pusė giedra – savaisiais jau seniai pasirūpinęs. Būčiau aš tokioj padėty – abiem kojom grabe ir tik rodomuoju pirštu Tėvynėj – niekuom nesirūpinčiau, nieko nebijočiau, niekieno spaudimui nepasiduočiau. Gana kraujo spaudimo! Kiekvienam rėžčiau tiesą į akis. Jei ko ir bijot, tai tik pragaro valdovų. Bet anas, ko gero, pats ten valdys. Su tokia patirtim, organizaciniais sugebėjimais...

Patriarchas aiškina Mokesčių reformą. Neįdomu! Kelių mokestis panaikintas, vadinas, kelių policininkams nieko nebeduosim. Kokios gali būt diskusijos?

Man sunku diskutuot ir dėl techninių priežasčių: mažas, neišsivystęs liežuvis. Net pas dantistą neinu – bijau, kad nesijuoktų. Kaip tad galėčiau eit į politiką? Ten visų akivaizdoj vyrai plaka kits kitą apnuogintais, raumeningais liežuviais... Žinoma, tokius norisi tautai demonstruot. O šiai, panašu, ne dvasinis grožis svarbiausia...

Prislinkęs vograuju apie kultūrą, o mintyse šaukiu: „Duok pinigų! Duok pinigų!“ Neveikia... Nors jau metai, kai treniruojuos priešais pačią, stiprindamas mintį. Arba aš dar per mažai treniruotas, arba anas jau per daug atbukęs...

– Menas praturtina dvasią! – ūmai pareiškia patriarchas.

Sugniaužiu kumščius. Ir kodėl tie stambūs galvijai įsivaizduoja, kad su smulkiu avigalviu reikia vėjus malt? Tebūnie ir vėjai, bet tu pirma paduok, o paskui jau dėstyk savo versiją apie vėjų kryptį. Mielai išklausysiu, jei bus iš anksto sumokėta.

– Kur esame? – šaukiu. – Kas vyksta?

– Politikos verslo centro atidarymas, – sako patriarchas, įtariai dėbteli į mane ir klausia palovinių: – Kas tas toks?

Prieinu arčiau ir tyliai, kad visi girdėtų, pranešu:

– Revizorius. Iš Briuselio. Incognito.

Paeinu į kertę ir stoviu sau ramus.

2

Geriu pagal Europos standartus – mažais gurkšneliais. Bet gal per dažnai? Nes kyla noras išsiaiškint, ar aš jau elitas, ar dar tik pusiau?..

Anava televizininkai... Pasisuku taip, kad pakliūčiau į kadrą. Tas tikrai ne elitas, kurio per televizorių nerodo. Tas net ne žmogus! Bet jie nusisuka nuo manęs.

Priėjęs atsuku kamerą į save.

– Reikalauju reguliariai būti parodomas tautai! – sakau. – Už pinigus ar už nuopelnus tai daroma? O gal aš nepakankamai išvaizdus? Tai rodykit kasdien. Prie kieno snukio liaudis pripranta, tas ir atrodo vertingas.

Matau, jie ketina nusukt man sprandą, todėl suku prie riebesnės politikienės. Žinau, jos vyras turtingas, įtakingas asmuo, ji galėtų paprašyti, kad vyrelis surastų man tarnybą, kur gerai mokėtų ir nereikėtų dirbt. Jie tokių tarnybų specialiai yra pristeigę savo vaikams ir vaikaičiams. Reikia apsukt jai galvą. Tik kaip tai daroma? Nuo ko turėtų apsisukt? Man pačiam, kai bendrauju su vyrais, niekad galva nesisuka. Tik ima skaudėt.

– Maloningoji ponia, – sakau. – Su manim galit nesimaivyti, bendrauti natūraliai. Aš nesu priešinga lytis! Ana domisi technika, politika ir sportu. O man į tuos dalykus – nusispjaut! Aš neturiu nei pinigų, nei padėties. Nemoku sklandžiai kalbėt. Ir, be abejo, nesu gražus, nes vyras negali toks būt. Arba reikėtų labai ilgai jo marmūzę akmeniu zulint...

– Ko jūs norite?

– Duokite šimtą litų.

Ji spūdina šalin.

– Va, va! – šaukiu. – Šimtinės gaila... O juk priešingai lyčiai tai ir visa, ką turit brangiausio, atiduosit...

Reikėjo ir man tokiam apsimest... Bet aš negaliu vaizduot bukesnį nei esu. Tai ne mano stilius. Tai stilius plius.

Slapčiom nugurkiu iš butelio. Dabar jau kyla noras gyvenimą aiškint.

– Tu, Algirdai, nevok ir melagingai neliudyk, – nurodau. – O tu, Mykolai, gerbk įstatymus ir pasidalink savo turtais su elgetom.

Pasikreipęs apžvelgiu juos iš visų pusių.

– Tai jūs ir esat tas vadinamasis elitas? Kuom elitiškumas pasireiškia? – smalsauju. – Gal jūsų bėvėpė mėlynas?

Jie dėbteli į mane, bet nemuša. Akivaizdu, kad šiuolaikinis elitas skiriasi nuo beisbolo.

– Remiat kultūros kursus? – domiuos. – Ar čirvų konkursus? Čia ir yra takoskyra. Simfoninio orkestro tai neremkit, – įspėju. – Yra ten dirigentas, tegu jis ir išsklaido muziką...

O draugiškos valstybės pasiuntiniui taip pasakau:

– Runa Riga. Pareis laiks... Jūs taip manot! O jeigu nepareis? Būkite budrūs.

Šis dėkoja ir įteikia man svarbiausius savo šalies apdovanojimus: du buteliukus „Rigas balzams".

Rimtuose renginiuose visados dalyvauja ir keli nerimti asmenys, vadinamieji „iškilūs kultūros ir meno veikėjai". Čia irgi porelė tokių. Prie ponų stalo, ne virtuvėj! Todėl aiškiai matyti, kad jaučiasi ne savo vietoj, bet iš paskutiniųjų stengiasi atrodyti priešingai: valgo su šakutėm, geria iš taurelių – atrodo itin komiškai.

– Maestro! – šūkteliu. – Turiu stiklinę...

Ne, jam nereik.

– O jūs, rašytojau?

Šis apsimeta manekenu.

Niekas nedrįsta būti savimi. O aš manau, kad visur ir su visais reikia elgtis vienodai. Aš net su savim bendrauju kaip su svetimu. Ir nežinau: iš pagarbos ar kad nelabai pažįstu, nežinau, kokių šunybių tikėtis.

3

Supratau, kodėl valstybinės reikšmės pokyliuose niekas nesėdi prie stalų. Taigi kaipmat prisiliuobtų! Kitas ir užmigtų vietoj. O būna – užsiverti taurę ir nuvirsti su visa kėde aukštielninkas. Aišku, Premjerui, o juolab Prezidentui tai netinka. Kai geri stačias, tai vis šiek tiek tvardais. Pajutęs sunkumą gali spėt ir

išeit – nesmagu vemt palei sieną, kur ramsčiuojasi ambasadoriai. Kai riogsai prie stalo, tai kilsteli staltiesę, apsimetęs, kad ieškai koalicijos partnerio, – ir išpili turinį. O jau kad griūtum ir miegotum vidury menės, tai reikia didelės dvasios tvirtybės – gal net būti baigusiam aukštąjį partinį mokslą. Ogi snausdamas prie stalo jauties kaip namie. Ir, kas be ko, prie stalo dainos, pokštai... Kur čia berūpės valstybės reikalai.

Tačiau kieno stipri galva, to silpnos kojos – užtat man visados sunku stovėt. Imu nervintis, ieškoti priekabių. Priėjęs kumšteliu Prezidentą.

– Nepaskyrėt ūkio ministru... Ir kas išėjo!..

Žmogus susinepatogina, net parausta.

– Paskirsiu pasiuntiniu Ispanijoj.

– Atseit aš jau niekam nebetinkamas!..

Vadovas tėviškai apglėbia man pečius.

– Liaukis, Jūzap! Mandarinų tau skint nereikės. Į gatvę irgi nevarysim... O ispanai, žinok, ne paskutiniai, nors ir pasturgaly gyvena. Vyną viedrais sriaubia ir ant jaučių eina.

Pralinksmėjęs siūlau:

– Braukiam, Jūkselencija, pas mane. Pasėdėsim, išgersim kaip žmonės. Galim ir Antaną pasiimt. Dar kokią elitinę k...

(Su tokia sutapęs ir pats elitu tapčiau!)

Jis krapšto pakaušį.

– Gal sekmadienį... Atvažiuočiau troleibusu, pasivertęs gyventoju... Įgriso tie juodi grabai!

Na jau ne! Toks variantas netinka. Aš kaip tik noriu, kad į mano kiemą atlėktume su švyturiais ir sirenom. Tepamato kaimynai, su kuom bendrauju! O tai dabar net kiemsargis su lenta muša... Pati, manding, irgi kitaip pažiūrėtų. Net jei imtume rėkaut, dainuot – kažin, ar išgintų...

Prezidentas trypčioja, muistosi. Matau, kad nori paklaust, bet nedrįsta.

Pripilu stiklinę. Tada pažvalėja.

– Ar teisybė, Jūzap, kad Lietuva žengia į priekį?

– Je, – linkteliu. – O ką?

– Man smalsu, kur tas priekis? Kur link reikia žengt?

To aš nežinau, tad susinervinęs rikteliu:

– Kaip galima tokių dalykų nežinot!

Galėčiau jam papasakot apie didžiavyrių kelius. Daugelį tų, kurie vakar žengė į priekį, šiandien randam užpakaly. Bet kam tokios žinios? Juolab kad būna ir atvirkščiai: kitas stačiai iš užpakalio kad šaus į priekį, orą smardindamas...

Apžvelgiu susirinkusius. Man regis, jie nuobodžiauja. Žinoma, kai kurie tik iš matymo pažįstami. O kiti net kyšį imdami į akis nepasižiūri...

Suploju delnais ir šaukiu:

– Politikai – į kairę! Verslinykai – į dešinę!

Tie pasiskirsto, kaip liepta.

– Pažaisim aklą vištą, – skelbiu.

Nutraukęs staltiesę, užrišu Prezidentui akis, susuku ir įsakau:

– Gaudyk!

Ponai išsilaksto kas kur. Prezidentas trypčioja ir skėsčioja rankom.

Dabar jau viskas atrodo taip, kaip ir turi būt. Ramus išeinu namo.

4

Kiaurą naktį kūriau 2030-ųjų Lietuvos viziją. O sukūręs pamačiau, kad man ten vietos nebelikę. Nupaišiau tituliniame lape klišą seneliuką ir pasodinau po kriauše. Papūčiau – ir seneliukas nugriuvo. Supuvusi kriaušė kaukštelėjo į kaktą ir seneliukas pakratė kojeles...

Rytą patenkintas išeinu kieman. O kaimynas dūsauja:

– Laimės nier...

– Pasidaryk pats! – nurodau.

Užlipu ant daugiaaukščio stogo ir vaidinu, kad šoksiu. Atlekia policija, gaisrinė, greitoji... Susirenka minia... Protingi ponai, matyt, iš beprotnamio, kalbina mane, pasakoja, koks gražus gyvenimas...

Argi tai ne laimė? Ar ne dėl tokių akimirkų verta gyvent?

Bet galima siekt dar geresnių rezultatų...

– Leiskitės žemyn! – ragina.

– O kas man už tai bus? – klausiu. – Ar pinigų duosit?

Sako, kad duos. Bet man ir to negana.

– Bobos noriu! – pareiškiu. – Tik ne šiaip kokios, o elitinės. Už tūkstantį!

Matau, jie tariasi. Tai įskaudina.

– Nieko man nereik! Kam jums tie rūpesčiai? Kam Lietuvai aš? Kai ištikšiu, gal net premiją skirs...

Pasitraukiu žingsnelį, kad tikrai nenudribčiau. Dėmesys svaigina...

– Pagalvokit apie savo artimuosius!

To jau per daug! Tokią valandą apie kitus galvot... Ir kas tie artimieji? Keturios kambario sienos. Tik į jas gali atsiremt, tikėdamas, kad neatstums.

Skelbiu sąlygas:

– Sraigtasparnis. Boba. Milijonas. Ir gerai organizuota turnė po Europos Sąjungą.

– Būkite protingas.

– Kai toks buvau, tai nieko neturėjau. Gana!

– Jums dar viskas prieš akis.

– Man visuomet taip buvo. Bet kas geriausia, tas už akių padaroma.

– Leiskitės žemyn ir viską aptarsime.

Sudedu lūpas vamzdeliu.

– Tiur-liur-liū-ū...

– Nusiraminkite, – sako man. – Tuoj užlips mūsų žmogus.

– Kam man jūsų žmogus? Bene jis šoks sykiu su manim? Aišku, dviese būtų smagiau... Bet matau, kad nusibodau. Tai pašaukite snaiperį – tegu nupyškina.

Bet žiū – jie tik mano pačią pašaukę. Ta kad ims šūkalot:

– Vardan visko, kas buvo!.. Tu prisimink!..

Taip, aš prisimenu, kaip slėpdavo kelnes, prirakindavo prie radiatoriaus... Sykį bandė akis žarstekliu iškabint... Geri buvo laikai. Reikšmingas, reikalingas jaučiaus.

Bet nebėr...

– Išveskite ją, – nurodau. – Noriu kalbėtis su Romos popiežium.

Dabar visi nuščiūva.

Anava šunelis... Išbėga pro duris, atremia kojelę į stulpą... Mažas padarėlis, o jaučia, kad griūva gyvenimas... Daro, ką gali.

Žiūriu į jį ir kažkaip stabiliau viskas atrodo.

Gal ir nusileisiu.

Pavasariniai suaktyvėjimai

IŠ NAMINIŲ GYVŪNŲ GYVENIMO

Jaukumas

Grįžęs namo, rūbų spintoj randu kažkokį poną...

Tyliai užveriu duris ir ilgai stoviu kitoj pusėj. Širdin smelkiasi tylus džiaugsmas.

Kitur taigi blakės, tarakonai įsimeta...

Vadinas, čia geri namai.

Jaukinimas

Kitąsyk grįžtu namo, atidarau spintos duris – pono nėr... Tampa liūdna.

Gal kitur jam geriau? Bet gal išėjo tik maisto pasiieškot?

Padedu spintoj duonos ir lašinių, pastatau degtinės butelį. Gal sugrįš...

Moksliniai tyrimai

Apžiūrėjęs spintą, neradau durų į lauką. Todėl man mįslė, kaip ten atsiranda žmonės.

Bet ar man tokias mįsles spręst? Spintų pasaulis... Pėdkelnių pasaulis... Tai vadinamieji paraleliniai pasauliai. Ten kitokie dėsniai.

Todėl kitąsyk jau nebesistebiu spintoj radęs ponią su žmonos pėdkelnėm rankoj.

Švelnumas

Vėl grįžtu iš kelionės... Ilgai stoviu miegamojo tarpdury, žiūrėdamas, kaip jie kruta po antklode. Norisi kilstelt ir pasižiūrėt, kas ten vyksta.

Bet nedrįstu.

Žmona – mano. Bet vyras tai – svetimas! Nežinia, ką pagalvos.

Panašu, lyg būtų kokią brangenybę radę ir negalėtų pasidalint. Tik kad nieko tokio pas mus nėr...

Atsargiai įlipu į spintą ir užsidarau. Jei norės, vėliau patys papasakos.

Viršenybė

Atrodo, jau švinta. Pabeldžiu iš vidaus.

– Kas ten? – niurna ponas.

Maniškė numoja ranka.

– Kas ten bus spintoj...

Ponas ropščiasi iš lovos, žiovaudamas dūlina į tualetą.

Aš išlipu iš spintos ir, demonstratyviai pakėlęs užpakalinę kojį, lieju ant fikuso.

Tepajunta, kas čia šeimininkas.

Neatidumas

Parsigabenau erdvesnę spintą. Pastačiau ten staliuką ir kėdę, čiužinį padėjau...

Bet kai kitądien grįžtu namo, ponas vėl mano lovoj! Maniškė jį visai išlepino.

Tyčia atsigulu šalia. Nejauku tylėt, bet ir kalbėt nežinia apie ką. Nei aš tą poną pažįstu. Keliskart matytas...

Palinkiu labos nakties ir bandau užmigt. O anie dūsauja, lovą girgždina... Matyt, irgi nesimiega.

– Kaip sekasi? – bandau megzt pokalbį.

Jokio dėmesio. Gal prancūziškai kreiptis?

Bet ko man taip stengtis? Ar aš privalau juos linksmint?

Vis tiek nesmagu.

Procedūros

Rytą išvedu poną pasivaikščiot. Jis pribėga prie kiosko, dėbteli į ten išrikiuotus alaus butelius, į mane...

Apsimetu nesupratęs ir nuperku jam laikraštį.

Jis dūlina į krūmus ir grįžta be laikraščio.

Vedžioju aplinkui namą, rodau želdinius: pats sodinau!

Jis nudumia į šalį ir užkabinėja svetimas moteris.

– Maniškei tai nepatiktų! – įspėju.

Anas tik suurzgia.

Laukinis. Bus dar su juo vargo.

Susitaikymas

Grįžęs namo, nerandu pono nei spintoj, nei lovoj. Neramu. Skambinu į policiją.

Kas anas toks? Augintinis... Sugyventinis... Bene aš žinau!

Staiga žiū – iš po lovos kojos kyšo! Kas per manieros... Manding, prastos veislės, o gal net be kilmės dokumentų.

Bet negi išmesi į gatvę? Jau pripratau. Ir kur garantija, kad kitas bus geresnis?

Nepasitikiu vyrais. Visados maniau, kad juos netinka namie laikyt.

Dresavimai

Šeštadienį mokomės.

– Į vietą! – rikteliu.

Ponas lipa į spintą. Aš pripilu taurelę.

– Tarnauk!

Jis sukasi ratu, lenda po lova... Taurelė tuščia.

Ir vis dėlto vakare jau moka iš parduotuvės butelį parnešt. Tiesa, nugertą.

Bet ko norėt! Ne jauniklis. Tokio jau kažin ko nebeišmokysi.

Patirtys

Sėdžiu spintoj. Girdžiu rėkiant – tai žmona auklėja poną diržiuku. Turbūt vėl girtas! O gal bėgiojo kur...

Man ir šiurpas, ir malonumas.

Gerumas

Beldžiuos į kažkokias duris. Atidaro ponia. Šmurkšteliu vidun ir įlendu į spintą.

Grįš ponios vyras, atidarys spintos duris, o viduj – aš.

Smulkmena. Bet smagu!

IŠ LAUKINIŲ GYVENIMO

1

Išeinu į kelią... Pavasarį man visados kyla nerimas, o noras dirbti – ne. Valgau šešiskart per dieną.

Žinau, yra žmonių, kurie neturi laiko pavalgyt. Ką tie žmonės dirba? Ir kam tada išvis dirbt?

Tai labai nelaimingi žmonės. Suklupęs kryžkelėj pasimeldžiu už jų sielas.

O yra tokių, kurie atsilieka nuo laiko. Aišku, jie tai daro specialiai, idant, likę praeity, galėtų ją pataisyt, nes nuo praeities priklauso, kokia bus ateitis. Tai geri žmonės.

Bet yra tipų, kurie pralenkia laiką ir, nukeliavę ateitin, ten tiek pridirba... O mes, pasiekę tą laiko juostą, naiviai skėsčiojam rankom: „Kodėl viskas taip?"

Atlikęs kelyje apklausą nustatau, kad dauguma žmonių išvis neturi laiko. Ir kuo žmogus turtingesnis, tuo daugiau jam trūksta.

Bet jei laikas – pinigai, kaip galima tuo pat metu tą patį ir turėt, ir – ne?

Kai laiką pasuko valandą į priekį, pinigų sumažėjo. Turėjau dvidešimt keturis litus, liko litu mažiau. Bet niekas be pėdsako nedingsta. Tie pinigėliai kažkam kliuvo.

Parašiau pareiškimą ir pareikalavau kompensacijos. Atrašė, kad grąžinsią rudenį. Aišku, išsuktus, išplautus, išgręžtus ir niekam tikusius. Žinomi valdininkų žaidimai.

Jei būčiau tokio tipo žmona, tai klausčiau:

– Jūs valstybininkas, o mano vyre?

– Taip, – atsakytų. – Valstybininkas.

Aš – paukšt! – samčiu į kaktą.

Bet jei būčiau moteris, tai nė negyvenčiau su valstybininku. Su jokiu vyru aš negyvenčiau. Aš gyvenčiau su moterim.

Su vyru gali gyventi tik šuo.

2

Kelyje lūkuriuoja policininkas, todėl sulėtinu greitį ir patikrinu savo būklę. Batai žieminiai. Ar su tokiais balandžio mėnesį dar galima vaikštinėt?

Gerai, kad nors kelnės pripūstos...

Kairėj rankoj veidrodėlis, dešinėj – žiebtuvėlis. Viskas lyg ir tvarka... Bet gal aš girtas? Kaip tą galėčiau žinot? Juk kuo daugiau išgeriu, tuo blaivesnis sau atrodau.

Bet jei apsigręšiu ir eisiu atgal, kils įtarimas...

Svaigstu nuo policininko artumo. Vos tik mane sustabdo, negaliu susivaldyt ir duodu jam.

Pareigūno lazdelė nuknemba ir aš toliau keliauju.

3

Pastebėjau, kad greitkely mes prasilenkiam su kitais dar didesniu greičiu nei gatvėj, todėl jaučiamės dar svetimesni kits kitam. Ir kuo automobilio greitis artimesnis šviesos greičiui, tuo vairuotojas jaučiasi vienišesnis.

Važiuojantys priešingom kryptim, aišku, yra visai skirtingi žmonės, tad be reikalo mes bandom su jais užmegzt kontaktą, perjungdami šviesas iš tolimųjų į artimąsias. Šie tipai mums niekad nebus artimi.

Važiuojančius viena kryptimi vienija panašios pažiūros. Šit vairuoju kelio viduriu, iš paskos atlekiantis automobilis žybsi šviesom, ieško kontakto. Žaismingai pasukalioju vairą, kad

pasikraipytų maniškės užpakalis. Tegu anas žino, kad yra man patrauklus.

Jis aplenkia ir tūpteli po pat maniškės nosim, lyg ketindamas kiaušinį padėt. Vadinas, netradicinės orientacijos.

Tradicinės – orientuojasi į policininką, nors partnerius kely reikėtų rinktis atsargiau. Žiemą žalias policininkas puošia pakelę. Bet vasarą jis nereikalingas.

4

Jei nebūtų policijos, tai nebūtų ir nusikaltimų. Policininkas yra nusikaltimo sukėlėjas, o nusikaltėlis – vykdytojas. Į nukentėjusius nekreipiam dėmesio, nūnai jau įrodyta: jie patys kalti. Auka išprovokuoja nusikaltėlį savo elgesiu, pritraukia jį savo mintim. Bet jei nebūtų policininko, nusikaltėlis nenusikalstų, mat nebūtų prieš ką vaidint, nebūtų žaidybinio elemento: pagaus – nepagaus. Kas tau gera valia rinksis nusikaltėlio kelią! Kiekvienas nori eiti į butą, kur jo laukia žmona ir vaikučiai, o ne į svetimą, kur niekas nelaukia, kur įėjęs neatsidrėbsi ant fotelio priešais televizorių, nesgi dirbti reik...

Šiaip jau būti pareigūnu – smagu. Kai dirbau šiukšlių mašinos vairuotoju, visoms moterims sakydavau: „Priklausau specialiosioms tarnyboms. Prašom eiti su manim."

Daug jų tada patikrinau.

Kita vertus, pareigūno gyvenimas ne rožėm klotas. Jeigu jam, tarsi iš nieko, išdygsta dvaras – tuoj triukšmas. Lyg žmonės nežinotų, kad mūsų platumose visa, kas gražiausia, atsiranda iš nieko, atgal į nieką nebeatvirsta, tad reikėtų tik džiaugtis, kad nieko Lietuvoj vis mažėja.

Nebent esame tiek iškrypę, kad norime dalį nieko išsaugoti ateities kartoms.

Tėvai ir vaikai

1

Jeigu jūsų mylima moteris staiga pareikštų: „Noriu Petro (Povilo... Pociaus...)." Aišku, jūs pakeltumėt triukšmą. O gal tyliai išeitumėt iš namų. Tik jau nesutiktumėt, kad sykiu su jumis čia skeryčiotųsi ir tas...

Bet jeigu ji pareiškia: „Noriu vaiko!" – jūs kvailai šypsotės ir nežinot, ką atsakyt.

Nors iš tikrųjų esat sukrėstas ir įskaudintas iki sielos gelmių. „Kuom vaikas vertesnis už mane? Aš juk taip pat moku traukt iš buteliuko ir žaist su mašinikėm... Galiu griuvinėt, rėpliot grindimis ir rėkaut ką nors nerišlaus... Kiaurą parą voliotis lovoj ir prašytis ant rankų..."

Viskas buvo taip gražu – ir še tau! Toks jaučiatės pakeičiamas, pažeidžiamas, nenaudingas... Norėtumėt riktelt: „O man tavęs niekas nepakeis!"

Ir tai tiesa! Joks vaikas – tebūnie jis net pirmos rūšies, indigo veislės – neišvirs pietų, neišskalbs rūbų, nesurinks šiukšlių...

Bet tik atsidūstat ir šliaužiat prie televizoriaus. Kas stipriau myli, tas ir silpnoji lytis. Jokie Lygių galimybių įstatymai nepadės.

2

Maži vaikai yra kaip žaislai.

Bet jei žaislus draudžiama tampyt ir mėtyt, voliot ir valkiot – kam jie mums?

Dar keisčiau, kai namuose laikomas jau ūgtelėjęs, didumo sulig ožiu, vaikas, nuolat rėkiantis: „Nupirk man tą ir aną!..“

O raudonas, bjaurus! Ir jis drįsta, žiūrėk, net kojikėm trypt!

O kas gali būti sunkiau už sunkųjį paauglį?

Nebent sunkus ligonis. Užtat mokytojai ir medikai vis minimi greta...

Todėl, kai pilat iš vonelės vandenį, sykiu išpilkit ir kūdikį – iškart pajusite palengvėjimą.

Jeigu jūsų vaikas jau didelis, dėl to kaltas esate tiktai jūs.

3

Štai maloniai šnekučiuojatės su bičiuliu, o prie jūsų vis lenda apsiseilėjęs vaikas, tampo už kelnių ir reikalauja su juo kažkur eit.

Susitvardykite, susigrūskite kumščius į kišenes ir ramiai paklauskite:

– Kur tu, suskiau, gali tėvą nusivest? Aš juk nereikalauju, kad eitum sykiu su manim alaus išgert. Su tavim man neįdomu. Aš jau pilnametis. Susirask, kvaily, sau lygų ir atsiknisk nuo manęs!

Gal supras... Bet maža vilties. Tuomet darykite tai, ką ir ketinote daryt.

4

Vaikas zuja po namus, keldamas pragarišką triukšmą. Keliskart partrenktas senas tėvas galuojasi ant lovos... Kažkur matyta moteriškė – gal žmona? – aiškina, kad vaikas turi teisę... Ir netgi – čia jūs ir išgąsdintas, ir prajuokintas – teises.

Vaikas su teisėm – kaip kiaulė su ragais!

Bet pasinaudokit tuom, nedelsdamas sustabdykite vaiką ir pareikalaukite, kad parodytų tas teises.

Aišku, jis neturės ką parodyt. Sprendžiant iš to beždžionžmogio elgesio, kažin ar jis išlaikytų egzaminą net traktoristo teisėms gaut.

Todėl, nekreipdamas dėmesio į protestus, panaudojate kovinius veiksmus, suimate pažeidėją už sprando ir uždarot tamsiam kambarėly – teprisimena bent elementarias Namų eismo taisykles.

Pats gi atsidarote barą: atlikus pareigą, valia ramia sąžine pailsėt.

5

Jūsų draugų vaikas iškrėtė pokštą – apvertė jūsų taurę, apdergė smokingą... Tėvai juokiasi ir vis dirsčioja į jus, – atseit ir jums turi būt linksma.

Jūs norėtumėt atsistot ir pasakyt:

– Mieli mano bičiuliai. Niekada ir niekam nerodykit savo vaiko. Niekas į jį nenori žiūrėt. Niekam jis neįdomus. Atsipeikėkit! Ten, kur yra vaikų, visados pasireiškia jūros ligos simptomai: pykina ir norisi vemt. Aš kvatosiu iš jūsų vaiko išdaigų tik tada, kai apsivertęs triratuku jis sprandą nusisuks.

Bet ar įvertins jūsų iškalbos grožį ir naudą? Verčiau išeikit iš tų namų ir niekados daugiau negrįžkit.

Jūsų priešų draugai negali būt jūsų draugai.

6

Netikėkit, esą vaikui reikalingi abu tėvai.

Jei namuose yra pakankamai maisto ir žaidimų – nė vieno jam nereik.

Aišku, jeigu vaikas įpratęs jus naudot kaip arklį ar bokso kriaušę, ir dėl to jūs atsidūrėt beprotnamyje, kurį laiką vaikas gali jūsų pasigest.

Bet didelis vaikas jūsų mažame bute nori gyventi vienas.

– Išėjai, tėvai, į pensiją, išeik ir iš namų, – siūlo jis.

Jūs kvailai šypsotės, atseit tai tikrai labai sąmojinga.

Ir tik vidinis balsas – o tik su juo šiuose namuose ir begalit normaliai pasišnekėt – kužda, kad nelabai. Nuo tada, kai vaikas padidėja, jūs gyvenate padidėjusios rizikos zonoje.

7

Kodėl jauni vyrai vis dažniau perka visureigius?

Todėl, kad nūnai ne mada senus tėvus į mišką rogutėm išvežt.

8

Jūsų sūnų jau triskart parodė per televiziją ir jūsų širdin plūsta pasididžiavimas.

Bet prisiminkit televizijos specifiką: kuo tipas durnesnis, tuo jį dažniau rodo.

9

Protu suvokiate, kad jūsų vaikas nėmaž ne geresnis už kitus. Bet širdimi jaučiat, kad jis pats geriausias.

Vadinas, proto šiek tiek dar yra.

Bet su širdim visai prastai.

10

Skambina kažkoks tipas ir sako:

– Jūsų sūnus sukėlė avariją, sumušė policininką ir šiuo metu sėdi areštinėj. Atneškit dešimt tūkstančių – viską sutvarkysim.

Jūs daugsyk girdėjote, kad šitaip sukčiai išvilioja pinigus. Be to, puikiai matote, kad jūsų vienturtis dabar sėdi kitoj stalo pusėj ir srebia barščius. Bet vis tiek surenkate pinigus ir skubate į sutartą vietą.

Tai ir yra tikra tėviška meilė. Akla.

Todėl nesistebėkit, jeigu jūsų sūnus bus kurčias, kai maldausit nemušti per galvą.

11

Jūsų dideli vaikai uždirba didelius pinigus, tad visa, kas geriausia, gali skirti jums.

– Gana, papūnėliai, privargot, kol mus užauginot. Tai nors dabar gyvenkit visko pertekę, džiaukitės ir linksminkitės.

Jūs spyriojatės:

– Nereik man to merso! Kas, kad kitų vaikų tėvai tokius vairuoja! Man bus gerai ir fordas fokusas...

Kas tau klausys! Vaikai nori, kad jų tėveliai, išleisti gatvėn, atrodytų ne prasčiau už kitus.

O sykį sūnus parsiveda į jūsų namus jauną moterį... Ir štai, kaip ir regėjot sapne, vos išvydusi jus, ji pamiršta viską pasaulyje, tiesia rankas:

– Kai pamačiau aš tavo smilkiniuos sidabro giją...

Susitvardžiusi atsigręžia į sūnų:

– Eik lauk, kvaily! Aš noriu su tavo tėvu gyvent. Jis toks vienišas, apleistas ir apkiautęs... Jis man vienintelis!

Šis nusilenkia, trumpai painstruktuoja jus, kaip naudotis šiuolaikine siekso technika, ir išeina.

Jūs paskubom šiūptelit saują „Calcigrano" ir puolat į tos drūtos moters glėbį...

Tai labai geri vaikai. Aukščiausia rūšis. Absoliutus suderinamumas.

Bet jie dar negimę.

12

Jeigu jūsų vaikai jau patys gamina vaikus...

Atsiminkite: jūsų priešo priešas yra jūsų draugas. Dabar tie naujieji vaikai kankins jūsų senus vaikus taip, kaip šie andai kankino jus, ir tuom suteiks bent lašą paguodos.

Aišku, tik tokiu atveju, jei gyvenat toli. Antraip pirmuoju taikiniu tapsite jūs.

Bet gal mėgstate perteikt patirtį?

Vaikas iki vienų metų, kol dar neturi jėgų pabėgt ir bemaž nekalba, tam idealiai tinka. Galit drąsiai jam aiškint gyvenimą, pasakot prisiminimus ar net rūsčiai politikuot. Beprasmis vai-

ko burblenimas ne tik netrukdo sportiškam senelio kalbėsenos stiliui – dar harmoningai jį papildo.

13

– Kodėl, tėvai, nesukaupei turto? – rėkauja sūnus.

Jūs šypsot: kaip – nesukaupiau? Štai imsiu ir parodysiu tau nesuskaičiuojamus dvasinius lobius...

Tik kurgi jie?

Viską tas valkata Alcheimeris išsinešė.

14

Jūsų dideli vaikai svečių kambary diskutuoja su dideliais žmonėmis – ministrais, ambasadoriais, o jūs išlendat iš sandėliuko ir seilėdamasis lendat jiems į akis, vis bandydamas kažką pašvapsėt.

Ak, norėtumėt, kad jus pasodintų ant kelių ir pasūpuotų. Ir duotų iš degtinės buteliuko patraukt...

Arba kad kaukšteltų kirvapente per galvą ir baigtųs vargai.

Sulauksi! Kultūringas, Harvardą baigęs sūnus niekad nesigriebs kirvio. Žodis – jo ginklas.

Deja, daugelis senelių apykurčiai, tad procesas užtrunka.

15

– Kiek čia man bereik... – sako senelis.

Bet randa kieme tuščią skardinę, seną laikraštį ar surūdijusį gelžgalį – žiūrėk, ir tempia į namus. Jau ir vietos namuos nebėr.

Visko seneliui reik! Viskas jam įdomu! Gyvenimas gražus!

16

Pasvajokim...

Tupi televizoriuj du karšinčiai.

– Tau snarglys varva į sriubą, – praneša senelė.

– O man taip skaniau! – atšauna senelis.

– Kitas! – rėkia senelė.

Aidi sirena. Tai greitoji atveža kitą senelį...

Turės gi pagaliau prasidėt senystės kultas! Jaunimas jau visiems mirtinai įgrisęs.

17

Beldžiuos į pirmas duris.

– Jūs laukiat kūdikio?

Ne, jie nelaukia.

Apdaliju šiuos šaunius žmones garbės raštais, vertingom dovanom ir, palinkėjęs laimės, pasišalinu.

Nors mielai ir pabūčiau. Tokiuose namuose jauku, švaru, tylu. Bet reikia man kitur belstis...

Ir štai pakliūvu į namus, kur laukia. Moteris gan rami, o vyras pastiręs, pajuodęs, nors ir stengiasi atrodyt niekuo dėtas... Bet namuose tvyro įtampa. Nemalonu.

Ten pat glaudžiasi ir nusigandę vyresnieji, nujausdami savo baisią lemtį. Netrukus jie bus perkelti į žemesnę klasę: iš vadovų į pavaduotojus, padėjėjus, net patarnautojus... Nustumti į dugną, bjauriais žodžiais išvadinti.

Kaip pavadinsi – nepagadinsi? Kvailių šnekos! Šimtąsyk pavadintas seneliu, dar sveikas, apyjaunis vyras ima krenkšti, stenėti, žaisti šaškėm ar net domino – stačiai akyse virsta kriošena.

Šių namų duris pažymiu kreida. Tai mirusių drugelių tvirtovė,

smėlio ir rūko namai, zona, kurią okupuos ir išniekins svetimi. Trisdešimt ar net penkiasdešimt metų vergijos! Štai kas laukia čiabuvių.

Einu toliau, nes privalau įspėti kitus.

Pro kažkurį daugiaaukščio langą staugdamas išlekia pliušinis meškinas nuplėštom ausim ir tekšteli ant grindinio.

Aplenkiu tuos namus. Ten jau karaliauja įsisiautėjęs kūdikis. Vieną dieną šitaip išlėks jo tėvai. Ir tai bus laimingiausia jų gyvenimo diena, nes pagaliau baigsis kančios.

Pasimeldęs sustiprinu dvasią ir beldžiuos į kitas duris.

Netradiciniai

Ponas P. dirbo padegėju pagal iškvietimą. Pastaruoju metu teko aptarnauti vien varganas lūšnas ir ponui P. tai nebuvo prie širdies. Daug smagiau, kai liepsnoja prašmatnūs rūmai. Bet užsakovas jo patarimų nepaisė.

Pripratęs ponas P. jau ir nebandė piršt savo nuomonės. Taip tik atrodo, kad padegėjas – laisvo elgesio. O pabandyk padegt, kas pačiam gražu, – kaipmat nagus nusvilsi...

Čiagi darbas neblogas, uždarbis – irgi. O svarbiausia – ši veikla teikė ir pasitenkinimą. Tai buvo kūrybiškas darbas. Juk vienaip liepsnoja pastatas, padegtas iš vienos pusės, kitaip – iš dviejų ar nuo stogo. Vienoks jausmas, kai objektas tuščias, kitoks – kai su subjektais. O tie vėlgi įvairių tipų. Galudieniai seniukai užsiplieskia ir sudega bemaž nepalikdami nuosėdų, o pradedantys pensininkai ilgai smilksta ir dvokia...

Ponas P. tikrai dirbo su ugnele.

Tačiau kodėl reikia padeginėt? Jis dažnai apie tai susimąstydavo, mat priklausė antrosios nuo žagrės inteligentų kartai: šie papratę kelt klausimus, į kuriuos niekas nenori atsakyt.

Bet jei yra gaisrininkai – turi būt ir padegėjai. Sparčiai besimainančiame pramogų pasaulyje – tiek naujų profesijų. Matyt, visokie darbai reikalingi ir visur būtinas balansas.

Šeši gaisrai – milijonas. Buvo girdėjęs apie tokį žaidimą. Netgi spėjo, kad pats jame dalyvauja.

Ir vis dėlto, kai susipažino su daktaru ponu G., ilgai nedrįso šiam pasisakyt, kuom dirbąs. Nebuvo tikras, kad tai prestižinė

profesija, nenumanė, kaip vyriškis reaguos. Juolab kad dar ne taip seniai ponas P. pats dirbo gaisrinėj ir tuomet itin skeptiškai žiūrėjo į padegėjus. Tiesa, šių nė nebuvo daug. Gaisrai dažniausiai kildavo kažkaip savaime. O retkarčiais Viešpats, anuomet labiau tvarkos žiūrėjęs, žaibais pasišvaistydavo...

Tačiau kad jis, buvęs gaisrininkas ir net gaisrininko sūnus, nūnai pats padeginėja – tai kėlė sieloj tam tikrą sumaištį. Bet ramino save: tai ne mada, o būtinas modernios visuomenės ženklas, liudijantis asmens pilietiškumą ir brandą. Policininkai, išėję į atsargą, tarnauja banditų apsauginiais, prokurorai – advokatais, o nusikalstamo pasaulio autoritetai tampa autoritetingais įstatymų kūrėjais. Taigi profesionalai neišduoda savo profesijos, o dirba tą patį darbą, kurį moka ir mėgsta, tik iš antro galo.

– Būtų kur kas blogiau, jei padeginėtų praktikuojantys gaisrininkai ir juolab – jei tarnybos metu, – mokė save, atsistojęs priešais veidrodį. – Tai jau būtų iškrypimas. Ar galima įsivaizduoti gydytoją, skubantį pas ligonį jį numarint, o ne pagydyt?

– Aišku, galima, – atsakė sau.

Juk daktaras G. kaip tik darbavosi greitosios pagalbos bare...

– Mes, medikai, dažnai esame kviečiami pas visai mums nepažįstamus asmenis, – sykį pasiskundė daktaras. – Kodėl jie mus kviečia? Kaip manote?

Ponas P. pasikrapštė pakaušį. Jis pats tai ir pažįstamus retai įsileisdavo į namus. Bet visokių žmonių yr...

– Gal jie nori pabendraut ar naujų įspūdžių trokšta... Moterims, girdėjau, daug reiškia, jei vyras su uniforma ar sutana... O jeigu jūs vidur baltos dienos su baltu chalatu staiga išdygstate juodai apsigerbusių ponų draugijoje!.. Tai gali atrodyt labai pikantiška.

– Pirma ir aš taip maniau, – atsiduso daktaras. – Bet kaip yra! Atvažiuoji smagiai nusiteikęs... O jie, užuot pasodinę tave prie kvepiančio stalo, reikalauja, kad tu stovėtum prie smirdinčios lovos.

Ponas P. tik rankom skėstelėjo.

– Visur chamizmas...

– Jei tu medikas, tai pacientai įsitikinę, kad iš visų žmonių rūšių tau patys mieliausi – ligoniai, – piktinosi daktaras. – O aš jų pakęst negaliu.

– Manding, ligonio artimieji taip pat jaučiasi, – svarstė ponas P. – Ir viliasi, kad specialistas padės iš tos nemalonios būsenos išsivaduot.

Ponas G. susimąstė ir prisikimšo pypkę kvapnaus Havajų tabako. Vėl prabilo tik užtraukęs dūmą.

– Ko gero, jūs teisus, – tarė jis. – Bet čia kyla esminių būties klausimų. Kodėl ir kam aš turėčiau teikt pagalbą? Išeinantiems ar pasiliekantiems? Katrie labiau nusipelnę? Ir kokią pagalbą? Pirmąją ar paskutinę?

– Tokiu atveju derėtų pasitart su kolegomis iš kitų specialiųjų tarnybų, – siūlė ponas P.

Daktaras purtė galvą.

– Laiko apsispręsti – nedaug. Žmonės, tiek lovoje, tiek šalia jos – tarsi ir blaivūs, betgi nesugeba rišliai paaiškint, ko nori. Čia būtina greita reakcija ir puikus psichologijos išmanymas... Žaizdą užkimšt ar sielos išeinamąją angą atkimšt? Štai klausimas!

Daktaras vėl kiek patylėjo.

– Andai buvo... Atvykstu į tokius namus. Ant lovos liesas seneliukas, čia pat žydinti ponia, kuri prisistato esanti ano pūzro žmona... Dar toks žvairas vyriokas, atseit šeimos draugas. Ir du mieli mažyliai: šuniukas ir katytė. Žodžiu, tradicinė šiuolaikinė šeima. Vos metęs žvilgsnį nustatau, kad žvairys geidžia draugo mirties. Žmona dar neapsisprendusi. Pats senis, aišku, nori gyvent. Šunelis rankas laižo, katytė purkštauja... Taigi, jėgos lygios: du – už, du – prieš ir viena susilaikanti. Kuriai tad grupei labiausiai reikia pagalbos?

Daktaras prisikimšo dar vieną pypkę ir ėmė pūsti dūmus kvap-

niais, skylėtais žiedais, kuriuos taip ir magėjo pervert kokiu nors strypeliu... Ponas P. ėmė tankiai alsuot, bet bičiulis tik maloniai linktelėjo: vėliau...

– O juk mane spaudžia ir išorinės jėgos, – tęsė jis. – Laidojimo rūmai – galinga organizacija. Su tokia norisi draugiškus santykius palaikyt. Kas be ko, jie ir moka... Tačiau iš kitos pusės – visuomenės nuomonė, priešinga Rūmų interesams... O juk šis atvejis dar gan tradicinis. Jėgų būna daugiau. Kartais krūvon susispiečia iki tuzino įvairiom orbitom nutolusių artimųjų ir antra tiek laidotojų. Visų interesai skirtingi. Ką gi man daryt?

– Nemanau, kad visuomenės nuomonės reikėtų paisyt, – kiek pamąstęs patarė ponas P. – Visuomenė šiuo klausimu visados laikėsi populistinės nuostatos: gyventi atseit reikia. Tačiau jei bent kiek protauji, suvoki, kad jokio reikalo nėra. Niekas gyventi neliepia. O daugeliu atvejų – paliovęs gyventi, net sukeli džiaugsmo kitiems. Tad jei laikytumės krikščioniškos nuostatos, kad laimė – daryti gera savo artimui...

– Tai netradicinė medicina, – atsiduso daktaras. – Bet perspektyvos čia didelės.

Ponas K. paėmė jo ranką, priglaudė sau prie širdies ir taip laikė, kol anas kalbėjo.

– Pateikiau namiškiams keletą būtinų klausimų, iš kurių paaiškėjo bendroji tų namų sveikatos būklė, – tęsė daktaras. – Žmona turto neturi. Viskas priklauso seniui, o po jo mirties atiteks krikščionių demokratų partijai, kurios iždininkas – anas vyriokas. Žmona gi – socialdemokratė, ir jai kyla rimtų abejonių, ar jungtis su krikščionimis, kuriuos laiko nepatikimais partneriais... Senis bando išdėstyt savo programą, deja, sugeba išleist garsą tik pro antrą galą. Aišku, būdamas patyręs, aš tuos blerbiančius garsus nesunkiai išverčiu į lietuvių kalbą. Ir išgirstu štai ką: „Esu tunelyje... Šeštam kilometre... Tiesos nematau... Amžinoji šviesa mūs žingsnius telydi...“ Susijaudinęs šoku gelbėt senio... Ir

atšoku, nes kyla moralinė dilema: o kam jam gyvent? Europa sensta! Europon skverbiasi jauni, agresyvūs musulmonai... Kas bus, jei mes ir toliau stengsimės palaikyt senolių gyvastį?

– Mums tai neturėtų rūpėt, – prieštaravo ponas P. – Konstitucijoj aiškiai pasakyta: Lietuva brangesnė už sveikatą. Ne Europa.

– Bet seni žmonės nėra Lietuvai brangūs.

– Taip irgi neturi būt, – aiškino ponas P. – Senolių išmintis atsveria neprotingą jaunimo kultūrą, neleidžia klystkeliais pasukt.

Daktaras tik nusivaipė.

– Kaip atsirado tas mitas apie senolių išmintį? Ogi akmens amžiuj retas sulaukdavo penkiasdešimties. Tokie jau buvo karšinčiais laikomi. Tačiau, kas be ko, penkiasdešimtmetis dar gan gudrus. Bet parodykit man protingą, kuriam per septyniasdešimt!

Ir atsiduseęs guodėsi:

– Protingas būtų pinigų už gyvastį pasiūlęs. O kvailys ir tunelyje politikuoja.

Ponas P. tik liūdnom akim žvelgė į bičiulį ir, guosdamas šį, taip protavo:

– Manding, jūsų vietoj aš apsipilčiau benzinu, bet padegčiau ką nors kitą. Būkim biedni, bet teisingi.

– Taip ir pasielgiau, – tarė daktaras. – Pasiunčiau senelį į Rūmus ir gavau du šimtus litų. Duonai gana, o sąžinė švari.

Po tokių žodžių ponas P. ir pajuto: šis vyras jam nesvetimas.

O juk buvo laikai, kai jis itin nepalankiai vertino vyrišką meilę. Prisiglaust prie vyro krūtinės!.. Pabučiuot vyrą į lūpas!.. Tai atrodė neįsivaizduojama. Todėl ir į moteris žvelgė įtariai. Šios juk taip ir elgėsi...

Bet bėgo metai, visuomenėj ir sąmonėj vyko dideli pokyčiai. Plėšikai virto verslininkais, ugniagesiai – padegėjais, o pede-

rastai – gėjais. Ir net paprastas buitines šiukšles permainų vėjai pakeldavo į tokias aukštybes, kad žiūrinčiam nuo žemės šios imdavo atrodyt žvaigždėmis...

„Laimė, kad prie visko galima priprast", – džiūgavo ponas P.

Kita vertus, bene šiuolaikiniai, galingą siekso techniką įvaldę vyrai panašūs į vakarykščius traktorininkus? Nauja technika dvelkia parfumais ir losjonais, tu lieti vien lateksus ir silikonus, bet ne abejotino švarumo natūralų daiktą. O anie juodadarbiai jei kuom ir kvepėjo, tai nebent alum ir kojinėm... Ir koks naujųjų dizainas!.. Aišku, po moderniu dekoru tas pats skurdus ir plynas peizažas... Bet taip atrodo, kol nepamilsti. Paskui viską matai kitom akim...

Gėjai... Vien tas žodis jau kelia ilgesį kažko naujo, nuostabaus, neatrasto... Moterys tai seniai išbandytos... Beje, tobulėjant klonavimo technikai moterys ir šiaip ima atrodyt nelabai reikalingos... O bendraudamas su nereikalingu ir pats netrunki toks pasijust...

Gėjams tai visur festivaliai... fejerverkai... Amžina šventė!

Ir vis dėlto... Čiupinėt gyvą vyrą!.. Tokia galimybė (būtinybė?), net susipažinus su daktaru, dar ilgai kėlė ponui P. siaubą. „Gali būti, kad visi Dievo kūriniai savaip gražūs, – mąstė jis. – Bet yra didžiulis skirtumas: ar paliest krokodilo žvynus, ar švelnų katės kailiuką..."

Todėl, kai pirmą sykį jie liko vienu du daktaro kabinete ir šis paprašė nusirengt, ponas P. ėmė muistytis, dangstytis ir vis kartojo:

– Aš ne toks!

– Visi taip sako, – paaiškino daktaras.

– Aš droviuos.

– Bet aš jau viską mačiau! – daktaras ištraukė iš stalčiaus nuotrauką ir grožėdamasis pakėlė prieš langą. – Nusiraminkit, – sakė jis. – Čia ne kokia pornūcha. Tai meninis rentgenas!

– Aš ne py!.. – išdidžiai spygtelėjo ponas P.

Daktaras maloniai paaiškino, kad skirtumas tarp gėjaus ir pederasto maždaug toks pat, kaip tarp tauriųjų gėrimų degustuotojo ir tarpuvartės alkoholiko.

– Tai bene aš brendis? – droviai šyptelėjo ponas P.

Tada pirmą sykį pajuto koketuojąs su vyru. Keistas, svaiginantis jausmas!

Vis dėlto eidamas į procedūrinį paprašė guminių chirurgo pirštinių. Ir kad lempos būtų išjungtos, užuolaidos užtrauktos.

Ir vis tiek tada jam nieko neišėjo.

Bet daktaras buvo švelnus, neįžeidinėjo ir nesišaipė, kaip, būna, elgiasi kai kurios moterys. Jie paprasčiausiai žaidė kauliukais ant operacinio stalo, muzikos centras tyliai grojo laidotuvių maršus... Ir ponas P. tada paklausė to, kas jau seniai nedavė ramybės.

– Ar tiesa, kad gėjai valdo pasaulį?

– Taip yra, – kukliai nulenkė galvą ponas G.

– O dėl ko taip?

– Dėl to, kad mes daugiau proto turim.

– Bet kaip jo pridaugėja?

Daktaras paaiškino paprastai:

– Vyras su vyru net lovoj gali reikalus aptart. O su moterim tai vis niekus mali. Taip ir atbunka smegenys.

Netikėta švelnumo banga ūmai užliejo pono P. krūtinę. Jis nusimovė pirštines ir pakasė raudonus daktaro žandus.

– Opozicija neturi galimybių pasinaudoti savo teisėmis, – karštai sušnabždėjo prižėlusion daktaro ausin.

– Nesąmonė! – taip pat tyliai, bet aistringai atsiliepė šis. – Aš pats triskart buvau opozicijoj ir žinau visas landas...

Ir švelniai, beveik prancūziškai pridūrė:

– Šeri brendi, angiel moj...

– Vadinas, ir aš valdysiu? – pasitikslino ponas P.

– Taip! – sušuko daktaras. – Y-yes! – suvaitojo.

Neapsakomos galybės jausmas tuomet pripildė visą nedidelį pono P. kūnelį...

Tada tai jau išėjo...

...Šiandien pono P. nebepamatysi tamsią naktį sliūkinančio su degtukais ir benzino bakeliu... Nūnai jis sėdi ten, iš kur įsakinėjama. Ir jis žino, ką padegt. Teliepsnoja, teprasmenga ugnyje visi vadinamieji „tradiciniai" gyvenimai! Juk tradicinės orientacijos asmenys, po teisybei, šiandien niekur nebesiorientuoja. O ir kas gi yra tos tradicinės vertybės? Gal doras darbas? Bet kas šitaip dirba, tas nepadoriai blogai gyvena. Jei visi būtų dori, tai nebūtų nei verslo, nei politikos, nei kultūros... Nė žmonių nebūtų. Tupėtų urvuose pitekantropai ir graužtų mamuto kulšis. Ne! Kad ir kaip žiūrėsi, o gyvenimą priekin stumia vienokios ar kitokios, tačiau – netradicinės orientacijos – grupuotės...

Bet kas gi tai? Kas ten krustelėjo po širdim? Ponas P. nuraudo ir apsigraibė...

Ir šyptelėjo, prisiminęs, kad jau kelintas mėnuo nešioja naujos partijos įstatus. O gal dvi identiškos gims?..

Ir ta jo šypsena buvo ne tradicinė dirbtinė, kokiom priversti šypsot vargšai patarnautojai, o netradicinė natūrali, kaip šypso laimingi šeimininkai.

Darbai ir žygiai, nepakliuvę į Europos Sąjungos remiamų projektų sąrašus

Finansų misterija

Sykį man prireikė pinigų. Būna taip.

– Pinigų yra, – sakė vakar kaimynas. – Tik reikia juos paimt.

Šiandien sėdžiu pas jį ir galvoju: o kurioj vietoj ano pinigai? Paklausi – neatsakys. Ne tokie mes artimi.

Bet ne tiek ir svetimi, kad pačiam ieškot...

Pasėdėjau ir išėjau.

Sustojau prie banko. Siekiau rankenos, bet durys pačios klastingai išsiskėtė. Ir aš ūmai prisiminiau... Sykį vienas vargingas žmogus keliavęs iš Jeruzalės į Tilžę ir pakliuvęs į banką. Tai jį iškart privėrę durimis, o paskui ant galvos dar geležinę konstrukciją užmetę...

Ne, nekelsiu ten kojos. Tie dideli pastatai, manding, dideliems žmonėms, darantiems didelius pinigus. Mažiukams yra būdelės...

Anava pasienyje tokia... Narsiai žengiau tenai, atsistojau prie aparato ir surinkau savo asmens kodą. Žinojau, kad aparatai protingi ir nešališki. Savo kanalais patikrins mano asmenybę, nustatys, kad rimtas, ir išmes krūvą pinigų...

Laukiau valandą, dvi, o pinigai vis nekrito. Buvau jau kaip reik nusigandęs. Nejau ir aparatai perėmė valstybės klerkų manieras?

Paėjau kiek į šalį, kad neapspjautų...

Bet gal manęs nėra sąrašuose?

To negali būt! Kai reikia rinkti geriausius, mokėti už šildymą ir kitas paslaugas teikt – labai net esu! Manding, geram žmogui išskyrė tokią didelę krūvą, kad ji pro skylę nepratelpa.

Radęs kišenėj vinį, ėmiau ten krapštytis...

Už manęs susirinkę valkatos ėmė reikšt nepasitenkinimą.

Aš ir pats nebuvau patenkintas. Kitoj kišenėj radęs plaktuką, įkaliau vinį į tą skylę ir nuėjau. Pasiuskit...

Gal blyninėj geriau seksis? Pasisveikinęs tariau ten buvusiam ponėkui:

– Štai degalinėj parašyta, kad apie vagystę jie visados praneša policijai. Bet blyninėj, – čia aš nutaisiau kuo malonesnę miną, – gal su klientais kitaip elgiatės?

Ne, jie irgi praneštų.

– Tai šitokia aptarnavimo kultūra! – sušukau pasipiktinęs. Ir pašaipiai pridūriau: – O jei blynus padegčiau? Jūs gal ir gaisrinę kviestumėt?

Nusispjoviau ir nuėjau, pro ašaras kelio nebematydamas, tad po kurio laiko atsidūriau prie policijos būstinės.

– Duokite man lazdelę, – paprašiau. – Eisiu į kelią, pasirinkt...

Po trumpų diskusijų ilgai nesuvokiau, kur esąs...

Atsitokėjau prie ligoninės mūrų. Labai nusigandau, bet prisiminiau girdėjęs, neva ir ligonis turįs teises.

Tik kaip anas gaut? Manding, ilgai tektų ligos istoriją studijuot ir egzaminus išlaikyt. Paskui praktiniai užsiėmimai palatose...

Aišku, būtinas ir ligonio techninės apžiūros talonas. Prastos išvaizdos, avarinės būklės – tokio į ligoninę taigi nepriims!

O draudimo polisas! Daktarų rankose tiek pavojingos technikos...

O vaistinėlė ir gesintuvas? Ligoniai juk gydosi... karščiuoja...

O avarinio sustojimo ženklas?

Stovėjau prie vartų. Žinojau, kad ligonis, judantis šalutiniais

keliais – į procedūrinį, operacinę, privalo praleisti kolegas, judančius pagrindiniu keliu: į morgą. Daugiau tai nieko...

Bet gal žinios būtinos tik Briuselio ekspertams? O jei ligonio teisės tautiškos – su Kudirkos atvaizdu, tokiam nieko nereikia žinot?

Apsigraibiau po kišenes. Vienoj radau dešimt litų, bet metastazės nebuvo išplitusios.

Tai gal aš net ne ligonis? Kaipgi atsidūriau tokioj vietoj?

„Atsitiktinumų nebūna! – toptelėjo mintis. – Tai ženklas!"

Seniai svajoju daktaras būt. Juk tik daktaras turi teisę vidury dienos išrengt nepažįstamą gražuolę. Daktaras net sveikatos ministrą gali išrengt, paguldyt aukštielninką ant stalo ir jam į užpakalį įgrūst granatą. Atseit prostatos profilaktika. O iš tikro – už visas reformas...

Bet man dabar ne pramogos galvoj. Už operacijas gerai moka. Ir ne algų dieną.

Drąsiai žengiau vidun.

– Noriu operuot, – tiesiai pareiškiau žmonėms baltais – ir ne itin – chalatais.

Tie susižvalgė... Vienas tarė seselei:

– Palydėkite poną į šeštą palatą.

Sudrebėjau iš jaudulio. Prapjaut gyvą žmogų ir vėl užsiūt! Ko gero, net policininkui tas draudžiama.

Paprašiau, kad skirtų širdininką, mat nenorėjau po vidurius knaisiotis. Vis dėlto pirma operacija. Telieka šviesus įspūdis.

Žengdamas apytamsiais koridoriais keliskart gnybtelėjau seselei – ne tiek iš noro, kiek iš pareigos: daktaras privalo taip elgtis, – tačiau ta susijaudinusi tuoj atvėrė kažkokias duris.

– Štai lova!

– Aš ne toks! – sušukau pasipiktinęs. – Ten žmogus gal mirtim vaduojasi, o mudu mat lovoj voliosimės... Ne jau! Tik po operacijos!

Didžiavaus savimi: pašaukimas man svarbiau už prigimimą.

Ir vis dėlto jau buvau belipąs į lovą, bet seselė kažkur prapuolė. Ieškodamas išėjau pro užpakalines duris ir atsidūriau kieme.

Pro ligoninės langus krito ligoniai...

– Jūs beviltiški? – domėjaus.

– Ne...

– Tai kodėl?

– Ruduo...

Ašaros trykštelėjo man iš akių. Nereik tų pinigų! Yra ir kitoks – grožio ir gedulo sklidinas gyvenimas.

Susisiekimo misterija

Ėjau tada iš Kažkur į Niekur. Kažkur regėjau Adrijos mėlį, o Niekur į dangų šovė Alpių viršūnės. Apie visa tai susijaudinęs pasakojau pačiai, kuri buvo kurčia nuo santuokos sakramento medaus mėnesio devintosios dienos.

– Ar bulvių parnešei? – suriko.

Žodis „bulvės" skaudžiai smogė man į širdį, aš susverdėjau, bet išsilaikiau ant kojų ir plūsdamas krauju išlindau į gatvę.

Kodėl jūs, o žmonės, tokie? Švaistotės liežuviais lyg peiliais, mėtotės žodžiais it akmenimis? O juk žodis yra šaltasis ginklas, juo galima ne tik sužeist, bet ir užmušt.

Kažin, ar aš turiu tokių žodžių?

Reikia paieškot... Patraukiau taku tarp namų... Takas šakojosi į daugybę takelių ir buvo neaišku, kuriuo sukt. Pėsčiųjų takuose nebūna kelio ženklų, tad niekados nežinai, ar tavo takas pagrindinis. Nėra net ženklo „Kiti pavojai". Nors niekam ne paslaptis, kad pėsčiųjų tyko begalės pavojų. Kur kas didesnė tikimybė, kad vyras grįš namo laiku, jeigu jis išvažiavęs, o ne išėjęs. Patyrusios žmonos tą žino. Gudresnės palydi vyrą

net iki parduotuvės, kuri matyti pro virtuvės langą, o takas iki jos tiesus ir tarsi be jokių pavojingų sankryžų. O jei išlydi pro duris vieną, tai prisako judėti didžiausiu greičiu, kokį tik šis gali pasiekt, nesidairyti į šalis ir jokiu būdu nestabtelti, nesuteikti pagalbos kolegoms, pakliuvusiems į avarinę situaciją tarpuvartėj ar bare. Šie žmonos priesakai pėstiesiems iš esmės skiriasi nuo policininko priesakų važiuotiems, užtat vyrą labai trikdo, vargina ir išmuša iš pusiausvyros. Tad jeigu jam vis dėlto pavyksta pasiekti nurodytą objektą ir laimingai grįžti atgal, jis jaučiasi toks išsekęs, kad tučtuojau griūva prie televizoriaus. Žmonos bandymai išjudinti vyrą imtis kitų ūkio darbų gali būti pavojingi jos pačios sveikatai.

O taip yra todėl, kad pas mus rūpinamasi ne žmonių, o mašinų saugumu. Žmonės čia dar nelygūs automobiliams ir nežinia, ar kada prilygs.

Štai koks jonas lupa savo marcę net sušilęs. O ar kas matė jį užsimojusį prieš savo „Mercedes"? Net jei ši stabčiotų prieš kiekvieną policininką... Ne! Jis ir paglostys, ir kelio dulkes nubrauks, ir nerėks ant jos: „Tojotvajmazdakadet!.."

O kai sankryžoj susiduria du automobiliai ir išsiropščia du vairuotojai... Ar jie puola prie kits kito, ištiesę rankas: „Broli, tu dar gyvas? Kaip gerai!" Kur ten! Jie puola prie savo mašinų, jiems terūpi tik šių pamušti pakaušiai. Paskui jau gali ir prie kits kito pult. Su pakeltais domkratais...

Susimąstęs atsitrenkiau į stulpą, tačiau nė kiek nenustebau. Kada aš mokiaus vaikščiot? Vienų metukų? Seniai viską pamiršęs...

Ar laikiau egzaminus? Betgi nėra jokių pėsčiųjų eismo taisyklių! Tai reiškia, kad pėsčias žmogus per nieką laikomas.

Užtat ir elgiasi taip... Koks chaotiškas pėsčiųjų judėjimas! Teigiama, kad šį judėjimą išradęs anglų mokslininkas Braunas. Tačiau kokiu tikslu? Kad pasityčiotų?

Štai ankstų rytą iš dviejų skirtingų pusių dviem skirtingom kryptim – lyg į didelį ir aukštą kelią – išeina du pėstieji. Gražu pažiūrėt! Ir norisi tikėti, kad jie nueis toli ir parneš daug...

Naivios viltys! Vėlų vakarą jie susidaužia bare.

Tai gal jiems apskritai nederėjo išeit iš namų? Kurgi jūs, pėstieji, einat ir kodėl taip lengvai keičiat kryptį? Deja, net stvėrus už sprando ir kaip reik papurčius, ne dažnas atsakys... Važiuotas gi, to paklaustas, daugmaž rišliai paaiškins savo kelionės tikslą. Vairuotojai protingesni.

Todėl sakau: kaip vairuodami automobilį privalom turėti vairuotojo teises ir techninės apžiūros taloną, taip vaikščiodami pėsčiomis – pėsčiųjų teises ir pirminės sveikatos apžiūros pažymą. Sustabdo patrulis, neturi – mokėk baudą. Arba metams atimamos teisės ir gali valkiotis tik po savo kiemą.

Smarkiai padėvėtiems pėstiesiems – trisdešimtųjų laidos ir senesniems – apskritai turi būti draudžiama išeit į gatves: jie labiau nei kiti modeliai gadina orą ir vaizdą.

Radikalus sprendimas? Nemanau. Madas diktuoja televizijos, o ekrane vyresniųjų seniai nebelikę. Ir kas jų pasigenda?

Žinoma, sykį per metus galėtų ir jie pasirodyt. Būna gi senų mašinų paradai.

Kita vertus, jaunikliai, turintys daug arklio jėgų, taip pat kelia grėsmę aplinkai. Be duslintuvų, nusklembtais bamperiais, pamuštais žibintais ir varvančiais bakais – gadina ir vaizdą. Tad ir juos būtina kontroliuoti, o pačių galingiausių išvis neleist į gatves. Tokiems yra specialios trasos Lukiškėse.

Ir, be abejo, kiekvienas pėsčiasis turėtų nešiotis draudimo polisą, kuriame būtų aiškiai išdėstyta, kas jam draudžiama. Aišku, ir dabar visi žino, kad, tarkim, vedusiems vyrams nevalia vakarais šlaistytis po barus ir užkabinėti nepažįstamas ponias. Bet tie draudimai – rekomendacinio pobūdžio, tad niekas jų nepaiso. Kitaip būtų, jei grėstų griežta bausmė už

pėsčiųjų eismo taisyklių pažeidimą, šiuo atveju – už avarinės situacijos sukėlimą.

Beje, pėsčiųjų eismą labai palengvintų nukreipiamieji („Kelias į namus“) ir baisinamieji („Išeiti iš namų draudžiama“) ženklai...

Ūmai suvokiau, kad pasiklydau. Iš abiejų pusių driekėsi miegamieji rajonai, dangų rėmė keturių ir net keturiolikos aukštų statiniai. Gal užkopt į betono ir stiklo kalną ir miegančią gražuolę pažadint? Gal kaip tik dabar ji sapnuoja princą ant balto žirgo?..

Ak, naivuolė! Ant baltų žirgų nūnai tik girtuokliai jodinėja. Užtat pažadintos gražuolės taip greitai raganom pavirsta...

Jei rasčiau kelią, grįžčiau namo. Ten užsibarikadavusi laukia žmona. Moteriai pavojinga vienai namuose. Ji niekam neatidarys durų.

O jei pabels kaimynas? Kaimynui atidarys. Ir tada visko gali nutikt...

Bet kas ten nutiks? Kaimynui taigi tik viena galvoj. O žmonai – visai kas kita...

Net juokas surėmė. Laimė, kad visados nešiojuos „Fastum gel“...

Įsivaizdavau, kaip įeina kaimynas ir suktai klausia: „Jūs viena namie?“ – „Taip, – ramiai atsako žmona. – Aš jau didelė.“ – „Tai ko laukiam?“ – „Ką jūs darot!?.“

Ką jis daro? Susinervinau, net gerklė išdžiūvo. Užsukau į barą...

Tačiau ko man nervintis? Visi daro tą patį. Menka tikimybė, kad papjaus. Seni pažįstami...

Nusiraminęs atsisėdau tualete. Ir užplūdo tokia keista nuotaika! Senus, ūkanotus laikus prisiminiau, kai ant durelių rašiau... Mano siela staiga išskleidė sparnus – gal kokių devynių bethovenų galią savy pajutau. Visas virpėdamas – kaip prie

ruso! – išsitraukiau pieštuką. Tuoj aš sumaišysiu antrą galą su pirmu, gimtąjį žodį su slavų-totorių... Išreikškim save!

Ūmai nusviro man ranka... O kam to bereik? Juk visa tai, ką mes, idealistai, andai patylom rašėm tamsiose būdelėse, nūnai kiekvienas mulkis gali garsiai išrėkt per šviesų televizorių. Galas jums, durelės...

Ilgai ant šniokščiančio klozeto, lyg prie Piedros upės – ten aš sėdėjau verkdamas...

Bet ne! Jei televizija – kaip šikinykas, vadinas, ant durelių vieta rimtiems rašiniams.

Tada ir pradėjau naują Švietimo reformos projektą.

Kelias į rojų: susitikimai, atsitikimai, apylankos

Sielos ir kūno virpesiai

Keliavau iš Senosios Varėnos į Naująjį Orleaną... Ties Krekenava žiū – matytas milijonierius beeinąs! Ėgi paprašysiu šimtinės...

– Jei kiekvienam dalyčiau, milijonierius nebūčiau! – atrėžia.

– Tu kiekvienam ir neduok, – aiškinu. – Man duok.

Ne, jis neduosiąs. Net įsižeidęs: ko aš priekabiauju?

Aš irgi įsižeidžiu.

– O jei būčiau manekenė? Tada tai jau ir tūkstančio nepagailėtum! Ką ten... Džypą sulig puse tanko nupirktum! Bet ar aš kaltas? Aišku, kiekvienas yra savo laimės kalvis. Bet aš negaliu iš savo kūno manekenės formas nukalt. Nejaugi turėčiau ant pravažiuojančių mašinų puldinėt, kad išriestų ir suplotų?

Susigraudinu taip kalbėdamas, net ašara nutyška.

– Ir kodėl vyrus taip traukia formos, o ne turiniai? Nesigirdamas galiu pasigirt, kad daugeliu atžvilgių už manekenę aš pranašesnis. Ir šaškėm moku lošt, ir degtinę sriaubt...

Pagauna piktumas ir aš jau nebesivaldau, rėžiu tiesą:

– Žinok, gerbiamasai, nė nenorėčiau ja būt. Kas kad važinėčiau brangmašyne ir pilies bokšte gyvenčiau... Mums, moterims, to maža. Juk turėčiau sėdėti ir laukti, kol verslo partnerius aptarnavęs, žmoną aplankęs, pas mane teiktumeis užsukt... Ir man tave, seną kuilį, apkabint ir pamyluot? Ir, aišku, pageidautum iškreiptu būdu? Ir įsivaizduotum, kad man tai džiaugsmas? Mulki tu! Nereik man tavo turtų! Susikišk juos...

Oriai apsigręžiu ir nueinu šiek tiek krypčiodamas klubais. Ne tiek dėl to, kad jį paerzinčiau, o kad sąnarius keisti reik. Dėl to ir prašiau pinigėlių...

Kiek paėjęs atsigręžiu. Jis lydi mane akimis ir tose mažose, suktose akutėse įžvelgiu susidomėjimą ir net pažadą. Virpteli man širdis... Bet nesustoju, negrįžtu atgalios.

Per vėlu, brangusis. Mes irgi turim išdidumo.

Dar kartą apie meilę

– Man visą laiką trukdo žmona, – pasakojo žmogus iš La Mančos. – Trukdo ne tik alų sriaubt, tai dar būtų suprantama, nes girtas negražiai atrodo. Trukdo ir pas mergas eit! Bet kodėl? Žmona taigi ne merga! Va, jeigu aš turėčiau kelias žmonas, tai suprantu: jos viena kitai pavyduliautų. O ko mergai turi pavydėt? Juk šiandien aš pas vieną, rytoj – pas kitą... Ir jeigu man tai malonu... Gera žmona turėtų tik džiaugtis, kad vyras randa kuom užsiimt laisvalaikiu, o ne rūškanas namie riogso ir priekabių ieško.

Aš tik atsidusau: žmonos turi nikių, kuriuos vyrams sunku suprast.

O žmogus iš La Mančos toliau kalbėjo:

– Pasaulis nėra patogus gyvent. Žmonės ir tuokiasi vildamiesi, kad bus patogiau. O ko sulaukia? Naujų nepatogumų! Aš juk priverstas kažkur šlaistytis ir svetimose lovose miegot. Ir taip yra tik dėl to, kad žmona draudžia man mergų į namus parsivest. Nors gera žmona, regis, turėtų džiaugtis, kad vyrui malonu leist laiką namuos. O jeigu ji dar atneštų į lovą kavos ir karštų pyragėlių... Taurelę brendžio... Tai argi aš nemylėčiau tokios žmonos? Ar netaptų mūsų jausmai karštesni, o ryšiai tvirtesni?

Man atrodė: tikrai taip būtų.

O žmogus iš La Mančos tik liūdnai šypsojo ir taip kalbėjo:

– Deja, žmona man štai ką pasakė: „Aš imsiu į namus vyrus vedžiotis. Kaip tu man, taip aš tau. Žiūrėsim, ar patiks...“ Koks paikas pasiūlymas! Aišku, kad man nepatiks. Aš nemėgstu vyrų. Jie šiurkštūs, nešvarūs ir nemalonūs. Mergos tai visai kas kita... Pagaliau, man tai natūralus poreikis. O jinai mat naudos vyrą kaip kerštо įrankį. Bet jei šeimoj prasideda kerštai ir panašūs dalykai, ar begalima kalbėt apie meilę ir namų šilumą, apie džiaugsmą būti tokiuose namuose?

Aš tik nusipurčiau. O jis nuliūdęs tęsė:

– Kiek yra vyrų, kurie mažne visus vakarus praleidžia riogsodami ant sofos, spoksodami į televizorių, transliuojantį sporto varžybas. Jie taip įsijautę, kad žmonos neturi teisės nė žodžio pratart. Ir, įsivaizduokit, viskas tokiuose namuose gerai! O jeigu man į visus sportus – nusispjaut! Ką man daryt? Kodėl aš neturiu teisės ant tos pačios sofos su mergom dūkt? Ir aš tikrai nebūčiau tiek įsijautęs, kad neleisčiau žmonai nė prasižiot. Atvirkščiai! Kam man su nepažįstama merga niekus taukšt, jei aš galėčiau maloniai su protinga žmona šnektelt?

Linktelėjau: tai savaime suprantama.

Žmogus iš La Mančos paspaudė man ranką ir atsisveikino tokiais žodžiais:

– Kai kas sako: jei žmona trukdo, nereikia su ja gyvent. Juokų šnekos! Su kuom tada man gyvent? Kitą vest? Bet kitos man taigi svetimos, o žmona – artima. O artimam galima daug ką atleist... Pagaliau ir aš pats – bene angelas?

Atsiduso ir nuėjo. Lydėjau jį akimis, galvodamas: kaip dažnai mums tik menkniekio tereik, kad būtume laimingi. Bet būtent to menkniekio ir pritrūksta.

Nervingi žmonės

Gatvėj prisigretinu prie kažkokio pono ir einu sykiu.

– Ar greit nueisim? – teiraujuos.

Ponas dėbteli, bet neatsako.

– Jau greit septynios, – įspėju.

Anas ūmai stabteli ir pasuka atgal.

Aš stveriu už sprando ir atsuku į priekį.

– Ko nori? – šaukia.

– Aš noriu, kad eitumėt, kaip reikia, – paaiškinu.

– A kas ten bus?

– Jums geriau žinot.

Dabar jis eina ankstesne kryptimi, tik kažkaip be ugnelės. Kaip lengvai žmonės išsižada savo tikslo! Man tai nepatinka. Paraginu lazda...

Ateinam į tokius namus. Aš įsitaisau prie televizoriaus. Pakviečiu ir tą poną.

– Viskas gerai, – raminu.

Aišku, nieko ten ypatingo. Bet visi daiktai savo vietose, šaldytuve net mėsos yra...

Tikrai nesuprantu, ko reikėjo taip nervintis.

Uždegantys žmonės

Darbymety ir akmuo kruta... Tai tiesa, bet vis tiek pirma turi pats pakrutėt. Reikia tą akmenį susirast, užsimot, nusitaikyt...

Ne, niekas už tave tavo darbų nenudirbs. Ir nė vienas darbas nėra lengvas.

Anava senelis triūsia...

– Kaip sekasi? – teiraujuos.

Jis atsigręžia. Veidas aprūkęs, išvargęs.

– Ak, vaikeli, kad tu žinotum, kaip man sunku! Kai tik pavasaris, taip ir pabunda sieloj nerimas. Stveriu degtukus ir klišuoju žolės degint. Žinau, kad negerai, o susivaldyt negaliu. Tokius šaudyt reikia. Kito būdo, kaip išgelbėt gamtą, aš nematau.

Nušoviau jį.

Paskui dar ilgai klaidžiojau po laukus, šaudydamas jų giminę. Paklodavau per dieną tų nelaimingųjų dvidešimt ir daugiau. Atkreipiau dėmesį, kad bemaž visi jie – senoliai ir jaunikliai. Bet pasitaikydavo ir pusamžių.

Kai kas sako, neva juos nebūtina šaudyt, gana pavasarį laikyt surištus ir užrakintus. Bet problema ta, kad padegėjų bemaž neįmanoma atskirt nuo žmonių. Priešingai paplitusiai nuomonei, jie nėra laukiniai, žmonių nebijo, o daugelis net gyvena tarp žmonių. Tik kaip kai kurie pažiūrėt normalūs piliečiai naktimis pavirsta vampyrais ir vilkolakiais, taip ir visai romus seneliukas ūmai virsta šiurpą keliančiu padegėju. O kitas – ne. Izoliuoti niekuo dėtus būtų nehumaniška.

Tiesa, juos įmanoma nušaut tik sidabrinėm kulkom. Tai brangu, bet atsiperka.

Gaisrininkai mano, kad padegėjais gimstama, ugniagesiai – kad šis potraukis susiformuoja palengva. Vienos nuomonės nėra, bet aišku: jei vaikas yra padegėjas, didelė tikimybė, kad toks pat ir jo senelis. Tai paveldima.

Pražangos

Ėjau, galvodamas apie tai, kad gamtoje būtų gerai, jei visa gamta būtų išasfaltuota, visur stovėtų dirbtiniai medžiai, o po medžiais – marmuriniai staliukai. Elniais persirengę padavėjai nešiotų valgius ir gėrimus. Ir viskas būtų veltui, nes gamtoj taip privalo būt.

Ties Austrija ant kelio drybsojo žmogus, aš nepastebėjau ir peržengiau jį. Sustojau, išjungiau smegenis... Peržengti žmogų – baisiau nei pervažiuoti! Peržengtas jau niekad niekur nežengs. Peržengtas niekam tikęs. Tai baisi trauma.

Mintimis nuklydau į Tėvynę... O! Kiek ten tokių, kurie peržengia kitus ir nueina lyg niekur nieko... Niekas jų nebaudžia, jie net skatinami. Tačiau tai – Lietuva, laukinių kraštas. Europoj tokie dalykai netoleruojami.

Štai jau blykčioja Briuselio ekspertai. Padaviau nekaltybės liudijimą ir žmogaus teises.

Liudijimą išmetė – galioja tik Lietuvoj. O teises pradūrė ir sutrumpino.

– Ar nežinai, kad peržengtąjį privalu vestis į savo namus ir suteikti jam ten lygias galimybes?

Žinojau. Tik sunku priprast, kad kitas naudosis tavo šaldytuvu, šikinyku...

Pašventino mane guminiu kryžium ir atskyrė nuo Europos Sąjungos.

Nusilenkiau. Taip turi būt. Antraip niekad neišmoksim atidumo, visą gyvenimą kits kitam per galvas lipsim.

Apie supratimą

Yra tipų, kurie nuolat skundžiasi: „Aš nesuprantu savęs." Ir nepaisant to, jie pageidauja, kad juos suprastų kiti. Bet kiti juk turi savų rūpesčių! Gal kaip tik dabar jie stengiasi save suprast. O čia tu su savo trigrašiu...

Ir kas tu toks, kad dėl tavęs reikėtų vargintis? Ypatingas, sudėtingas mechanizmas be instrukcijos? Anaiptol! Mechanizmas sovietinis, o instrukcija ant snukio parašyta.

Iš tiesų tai niekas ir nenori būt suprastas. Anuomet, kai aš kiaurai permatydavau žmones, visi manęs vengė. Todėl ir lioviaus.

Ir pamėgau nesuprasti savęs. Sakau: „antradienis“, o galvoju: „trečiadienis.“ O elgiuosi taip, lyg būtų šeštadienis. Užuot ėjęs darban, nueinu į barą...

O taręs damai: „Tik tu viena gali mane suprast“, net jos bute apsigyvenu.

Ir kuo ilgiau ji manęs nesupras, tuo ilgiau ten gyvensiu.

Apie tai, kas svarbiausia

Visa, kas gera, ateina iš pietų. Pavasaris... Vasara... Bet ilgai neužtrunka. Gerai, kad nors pietūs pasilieka. Pietauti galime kasdien.

Aš moku ir mėgstu valgyt, nors neatsimenu, kada to mokinaus. O kiek yra dalykų, kuriuos ilgai ir sunkiai kimšau į galvą ir vis tiek ten tuščia...

Šaukštas – tai lovelis su koteliu. Lovelį panardiname į lovį, kuriame tyvuliuoja pirmieji patiekalai, pasemiame ir nešame prie burnos. Šaukštui esant pusiaukelėj, įvyksta stebuklas – burna savaime prasižioja! – šaukštą nešame toliau ir galiausiai supilame į atsivėrusią ertmę.

Pirmųjų patiekalų ryjame ribotai, nes laukia antrieji, kurių gali būti neriboti kiekiai. Kompleksuoti, isteriški asmenys antruosius pjausto peiliais ir drasko šakutėm į smulkius gabalėlius, o normalūs – ima juos pirštais ir kemša į burną stambiu planu.

Valgyti liaujamės dviem atvejais: arba lėkštėj nieko nebelieka, arba lėkštėn ima kristi iš burnos ten sukimšti gabalai. Arba – ypatingais atvejais – koks piktadarys, talžydamas lazda šonus, nuveja mus nuo stalo.

Vakarienę nuo seno rekomenduojama atiduoti priešui. Todėl stengiamės gyventi taip, kad priešų neįsigytume. Tada net kelias vakaro valandas galėsim maloniai praleist prie televizoriaus. Įdomu, kad pats televizorius neturi nei skonio, nei kvapo, tačiau, jį įsijungus, kaipmat išsiskiria skrandžio sultys, ima varvėti seilės, visas organizmas pasiruošia darniam valgymo procesui. Jei nebūtų vakarienės, nebūtų reikalingas nė televizorius, nes tai, ką jis rodo, žiūrėti nevalgant – neįmanoma. Todėl, kai nebegalime valgyt, televizorių išjungiame ir žengiame į lovą.

Norint, kad vakarienė būtų kaip šventė, privalu valgyt prie televizoriaus vienam arba su asmeniu, kuriam nebūtina rodyt dėmesį, pvz., su žmona. Jokiu būdu nevalia į kairę ir dešinę švaistytis neatsargiais pasiūlymais: „Gal norėtumėte su manimi pavakarieniaut?“ Mat kai kurios damos tokius žodžius supranta prancūziškai.

Deja, nieko gero neįmanoma pasakyt apie pusryčius. Taip yra todėl, kad pusryčiaujant nepalieka įtarimas, jog prieš akis ilga ir sunki diena, pilna visokiausių reikalų, ir kiekvienas – daugsyk nuobodesnis už valgymą. Tad pusryčius praryjame kaip vaistus, jie reikalingi tik tam, kad ištvertume laiką iki pietų, kur mūsų laukia pirmieji ir antrieji, mums nepalyginti mielesni už valdiškose įstaigose mūsų laukiančius pirmuosius asmenis, o namuose – antrąsias puses.

Ir vis dėlto pasitaiko tipų, kurie ir pietus, ir net vakarienę praryja it pusryčius. Tokiais nepasitikėkime. Tokių šalinkimės. Tai blogi žmonės, o gal net ne mūsiškiai.

(Priešas kirto kumštim geležinėm, o mūsiškiai kirto pilna burna... Užtat mūsiškiai ir laimėjo. To nevalia pamiršt.)

Pagaliau tai nedora. Milijonai sėja, ravėja, kulia, mala, kepa ir verda... O tu pribėgi ir per penkias minutes paverti visą šį triūsą... Pats žinai kuom.

Todėl sakau: jūs, nuolat skubantys, ėskit tik antrinius naftos produktus, trečiojo pasaulio atliekas ir pirmojo išmatas. Kitką suvalgysim mes.

Geram, sveikam maistui reikia sveikatos, dėmesio ir meilės.

Apie didžiąsias permainas

Viskas nuolat gerėja. Štai kad ir pirmadienis. Tai visados buvo sunkiausia, nemaloniausia diena. Dabar gi dažnas pirmadienis – šventė.

Greitai visi pirmadieniai bus tokie. Paskui ir antradieniai, trečiadieniai... Ir liks tik viena diena dirbama, ir ta pati – penktadienis, taigi prageriama.

O kas galėjo pamanyti, kad pirmadieniai išsivystys į sekmadienius? Ir tai valdžios nuopelnas. To niekas nepaneigs. O vis dėlto atsiranda tipų, tvirtinančių: jei pirmadieniai virsta sekmadieniais, vadinas, žengiam ne pirmyn, o atgal.

Tai absurdas! Mes žengiam ten, kur geriau. O kur gerai – ten visados priekis.

Ir išvis tai nerimta – kažkur žengti. Reikia ne žengti, o būti. Jei radom vietą, kur gerai, ten ir pasilikim. Deja, vos tik padėtis stabilizuojasi, iš kažkur pridygsta būriai iškrypėlių, raginančių nesustoti prie to, kas pasiekta.

Būtinai reikia sustoti! Kitaip niekad nesuprasi, kur esąs.

Tad norinčius žengti maloniai išlydėkim į kelią, užtrenkim vartus ir pakelkim tiltus.

Viskas tada čia mums paliks.

Ak jūs, nuolat žengiantys į priekį!.. Taip elgiatės todėl, kad trokštate kuo toliau pabėgt nuo savęs. Mat vos tik sustojate ir niekas nebeūžia, ūmai išgirstate gailiai ciepsintį save.

Rugiuose... Prie bedugnės...

Smulkūs sukilimai savyje ir svetur

Gavęs Europos pinigus, tris paras kieme gėriau, ketvirtą – girioj nakvojau.

Pabudęs neieškojau kaltų. Žinojau: gudresni pinigus gudriau panaudoja. Nusiperka jachtą, išplaukia į marias ir ten geria.

O didžiausi gudruoliai tai perka vilą Ispanijoj. Geria ant jūros kranto ir su mergom dūksta. Šitų akys visąlaik nukreiptos į užpakalį. Kaip tada priekin žengt?

Bet negi nėr tokių, kuriems rūpi, kad Lietuvai būtų geriau?

Yra. Tik jie ne Lietuvoj, o Ispanijoj. Skina mandarinus ir svajoja, kaip būtų gerai ir Lietuvoj užsidirbt.

O kai užsidirbtų Lietuvoj, tai grįžtų Ispanijon. Nusipirktų vilą, jachtą, butelį...

Ir tai visas svajonių vainikas?

Ne. Yra žmonių, kurie svajoja palikti pėdsaką gyvenime! Bet mūsų platumose visi ilgiau išsilaikantys pėdsakai – purvini ar net kruvini. Tad, ko gero, tipą, svajojantį palikti pėdsaką, verčiau nedelsiant izoliuoti nuo visuomenės...

Nusiminęs palikau guolį po egle ir išėjau iš girios. Gal atviroj erdvėj toliau matysiu...

Žinojau, kad reikia keistis, bet nežinojau kaip. Aišku, kad į gerąją pusę, bet neaišku, kuri geroji.

Be abejo, reikia žengti į priekį, ieškoti naujų kelių, tikėti ateitimi, būti savimi ir įveikti save.

Bet jei būsi savimi, tai neįveiksi savęs. O jei įveiksi – nebe savim būsi. Ar tai mano jėgoms?

Reikia tikėti savimi! Štai miesto gatvė. Kažin kuri pusė – priekis?

Iki šiol ėjau kažkaip savaime statydamas kojas į priekį. O kai susimąsčiau, susipainiojau, vos po mašina nepapuoliau.

Pasiteirauju tokio ponėko. Dėbteli, bet neatsako. Slepia... Kas be ko, jei visi nužengtų į priekį, ten užpakalis pasidarytų.

Belskis – ir bus atidaryta... Bet kas toliau? Paklaus: ko baladojies? Ar nė neklausę nuo laiptų nuridens? Geriau nesibelst, o palaukt, kol visi bus išėję...

Anava bernelių pulkas... Jaunimu irgi reikia tikėti. Todėl persižegnoju ir apsimetu konteineriu. Ir gerai padarau, nes anie tik pastumdo ir nueina. Apsimetęs žibintu, kaipmat būčiau gavęs į lempą.

Ir būčiau taip pasikeitęs, kad net parduotuvių durys nebepažintų, nebeprasivertų mane išvydusios...

Jaunimu aš tikiu, bet netikiu, kad jaunimas – mūsų ateitis. Spėju, kad mes, vyresnėliai, ateities nebeturim. Betgi todėl ateitimi ir reikia tikėti. Doras žmogus visados tiki tuo, ko nemato.

Būtent dėl to ir savimi reikia tikėti, nes ir savęs nematom. Kitas visą gyvenimą ieško savęs... Negana to – dar reikia rasti savo vietą gyvenime. Ir nežinia, ką pirmiau – save ar savo vietą? Koks tatai yra vargas! O garantijų, kad surasi, – jokių.

Ir kiekvienas juk norėtų ne šiaip kokios, o geros vietos. Tokių vietų esama valdžioje. Tik kad visiems neužtenka. Tiesa, tų vietų skaičius nuolat didinamas. Bet norinčiųjų – šimteriopai... Tenka luktelt bare. Ten vietos irgi geros, tik savęs ten nesurasi.

Kas be ko, galima gyvalioti ir be savęs, ir be savo vietos. Tokių netgi dauguma.

Tik apmaudu, kad mes ieškom savęs ir nerandam, o kiti mus lengvai suranda net ir tada, kai to nenorim. Būna, kad ir vietą nurodo. Ir net pastato į vietą. Aišku, ta vieta anaiptol ne tokia, apie kokią svajojom. Stovimos vietos niekad nebūna geros.

O štai politikai save suranda net po keletą kartų ir keliose vietose. Ir visos – sėdimos! Tai neteisinga ir nehumaniška.

Pasilypėjau ant kelmo, atsidūsėjau iš širdies:

– O, Lietuva! Tau – šešiolika, man – trisdešimt šeši... Negerai, oi negerai...

Eina ponia... Ar negalėtų mano vieta būti jos bute? Įsivaizduoju, kaip, ieškodama savęs, jinai grįžta į namus, o ten randa gulintį mane. Yra juk gyvenime gulimų vietų! Ir šios bene pačios geriausios.

O jei randi gerą žmogų, kuris tavimi rūpinasi, gali savęs ir nebeieškot.

Pasiveju senelį demokratorių ir slapčiom priklijuoju prie užpakalio lipduką „New". Gal žiaurūs liberalai nebereikalaus, kad tas vargšas atsinaujintų...

Ant Seimo durų kreida užrašau: „Vietų nėra." Gal susimąstys vietiniai gyventojai...

Oras dvelkia siera ir prarūgusia politika. Kažin kodėl žiema šiemet – pavasarį?

Konservatoriai tvirtina: atseit, kai kiemsargiai nukasa visą sniegą, tada ir ateina pavasaris. Kodėl negalėtų anksčiau nukast? Nėr kada. Kiemsargiai daug geria, o daug geriant labai sutrumpėja dienos. Užsiverti butelį – ir dienos kaip nebūta. Ir tik tada, kai jie netenka jėgų gert, dienos vėl pailgėja. Štai kodėl pietų kraštuose, kur kiemsargiai geria saikingai ir tik vyną, žiemos beveik nebūna.

Su viltim žengiau į šalį... Ne, medžiai nė nemanė lapus skleist.

– Stuobriai! – riktelėjau. – Jeigu šitaip tęsis, būsit iškirsti ir ištremti lentpjūvėn. Padirbsim tūkstantį grabų ir sukišim visus į žemę. Liūdnos jūsų mišios...

Tie stovėjo it įbesti.

Ir tik paiki šunys vis dar tikėjo medžiais, atkakliai stengėsi juos palaistyt, paremt...

Nuėjau Baltijos plentu. Fabijoniškių dvarelyje kuitėsi būrys baltų vištų, o priešais jas staipėsi raudonas gaidys be prezervatyvo. Toks elgesys prieštaravo sveikam protui ir Hagos konvencijai. Pasauliui grėsė ne tik paukščių gripas, bet ir paukščių AIDS. Ne veltui aš niekad nepasitikėjau paukščiais, ypač tais, kurie palieka mus rudenio purvynėj, kai labiausiai reikia paguodos. Deja, begieda rudenį vien kandidatai, ir mes apkvaišę keliam juos į inkilą prie Neries. O iškelt nebemokam, nebepasiekiam...

Gerai, kad vilkėjau neperšaunamą liemenę. Todėl drąsiai įsiveržiau į vištų pulką.

– Šliundros! – riktelėjau. – Kaip elgiatės? Kodėl negerbiat savęs? Ko išsiskėtėt prieš tą drimelį? Juk nuo tos dienos, kai buvo išrastas pirmas laikrodis, gaidys tapo tuščia vieta. Jei turėtumėt bent kiek išdidumo ir neprisileistumėt kiekvieno, tada ir jie būtų priversti tobulėti dvasiškai. Tada būtų neįmanomi tokie dariniai, kaip Vievio paukštynas ar „Galina Blanca"...

Bet vištos, nepagarbiai kikendamos, spietėsi apie gaidį, o tas kratė barzdelę ir rūsčiai grūmojo man. Atrodė jau pagyvenęs, bet nieko neišmokęs. Apsigraibiau po kišenes. Granatos buvo likusios virtuvėje.

– Eikite ir dėkite į keptuvę, – paliepiau vištoms. – O tu, stipena, – kreipiaus į gaidį, – užpildyk tuščius tarpus galvoj, skaitydamas grožinę literatūrą.

Pasakiau ir suabejojau: juk nuo tos dienos, kai Biliūnas nušovė savo katiną, grožio grožinėj literatūroj vis mažėjo ir nūnai jau visai nebelikę. Toj vietoj išdygo euroromanas. Skirtumas čia didžiulis: grožinėj po vieno vienintelio šūvio į nususųsį katiną skaitytojui nurieda ašara. Euroromane paskerdžia tuziną žmonių, o skaitytoją tik juokas ima. Ko tad gali išmokt?

Viena vištelė pritūpė ir mano akyse atsidavė tam niekšui. Štai rezultatai!

Nusispjoviau ir nuėjau. Apsidairiau nuo Šeškinės kalvų... Kairėj plytėjo nyki negyvoji gamta – komitetai, departamentai... Dešinėj – jaukūs iš negyvosios išsivysčiusių gyvių apartamentai. Laimė, pamačiau mūrus su užrašu „Varžtų pasaulis". Nudžiugęs žengiau ton pusėn.

– Ar turit tokių varžtų, kuriais būtų galima viską priveržt? – klausiau. – Nes viskas nūnai išklibę. Politinės sistemos, dorovinės normos...

Ne, jie tokių neturį.

– Tai koks gi čia pasaulis! – riktelėjau. – Spuogas ant subinės.

Prisistatė du juodaskverniai. Atseit, galėtų mano galvoj priveržt...

Skaudančia širdim ir šonais palikau šį nesvetingą pasaulį. Patraukiau tolyn spindinčiais, bet klaidinančiais plotais. Anava ir „Duslintuvų pasaulis". Žinoma, gerai būtų pridusinus klaikų triukšmą, sklindantį iš radijo stočių, barų, burnų... Bet jau nebetikėjau tokiais pasauliais. Apgaulė ir chamizmas.

Leidžiantis į slėnį kilo minčių, kaip sumažint chaosą. Kodėl tik žemdirbiams mokama už tai, kad jie nedirbtų? O jei visiems mokėtų? Nebegirdėtume muzikos, neberegėtume trilerių, ilgainiui priprastume prie tylos ir išgirstume kits kitą. Ir gal net norint su žmona pasišnekėt nebereikėtų eit į televiziją? Koks tatai būtų patogumas!

O jei žurnalistams mokėtų už neatliktus žurnalistinius tyrimus? Ketvirtoji valdžia išnyktų sykiu su savo keliamu triukšmu. O likusios tikrai be triukšmo susitartų.

Kam paprastam žmogui žinoti, kad jo brangi Tėvynė – vienos tik durniškės? Juk šitaip lietuvis įgyja nevisavertiškumo kompleksą, ima nebepasitikėti Lietuva ir pats varo į šalį. Tada ir išgirstam apie jo nuotykius Švedijoj... Ispanijoj...

Toliau, eidamas pro Zuoknių aerodromą, galvojau: „O juk nėra taip, kad valdininkas imtų kasdien! Ši neganda žmogų

(gal net labai padorų!) ištinka tik tam tikrais periodais. Nejau šiuolaikinis mokslas nepajėgus tą periodiškumą paaiškint ir apskaičiuot? Ir padirbt specialius įklotus su dvigubu kyšio nepraleidžiančiu sluoksniu? Jei niekas nesigiria esąs kyšininkas, vadinas, imt kyšį nėra laimė, kaip daugelis mano. Aš tikiu, kad kiekvienas valdininkas norėtų gražiai šypsodamas ir visaip staipydamasis klientui pranešt: „Šiandien aš saugus! Aš puikiai jaučiuos bet kokioj situacijoj."

Juk to kyšio valdininkui nė nereik. Valdininkai nuolat gauna palikimus. Mat jų giminės labai malonūs – miršta daugsyk dažniau nei paprastų žmonelių dėdės ar tetos.

O jei nieko nedarysim, valdininkai išmoks prisijungti prie kosmoso ir tada mums bus visai striuka. Tai seniau manyta: reikia ištobulint dvasią, tik tada prisijungsi. Dabar – ne. Kitas jau gimsta bosas. Tokiam iš anksto viskas nulemta.

Bet, girdėjau, yra specialus prietaisas – kontrabosas. Tokį turint, rasi, ir įmanoma pasipriešint valdžios spaudimui... Aišku, tokie daikčiukai ne prastuolio kišenei...

Ties Europa nusileidau į laukiamąją salę ir paskelbiau balandžio tezes:

– Visi jūs, o žmonės, trokštat būti laimingi. Tačiau už kokius nuopelnus? Tos laimės nė būti nėr tiek daug, kad visiems pakaktų. Tik būdamas nelaimingas ir būni laimingas, nes gali gailėt savęs. O va kai žmogų užgriūva kokia laimė, tai jis tik ištvirksta.

Atskirai vyrams taip tariau:

– Mes ir esam tikri laimės kūdikiai. Tik pagalvokit! Juk moterys priverstos gultis į lovas su vyrais. O va mes, vyrai, galim su moterimis gulėt.

Vyrai pažvelgė į kits kitą, sudrebėjo ir šaukė:

– Vargšės! Vargšės moterys!..

– Netarnaukite Lietuvai ir negarsinkit Lietuvos, – įspėjau. –

Nuo to jai tik blogiau. Nedirbkite dėl vaikų, nes kad ir kiek vaiką šertum, jis į mišką žiūri, svajodamas kuo greičiau ten savo tėvus rogutėm išvežt. Ir netikėkite, neva jūsų vaikai ne tokie, nesgi jūs pats toks. Nebent jūsiškius būtų padirbęs koks pilietinės visuomenės kūrimo specialistas. Bet specialistais irgi netikėkite.

Taip taręs, narsiai įsėdau į požeminį lėktuvą, nors puikiai žinojau, kad tokio negali būt. Bet gal tai – greitasis tramvajus? Tramvajaus niekad nemačiau, bet visados tikėjau, kad tai kas nors linksmo ir ne visai padoraus.

Kaip ir maniau, tuoj išdygo čigonų trio, styginių kvartetas... Ant stulpų ėmė suktis šokėjos. Mašinistas atnešė butelį degtinės. Pasijutau rusas esąs.

– Joptvajtramvajmatj! – riktelėjau. – Tai štai kaip jūs gyvenat...

Pro šalį slinko puikūs paraleliniai pasauliai. Regėjau daugybę prapuolusių – kaip maniau, nugriautų ar sudegintų – pastatų. O Rubikono upėje, rūkydamas storą cigarą, aukštyn pilvu plaukiojo drėma ir nerūpestingai pliaukšėjo uodega.

Ir visur buvo pavasaris, o vietom net vasara.

– Dingęs Vilnius... – sukuždėjau pro ašaras.

– Niekas nedingsta be pėdsako, – šypsojo mašinistas.

– Žmogus – neįkainojama vertybė! – sušukau.

– Tai žmogus, – atsakė jis. – O jeigu runkelis...

– Žemė – žmonių planeta!

– O Lietuva – valdininkų žemė.

– Bet yra pasakyta: nevok!

– Tai tau taip pasakyta. O kiti kitokius prisakymus gavę.

Nusilenkiau ir užsirašiau. Dar paklausiau:

– O šiuo joptvajtramvajum galima nuvažiuot į Briuselį? O į Maskvą?

– Be abejo, – atsakė jis. – Priemonė eina į abu galus. Ir tuo pat metu.

Labai stebėjaus. Aišku, buvau girdėjęs, kad Lietuvoj viskas įmanoma, bet maniau, kad tai pokštas.

– Kita stotelė – Lukiškės, – pranešė oficialus balsas.

– Išlipsiu, – tariau. – Pasėdėsiu ir pamąstysiu. Gal norit sykiu? – pakviečiau.

Jis atsakė dar neskubąs. Aš irgi išlipau toj pačioj vietoj, kur buvau įlipęs. Mat pagal Einšteino mokymą, kad ir kokiu dideliu greičiu vienu metu skrietum į dvi skirtingas puses, visados būsi tik čia ir dabar. O tai ir yra laimės formulė.

Vis dar tęsėsi žiema, ir radijas džiaugsmingai pranešė, kad mūsų ledo šokėjų pora pagaliau iškovojo olimpinį auksą.

Tačiau kitkas buvo pasikeitę, visur pridygę dangoraižių... Konteineryje rausėsi kažkokia senikė, o atidžiau įsižiūrėjęs pamačiau, kad tai mano pati, kuriai visados būdavo trisdešimt. Supratau, kad važiuojant tramvajumi laikas stovi. Bet visi važiuojantys – laiką pralenkę.

– Kokia nūnai vyraujanti santvarka? – pasidomėjau.

– Konstitucinė oligarchija, – atsakė senikė.

– Bet tikriausiai yra kokie nors valdžios svertai ir demokratijos perlai?

– Yra ir litai, ir eurai. Ir net labai stambiais gabalais. Tik ne visi juos mato.

– O kaip gyvenimas? – teiravaus. – Ar eina?

– Kai noriu pamatyt, kaip anas eina, televizorių pasižiūriu. O šiaip jau šiose platumose nėr tokio daikto... Vargas ir darbas.

„Gerai, kad nėr“, – pamaniau. Mat buvau neprisitaikęs prie gyvenimo.

O kad jau buvau praalkęs, tai nusigręžiau ir pasakiau:

– Jūs puikiai atrodote.

Žinojau, kad po tokių žodžių moterys pameta orientaciją ir net visai nepažįstamą tipą nusiveda su savim.

Taip aš vėl atsidūriau savo namuose. Pradėjau viską iš naujo, bet nebaigiau.

Šeštadienis, toks pat kaip televizorius

1

Galvojau: gal išardyt televizorių ir pažiūrėt, kodėl tokios neįdomios programos. Ir sudėliot detales iš naujo, bet jau taip, kad rodytų įdomiai.

Privažiavęs su virtuvės kombainu, vienam gale išpjoviau skylę, o toj vietoj, kur vingiavo kelias į žvaigždes, iškasiau duobę. Toliau nebežinojau, ką daryt.

Nusprendžiau: pirma išardysiu puoduką, o įgijęs praktikos vėl imsiuos televizoriaus.

Deja, paaiškėjo, kad išardyti puoduką ne taip paprasta. Va miltai sudaryti iš atomų – tas aiškiai matyti, papūtus į maišą... Manding, atskiras puodukas ir yra atomas, o visas puodų rinkinys – tai jau molekulė.

Ūmai topteli, kad atomas turi branduolį, apie kurį kažkas sukasi. Pakeliu puoduką, bet nieko neįžvelgiu. Tada pripilu degtinės ir pamaišau. Dabar sukasi. Tai gąsdina, nes gali susidaryti radioaktyvūs junginiai. Todėl išgeriu.

Skvarbiai žvelgdamas į rašomąjį stalą, regiu, kad ir jis sudarytas iš atomų. Šie nuolat juda, stalas karštas ir skystas. Prie tokio aš negaliu sėdėt ir einu gult. Lova labiau pasitikiu, nes ji suskystėja tik tada, kai ten kas šliūkšteli kibirą vandens. Bet žmona dabar svečių kambary. Atkreipiu dėmesį, kad pietų stalas stangresnis už rašomąjį. Prie pietų stalo aš drįsčiau atsisėst.

Deja, pro durų plyšį regiu, kad ten sėdi K., o žmona jam pi-

la skystimo. Vadinas, jie mano, kad aš miręs. Ką darys toliau? Aišku, ką... Valgys ir kietuosius patiekalus. Nejaugi išdrįs prie numirėlio?

Pakylu, apsisiaučiu balta paklode ir stūgaudamas perbėgu kambarį.

Grįžęs į lovą, sudarau testamentą, kuriuo viską – lovą, žmoną ir K. – palieku Bažnyčiai. K. įšventins į kunigus, jis privalės laikytis pasninko, celibato ir dar dešimties punktų. Tai bus gera bausmė.

Šitaip susitvarkęs aprimstu, užmiegu ir susapnuoju sapną, kurį visados norėjau sapnuoti, bet nedrįsau: neva mano vardas Chulijas, pavardė Iglesijas, aš tolimojo plaukiojimo kapitonas, o visos moterys – dar neatrastos salos.

2

– Pas tave! – prižadina žmonos balsas.

Sliūkinu į lauką. Ten elnias su mobiliuoju telefonu. Spiriu jam į tarpuragę, bet tas niekšas baubdamas šlaistosi apie namus ir bando ragais langus išmaišyt. Paskui skambina telefonu, ir žiū – jau policija kieme.

– Jūs pažeidėte gyvūnų teises!

– Gyvūnų teisės yra gulėti lėkštėj, – aiškinu. – O šitas chamas mat įsigijo brangų daikčiuką, tai reikia visur valkiotis, visiems rodyt! Jis trukdo man studijuot televiziją.

Dabar pareigūnai pagarbiau žiūri į mane.

– O jūs kuom užsiimate? – kreipiasi į elnią.

Tas traukiasi atatupstas. Aišku, kad užsiima veltėdžiavimu ir tinginyste. Policininkai nusispjauna ir specialiom žnyplėm susirenka spjaudalus. Pataisius Konstituciją, tokia tvarka galioja bemaž visoj šalies teritorijoj. Paskui šunis sekioja šeimininkai,

paskui šeimininkus – policininkai. Tačiau šie privalo patys susitvarkyt.

Nusileidžiu į šachtą ir parūkau. Pagal Konstituciją, rūkyti leidžiama tik devynių metrų gylyje. Tik čia galima valgyti maistą, turintį cholesterolio ir kitų skaniųjų priedų. Baruose, namuose – vien patiekalai su skaidulom ir mikroelementais.

Rūkaliai kenkia sveikuoliams, senoliai – jaunuoliams, pėstieji – važiuotiems, širdininkai – beširdžiams... Šias antagonistines grupuotes būtina atskirt.

O vis dėlto menu su nostalgija... Sėdi bare... Vienoj rankoj – taurė, kitoj – cigaretė... Užtrauki dūmą, išputi... Ir sau, ir kitiems atrodai įdomus. O kaip gyvent, kai išsisklaidžius dūmų uždangai pasimatys tikrasis veidas?

Vienoj rankoj – taurė, kitoj – nieko. Pusiausvyra pažeista. Gamtoj tai visados sukelia katastrofą. Pasekmės bus baisios. Juk rūkyta mėsa ilgiau išlieka nepašvinkusi. Todėl būtent tarp nerūkančių daugiau politikų, kyšininkų...

Beje, kai europiečiai pradėjo rūkyti, Europoj prasidėjo renesansas. Kam tai rūp...

Kai grįžau, žmona užsidangsčiusi langus rijo maisto papildus: kremus, želė, šokoladą... Galėjau iškviest Dorovės policiją ir atsikratyt moters ilgiems metams – už tokius nusižengimus grėsė dešimt metų griežtojo režimo baltųjų vergių kolonijose.

Nepadariau to. Bet ne todėl, kad būčiau geras. Tiesiog dar neaišku, kur link viskas pakryps. Rūkaliai, apsirijėliai ir girtuokliai visados buvo geriau organizuoti, palaikė glaudesnius ryšius nei sveikuoliai. Nesveikai gyvenančių – daugybė, o iš sveikuolių pažinojau tik K., bet ir tas atrodė liguistai.

3

Svečių kambary radau pulką svečių, o mano kabinete sėdėjo ministrai ir ekspertai. Pasitepiau akis taukais, bet vaizdas nepasikeitė.

– Ko jiems reik? – klausiau žmonos. – Kaip čia pateko?

– Išlipo iš kiauro televizoriaus, – paaiškino.

Įdėmiai nužvelgiau tą ponią... Mano žmona! Bet ką reiškia – mano... Iš tikrųjų tai jau visai subrendusi, savarankiška moteris, gyvenanti savo gyvenimą, o netolimoj ateity gal net sukursianti kitą šeimą. Ar man beatsiras toj šeimoj vietos? Jei ateis kitas vyras, gal iš visai kitokios aplinkos... Ar prisitaikysim prie kits kito?

Žmona suplojo delnais:

– Prašom į Filharmoniją.

Nusileidom į rūsį, ten griežė šv. Katkaus orkestras, o pats Mikalojus Konstantinas Katkus stovėjo priešais ir baisiausiai skeryčiojo rankom, bandydamas prasklaidyt nemalonius garsus. Supratau jį: daugelio svečių veidai atrodė labai nuožmūs.

Visi susėdo ir ėmė klausytis. Bet ką galėjai išgirst, jei muzikantai nepaliovė brūžint strykais? Reikėjo ką nors daryt, todėl išėjau į sceną ir pašokau rusišku stilium – vis pritūpdamas ir paūkčiodamas.

– Nuostabu, – gyrė Bienė, bankininko B. sugulovė.

– Tai todėl, kad mano sauskelnės gerai priglunda prie kūno, – paaiškinau.

Bienė paėmė mane už parankės ir aš baisiausiai susijaudinau – pirmąsyk gyvenime pasijutau taip arti Europos pinigų.

– Dabar skambės simfoninė poema „Miške“, – pranešė Mikalojus Konstantinas.

Svečiai tučtuojau pakilo ir išėjo į mišką.

4

Suartėjęs su Biene tapau B. šeimos draugu, todėl į mišką ėjau oligarchų grupuotėje. B. į mane dėbčiojo nepalankiai, todėl lyg tarp kitko pasakiau:

– Žmonės šneka, jei nori netekt draugo, paskolink jam pinigų.

B. tuoj atskaičiavo man trisdešimt sidabrinių, todėl, kai miškan įsiveržė girininkai, aš pabučiavau jį ir pasitraukiau į tankmę pasimelst. Tarp eglių radau krūvą senelių, kuriuos pažangiai mąstantys vaikai Kalėdų proga buvo atvežę rogutėm.

– Ar viskas gerai? – klausiau.

Visi sakė, kad puikiai jaučiasi. Ir žiema šilta, ir eglišakės skanios... Tik va norisi, kad kas nors mylėtų...

Paaiškinau jiems: meilės nėra tiek daug, kad visiems užtektų.

Nuaidėjo trimitas. Tai žmona kvietė vakarienės.

5

Prie stalo galvojau, kad žmonės turėtų ėsti kits kitą ne tik perkeltine prasme. Taip nedaroma turbūt tik todėl, kad blogų žmonių mėsa neskani, o gerų – taip maža...

O žmona tik zujo tarp svečių, tik šypsojo visiems... Televizijos žvaigždės mat! „Kaip aniems gera gyvent, – galvojau. – Pasakai iš ekrano: „Labas vakaras“ ir – jau garsenybė. Namie gali tą šimtąsyk kartot – namiškiai vis tiek žiūrės kaip į stuobrį.“

Susinervinęs paėmiau šampano taurę ir žengiau ant stalo. Ten nusimoviau kelnes ir pasikraipiau. Šitaip atkreipęs svečių dėmesį, išrėžiau kalbą:

– Gyveno du broliai: Daugalius ir Skarmalius. Daugalius toli nuėjo, o Skarmalius visados toj pačioj vietoj buvo. Kai prasidėjo

Paskutinis Konstitucinis Teismas, Daugalius nespėjo pareit, o Skarmalius stačiai iš bulvių lauko buvo paimtas į dangų...

– Kodėl jūs tai pasakojate? – paklausė K.

Svečiai pašaipiai sužiuro į mane. Šampano taurė sudrebėjo mano rankoj ir ašara tykštelėjo į taurę... Aš juk norėjau kvailam vakarui suteikt amžinybės dimensiją, priverst žmones susimąstyt apie nepraeinančias vertybes, kurios nepraeina dėl to, kad yra ne formatas ir jų niekam nereikia.

Supykęs tykštelėjau šampaną sau į veidą.

– Nekreipkit dėmesio, – tariau. – Aš visados šampanu prausiuos... O mūsų vištos deda kiaušinius „Raffaello". Mes labai gerai gyvenam.

– Haj, haj, – linkčiojo svečiai, bet aš mačiau, kad jiems neberūpiu.

– Ištaškysiu jūsų elektoratą! – pabandžiau darsyk atkreipti dėmesį.

Bet svečiai jau diskutavo apie verslą. Pagraibęs po stalu ištraukiau vardinį savadarbį kulkosvaidį, kojeles įstačiau į tortą ir pasukau rankenėlę. Kulkos viena po kitos lindo iš vamzdžio ir šnypšdamos krito į lėkštę su kopūstais. „Kokia gėda!" – raudonavau, dar smarkiau sukdamas rankenėlę, – dabar kulkos, pralėkusios lėkštę, krito į salotas, o kai kurios net svečiams į kišenes.

– Liaukitės! – riktelėjo K.

– Jūs lavonas, – šaltai atsakiau.

Nors nebuvau tuom tikras. Sveikuolį gali pribaigt tik sidabrine kulka, o tokių aš neturėjau... „Sidabriniai šaukštai!" – toptelėjo. Stvėriau vieną ir ėmiau brūžint dilde. Bet greit supratau, kad iš šaukšto padirbt kulką – vargas. Todėl nusprendžiau veikti kitaip. Iškėliau šaukštą ir pyliau K. į kaktą.

Pasmirdo siera. Svečiai susižvalgė... K. paraudonavo ir sutrypė kojom.

– Štai nei iš šio, nei iš to jus išmuša karštis ir imate trypčiot vietoje, – pastebėjau. – Ką tai reiškia? Ogi esate ištiktas amžiaus vidurio krizės. Bet jeigu jums sutrikusi erekcija, tai, žinokit, gerai: gal pagaliau kraujas suplūs ir į smegenis... Ir nesijaudinkit, – raminau. – Per keletą metų krizė praeis, tapsite seneliu ir jaudinsitės tik dėl pinigų. O kai prasidės Alcheimerio liga, tai ir pinigus pamiršit.

Jis metė man po kojom pirštinę... Šyptelėjau ir šaltai pasakiau:

– Šitos pirštinės aš nepakelsiu, nes mačiau, kad į ją snarglį šluostėt.

Palikau jį ir paėjęs į kertę ėmiau žaisti trinkelėm. Bet greitai nusibodo, tad atsinešiau tromboną ir ėmiau pūsti svečiams į ausis. Tie kad ims plūstis.

– Jūs nesuprantat muzikos, – sakiau. – Ir prabilot rusiškai... Koks plonas jūsų kultūrinis luobas...

Kitiems priėjęs sukuždėdavau: „Prašom į svingerių salę." Tie apsidairę pėdindavo su manim. Išvesdavau į lauką ir užtrenkdavau duris.

– Ir kad daugiau nesirodytumėt, šunsnukiai, per mano televizorių!

Nuotaika pasitaisė. Bet pribėgo žmona ir kad riktels:

– Ką jūs čia išdarinėjate? Kas jūs toks?

– Aš tavo vyras!

Ji taip iš aukšto nužvelgė mane.

– Aš jūsų nemačiau per televizorių! Aš jūsų nepažįstu!

Sudrebėjau... Jei, dar gaidžiui nepragydus, ji tris kartus išsigins mane pažįstanti... Buvau girdėjęs apie tokius atvejus. Visada blogai baigdavosi.

6

Nuėjęs slėptis į Tualeto kambarius, radau ten Viktoriną: pasistatęs portatyvinį partinį altorių jis meldėsi svetimiems dievams.

– Eitumėt prie žmonių, prie stalo, – pakviečiau.

– Žmonės šneka, neva prie stalo aš orą gadinu, – jis nubraukė ašarą. – Bet pažvelkit, koks jūsų oras! Ar tokį pagadinsi? Še tau! – numetė man gniužulą banknotų.

– Rusiškų pinigų man nereik, – išdidžiai atsakiau, nes visados pirma lepteliu, paskui galvoju.

Jis sumetė pinigus į unitazą ir nuleido į Kaliningradą. Aš netekau sąmonės.

7

Atsipeikėjau Baltojoj salėj ir savijauta buvo tokia, lyg nesiekčiau kojom žemės. Pamaniau: bene bus ištikus kokia didelė laimė – gal pinigus spėjau pačiupt? – bet greit supratau, kad esu pakabintas ant eglės. Aplinkui šoko svečiai ir nuo jų keliamo vėjo aš siūbavau, nuolat skaudžiai atsitrenkdamas į didelius bumbulus. Viskas atrodė kažkaip nerealiai...

– Bet iš tikrųjų tai realybės šou, – paaiškino greta kybantis ūkininkas su zuikio ausimis.

– Ar šiuo metu mus rodo per televiziją?

– Kai ką rodo, o kitkas bus iškirpta ir priklijuota prie pačios realybės, kad ši taip akių nebadytų.

– Ne, to jau per daug! – riktelėjau.

– Šitas kalbantis žaisliukas labai įdomus, – šnekėjosi damos.

– Padekim jį, – siūlė kažkoks pradedantis gaisrininkas.

Brūkštelėjo degtuką. Išsigandęs mataravau kojom, rankom, bet neįstengiau nuo eglės nusikeberiot. Ėmiau rūkt, rėkt...

Kaimynai iškvietė greitąją ir viskas baigėsi laimingai.

Bet daugiau niekad neardau televizoriaus.

Istorijos iš sanatorijos

MEILĖS IR MIRTIES NUGALĖJIMAS

1

Rymau prie jūros, žiūriu į besileidžiančią saulę – pamatyt prabėgusį gyvenimą viliuos... Labai jau greit bėgo – matyt, prisidirbęs... Geram tai ko skubėt?

Smėliu šliaužia Helen. Aš dar prisimenu, kaip ji čia skraidė... Kada tai buvo?

Nusilenkęs kviečiu į savo palatą.

– Už mūsų jaunas dieneles pakelsime...

Nusilenkt nusilenkiau, o išsitiest nebeišeina. Apsimetu, kad tyrinėju Žemės rutulį. Atseit viskas šiam pasauly man įdomu...

Kai parslenkam į sanatoriją, trinkteliu ant stalo tris buteliukus.

– Šitie nuo skrandžio, anie nuo tulžies. O va tie tai nuo visko...

Ji krausto krepšį, traukia užkandą.

– Šios tabletės nuo širdies, anos irgi...

Nustebęs ir sužavėtas žvelgiu į tą dienugalę. Nėmaž nepasikeitusi! Romantikė kaip ir prieš revoliuciją. Švelnumas plūsteli į širdį...

Bet ne, kažin ar tai švelnumas. Skubiai išgeriu nuo skrandžio ir užkandu nuo širdies...

Išgėrus traukia nuotykiai, tolimi keliai...

– Išeinu... Palieku tave... Nes tu nežinojai, kas tai gelis...

– A? – ji pakreipia klausos aparatą.

– Fastum gelis! – rikteliu.

Teks, matyt, ir nuo nervų išgert.

Šliaužiu pas seselę. Ta pripila mikstūros, patepa strėnas ir, užkėlusi ant ratelių, parveža į palatą.

O mano viešnia nė nepastebi, kad aš jau su kita! Kaip susinervinu!

Reikės jai stipresnius akinius parūpint.

2

Vėl rytas, vėl visa diena prieš akis. Įtraukiu gaivaus oro – ilgai susirietęs kosėju.

Atsikosėjęs sliūkinu pas Albiną, kuris gretimam korpuse. Albinas prijungtas prie kvėpavimo aparato. Sekasi žmogui!

Koridoriais klaidžioja Albertynas ir valkioja dirbtinę širdį. Man smalsu, kaip ta veikia.

– Sutikau vakar Helen, kurią andai buvai įsimylėjęs, – pranešu. – Tai kad davėm garo!..

Dirbtinėj širdy blyksteli lemputės ir parūksta dūmai.

Gražu.

3

Vakarop pasitaiso oras, ir nuotaika subjūra. Man geriau, kai šalta. Aš norėčiau, kad užslinktų ledynai ir viską čia sutraiškytų.

Dūlinu pas daktarą.

– Gyvenimas praėjo, o aš vis dar čia, – skundžiuos. – Kažin, ar tai liga, ar gamtos reiškinys?

Daktaras pataria mažiau valgyt, daugiau judėt.

Juokai! Tiek ir aš, savamokslis, žinau. Bet iš specialisto kitko tikies: kaip pagerint sveikatą mažai judant ir daug valgant, kaip išsaugot kūno linijas valgant riebiai ir saldžiai, galų gale kaip išsaugot kūną kad ir be linijų...

Tegu kiti išlieka knygose, dainose, atminty... Man geriau savo troboj.

Nusivylęs traukiuos iš kabineto. Laimė, gatvėj policininkas! Skundžiuos ir tam:

– Vidaus organai atsisako perdirbt alkoholį, kuris man būtinas, kad jausčiaus normaliai. Turiu valgyt varškę ir manų košę. Bet nuo košės ir varškės aš durnėju. Mėsos ir degtinės! Štai ko man reik! O blaivas tu vienišas ir svetimas kaip urologo pirštas...

Policininkas sudrožia lazdele per kuprą.

– Dirbkit, kepenys!

Ir šios tyliai dirba savo juodą darbą, nukreiptą prieš mane. Vidaus organai visur ir visada kenkė žmogui. Širdis, net ir ta plaka, kol išplaka dalgį giltinei.

Kitados maniau, vidaus organai siautėja tik prie ruso, o demokratinėj šaly jų nusikalstama veikla bus pažabota. Deja... Smegenys, ir tos eina išvien su organais, o gal net jiems vadovauja.

Tokių smegenų man nereik.

4

Kiti sako: kai nutrūksta žmogaus ryšys su žmogumi, dar lieka ryšys su gamta. Bet aš tokių ryšių neturiu. Ir kol gamta netaps morali, tol aš jų neužmegsiu.

Man patinka, jeigu lyja, kai reikia. Bet kai nereikia, tai nėr ko lyt.

Saulė, mano manymu, privalo šviesti kasdien. Vėjas turi būti silpnas iki vidutinio, pietų krypties.

Dangumi gali plaukti debesys, tačiau taip, kad neužstotų saulės.

O kam reikalingas žaibas? Cigaretę patogiau prisidegt žiebtuvėliu.

Ir žemė nereikalinga, nes vis dar atsiranda tipų, kurie sumano ją knist. Tokiems valdžia moka iš biudžeto, kad tik jie liautųsi. Žemažiūriai. Kam augint nešvarų, žemėtą maistą, jei krautuvėse pilna švaraus ir dailiai įpakuoto?

Manding, kažkas suklaidino žmones, pasakęs: žvelk giliau.

Todėl aš ir sakau: giliau tegu žvelgia kvailiai, o mes žvelkim tiesiai. Ryšys su gamta gali būt tvirtas tik tada, jei tu pats tvirtai pasiriši ant šakos.

Apsidairęs suprantu, kad pasakiau šitą kalbą dulkėms ir vėjams...

Susinervinęs pavagiu iš sanatorijos dulkių siurblį, nešuos pajūrin ir imu ten smėlį siurbt. Visi žiūri į mane.

– Jūs manot, kad man trūksta? – klausiu.

Ligoniai išsisukinėja, atseit, viskas gerai.

– Niekas čia ne gerai! – atrėžiu. – Visiems trūksta. Ir nežinia iš kur paimt. O vis dėlto norėčiau atkreipti jūsų dėmesį štai į ką: kaip kiekvienas metų laikas savaip gražus, taip ir kiekvienam žmogaus gyvenimo tarpsny esama grožio. Tik reikia įžvelgt, įvertint...

Šneku ir suprantu, kad nusišneku. Vadinas, ne beviltiškas.

5

Vėl ėjau iš Kažkur į Niekur... Dažnai taip einu. Po teisybei, visą gyvenimą.

Staiga iš Niekur išlindo kažkoks tipas ir pasiūlė kelią pirkt.

Pagalvojęs tariau:

– Norėčiau tokio, kad už kiekvieno posūkio lauktų ponios, puotos, pramogos...

– Šie nebrangūs, bet galas nekoks.

– Tai kuris čia su geru galu?

– Šitas, – rodė. – Už kiekvieno vingio darbas, vargas, pareiga...

Nusispjoviau ir nuėjau ne savo keliu.

Gal ir galas ne mano ten bus.

PALATOS KAIMYNAI

1

– Geras! – tarė Grygas.

Taip visados sakydavo, save išvydęs veidrodyje. Buvo patyręs: jei pats nepasakysi sau gero žodžio, gali jo ir neišgirst.

Kai išėjo kieman, ten jau stovėjo Grigalius, aiškiai laukdamas žodžio.

– G, – tarė Grygas taupydamas.

– Eisiu pas mergas, – nusivylęs gręžėsi Grigalius. – Daugel metų pragyvenau su vyru ir visą laiką jaučiau, kad kažkas ne taip. Visados traukė moterys, tik stengiaus tą potraukį nuslopint. Bet gana!

– Ge... – dabar Grygas pasakė daugiau, nes užjautė Grigalių. – Įsivaizduoju, kad su vyru ne pyragai.

– Tai kodėl vis imdavai mane? – sušuko Grigalius.

– Aš imdavau tave kaip moterį, – šaukė ir Grygas. – O va kodėl tu su manim?

Išgirdęs triukšmą, atriedėjo pliušinis meškiukas ant ratelių.

– Netraumuokit mano psichikos, – prašė jis. – Pasibučiuokit.

Bet Grygas demonstratyviai nusigręžė į šalį ir įtraukė į save ką tik ištartą „ge“.

O Grigalius, nors ir buvo supykęs, nevalingai taikė viliojimo techniką: kilstelėjo koją prie stulpo, plaukų liekanas pašiaušė ir net barzdą pataršė – ten buvo prisivėlę vakarykščių snarglių.

Grygui dabar anas atrodė labai gražus, bet, būdamas principingas, nenorėjo taikytis, o juolab – brangius žodžius vėjais leist.

Meškiukas nepatenkintas suurzgė ir pariedėjo po kriauše.

– Keliausiu pas prociesorių Bumblauckį, – pagrasino jis. – Tegu atlieka DNR tyrimus, nes aš jau suabejojau jūsų tėvyste.

– Vaike! – rūsčiai subarė Grygas. – Tau dar anksti spręst, iš kur kojos dygsta.

– Einam į politiką durnių voliot, – bandė įsiteikt Grigalius.

Politikos parkas buvo čia pat. Už penkis centus tire galėjai narį nušaut, specialiuose draustiniuose kyšį paduot.

Bet meškiukas užsiblokavo ratelius ir nejudėjo iš vietos.

– Visas į tėvą! – pūtėsi Grygas.

Grigalius atidžiai nužvelgė jį ir pasakė tik tiek:

– Gerai, kad ne pripučiamas žąsinas gimė.

Bet abu pagalvojo tą patį: nešim ir toliau savo kryželį drauge. Dėl vaiko laimės.

2

Grygas visur vedžiojosi pliušinį meškiuką ir rodė jam visuomenėj vykstančius procesus, mat norėjo, kad šis užaugtų protingas. „Jei sūnus įgis daug proto, gal ir tėvui senatvėj šiek tiek įkrės, – mąstė jis. – Tada ir aš suvoksiu procesus, o gal net pats tapsiu prociesorium.“

Tom dienom, kai procesų nebūdavo, jis dėstydavo sūnui būtovės slėpinius:

– Gyvenimas – tai kelias. Kai aš sustoju, padaužau pagaliu sau per užpakalį – ir vėl pradedu eit. Einu visą dieną, bet į priekį nemaž nepasistūmėju, vakare atsiduriu ten pat, kur buvau rytą.

Kam tad vargintis?

Gyvenimas eina, žmogus guli, butelis stovi. Tai natūralus vyriškas vaizdas, kurį nuolat gadina moterys.

Sūnus klausėsi ir ėjo vis protingyn. Sykį paklausė:

– Kodėl aš ant ratelių, o kiti vaikšto dviem ar net keturiom kojom?

Grygas nusivedė sūnų pas Grigalių, mat protavo taip: „Sudėjus du durnu krūvon, turėtų vienas protingas išeit."

Grigalius raukė kaktą ir dėl to Grygui atrodė labai gudrus, bet nieko atsakyt neįstengė.

Laimė, pro šalį ėjo prociesorius Bumblauckis.

– Žmonės išsivystė tada, kai ratas dar nebuvo išrastas, todėl jie ir su kojom, – aiškino. – O jei vystytųsi dabar, tai visi būtų su rateliais.

– O kodėl nebesivysto? – klausė Grygas.

– Todėl, kad visiems tik pramogos galvoj.

Taip taręs prociesorius pasivertė žvaigžde, iki juostos sulindo į skystųjų kristalų dangų ir ėmė Lietuvai skaisčiai šviest.

3

Po ilgamečių tyrimų Grygas nustatė, kad geriausia raidė yra G. Būtent ja prasideda labai daug gerų žodžių: gryčas, grybai, tvarka...

Čia jam kilo tam tikrų įtarimų, bet tuoj suprato, kad jie be pagrindo: gausi į galvą, ir tvarka bus!

„Ši raidė turėtų būti globojama valstybės, – rašė jis laiške Prezidentui. – Siūlyčiau įsteigti raidės G nacionalinį parką, o mane skirti direktorium.

Daugiau informacijos – vėvėvė taškas litras."

Įsipylęs iš pusės litro, svajingai žvelgė į tolumas. „Tai būtų svarbiausias mano gyvenimo darbas. Tada galėčiau sakyti, kad mano misija baigta."

Regėjo save misionieriaus rūbais misionieriaus poza ant Tėvynės...

Bet laikas ėjo, o atsakymo iš valdžios vis nebuvo. „Ponai užsiėmę savo smulkiais interesais", – suprato Grygas.

Todėl, kai Lietuvon atvyko Japonijos imperatorius, pasiskundė šiam. Laimė, tas protingas senelis nebuvo užsiėmęs nei grobimu, nei saugumu, todėl toliau matė. Išsigabeno ir G, ir Grygą.

Ir netrukus Japonija dar labiau suklestėjo.

O čionykščiai ir vėl po savim žiūrėjo, kol jiems akys pridulkėjo.

Prisiminimai apie vasarą, kuri suvedžioja ir pameta

Vasariniai erotiniai nutikimai

– Jūsų dokumentai! – tarė policininkas.

– Mano dokumentai, – atsakiau aš.

Jis taip įdomiai pažvelgė į mane. Ir vėl tą pat:

– Jūsų dokumentai!

„Kas anam yr? – galvojau. – Galvoj negerai?“

Ir staiga toptelėjo: „Ogi jis bando mane pakabint!“

Susijaudinęs pasikraipiau ant sėdynės ir aistringai sušnabždėjau:

– Mano dokumentai...

– Parodykit.

Paraudęs atsisegiau vieną diržą... Antrą... Jis smalsiai stebėjo mane, bet vėl pasakė nei šį, nei tą:

– Parodykit dokumentus.

– Kodėl? – sušukau.

Jis smalsiai nužvelgė mano figūrą, bet kai prabilo, tai vėl apie kitką:

– Jūsų padangos žieminės.

– O tavo lazda guminė! – atrėžiau.

Buvau jau kaip reik įsižeidęs. Stuobry tu! Jeigu pajutom kits kitam simpatiją, negi svarbu padangos, pavardė ir asmens kodas? Kurgi romantika?

Jis pabandė mane pačiupinėt. Apsimetęs neprieinamas, kirtau per nagus.

– Kam tau tie dokumentai? – riktelėjau ir, mano manymu, koketiškai pridūriau: – Man nepatinka ten mano foto. Šiaip jau aš dailiau atrodau.

– Išlipkite.

„Vesis į krūmus!“ – toptelėjo. Niekad nebuvau to daręs su vyru. Pasidarė nejauku.

– Gal pirma išgerkim, – pasiūliau. – Turiu čia...

(Visados važinėju apsidraudęs.)

Jis mostelėjo savo draugeliui. „Grupinis bus!“ – sumečiau. Tokią įvykių eigą jau buvau patyręs erotiniam sapne, todėl manęs tai negąsdino. Bet jeigu tie jaunikliai patys paskui išsigąs? Gali ir pasmaugt!

Atsiduseęs atleidau stabdžius... Jie – vytis. Padidinau greitį. Jie – irgi. Pasukau į šunkelį – anie iš paskos. Tiek mat buvo įsiaudrinę. Pats esu vyras, tad puikiai supratau juos. Bėga, vadinas, nori, kad vytųsi, – tokia vyriška logika. Aišku, ir pats įsiaudrinau, net pasignalizavau plonaisiais iš abiejų mechanizmų. Ir vis nervinaus: ar ne per greit važiuoju? Mat ir norėjosi, kad pavytų, ir ne... Mes, vairuotojai, mįslingos būtybės ir kartais patys savęs nesuprantam.

Ir vis dėlto pabėgau. Gal aniems kuro pritrūko, o gal ne toks jau gražus pasirodžiau.

Skaudu pasidarė.

Bet kitą rytą laikrašty perskaičiau, kad ieškomas vairuotojas. Ir požymiai nurodyti... Džiaugsmas užliejo širdį: tai aš! Vadinas, tikrai kritau jiems į akį.

Luktelsiu dieną, kitą... Tegu pasikankina. O tada vėl pralėksiu prošal... Kaip laimė...

O gal ir stabtelsiu... Ten bus matyt...

Kur slėptis nuo karščio? Įlįsčiau į šaldytuvą, bet svečiai pamanys, kad netikras zuikis, ir suvalgys. Svečiais aš nepasitikiu. Protingas žmogus niekados netampa svečiu. Protingas žino, kad svečiai nekenčiami.

Bet kvailiui nepaaiškinsi.

– Atvykome pasisvečiuoti! – skelbia delegacija: vyras, moteris, du pienburniai vaikėzai ir karščius senelis.

– Eikit ir svečiuokitės ten, – rodau kaimyno duris.

Deja, svečiai ne tokie buki, kaip atrodo. Jie nori svečiuotis būtent pas mane. Žino, kad aš geras. Ir vietos čia gana. O ką ras pas kaimyną? Rizikos patyrę svečiai nemėgsta.

– Tai tavo sūnėnai, – rodo moteris. – Rimantas ir Nerimantas. O čia senelis Traidenis. Prisimeni? Jis tave ant rankų nešiojo.

Tai užuomina. Dabar aš pats turėsiu tą kelmą nešiot.

– Neturiu laiko, – sakau. – Man reikia šaldytuve pasėdėt. Sūnėnai tegu ritasi laiptais – jaunimas gi mėgsta visa, kas kvaila. O senelis galėtų į lauką išeit ir mišką padegt.

Išdegus miškui, peizažas, kuriame gyvenu, nebeatrodytų toks viliojantis. Tiesa, dar ežeras... Ką su tuo daryt?

– Mūsų ežeran įsimetė žuvys, – sakau. – Tai ne tos žuvys, kurios ramiai drybso skardinėse. Mūsiškės plaukioja palaidos ir puldinėja svetimus. Gal matėt lentelę „Atsargiai! Piktas šamas!"

– Šamas ir Ramas, – švagžda senelis. – Mačiau andai tokį indų filmą... Ar turi televizorių, vaikeli?

Stvėręs dulkių siurblį prapučiu jam klausos aparatą ir paaiškinu:

– Turiu, bet tau nerodysiu. Mano televizoriuj plikos mergos. O jos nenori, kad į jas būtų spoksoma. Dėl to ten ir sulenda.

Svečiai vis tiek veržiasi vidun. Jaučiu, jei dar priešinsiuos, gali kažin ką padaryt. Jų rankose didžiuliai lagaminai – puikiausiai ten tilpčiau, susmulkintas...

– Svečiuokitės, – traukiuos į šalį.

Po penkių minučių – taip ir maniau – tampu čia svetimas. Moteris šmirinėja virtuvėj, senelis riogso prie televizoriaus, o vaikėzai spardo pliušinį meškiuką ant ratelių. Vyras – tykus, į troleibusą panašus žmogelis – slankioja iš kertės į kertę, bet lyg tyčia būtent tuo maršrutu, kuriuo ir aš pats čia mėgdavau praslinkt.

Užsidarau tualete ir sėdžiu, mąstydamas, kad svarbiausia gyvenime – žmogaus ryšys su žmogumi.

Beldžia... Ką daryt? Pranešti, kad manęs čia nėra? Išlauš duris! Jie gi svečiai.

Išeinu ir atsiprašau.

Suspardytas meškiukas vaitoja kampe.

– Reikia bėgti, – sakau.

Meškiukas sukanda dantis. Bet vienas išmuštas. Dėl to vėl prasižioja.

– Vienui vienas žodis būt tave apgynęs...

Mintimis nuklystu į viduramžius, kai lietuvis sprendė dilemą: pasipriešinimas ar prisitaikymas?

– Gal pereit į pogrindį?..

Bet prisimenu, kad po mūsų buto grindimis taip pat gyvena žmonės. Jie nekalti. Mes negalim jų velt į šitą reikalą.

Renkuos kolaboranto kelią. Kai moteris pakviečia prie stalo, atsisėdu ir valgau. Gal šitaip būsiu naudingesnis savo lindynei? Gal pavyks ir kokį naudingą pasiūlymą prastumt?..

– Nespjaudykit ant grindų, – sakau pienburniams. – Daug smagiau yra spjaudyti pro langus ir taikyti žmonėms ant galvų.

Tie priima pasiūlymą. Štai ir pirma mano pergalė! Grindys švaresnės liks.

– Kokie vaizdai! – džiūgauja moteris. – O pro mūsų langus tik mūro siena.

– Į sieną gerai žiūrėt, – kreipiu juos namų pusėn. – Siena minčių neblaško.

– Neblaškomas... – kūkteli senelis. – Vėjo... Išnyksiu...

– Išny-yk ir pa-askubė-ėk!.. – netikėtai pačiam sau džiaugsmingai užtraukiu aš.

– A? – rėkia senelis. – Ką?!

Didelėm valios pastangom nutraukiu dainą ir mandagiai teiraujuos:

– Gal norėtumėt barzdą prie stalo prisiklijuot?

Jis svarsto. Bet vaikėzai, stvėrę mano klijus, tuoj atlieka darbą. Visi patenkinti!

– Stabilumas yr! Jaučiuos kaip pas Angelą Mykolą, – pareiškia senelis. – Gal teko lankytis?

– Šiuo metu aš esu vidinėj emigracijoj, – paaiškinu.

– Ir aš! – staiga prabyla vyras, netikėtai nutraukęs ekskursiją po gražiausias namų kertes, ir apkabinęs mane bando paverkt ant peties.

Nelauktas sąjungininkas! Bet gal tai provokacija?..

Moteris šliūkšteli vyrui į snukį šaukštą grietinės.

– Tu per daug šneki, Rapolai.

O tas vargšas juk pirmąsyk prasižiojo! Vadinas, rimti vidiniai konfliktai.

Imu bendrus už parankių ir išsivedu pro duris. Trumpai išdėstau veiksmų planą.

Tris paras praleidę miške – alkani ir pikti – tampam tikrais svečiais ir drąsiai beldžiam į duris. Kai moteris atidaro, pareiškiu:

– Atvykome pasisvečiuoti. Esu jūsų sūnėnas. Šitas, – rodau meškiuką, – šeimos draugas. O anas – tai buvęs jūsų vyras, nūnai sugyventinis...

Moteris dar bando priešintis, bet Rapolas, taip staiga įgijęs aukštą sugyventinio statusą, tampa labai narsus: stveria pliauską ir ima vaikytis pačią po kambarius.

– Ak tu, sterva! Už viską atsakysi...

Meškiukas ant ratelių visu greičiu lekia iš kertės į kertę, keldamas baisiausią triukšmą ir vis taikydamas Traideniui įspirt.

Aš gi išsidrebiu prie televizoriaus. Viena koja lėkštėj, kita vazone... Spjaudau pienburniams ant pakaušių.

Po valandos – kaip ir tikėjaus – jie susirenka daiktus ir išsinešdina.

Vyras lieka čia durininku, tik kitoj durų pusėj. Triskart per dieną išnešu jam dubenėlį sriubos ir griežtai prisakau nieko vidun neleisti.

Tad viskas baigėsi gerai. Tiesa, senelis Traidenis išsinešė stalą, priklijuotą prie barzdos. Bet menkų nuostolių tokiais atvejais niekaip neišvengsi.

Ieškantys savęs

Senelis Rėmelis pasakojo:

– Nuėjau į brangiausią restoraną, pietums išleidau visą pensiją ir vis tiek likau alkanas. Susinervinęs grįžtu namo, o čia dar pati plūstasi. Ką tu padarei! Iš ko dabar gyvensim? O juk esmė – ne iš ko, o – su kuom? Blogai gyventi su žmogumi, kuris tavęs nesupranta.

Senelis Dūmelis linktelėjo ir pats pasiguodė:

– Aš pardaviau žemę ir nusipirkau televizorių su skystais kristalais. Bet nemoku naudotis – vis man vaizdas išsilieja. Žmona barasi: šluostyk mat grindis! O kad aš noriu padoriai gyventi, žmogum jaustis – to nesupranta.

– Palikim namus ir eikim, kur akys veda, – pasiūlė Rėmelis.

– Gerai šneki, – pritarė Dūmelis. – Tik ar nueisim – mat aš jau nekiek beprižlibinu...

– Filmuose daugsyk esu matęs: vyriokas viską meta, leidžiasi nežinoma kryptimi ir būtinai suranda savo laimę.

– O ta laimė – tai moteris, – sukikeno Dūmelis.

– Mums nereikia moterų, – griežtai atsakė Rėmelis.

– Nereikia blogų. O geros – gerai, – aiškino Dūmelis. – Filmuose visados randa geras.

– Bet mes gal ne iš filmo?

– O tai iš kur?

Abu susimąstė.

– Reikia banką apiplėšt, – tarė Rėmelis. – Jei pavyks, vadinas, iš filmo.

– Filmuose kartais irgi nepavyksta.

– Tai komedijose. Mes negalim būt iš komedijos. Mes rimti vyrai.

Pažvelgė į kits kitą – ogi tikrai tokie!

Susikaupė ir nuėjo ton pusėn, kur švietė HANSA BANK.

Netikros vertybės

Rėmelis tarė:

– Man nepatinka vyrai, kurie sako: „Be tavęs nematau prasmės gyvent!“ Ir pasikaria. Bet jeigu taip nesiskubintų, taigi po metų kitų jau visai kitaip kalbėtų: „Su tavim aš nematau prasmės gyvent.“ O po tokių žodžių niekas nesikaria. Išeina pas kitą ir ten vėl pamato prasmę.

Dūmelis atsakė:

– Mažiau vyrų – mažiau triukšmo. O prasmės tai aš niekad niekur nemačiau. Kas mato – tam vaidenasi. Reikia gydytis.

– Bet žmonės šneka, esą, kai įsimyli, tai viskas kitom spalvom nušvinta. Gal ir smagu?

– Nesąmonė! Ir kam to reik? Jei vietoj žydro dangaus regėtum rudą... Bet kad kvailas, tai pabandyk.

– Bet kaip įsimylėt? – klausė Rėmelis. – Ką reikia daryt?

– Įsimyli tik nebrendylos, – aiškino Dūmelis. – Mums netinka į tokius lygiuotis.

Čia jiems pasirodė Jonas (Basanavičius?). Visai toks pat, kaip vaizduojamas senųjų meistrų freskose, tik iš visų kūno dalių sklido šviesa, o po kaklu kadarojo virvagalys. O kada jis prasižiojo, tai užsičiaupė lakštingalos, televizoriai ir visi kiti mieli, bet neprotingi pašnekovai.

– Netiesa! – bylojo. – Brandaus amžiaus vyrai dar daugiau gali mylėt. Jie myli pilis, pinigus...

Aniedu labai stebėjosi ir susijaudinę šaukė:

– Grynus pinigus?

– Aišku, grynus, – atsakė pranašas. – Tuos, kur pačiupinėt gali. Po lova ir lovoj laikyt... Pinigai, kurie guli banke ar eina iš rankų į rankas... Ne jau! Tokių aš niekaip negalėčiau mylėt. Tie yra svingeriai.

Atsiduso, užsisvajojo.

– Prisimenu... Koks tatai jaudulys, kai užčiuopi pro kaproną... Iš lėto nusmauki kojinę... Išvirsta riebūs rubliai... Myluoji, glaudi prie širdies... Bet nūnai viskas netikra. Degtinė iš naftos, moterys iš silikono... Kaip gali mylėt? Užtat sakau jums: šiais laikais nebėr nieko, dėl ko būtų verta pasikart.

Sviedė virvę ir šviesdamas nuėjo skersai Lietuvą.

Tikros vertybės

Morkus kalbėjo:

– Aš turiu pažymą, kad priklausau šio pasaulio galingiesiems. Bet esu kuklus ir tos galybės nedemonstruoju. Todėl niekas ir nežino, kas aš toks.

Tik nereikia manęs nervint.

Saulė ridinėjasi dangumi. Aš ridinėjuos ant šaligatvio. Vienodi gamtos reiškiniai, bet žmonės nevienodai grožisi. Užtat aš ir nemėgstu žmonių. Kai pamatau gatvėj žmogų, jam sakau: „Eik lauk!“

Ir jis eina. Žino, kad bus blogai. Aš baisus, bet teisingas. Tegu žino savo vietą. Nors, po teisybei, žmogus neturi vietos. Būna, koks naivuolis pareiškia: „Aš radau savo vietą gyvenime!“ Tada aš ateinu ir išvarau jį iš tos vietos.

Kitas vėl išsprogina akis ir rėkia: „Tu – mano gyvenimo moteris!“ Tokiam parodau pažymą ir atimu žmogaus teises. Kas tas tavo gyvenimas? Purvo plynės! Kodėl turėtų ir niekuo dėta moteris ten išsivoliot?

Moterys geros, bet kvailos. Joks sveiko proto žinduolis nebris į kūdrą, kurioj tykoja šlykštus krokodilas. Deja, dažna moteris elgiasi būtent taip.

Gal vyras pranašesnis už krokodilą? Galbūt, nes yra gudresnis ir klastingesnis. Bet esminio skirtumo tarp šių dviejų pabaisų aš nematau.

Kai kurie vyrai net moka verkt krokodilo ašarom: kai būna suėdę gyvenimą savo artimai ir baiminasi bausmės.

O kiek yra tokių, kurie žengia kitiems per galvas! Kodėl jie taip elgiasi? Juk daug patogiau žengti plentu ar miško keliuku. Atseit, tai vyrai, neieškantys lengvų kelių. Bet ir kvailiui aišku: protingas visados susiras lengvesnį kelią, kuriuo saugiau ir lėčiau nueis ten, kur visi būsim.

Visi vyrai kalba tik apie save. „Aš padariau!..“ „Aš padarysiu!..“ Ir nė vienas nesiklauso kito. Taigi vyras, net būdamas tarp panašių į save, byloja į tuštumą. Juokinga. O ir pavojinga, nes žodis – ginklas ir juo nevalia švaistytis į kairę ir dešinę. Taikos metu žodžiu nužudoma daugiau nei peiliu. Ir dažniausiai tai būna skausmingas, lėtinis žudymas. Nors meistras gali ir vienu žodžiu pribaigt. Bet šiaip jau mūsiškiai mėgsta lėtinį... Sadistai! O juk daugelis įsivaizduoja esą padorūs piliečiai. Manau, juos būtina nuginkluot.

Štai vyras kalba kažką prakilnaus prašmatnioj draugijoj... Aišku, jūs galite klausytis, linkčioti ir pritarti: atseit, ir aš taip

manau... Bet prisipažinkit sau: nei jūs taip manote, nei jums klausytis įdomu.

Todėl prieinate ir spiriate jam į užpakalį.

Aišku, ne visi tai supras. Kada ir kuris vyras viską suprato? Bet nebijokim atsiskleisti. Protingas tai įvertins.

Deja, yra moterų, kurios valandų valandas gali vyrų kliedesių klausyt. Nejaugi jos neturi ką veikt? Galėtų namus švarint.

Gal jos taip ir elgtųsi, betgi žino: į švarius namus būtinai įsirioglins girtas vyras purvinais kamašais. Kaip jis ten patenka?

Moterys traukia vyrus. Ir ta traukos jėga – milžiniška. Kad ją panaudojus protingai!.. Kiek moterys galėtų visko patraukt. Kaip suklestėtų ūkis...

O kam vyrą traukt? Juk tada šis visai atsipalaiduoja... Kur tokį dėt?

Vyrą galima patraukt nebent į šalį – kad jis netrukdytų natūraliems procesams...

Čia kaip tik atėjo Morkienė ir patraukė Morkų nuo stalo.

Ir mes natūraliai išsiskirstėm po namus.

Dalykai, kuriuos privalote perskaityti, jeigu jums trūksta

Durys ir durniai

1

Prisimenu: sėdėjau savo kambary. Ūmai kažkas pabeldė į duris.

– Aš nieko nelaukiu! – sušukau ir apsiverkiau.

Bet įėjo „Stiklių" virėjas, ėmė kloti ant mano stalo prašmatnius valgius ir gėrimus.

– Už ką? – klausiau.

– Kiekvienas turi teisę pavalgyt, – atsakė jis. – O gal jūs kitaip manote?

Valgiau, gėriau ir vis galvojau: kažin kodėl, kai būna, kaip turi būt – taip nustebina?

2

Vėl sėdėjau kambary. Ir vėl kažkas pasibeldė.

– Prašom! – sušukau. – Labai malonu!

Įėjo komisaras Grigaravičius. Aš smukau po lova ir pasislėpiau.

Bet jis kaipmat mane surado.

– Aš nieko nepadariau! – teisinaus.

– O reikėjo padaryt!

Ir kad ims mane lazda kult. Aš – rėkt. Niekas neatėjo, niekas nenorėjo mirti.

Ir visiems – net man pačiam – atrodė: taip ir turi būt.

3

O sykį sėdėjau kambary ir nepasibeldusi įėjo mano moteris.

– Vėl tas pats? – suriko.

– Ne, ne! – sušukau. – Anas buvo mažesnis ir vadinosi Sobieskiu. O šitas dičkis – Bajoru. Taigi, viskas į gera.

– Kad tavo kojos čia nebūtų! – nurodė ji.

Atsisėdau ant palangės, nukoriau kojas žemyn...

Ir tada vėl kažkas pabeldė. „Vėl komisaras!" – sudrebėjau. Ir šokau pro langą.

Nusilaužiau koją. Parsinešiau ją namo ir pats pabeldžiau į duris. Išėjo moteris.

– Ko jums reikia?

– Va koja... Gal pravers...

– Kieno koja?

– Tai Juozapo. Jūsų vyro.

– Sakiau, kad nereik!

Užtrenkė duris. Likau ten vienas. Kaip vakar. Kaip visados.

4

Vėl sėdėjau kambary ir vėl kažkas pabeldė...

Padegiau duris. Išsprogdinau ten viską. Išvažiavau į Keną.

Čia pasiliksiu.

Ir ko aš taip dažnai savo kambary būdavau?..

Ak taip, slapsčiaus nuo vienatvės.

Bet Kenoj tokie reiškiniai dar nežinomi. Čia – barokas.

Pirmi išeina geriausi

Prisimenu, sėdėjom kinų restorane...

– Štai jau ir Petro nebėr... – atsiduso ji.

„Mitrus tasai Petras!“ – pamaniau, bet garsiai pasakiau kitką:

– Petras geras buvo.

– Pirmi išeina geriausi, – nulenkė galvą ji.

„Tai chamizmas!“ – pamaniau, bet garsiai pasakiau:

– Visi išeisim...

Ji šypsojo pro ašaras.

– Jūs labai geras.

– Ar tikrai žinote? – pasitikslinau.

– O taip! – sušuko.

Tada aš pakilau ir išėjau, nes mačiau, kad jau atneša sąskaitą.

Blogiausi lieka ir laimi

Užėjau pas kaimyną. Maniau, kad jo nebus. Bet kur tau!

– Jūs amžinai namie, – prikaišiojau. – Nueitumėt kur nors... Nebūkit toks apkiautęs!

– Atleiskit, – raudonavo jis. – Beje, kaip tik rengiamės su žmona į teatrą.

– Eikit vienas, – nurodžiau. – Žmona tegu pasilieka. Aš jai perteiksiu spektaklio turinį, mat neseniai žiūrėjau.

– Ar įdomu?

– Anoks įdomumas!.. Personažai trys: vyras, jo žmona ir dar kažkoks tipelis. Bet veikia dviese, nes vyras kažkur išeina. O jau tas veiksmas!.. Dvi valandas tauškia niekus, paskui į lovą atsigula. O išsiskiria it svetimi. Atseit, kaip gyvenime. Bet gyvenime viską galima greičiau atlikt.

– Tų kalbų išvis nereik, – sakė jis.

– Teatras... – skėstelėjau rankom.

Jis susimąstė.

– Jei anąkart tiek pliauškė, tai šįsyk gal iškart eis į lovą... Žmonai išties netiktų žiūrėt. O esmę taigi jūs perteiksit... – ir, jau žengdamas pro duris, paklausė: – Ar berasiu grįžęs?

– Jokiu būdu! – nuraminau. – Mes ne scenoj...

Jis palinkėjo sėkmės ir užtrenkė duris. Aš gi žengiau į miegamąjį, kur spektakliui rengėsi moteris.

Nereikalingi reikalai

Drybsau ant lovos, žiūriu į lubas... Tas pats daugsyk regėtas peizažas...

Ūmai sugriaudžia trimitai ir pro duris įžengia Brazilijos pasiuntinys.

– Maloniai kviečiame į karnavalą Rio...

Šliūkšteliu šalto vandens jam į snukį.

Bet nespėju sumerkt akių, prisistato kažkokie tipai iš Vatikano, prašo atstovauti kurijai gražuolių konkurse Šri Lankoj.

– Nieko nebus! – nutraukiu. – Rytoj išvykstu į Varėną. Svarbus susitikimas su grybų rinkėjais.

Bet vos išsinešdina šitie, įlenda maskvėnų delegacija: esu kviečiamas šokti Didžiajame teatre.

Teiraujuos, kokio dydžio Didysis. Tada parodau špygą.

– Pastatysit priestatą – žiūrėsim...

Vakare priskrenda būriai korėjiečių, ilgai, rimtai čiauška plonais balseliais. Įjungiu ventiliatorių ir visus ištraukia pro langą.

Numanau, kad kvietė į branduolinės bombos bandymus. Bet man ir tai neįdomu.

Nesveikas yra negeras

Daktaras Oleka aiškino:

– Melas, kad į moterį mes žiūrim kaip į eilinį pacientą. Moterį aš visados išrengiu ir žiūriu kaip į moterį.

– To neturi būt! – prieštaravom.

– Į vyrus tai nežiūriu, – tęsė Oleka. – Dėl manęs, tegu jie visi padvesia.

– Taip negalima! – šaukėm.

– Ką jūs išmanot! – Oleka išsitraukė iš kelnių vėžį. – Ot imsiu ir paleisiu!

Rėkdami lipom ant sienų. O daktaras taip kalbėjo:

– Jei gaučiau normalią algą, tai ir elgčiaus normaliai. O dabar aš dirbu savo malonumui.

– Bet žmogui padėt! – karščiavomės. – Argi tai ne malonu?

– Labai nemalonu, – šaltai atsakė daktaras. – Štai jūs tik savaitė ligoninėj ir jau leisgyviai. O pabandytumėt kasdien lankytis!.. Bet ko man, sveikam, čia eit? Ar kad nebaudžiamas galėčiau žmones pjaustyt? – daktaras brūkštelėjo peiliu Zuokui per pilvą, šiam net žarnos pasiskleidė. – Bene aš koks iškrypėlis? Man tai neįdomu.

– Jums ne vieta ligoninėj! – rėkėm.

– Aišku, kad ne vieta, – Oleka sviedė vėžį ir išėjo, garsiai trinktelėjęs durimis.

Mes dar pamurmėjom, bet greitai supratom: ligoninėj visados neteisus ligonis, nes jis yra nesveikas.

Kultūringas laisvalaikis

Mėgstu lankyt pažįstamus.

Ateinu priešpiet, atsisėdu virtuvėj... Ir net nebandau megzt kalbą. Mes tiek mažai pažįstami, kad nėr ką šnekėt.

Bet ne tiek mažai, kad išvarytų.

– Geras oras, ar ne? – klausia moteris.

Dėbteliu pro langą. Koks yra, toks.

– A-a-alekna, – žiovauja vyras. – Vėl nusviedė...

Gūžteliu pečiais. Tegu svaido.

Šeimininkai nutyla. Bando duoti suprast, kad trukdau. Būtent dėl tokių bandymų ir sėdžiu. Man smalsu, kaip jiems seksis.

Paisto kažką... Atseit, namuos tiek darbo... Primenu jiems rusišką patarlę: jeigu nori padirbėti, pagulėk, ir tai praeis...

Juokiuos vienas.

– Skaičiau knygoj... – pradeda moteris.

Aš tik ranka numoju.

– Kas iš tų knygų...

Reikėtų stvert mane už sprando ir laiptais nuridٍent. Bet ne... Kaip gadina žmones kultūra!

Todėl užsiimu savais reikalais. Surenku numerį. Atsiliepia kažkoks ponas.

– Aš žinau, ką tu padarei aną vasarą! – skelbiu.

– Va... Va... – veblena jis. – Ką?

– Atvažiuosiu ir pasakysiu.

Jis bando aiškintis. Aš numetu ragelį.

Niekur nevažiuosiu. Net nežinau, su kuo kalbėjęs. Man svarbu, kad žmogus jau susimąstė. Tai – geras ženklas.

Surenku dar keletą numerių. Tokie pokalbiai suteikia daug gerų emocijų.

O šeimininkų veidai vis labiau niaukiasi, turbūt vakaras. Reikia ir juos pradžiugint.

– Tai jau eisiu, – keliuos.

Kaip nušvinta veidai! Ir kaip man smagu, kad galiu žmonėms tiek džiaugsmo suteikt.

Vėl klesteliu ant kėdės.

– Betgi tuoj vakarienė!

Kokia plati emocijų skalė jų veiduos! Ir vis tai mano nuopelnai.

Augu savo paties akyse ir jaučiuos vis geriau. Ir kai pagaliau išeinu, net rudens naktis nebeatrodo tamsi.

Dėmesys žemės ūkiui

Rudenį – ilgu... Todėl, kad pasiilgau rinkimų. Smagu rinkt geriausius. Pamatai, kiek jų daug. Kažin kur jie dingsta po...

Ieškodamas ėjau Baltijos plentu. Ten stovėjo tik pieno perdirbėjai.

– Kas girdėt? – klausiau. – Ar brangsta varškės ir sūrio gaminiai? O kurios kainos jums arčiau širdies? Supirkimo ar atpirkimo?

Atsakymo nelaukiau, nes man jo nereikėjo. Toliau eidamas išvydau Žemės ūkio rūmus. Čia iš krakmolo buvo dirbamos bulvės, o makaronai malami į miltus.

– Ar yra problemų dėl atsiskaitymų? – teiravaus. – Kokios kvotos? O kur subsidijos?

Pats nesupratau, ką šneku, bet žinojau, kad tai svarbu.

Šalia Rūmų triūsė ūkininkų Strėvininkų šeima: Stasys, Stasinas, Stanislovas ir Stanislavskis.

– Kur melžiamosios? – domėjaus. – O primilžiai? Ar naudojat tokius? O ar žinote, kad artėja ciklonas iš eurozonos? Kaip rengiatės pasitikt?

– Specialiai nieko nedarom, – sakė Stasinas. – Tikimės, kad būsim įtraukti į kompensuojamo maisto gavėjų sąrašus.

– O kaip ketinat panaudoti rezervines lėšas? Ką gavot iš Europos?

Stanislovas didžiuodamasis kaišiojo man po nosim naujausią techniką – šakes.

– Trijų pirštų kombinacija! – aiškino. – To dar nebuvo!

Stanislavskis stovėjo vidur laukų ir barėsi ant saulės:

– Vėl! Švieski man vėl!

Sumišęs skėsčiojo rankom ir guodėsi:

– Ta vis tiek nešviečia. Nebežinau net pagal kokią sistemą veikt...

– Dabartės dažnai taip bus, – paaiškinau. – Ruduo mat!

Nušvitęs Stanislavskis kyštelėjo man dešimtinę. Aš nuliūdęs paėmiau pinigą... Kokios problemos, kai nesukurta žinių visuomenė!

Ir tik jaunėlis Stasys nieko nešnekėjo, mat kaip tik tuo metu arė nosim žemę – rengėsi geriausių šalies artojų varžyboms.

Supratau, kad viskas baigsis gerai, ir ramia širdimi palikau tą kraštą.

Senieji lietuviai. Naujas mąstymas

1

Girdėjau, kad viskas praeina, todėl vis daugiau laiko praleidžiu lovoj. Turi gi būt nepraeinančios vertybės!

Praeinantiems namiškiams dažnai parodau save ir paaiškinu gulimosios padėties ypatumus. Niekas nenori klausyt. O juk sakau tiesą.

Bet mano tikslas toks ir yra: darsyk įsitikint, kad tiesos čia niekam nereik.

Vis dažniau pagalvoju, kad norėčiau karjerą pabaigti per lovą.

2

– Trisdešimtojo gimtadienio proga vyras man padovanojo naują „Mercedes“, – per radiją visai tautai praneša Verslininkienė.

Susimąstau. O kodėl man nepadovanojo? Kuom ta poniutė geresnė?

Anaiptol ne geresnė!

Jei tas kvaiša vyras atliktų DNR tyrimus, tai sužinotų, kad jo žmona jam net ne giminaitė. Be to, moteris, priešinga lytis... Todėl manau, kad aš galėčiau geriau tą tipą suprast ir gyvent su juo santarvėj. Man jau ne trisdešimt, aš labiau patyręs.

Bet pats nesisiūlysiu, nepulsiu ant kaklo. Tegu anas prieina ir pakabina.

Pirmą vakarą duosiu tik telefoną.

Antrą – leisiu, kad nusivestų į restoraną. Bet jei užsakys silkės, tai spyriosiuos: „Aš ne toks!"

Trečią – lūpomis kalbėsiu viena, akimis – kita. O jei prireiks – kumščiais ir trečia.

Kitaip sakant – tepamilsta mane kaip asmenybę.

Jeigu pats sumanys man duot mersą ar grožio saloną – priimsiu. Aš ne pamaiva.

Dosnų vyrą, manau, ir pats galėčiau pamilt, nors dar nežinau, ką tai reiškia.

3

Šiandien visiems atviri keliai. Kas nebijo iššūkių, tas toli nueina.

Štai ką man papasakojo ponas K.:

– Visados buvau baisiausias nevykėlis, net eidamas iš valgomojo į šikamąjį paberdavau kruopas, apsiliedavau karštu vandeniu ir nusirisdavau nuo laiptų. O sykį tam kely triskart iššagino iš matymo pažįstamas policininkas.

Pirmąsyk su vyru ir iškart su policininku!

Grįžęs į virtuvę, pasigyriau pačiai. Ta sukvietė gimines, kaimynus – ištaisė puotą. Visi manim didžiavosi.

O po devynių mėnesių gimė guminis krokodilas. Pailgas – matyt, berniukas. Su vaiku ant rankų išėjau ieškot tėvo.

Bet kad visi tie policininkai vienodi!..

Kitas mano vietoj būtų šunkeliais nuėjęs. O aš – ne. Palikęs sūnų Žvėryne, emigravau į Antakalnį. Ten ėjau iš rankų į rankas. Tapau daiktu. Lėle.

– O tai daug geriau, nei būti paprastu žmogum, – pabaigė savo pasakojimą tas narsus vyras.

Kaip aš jam pavydėjau!

4

Mėgstu pro langą žiūrėt – bent šitaip didžiuosiuose įvykiuose dalyvaut...

Virėjas majoras Liurba žengia per slenkstį, nužvelgia padūmavusį horizontą.

– Nušveisk, motin, bamperį, – paliepia. – Reiks priešą kirsti!

– O jeigu tu negrįši? – krūpčioja Liurbienė.

– Visureigis parneš...

– Amerika ir NATO šalys nieko nedaro, – dūsauja moteris, zulindama krauju aptaškytus sparnus. – O juk seniai galėjo įsikišt ir padaryt galą smurtui keliuose. Rusija, net ir ta, tyli... Manding, yra kažkokie slaptieji protokolai... Ar nebus tik naujas padalinimas?

– Ką ten dalyt...

– Nesakyk, seni! Klausiaus andai orų prognozės... Tai įsivaizduok – mūs Lietuvėlė turi ir šiaurę, ir net pietus...

Liurba krapšto pakaušį.

– Visur keliavau – nuo Varėnos iki pat Biržų, o šitokių dyvų neregėjau.

– Tamsioji Lietuva, – paaiškina Liurbienė.

– Tai gal šito karo tikslas yra atskirt pažangų demokratinį Vilnių nuo atsilikusių, tamsių šiaurės ir pietų provincijų? – svarsto Liurba. – Kuriam galui Vilniuj sėdinti valdžia turėtų remt badaujančius užribio gyventojus? Vilniečiai turi teisę būt nepriklausomi!

Užsisvajojęs nukreipia žvilgsnį į tolumas.

– Baigsis pagaliau tas chaosas. Daužyt brangias mašinas bus griežtai draudžiama.

– Taika bus, – šypso Liurbienė.

– Šaltasis karas. Į kelius išeis pėstieji su kuokomis.

– Kažin ar besulauksiu...

Moteris pameta šveitalus – bamperis jau spindi it kardas – ir atneša kareivišką dienos davinį: du litrai degtinės, keturi alaus ir lašinių bryzas. Vyras sėda į balną.

Kyla raudona saulė ir tūkstančiai plieno žirgų pasileidžia į priešakines linijas...

Gražuolės rankomis moja...

Vakarų fronte nieko naujo.

5

Galvoju, kad po šeštadienio ateis sekmadienis.

Teisinga mintis. Bet kas iš to? Gyvenimą judina, pažangą skatina klaidingos. O yra tokių minčių, kuriomis galima net žmones judint.

Dėl visa ko paeinu į kertę ir mintimis įsakau pačiai: „Greičiau judinkis iš namų!"

Jokių rezultatų. Siųstuvas prastas ar imtuvas išskleręs? Atsigulu į lovą ir apsimetu augintiniu. Kaip lėtai slenka valandos...

Kartais girdėt: suveikė žmogiškasis faktorius... Kad maniškis bent ką suveiktų!

Sulauksi! Koks žmogus, toks ir jo faktorius.

Todėl pats sau paskambinu telefonu ir namiškiams pranešu:

– Gauta žinių, kad šiame bute paslėpta bomba. Prašau tučtuojau palikti patalpas.

Pagaliau aš laisvas! Vaikštinėju kur noriu iš kertės į kertę... Bet ir laisvė greit įgrysta. Senam modeliui būtina, kad kas nors išmintingai vadovautų.

Ir staiga topteli: „Išgerk šimtą!“

Kokia mintis! Iš kur tokių ateina? Pats taip nesugalvosi.

Aišku, iš kosmoso. Kiemsargis aiškino: žemę gaubia informacinis laukas – ten gali rast visas visų žmonių mintis. Vadinas, protingas protėvis kažkada pagalvojo, ir aš, paikas provaikis, sugebėjau prie to galvočiaus minčių sistemos prisijungt.

Nedelsdamas padarau, kas liepta, atsidrebiu prie televizoriaus. Ir viskas, ką regiu ekrane, man gražu: laidos pilkos, vedėjai nykūs, dalyviai lyg iš beprotnamio. Aišku, specialiai mūsų labui taip daroma. Kaip jaustumės, jei ekrane vis rodytų protingus, talentingus? Į veidrodį nebedrįstume pažvelgt.

Ir vėl kad šaus galvon: „Išgerk dar vieną!“

Kartų sąšauka! Epochų sąsajos! Kaip niekad jaučiuos vienyje su visais.

„Išgerk trečią!“

Kokie tempai! Šaunuolis tas nepažįstamas senis!

Paskui – tamsa. O toj tamsoj girdėt pačios balsas: „Kątusaugalvoji!..“

– Aš galvoju: yra gyvybė Marse ar aš visai vienišas? – atsakau pro ašaras.

Šaltis slenka į sielą. Kokie taurūs balsai iš anapus ir kokie nykūs iš virtuvės! Užtat kilnesnės sielos žmogui taip norisi pasikelt viršum buities.

Iš paskutiniųjų siunčiu silpnus signalus į kosmosą: „Ge-e-rkt-e, bro-ol...“

Gal po daugelio amžių koks vargeta pagaus tą signalą, pasišvies sau kelią.

Ir mane geru žodžiu paminės.

6

Galvojau apie elgesio kultūrą.

Yra tipų, kurie gyvena didžiuliuose dvaruose. Kiek verslo partnerių teko sukimšt į statines, kad galėtum taip gyvent? Kodėl anie jiems nesivaidena? Kodėl man vaidenasi net ir tie, kuriems aš nieko pikto nesu padaręs?

Kas kad aš vienišas, kad naktimis mane kamuoja nemiga! Su vaiduokliais aš nemoku ir nenoriu bendraut. Atsikniskit!

Nejaugi ir aš kada nors toks įkyrus tapsiu?

Ne, aš nenorėčiau būt vaiduoklis. Esu vartotojas, man patinka vartot ir aš vartosiu.

Yra dvasingų žmonių, kurie mažai vartoja. Bet tik duok dvasingam pinigų.

Dvasingi yra policininkai, nes žmogų muša ne kietu pagaliu, o pominkšte gumine lazda. Ir nebūtinai per galvą.

Dvasingiausieji skraido oro balionais ir žemės paviršiuj mes jų nesutinkam.

Skriskit sau... O mes, vartotojai, būkim atidesni. Jau įpratom padavėjams ir kitiems patarnautojams palikt arbatpinigių. Laikas suprast, kad valdininkai taip pat tarnauja žmogui, taigi natūralu jiems palikt kyšį, kuris yra tie patys arbatpinigiai.

Dėl to gali kelt triukšmą tik piktavaliai homikai sovietikai.

Betgi netinka, atsinešus į ministeriją stambią kupiūrą, ją kaišiot ministrui po nosim ir rėkaut: „Tarnauk!“ Supraskim: kad ir kaip ministras trokšta tarnaut, toks elgesys jį skaudina. Itin negražu taip elgtis iškilminguose priėmimuose, kur būna svečių iš užsienio. Jie vertins mus pagal tai, kaip mes elgiamės su savo ministrais.

Todėl niekad nedemonstruokim pranašumo. Atminkim: gyvenimo aplinkybės gali susiklostyti taip, kad ir patys tapsim ministrais.

Aišku, ministrai privalo valgyt tarnų kambariuose, rengtis juodai, elgtis kukliai ir be specialaus signalo neit prie mūsų poniško stalo. O kai pričiuožiam prie ministerijos, jie privalo mus pasitikti ir atidaryti dureles.

Už tai irgi reikia duot.

Bet, nors kultūringas žmogus visados stengsis žiūrėt į ministrą kaip į sau lygų, vis tiek norom nenorom pagalvos: „Jeigu tas pusamžis vyriokas iki šiol tebetarnauja, vadinas, jam...“

Nebūtinai. Pasitaiko tokių, kurie neturėjo sąlygų išeit į žmones. Arba – toks pašaukimas. Tą sunku suprast, bet pabandykim.

Supraskim ir kitką: mūsų ministrai, lygiai kaip ir mes, trokšta važinėt naujom mašinom, žaist brangiais kompiuteriais ir šampaną gert iš taurių, o ne iš butelio.

Todėl išvydę, kad ministras turi daiktą, nederantį jo statusui, nepulkim tučtuojau – su kumščiais. Pasikalbėkim gražiuoju. Gal supras.

O jei ne... Norinčių tarnaut – minios...

7

Prisimenu, dirbau reikalų tvarkytoju... Staiga įbėgęs meras kad riktels:

– Ten visi jau kyšius ima!

– Planavom rytoj! – atsakau. – Saviveiklos čia neturi būt.

– Šiandien akcija: imi vieną – gauni du!

– Matyt, galiojimo terminas pasibaigęs...

Išsikvietęs komisarą teiraujuos, kaip čia yra.

– Žiūrėk po kamšteliu, – nurodo šis.

Nuvožęs uniforminę kepurę, ant pakaušio randu informaciją apie šampūną nuo pleiskanų. Lengvai iššifruoju, ką tai reiškia. Pleiskanom mes vadinam pensininkus, žurnalistus ir kitus akty-

vistus. Šampūno rūšis nurodo poziciją, apsaugančią nuo piktosios dvasios, o subalansuotas pH – darnų visų grandžių darbą.

– Viskas gerai, – lengviau atsikvepiu. – Tiesiog valdininkai sumanė mus paskatint.

– Teisinga kryptis, – šypso meras. – Juk to kyšio mes galim išvis neimt. Toks punktas net į darbotvarkę neįtrauktas.

– Tai gal neimam? – šypsaus ir aš.

Jis patempia lūpą, tuoj ašaros pabirs... Apglėbiu ir patapšnoju.

– Aš pajuokavau.

– Šitaip nejuokaujama, – rūsčiai atkerta vadovas.

...Kieme talpus verslo klasės sunkvežimis, visi klerkai gražiai išsirikiavę, prižiūrimi policijos – jokios spūsties. Mes, aišku, imam be eilės. Meras abu susiglemžia į kišenes, aš gi sau pasilieku tik pusantro, o likutį padaliju specialistams, atsakingiems už poėmį, išeigą ir atatranką.

Tada septynias valandas ilsiuos, mat pasireiškia nestiprios, bet visgi juntamos atmetimo reakcijos. Agrarinis mentalitetas atsilieka nuo šiuolaikinių technologijų.

Vakare imu šermukšnio lazdą ir vaikau nuo merijos laiptų vilkolakius. Tie amžinai ištroškę mūsų kraujo. Kaipgi! Prisisiurbę patys valdovais taptų. Aktyvesnius nušaunu sidabrinėm kulkom, o politinius jų lavonus pametu prie tvoros, – kad ir kur slėptum, vis tiek prisikels.

Naktį ima spausti nematomos jėgos, tad įlendu į seifą ir užsirakinu iš vidaus. Nesinervinu, nes žinau – kitaip elgtis jėgos negali. Aš ir pats dažnai pasiverčiu nematomu ir imu spausti kitus. Kas nemoka apsigint – tam liūdnos dienelės.

Nusivylusios jėgos staugdamos išlekia pro kaminą...

Lygiai dvyliktą įskrenda šikšnosparnis – tai vienos bendrovės šelmeninis. Jie nori statyti dangoraižį, kuris teoriškai stovėtų Bezdonyse, o praktiškai ant marių kranto.

– Ne mūsų tai kompetencija, – išsisukinėju.

– Kas valdo Vilnių, tas valdo Lietuvą, – primena jis.

Kas be ko. Bet kultūringas klientas pirmiau praveria kišenę, o tik paskui burną. Stveriu sidabrines žirkles ir nukerpu jam galvą.

Aišku, tai laikinos priemonės – kitą naktį jis grįš pasivertęs žalčiu.

Bet bus jau lankstesnis.

Tvarkos darymas savyje ir pasaulyje

Suprantu, kad reikia daryti

Būna, žmonės praturtėja ir, regis, galėtų mėgautis gyvenimu. Bet ne! Staiga ima ieškoti gyvenimo prasmės, prisikankina patys ir kitus prikamuoja. Viskas tampa beprasmiška.

O kol neieškojo, tai malonūs buvo, galėjai su jais gan prasmingai leist laiką.

Sykį ir aš įėjau į vieną iš tų naujųjų verslo centrų ir ėmiau verstis nekilnojamuoju turtu. Aišku, jau po pusvalandžio man tai įgriso ir išėjau. Betgi smarkiai praturtėjęs! Dabar galėjau elgtis kaip tinkamas.

Nusipirkau visureigį ir vilą, oro balioną ir jachtą. Svetimšalių legione užsisakiau meilužę. Tada atsisėdau ir ėmiau laukt: tuoj džiaugsiuos gyvenimu!

Deja, džiaugsmas nebuvo kokybiškas, nes pajutau neturįs gyvenimo tikslo, mėgstamo darbo ir tikrosios meilės.

Gyvenimo tikslas galėtų būti pinigai, bet pinigų kaip tik turėjau – vien mano sąskaitos banke užėmė keturis aukštus ir dar teko primūryt priestatą. Grynųjų gi visai nevertinau – naudojau tik prakurams.

Mėgstamas darbas... Vos penkerių sulaukusį tėvai atidavė į melų gimnaziją, kur mokinaus politikos. Mano bendraamžiai bendravo su mergaitėm, o aš su premjerais, prezidentais... Ar reikia aiškint, kaip tai buvo nusibodę?

Su meiluže iš legiono mus siejo tik užsienio kūnų kalbos

studijos. Kitu laiku plūduriavom akvariume ant lotoso žiedų ir ji man atrodė tokia svetima, kokia ir turi atrodyt prancūzų leitenanto moteris.

Buvau girdėjęs, kad laimė – auginti vaikus. Tad sykį, radęs miške du pamestinukus, gerą pusdienį auginau juos, šerdamas grybais ir pliekdamas dilgėm. Deja, šie nėmaž nepaūgėjo, o man toks užsiėmimas įgriso. Gal būtų kitaip, jei mylėčiau vaikus? Bet kaip juos pamilt, jei visą laiką bruzda, kelia triukšmą ir baisiausiai įkyri!

Mylėti žmones? Tai įmanoma tik iš tolo, tad sėdėdamas svetainėj mylėjau tuos, kur mačiau per televizorių, – žvaigždėm ir saulėm jie man vaidenos, alpdamas tiesiau į ekraną rankas.

Betgi žinojau, kad nereikia susipažint.

Daryti didžius darbus?

Sykį, iškylaudamas gamtoj, paslydau ant karviašūdžio ir netyčia nusikeikiau:

– Tvarka bus!

Ten grybaujantys seniukai pritariamai suūžė. Tvarka kažkodėl reikalinga tik nebeįgalintiems.

Kitąsyk tą jau tyčiom pakartojau. Vėl sulaukiau pritarimo. Bet kas toliau?

– Kas yra tvarka? – pasiteiravau beveik rimtai atrodančio pensininko.

– Kai viskas tvarkoj, – paaiškino jis.

Vėl mįslės. Kas yra viskas ir kaip jis atsiduria tvarkoj?

Ėjau ir tvarkiau, kaip mokėjau.

Pirmieji darbai

Būdavo, pamatau policininką, šaudantį į žmones, tai visados įspėju: negražu!

Daugelis jų įspėti sutrinka – net rankos ima drebėt – ir nebepataiko. Policininkai drovūs, tik stengiasi atrodyt baisiai, mat kažkas juos taip primokino.

Jei duodi policininkui granatą, jis eina atbulas.

– Komisaras taip prisakė: nieko neimt iš nepažįstamų.

O akutės kad blizga – taip jis trokšta tos granatos!

– Su proto įdaru! – gundau.

Jis tiesia ranką. Aš slepiu granatą už nugaros.

– O kodėl šaudai į žmones?

– Daugiau taip nedarysiu!

Iškeliu granatą virš galvos. Policininkas strykčioja ir bando pagriebt.

– O nagai tai nešvarūs! – juokiuos.

Policininkas parausta ir slepia rankas už nugaros.

Aš – paukšt! – ir uždedu antrankius.

Rimti reikalai

Mėgstu sėdėti laukiamuosiuose ir laukti.

Man patinka pats laukimas. Lauki ir nežinai, ko sulauksi. Gal nepriims? O jei priims, tai neišspręs... O gal antspaudu priplos?

Kai nėr ko laukt, tai ir gyvenimo tarsi nėr.

– Prašom užeiti.

Dairaus, įvertinu padėtį. Pas daktarą vienaip jaučiuos, pas valdininką visai kitaip.

– Klausau jūsų.

Ponas juodu kostiumu. Vadinas, ne daktaras.

Susikaupiu ir dėstau reikalą:

– Aš norėčiau, kad jūs man pašoktumėt.

Žinau, kad šis prašymas beveik neįvykdomas, daugsyk įvairiose instancijose atmestas. Beveik... Vilties vis dėlto yra.

– Man tai būtų didelis džiaugsmas, – aiškinu. – Prisiminčiau tą šokį visą gyvenimą ir vaikaičiams turėčiau ką papasakot... Netikiu, kad jums tai per sunku.

Matau, kaip jis pasitempia, ištiesina pečius.

– Jūs viską galit! – aš dar labiau stiprinu jo dvasią. – Ne tokias problemas teko spręst... Beje, užsirašiau pas jus prieš Kalėdas...

Kiekvienas pareigūnas reaguoja skirtingai. Todėl įdomu. Yra buvę, kad ima rėkt ir net grasint.

Bet šitas ramus, dalykiškas.

– Ką norėtumėt, kad pašokčiau? Kokiu stilium? Ant stalo ar aplink stulpą?

– Ant skiedryno, – lenkiuos. – Gaidį...

Išsitraukiu lūpinę armonikėlę.

Yra dar pareigūnų, kurie prisimena, kad jų pareiga – tarnauti žmogui. Bet nedaug.

Reguliavimai

Būna: žmogus traukia žmogų.

O juk gyvenam laisvoj šaly, taigi joks žmogus neturi teisės traukt kitą! Nebent pastarajam sutinkant. Tačiau ir tokiu atveju reikalingas popierius, kurį gera valia pasirašo ne tik traukiamasis, bet ir jo artimieji, ir valdžios atstovai. Tad jei vyrą ima traukt kita moteris, o vyras be stabdžių, jis privalo gauti raštišką liudijimą, kad tam neprieštarauja žmona, o šis raštas dar sutvirtinamas uošvio ir notaro antspaudais.

Bet pasitaiko, kokiam priėmime žiauri moteris ima itin stipriai traukt vyrą, o artimų šalia nėr... Ką daryt?

Rimti vyrai į rimtus renginius, kur būna didele traukos jėga pasižyminčių damų, vaikšto su apsauga.

Dar rimtesni prisijungia prie kosmoso, o patys rimčiausi – prie Rusijos.

Nerimtiems gi tokiu atveju patartina kuo skubiau prisijungt prie butelio. Dar senųjų arabų įrodyta: moters plaukas traukia vyrą kaip keturiasdešimt kupranugarių. O degtinės raugas – kaip keturiasdešimt vienas. Jei pagausit kablį – jūs laisvas! Atsipeikėsit ne tvankioj patalpoj svetimoj lovoj, o po giedru dangum griovyje.

Neblogai ir alus. Kas prisipila dešimt litrų, to net galingiausia moteris nebepajudins iš vietos.

Betgi svarbiausia paties piliečio nuostata: aš turiu teisę pats traukt, kur noriu (taip pat ir į namus!), o ne ten, kur mane traukia.

Vis dėlto būtų gerai, kad moterys bent kartą per metus pasitikrintų. Jei traukos jėga didelė, tokias reikėtų izoliuot.

Derinimai

Juodą duoną derinu su lašiniais, o baltą su sviestu.

Kiaulieną su vištiena.

Bet kur kas svarbiau valgį derint su gėrimu. Alų derinu su dešra, vyną su grybais.

Degtinę gerai suderint su žmona, bet tai sunku, todėl dažniau derinu su kaimynu. Žmoną derinu su blynais. Auklėdamas vaikus, diržą derinu su rykštėm.

Meilužę derint su žmona gali tik chamas. Žmona neprivalo derintis prie meilužės, o gali net ir visai nederėt. Kitaip sakant, jei žmona ragana, meilužė nebūtinai turi būti tokia pat.

Pasitaiko itin išsiderinusių tipų. Jei toks eina gatve, matai, kad jis nedera net prie šaligatvio. Tokie nedera net vienas prie kito. Kurį laiką jie gali būti šalia – tada vadinasi sugyventiniais. Deja, sugyventinių gyvenimas trumpas ir tragiškas.

Klaidos

Naktį pabundu persmelktas supratimo, kad reikia keltis.

„Manding, protas bus padidėjęs! – džiūgauju. – Tuoj sėsiu prie staklių, prisijungsiu galingas sroves ir kibsiu į darbą."

O atsisėdu ne toj vietoj... Ir srovės negalingos...

Susinervinęs išgeriu ir tada protas kaipmat padidėja.

– Netiesa, kad mes priklausomi nuo Rusijos, – aiškinu pačiai. – Kiekvienas gali pats pasigaminti dujų savo reikmėms. Tegu ir nedaug, bet jei Viešpats žmogų taip sutvėrė... Bene mes patys geriau galim spręsti, kiek dujų mums reik?

Moteris kraipo šnerves.

– Yra tipų, kurie net per daug gamina...

– Tai asmenybės! – pučiuos.

– Žmogus ir alkoholio savyje pasigamina tiek, kiek jam reikia! – ji atima butelį.

Trenkiu taurę į virtuvės sieną, o šukės pabyra vaikų kambariuos. Viskas šiam pasauly susiję.

Pati – rėkt. Kitas sudrebėtų, bet aš drąsus. Užsidarau WC ir didinu BVP.

Tačiau nuo tokio riksmo turi kažkas drebėt – antraip būtų pažeista pusiausvyra.

Rytą išgirstu: Filipinuos sudrebėjusi žemė. Yra aukų.

Kad būčiau apie tai pagalvojęs, tai pats būčiau atidrebėjęs. Būčiau pasiaukojęs.

Pramogos

Mėgstu ant operacinio stalo gulėt, nes tada jaučiuos labai reikšmingas. Dailios panelės ir net rimti ponai tik zuja aplinkui.

– Gal supainiojot mane su kuom nors? – teiraujuos.

Kad ne! Jie galį net mano rentgeno nuotrauką parodyt.

Nusigręžiu. Nuotraukose aš visados išeinu negražiai.

Operacinėj sterilu, todėl vienas profesorius aštriu daiktu atveria man pilvo ertmę ir rūkydamas slapčiom vis krato ten pelenus.

Kitas taikosi koją nupjaut.

– Šita koja man dar bus reikalinga, – įspėju.

Sumišęs daktaras ima stalo koją brūžint.

– Aš tik pajuokavau, – teisinasi.

– Čia ne vieta juokams! – subaru.

Tada jie susikaupia ir jau rimtai ima kažką dirbt. Tik viena seselė vis prunkščioja, kol neapsikentęs profesorius paslepia mano daiktus daiktadėtyje.

Paskui jiems nusibosta terliotis ir jie nusprendžia mane užmigdyt.

– Aš turiu namus! – protestuoju. – Ne iš gatvės atvežė! Ateis žmona pasiimt...

Pats netikiu tuom, ką šneku. Dėl ko mane turėtų pasiimt? Po šitiek metų bendro gyvenimo!..

Dabar kitaip gyvenčiau. Bet per vėlu.

Pagadinti gyventojai

1

– Morkau! – pašaukė Morkienė. – A kodiel tu neperki Mažeikių naptos?

– A kad neturiu tų milijardų, – aiškino šis. – Laukiu, kol už vieną litą pardavinės. Tik va... – žmogus susikaupė, net paraudonavo, – nežinau, ar mokėsiu tvarkytis...

Moteris nužvelgė vyrą: jaunas dar, metai iki pensijos. Užtat ir durnas. Tokiems valdžia net primoka, kad ko nepridirbtų.

Todėl paaiškino:

– A kam tvarkytis? Niekada ten tvarkos nebuvo.

Morkus pralinksmėjo. Taip jam patiktų. Kad tik kas nenugvelbtų iš panosės.

– Kažin kodėl tie, kurie daug turi, gviešiasi dar daugiau? – klausė. – Galėtų gi po grūšia sėdėt ir kningą skaityt.

– Sako, kad dėl vaikų.

– Tai bestijos tie vaikai! – Morkus net nusipurtė. – Užmušt tokius maža. Manding, todėl padoresni lietuviai jų ir nebedirba. Meta šeimą ir išeina į Seimą.

– Ir tu išeik, – siūlė moteris.

Vyras dairėsi pro langus.

– A kur?.. Tauta turi mandatą duot.

– Kvaily! – aiškino Morkienė. – Iš kur tauta paims tokį daiktą? Kas tur pinigo, tas ir nusiperka.

– Bet aš tai ne...

– A kodiel?

Susinervinęs Morkus pasišokėjo, spyrė sau į užpakalį ir mostelėjo sparnais, mat prie delnų buvo prisitvirtinęs plokštes.

Moterį sujaudino tokios pastangos.

– Gana tos palytikos, – tarė ji. – Gyvenkim kaip žmonės.

Nušvitęs vyras jau šoks gyvent, bet tuoj vėl atšoko.

– Kad nebeprisimenu, kaip tie žmonės gyvena... Ir kas tas yr – gyvenims?

– Nagi toks didelis, bildantis... – moteris bandė prisimint. – Prieš dvidešimt metų praėjo...

– Tai kaipgi taip yr? – stebėjosi Morkus. – Gyvenimas praėjo, o mudu vis tiek gyvenam... A nenušaus?

Morkienė purtė galvą.

– Pagal Briukselį – galas kitoks: senųjų nevalia šaudyt. Valdovai turi laukt, kol mes savaime išnyksim.

– Vargšai...– užjautė Morkus. – Kaip jie kankinasi! Užtat ir pyškina stirnas...

– Gal ir įduomus daikts tas gyvenims... – užsisvajojusi moteris žvelgė pro langą. – Norėčiau bent iš tolo jį pamatyt.

– Pamatysi ir iš arti, – guodė vyras. – Prieš smertį, sako, jis prieš akis prabėga.

– A ko anam bėgt?

– A suprasi... Gal prieš svetimą ir mūsiškis nori mitrus pasirodyt...

Moteris kraipė galvą ir siūlė:

– Tai gal jau ir mirkim?

– Kad laiko nier.

– A kū dirbi?

– Va žiūrėk, – rodė Morkus. – Subinėj niekad nebūna šviesos. Todėl ne kiekvienas klauso, kai pasiūlai ten lįst. Vadinas, mūsų žmonės linkę į šviesą.

Morkienė atsisakė žiūrėt. Morkus toliau aiškino:

– Iš valdžios luomų šviesiausi – policininkai, mat siūlo pūst į alkotesterį. O kiti... – jis tik ranka numojo. – Paskelbsiu šiuos duomenis „Valstybės žiniose“, gal premiją skirs...

Moteris mostelėjo – net vienas sparnas pusiau lūžo.

Įskaudintas mokslininkas žvelgė pro plyšį. Ten, už durų, plytėjo išorė. „Jei dalį išorės uždengt – ji taptų vidumi“, – toptelėjo mintis. Norėjo ir šį projektą išdėstyt pačiai, bet sumetė: nesupras. Todėl tik paklausė:

– Ar aš turiu vidinį pasaulį?

– A kam tokio reik? Bene jau ėst nori?

– Kiti, sako, triskart per dieną ryja...

– Ir kaip anys ištveria!.. – stebėjosi Morkienė.

– Nekaip ir atrodo. Jauni žmonės, o ant sėdynių galuojasi...

Morkus obliavo grindis.

– Gal mirkim po valgio? – siūlė.

– Daktaras sako: geriau prieš...

– A kodiel?

– A nežinau. Gal giminėms lengviau...

– Rūpinsimės mat! Tepatrūksta...

Morkienė pataisė drožlių salotų. Ir abu sėdo valgyt. Atėjo Smertis su kobiniu, pažiūrėjo į tuodu džiūvėsius ir pro šalį praėjo...

Įsižeidę ūkinykai ant krosnies sugulė.

Ruduo buvo.

2

Yra veikėjų, kurie giriasi jaučią laiko dvasią ir užčiuopią visuomenės pulsą. Užtat įsivaizduoja didžius darbus atlieką.

Bet ar ne geriau, užuot uostinėjus ir čiupinėjus, pasirūpinti ta visuomene?

Prisimenu, atvykęs su delegacija į Žemaičių Kalvariją, tariau vietiniams:

– Toks puikus miestas! O įsikūręs taip toli nuo didžiojo kelio! Reikia ištaisyt klaidą.

Ėmėme griauti trobesius ir nešti juos dalimis prie magistralės...

Bet dar gražiau – pasirūpint atskiru visuomenės sraigteliu.

Anava toks ponėkas viena koja karste bestovįs. Priėjęs aiškinu:

– Aš tai moku gyventi! Atsikeliu iš ryto, pasispiriu kojom ir gyvenu į priekį. Ir šitaip iki vakaro. Pamiegu ir vėl iš naujo. Pavargsti, kas be ko, tačiau ką gi daugiau veikt?

Jis pagarbiai žiūri į mane.

– Kur mokėtės?

– Niekur, – atsakau. – Bet, kiek pamenu, visados mokėjau. Kalbėt – dar ne, o gyvent – jau kuo puikiausiai. Geriau nei dabar. O ko vėliau specialiai mokiaus, tai bemaž nieko neprireikė. Nei šaknį traukt, nei kablelius dėliot. Runkelių aš neraunu, o kai šneki su žmogum... Tarei „bledj" – še tau ir kablelis.

– Gerai jums, – pavydi tas vargšas. – O man, va, žmona kaip tik ir prikaišioja, kad aš nemokąs gyvent.

– Pati ji nemoka, jei su tavim gyvena, – raminu.

– Kiti turi sielą ir sąžinę... Garbę, orumą... O aš nieko...

– Ir neduok Dieve, kad visa tai į kūną įsimestų! Pažįstu porą... Vienam sielą skauda, kitą sąžinė graužia... Orumą teismuose reikia gint... Tai labai nelaimingi žmonės. Deja, ne kiekvienas įvertina, ko neturįs.

Ir žmogelis aprimsta, akys prašvinta. Štai jau lipa iš karsto ir pats ima girtis:

– Aš ir pinigų neturiu!

– Tai tvirtos asmenybės bruožas ir sveikos gyvensenos laidas, – pritariu. – Šiais laikais tik nedaugelis tam ryžtasi. Manoma, jau

greitai, kai pensininkai išeis iš šių dykumų į Viešpaties sodus, visi čia gyvens turtingai ir laimingai. O kas iš tos laimės?

Jis gūžteli pečiais.

– Gal ir nebūtinas daiktas. Jei šitiek metų pragyvenau, o neregėjau...

– Ir neregėsi, – guodžiu.

– O kiti siekia... – jis sukikena. – Laimės viršūnės...

– Ir pasiekia! – kvatoju. – O kaip atgal nulipt? Tai ir tupėk sau, kvaily, ant kraigo. Apsvaigs galva ir nudardėsi...

Vėjas perbėga lapų klavišais. Susikimbam už rankų ir šokam aplink erškėtį.

– Taip jiems ir reik! – leipsta iš juoko žmogelis.

– Kiti taip dešimtmečiais tupi! – kone dūstu aš. – Ir vis dreba iš siaubo, žemyn pažvelgę... Bene tai laimė?

Vėjas rimsta ir mudu aprimstam.

– O žinot ką... – paslaptingai pradeda jis. – Aš ir nesuprantu nieko!

– Nieko? – pavydas smigteli man į širdį. – Būtent kokio nieko?

– Ničnieko! Nei realybės, nei krepšinio... Kai rodo per televizorių kultūrą, tuoj pat užmiegu... Arba štai, sako, visuomenėj vyksta sudėtingi procesai...

– O tegu sau vyksta! – drąsinu. – Mums tai kas! Čia kaip perkūnija vasarą... Griaudi nuolat, o ar dažnai pataiko?

Jis vis dar susirūpinęs.

– O procesai sistemoje... Vienas dangaus kūnas prapuolė...

– Tai Uranas! Dėl to, kad Iranas jo užsigeidė. Bet nesikamuok, – guodžiu. – Amerika jau liepė aną į vietą grąžint. Pagaliau koks mūsų reikalas? Visi tie dangaus kūnai vienodai radioaktyvūs. O per televizorių – dar aktyvesni. Bet į žmogų jiems – telebimbam.

– Akių dūmimas!.. – verkšlena žmogelis. – Jie šneka apie Ura-

ną, o prapuolė Plutonas. Ne koks šviesuolis... Ne toks ir išvaizdus kaip Angelas Mykolas. Bet man patiko. Taip įdomiai sukosi.

– Ar apie Europos pinigus?

– Apie Saulę!

– Vadinas, netradicinės orientacijos. Tamsuoliams nedera apie šviesybes suktis. Bet jei priklausė sistemai, neprapuls. Jie tik laikinai tampa nematomi. Tai mes, kurie už sistemos ribų, amžiams prapuolę...

Žmogelis sukasi ratu ir rėkia:

– Atrask save Europos parke! Atrask!..

Paskui stabteli, susimąsto ir pasišokėjęs spiria sau į užpakalį.

– O vis dėlto jis čia! – pareiškia nustebęs, bet išdidus.

Ir man smagiau pasidarė. Dar kiek pastovėjom, pasibučiavom ir išsiskyrėm, sutarę vėl susitikt.

3

Stovėjau ant tilto. Priėjo toks žvitrus vyriokas.

– Šokate?

Linktelėjau galva.

– Renkam šokėjų trupę, – tarė jis. – Šokam didžiausiose Europos sostinėse. Nuo gražiausių tiltų...

Aš tik ranka numojau.

– Žinau, kaip būna... Atimsite pasą ir liepsite bare šokt. Parduosite mane kaip lėlę.

– Mes ne tokie! – įsižeidė jis. – Bet jei netikite, prašom – šokite nuo šito pūzro. Tik ar įvertins? Kam čia rūpi šokantys nuo tiltų!..

Suspaudė man širdį... Nuliūdęs klausiau:

– Kiek sykių reikės šokt?

– Vieną, – aiškino. – Bet jei šuolis nesėkmingas, suteikiam galimybę pakartot.

– Norėčiau šokti Paryžiuj.

– Jokių problemų!

Širdis ėmė tankiau plakt. Paryžiuj...

– Nuogas?

– Galėsite šokt su kelnėm, – tarė jis. – Ir net su paltu. Jeigu taip išauklėtas...

Papurčiau galvą. Ne tai svarbu. Tiesiog aš manau, kad šokantys su uniforma padarys didesnį įspūdį. Įgriso tie nuogaliai...

– Kokios papildomos sąlygos?

– Atiduokite viską, ką turite. Žinote, kaip būna... – jis šyptelėjo. – Pavalgęs kitas ir persigalvoja...

Tą žinojau. Todėl nedelsdamas pabėriau visus pieštukus ir plunksnas.

Salve, Paris!..

Kitokie, beveik demokratiniai žmonės

Šviesa gelmėse

– Būsiu naujasis lietuvis! – tarė senelis Rėmelis.

Ištyręs aplinką, nustatė, kad naujieji skiriasi nuo senųjų tuo, kad turi daugiau.

– Eik į gatvę, – paliepė žmonai.

Senikė išslinko į gatvę ir stovėjo pakėlusi ramentą. Visko matę naujieji už tokį vaizdą mokėjo didelius pinigus. Po nakties Rėmelis jau turėjo kapitalą.

– Nieko neveiksi, matušėl, – atsiduso. – Reikės vesti.

– O aš? – klausė pati.

– Tu galėsi būti mano vaikų motina, – aiškino senelis. – Mat vesiu aš naują lietuvę, ta eis su manim į verslą, ne vaikai bus galvoj.

Taip ir buvo. Po vestuvių abu nuėjo į verslą, dienas naktis leido kontorose ir greitai pavirto paskutiniais darboholikais: viską vilko į namus, net paskutinius modelius.

Netrukus Rėmelis turėjo tiek, kad nebeišmanė, kur dėti. Paskaičiavo, kad vienas gali išlaikyti tūkstantį vargšų. Paragino ir kitus turtuolius taip elgtis. Šie mielai paėmė savo globon po tūkstantį. Lietuvoj nebeliko vargšų ir visi gyveno laimingai.

O juk galėjo senelis prisipirkt namų, žemių, mašinų... Viskas būtų likę po senovei.

Bet žmogus žvelgė giliau.

Ir tapo šviesu.

Šviesa kelnėse

Gūrino mišku senis, staiga žiū – po egle aukso puodas begulįs! Parsinešė jis tą puodą namo, atsisėdo ir sėdi. Mėnesį, metus...

Bet sykį prispyrė kieman išeit. Ir nepastebėjo senis, kad prie užpakalio auksinas prikibęs. O sūnus tai pamatė! Stvėrė kirvį...

Ir ką jūs manot? Išbėgęs kad šoks malkų skaldyt! Prinešęs skilų, užkūrė krosnį.

– Seniems kauleliams šilčiau bus...

Įdomus sprendimas. Jūs taip nesugalvotumėt, a ne?

Tačiau jei sūnus būtų nudaužęs tėvą ir pakišęs po grindimis? Naktimis anas taigi klaidžiotų po namus ir stūgautų it laukinis: „Atiduok pinigus! Atiduok!..“ Ir abiem ramybės nebūtų.

Bet va, spėjo vaikis sumest: „Aš taigi jaunas, galiu ir pats užsidirbt. O senam žmogui tiek visko reik... Pagaliau tata nuo smalkių ir savaime nugaruos. Ir pinigėliai vis tiek mano bus.“

Gerai, kad jau atsiranda kitaip mąstančių.

Ir jūs to siekit.

Šviesa iš scenos

Kai buvau smuikininkas, tai griežiau pirmu smuiku, nes muzikos nekenčiau nuo vaikystės, todėl visą ją ir išgriežiau ant klausytojų, kurių nekenčiau antra tiek. Niekaip nesupratau, kaip sveikas žmogus gali dvi valandas sėdėti salėj ir spoksoti į pulką nykių tipų scenoj. Aš pats muzikos klausaus tik sėdėdamas prie stalo ir tik klasikos: šaukštų tarškėjimo, taurių skambėjimo...

Žinojau, kad daugelį vyrų į koncertą atsitempia moterys, supratau, kaip tie vargšai jaučiasi, tad, norėdamas palengvinti jų dalią, mosuodavau stryku pora centimetrų viršum stygų. Deja,

mano kolegos nebuvo tokie sąmoningi. Ko norėt! Metų metus brūžinant, sugrumba siela.

Moterys... Tos viską suvokia savotiškai... Matau, kaip žiūri į mane, kai griežiu solo, žinau, ką jos galvoja: kokie miklūs piršteliai! Kiek su tokiais būtų galima prisivogt!

Būtų... O ką aš darau? Vėjais leidžiu gyvenimėlį.

Taip jau išėjo... Dar blogiau dirigentams, kurie visi yra neišsiskleidę policininkai, svajoję diriguoti sankryžoj. Deja, ne visiems lemta pasiekt aukštumas. Stebėdamas dirigentą, mintimis kartais perkeliu jį į sankryžą... Ir tuoj pamatau ten krūvas sulamdytų mašinų, išgirstu kaulų tratėjimą...

Gerai, kad jie netapo, kuo norėjo.

O įsivaizduokim policininką dirigento vietoj. Kokie tikslūs lazdelės mostai! Kokia rami, atsargi muzika! Bet kam ta muzika?

Išeina dirigentas ir mosteli koncertmeisteriui per snukį. Visi nusilenkia ir skirstosi.

Štai man koncerto idealas! Tik kad dabar visur saviveikla.

Spalio spalvos

Naktį šalna nubalina žolę. Rytą išeinu iš namų ir dažau žolę žaliai. Esu ir prieš vėją pūtęs... Tik nereikia pasiduot!

Faktai liudija: malonių iš gamtos nesulauksim, laukinio jos būdo nepakeisim. Tad stenkimės patys gamtai nemalonumų pridaryt.

– Tuščias reikalas! – įvertina mano pastangas kaimynas.

Naktį nudažau jo langus baltai. Todėl, kad esu geras. Blogas juodai nuteptų.

Betgi reikėtų pačius žmones dažyt!

Balti nebeturi perspektyvos. Greitai jų ir nebeliks. Mat spalvotieji viską daro vikriau. Juodieji šoka ir bėga, o geltonieji pridirba

kalnus nereikalingų daiktų – dėl to net naftos kainos pakyla. Europa nebeišmano kaip gelbėtis. Vieni sako: reikia išnaikint pačius kinus, tada ir kiniškos prekės išnyks. Tai būtų teisinga. Bet ne visi tiek supranta.

Kitų manymu, problemos sprendimo būdas yra paplatinti kinams akis. Atseit tada jie ir patys pamatytų, kiek daro žalos pasauliui. Tačiau tai ilgas procesas.

Todėl, aš manau, paprasčiausia būtų visus kinus nudažyti ramia žalia spalva. Tuomet jie nebebus tokie aktyvūs, galėsim net į Europos Sąjungą priimt, jų gamybos bei dauginimosi būdus kontroliuot.

Tik jau neturėkim iliuzijų. Savo noru kinai nedarys nieko, kad išnyktų.

Naujoji banga

– Tu! – pašaukė Juozapas. – Eik su manim!

– Debilas! – įsižeidė Marija Magdalena. – Aš jūsų nepažįstu!

– O tu įsimylėk, – pasiūlė Juozapas.

Magdalena pagalvojo ir sutiko. Pažvelgė į Juozapą ir kažkas spragtelėjo galvoj. Dabar jai atrodė, kad pažįsta šį vyrą nuo lopšio.

– Kva kva! – meiliai tarė jinai.

– Šaize! – pritarė Juozapas.

Jam patiko, kad nebereikia ieškoti žodžių ir derinti veiksmų. Viskas, ką dabar jis pasakydavo, Magdalenai atrodė nuostabu. Mat, būdama įsimylėjusi, ji žvelgė į Juozapą kitom akim, taigi matė jau ne debilą, o svajonių jaunikį. Juozapas džiūgavo: „Be jokių pastangų pasiekiau tokias aukštumas! O kiti metų metais vargsta skaityklose...“

„Jei visi mane įsimylėtų, tapčiau visai tobulas“, – mąstė jis.

Siūlė šį projektą moterims ir daugelis pritarė.

Blogiau buvo su vyrais. Tam kaime elito nebuvo, o mužikai nė už ką nesutiko jį mylėt.

Supratęs, kad užkampy nepasieks tobulybės, Juozapas išvyko į Vilnių, mat ten vis daugėja pažangiai mąstančių vyrų, kuriems kitas vyras yra vertybė ne tik prie apšnerkšto alubario stalo.

Jau greit tokių bus dauguma. Tada Vilnius bus paskelbtas kultūros sostine, o tie laikai vadinsis Apogėjum.

Gyvenimas 07

Sėdžiu prie stalo. Paskui pakylu ir drąsiai einu per kambarį. Čia toli nenueisi ir niekur nepaklysi. Tai gerai. Ir nebūtina mokėt anglų kalbą. Taip dar geriau.

Kambario kertėj – lova. Čia visados galiu atsigult. O štai ir langas, pro kurį galiu žiūrėt... Yra tipų, kurie giriasi: aš matęs visą pasaulį!.. Bet nemanau, kad visas pasaulis labai skiriasi nuo vaizdo pro mano langą.

Kambary beveik nesutiksi žmonių. Kartais užeina žmona. Manau, kad gera žmona atstoja visą žmoniją.

Vienam kambario gale – durys. Pro jas galėčiau išeit. Todėl vengiu šito galo.

Kambary nebūna jokių nuotykių. Slenka diena po dienos... Kiti sako: taip gyvent nuobodu...

Štai mano kaimynas Mentas – lenktynininkas. Lenktyniaudamas su savim, atsitrenkė į stulpą – nūnai visam gyvenimui prikaustytas prie lovos. Čia tai nuotykis! Čia tai permainos! Visko nori, bet nieko nebegali. Kita gyvenimo kokybė.

O jo brolis Momentas mėgsta apiplėšinėti vienišus senelius. Irgi įdomu. Dabar už grotų. Gyvenimas eina, o žmogus – sėdi. Čia jau ne tik kad įdomu. Tai maištas prieš pačią pasaulio sanklodą.

O trečias brolis Monumentas – jau kažin kiek metų politikoj. Visi plūsta, visi nekenčia, o jis vis tiek daro savo. Kiek reikia ryžto turėt...

Gyvena žmonės!

Ir aš taip norėčiau. Bet stinga tos ugnelės, širdies nerimo... Kartais jau atrodo: pulsiu ant žmogaus ar ant gyvulio ir padarysiu ką nors...

Bet kur tau! Kai buvo speigas, net neužsivesdavau. Žmona bandydavo pastumt, tačiau iškritęs iš lovos aš tik urgzdavau ir nė krust iš vietos.

Kiti sako: niekada nevėlu viską pradėti naujai.

Iš radijo centro sklinda šaltis, o kažkokie balsai grasina, jog rytoj būsią dar šalčiau. Šliūkšteliu kaušą karštos arbatos – tada nusiramina.

Įeina uošvis Galudienis su šautuvu ir nusitaiko į mane.

Žinau, kad senis blogas. Bet aš privalau būti geras.

Atimu šautuvą ir pripilu vamzdį degtinės.

– Išgerk, tėveli. Į sveikatą!

Senis apžioja vamzdį. Aš spusteliu gaiduką.

Trenksmo pabaidyti, išbunda prieškambary budintys policininkai: buvo gavę informacijos, jog šiandien būsią linksma. Informaciją pateikiau aš pats. Mėgstu, kai viskas vyksta pagal įstatymą.

Pasimeldęs susikaupiu ir išeinu pro duris. Su savim nešuos tik būtiniausius daiktus: lazdą, langą ir kyšį. Tiesa, dar grotas. Dėl visa ko...

– Duok kyšį palaikyt, – prašo sutiktas policininkas.

– Imk ir laikyk, – atsakau.

Jis paima ir nukaista. Aiškiai matyti, kad niekad tokio prašmatnaus daikto rankose neturėjęs. Juk dažnas policininkas – toks nusmurgėlis, kad niekam nė mintis nekyla jam duot.

Pasistatau langą ir stebiu, kas vyksta, pro jį. Šitaip nusišalinu nuo atsakomybės.

– Svajoju siekt aukštumų, – nuoširdžiai prisipažįsta žmogelis. – Juk geras kyšininkas – tai ypatingas asmuo. Visi žino, kad jis ima, bet jo paties niekas negali paimt. Ir nuimt negali.

O priima – aukščiausios klasės salonuose... Bet man dar taip trūksta išsilavinimo!.. Norėčiau dažniau su jumis pabendraut. Esat labai geras...

– Jokiu būdu! – atsakau. – Su manim bendraudamas kaipmat mane pablogintum.

Žinau, kad man viskas daro įtaką: lietuviai, lėktuvai, lietūs...

Pareigūnas žaidžia su kyšiu: kaire kyšteli į kelnes, o dešine ištraukia.

– Aha, pakliuvote! – rėkia.

Matau, kaip jam sunku, todėl pastatau grotas. Pareigūnas areštuoja save ir atsisėda.

Aš gi nueinu į priekį. Ten mane paveja pliušinis meškiukas ant ratelių.

– Kaip laikosi Barbė Radvilaitė? – teiraujuos.

Tai jo sugyventinė. Parvedžiau andai iš Akropolio...

– Dabar jai gerai, – sako meškis. – Neseniai numirė.

Ant vonios kranto stovi jauni italų verslininkai: Pjeras Duracelis ir jo žmona Dūra Cielka. Jie verčiasi makaronais.

– Čiabuviai juos ant ausų kabina! – stebisi netobulais lietuviškais įstatymais Duracelis.

– Laukiniai! – pritaria Dūra Cielka. – Bet perspektyvos – plačios. Statysim antrą bloką.

Paspartinu žingsnį. Man nepatinka, kai šmeižia Tėvynę. Ant ausų... Betgi tuo mes ir įdomūs!

Virtuvėj įsiveliu į badaujančių patriotų konfliktą, o miegamajame su kirviu rankoj mane vaikosi žmonos sugyventinis Pranciškus Juozapas. Vis dėlto paryčiais pasiekiu svečių kambarį. Svečiai klausosi mano šūvio aido, kuris čia jau aranžuotas, sustiprintas ir sklinda per kolonėles. Svečių vyresnysis, vardu Abraomas, dėsto šūvio pagrindus:

– Laiko nesustabdysi ir nepasuksi atgal. Užsirašykit.

Svečiai skrebena plunksnom. Abraomas tęsia:

– Aišku, galima laiką šiek tiek pristabdyti, dirbant ką nors labai sunkaus. Bet tai ne šiuolaikiškas sprendimas. Žmonės nori, kad laikas sulėtėtų linksminantis ir pramogaujant. O gyvenimas sutvarkytas atbulai: ilgai tęsiasi būtent tai, kas vargina. Šią nemalonią būseną gali nutraukt geras šūvis...

Išjungęs garsiakalbį, rikteliu:

– Kitur gyvenimas eina! O jūs mat sėdit ir teoriją studijuojat...

– Atleiskite... – Abraomas užverčia įstatymus. – Jūs, manding, pilietinės visuomenės kūrimo klausimais? Dėstykite problemą.

Tada aš ir pasiteirauju to, kas jau kuris laikas neduoda ramybės.

– Jei nušaučiau žmogų... Ar mane turėtų kankinti sąžinė ar ne?

– Niekas neturi teisės žmogų kankint, – kategoriškai pareiškia Abraomas. – Kam tau tokia sąžinė?

– Niekam, – sąžiningai atsakau. – Bet kaip jos atsikratyt?

– Reikia bloga daryt ne pripuolamai, o nuosekliai, – moko Abraomas. – Aišku, iš pradžių sąžinei tai nepatiks. Bet, darydamas blogus darbus, imsi gyventi gerai. Sąžinė pripras prie gero gyvenimo ir užsnūs taukuose.

Padėkojęs nušaunu jį ir tuo pačiu keliu grįžtu atgal. Verslininkai, gavę Europos paramą, stato vonioj užtvanką. Policininkas tebesėdi.

– Man smalsu, – teiraujuos, – ar tiesa, kad negalima kitam daryti to, ko nenorėtum, kad kitas tau darytų?

Pareigūnas net pykteli.

– Nesąmonė! Tada gyvenimas taps bedžiaugsmis ir nė jokios pažangos nebus. Visi tik linkčiosim ir atsiprašinėsim kits kito.

Pykšteliu jam į kaktą.

Vaikų kambary supasi pliušinis meškiukas ant ratelių. Nušaunu ir jį. Tas tai visai niekuo dėtas. Todėl šitas šūvis man atrodo

gražiausias, gryniausias. Šūvis, kurio tikslas – pats šūvis. Šūvis savyje.

Gal nuo to ir reikėjo pradėt?

Bet iš klaidų mokomės.

Netekau uošvio, svečio, pareigūno, kuris buvo man palankus... Ar ne per didelė kaina?

Ne, taip nemanau. Jei nebūčiau anų nušovęs, kažin ar būčiau sugalvojęs šaut į meškiuką ant ratelių...

Be to, greit pavasaris. Atsiras kitų pramogų ir viskas pasimirš.

Tačiau kai grįžtu į kambarį, uošvis jau pavirtęs vaiduokliu ir, kaip vaiduokliams įprasta, elgiasi keistai ir net kvailai: apsisiautęs drobule, ištiesęs ranką žygiuoja per kambarį ir klaikiai stūgauja.

– Ar viskas gerai? – klausiu.

– Ū-a-a! – atsako senelis.

Renkasi svečiai, sveikina Galudienį. Bet šis vis kartoja tą bjaurų garsą, lįsdamas prie svečių, tarp kurių pasitaiko ir moterų. Pagriebęs šluotą, rėžiu kelis kartus jam per sprandą.

O tas kad nusikvatos! Svečius net šiurpas nukrečia. Aš tai žinau, koks bjaurus senio būdas. Bet gėda.

Kertėj mėtosi keletas grožinių veikalų. Vieną atsivertęs imu garsiai skaityt iš vidurio. Gal grožis paveiks? Bet ką skaitau, tai vis apie antrą galą. Švysteliu knygą pro langą.

Ant sienos pamatau fleitą. Nukabinu ją ir papučiu anam į ausį. Melodija labai graži, nors pučiu instrumentą pirmą kartą. Betgi žinau, kad pūsti reikia ne plaučiais, o širdimi. Aš taip ir darau. Moterys viena per kitą eina iš proto ir siūlo man eiti kartu. Deja, neturiu laiko. Iš Briuselio atvyksta Europos komisarų delegacija. Esu prižadėjęs parodyti jiems, kaip veikia šiukšlių vamzdis.

O vaiduoklis, žiū, nurimsta, persižegnoja ir išeina kiaurai sieną.

Pavargęs griūnu į lovą ir užmerkiu akis. Bet girdžiu, ką svečiai kalba.

– Kokių esti vyrų! – pavydi Morkus. – Jie tuziną žmonių pakiša po velėna ir miega kuo puikiausiai. O aš tik seną tėvą pakišau po grindimis – ir tai nebegaliu akių sumerkt. Vis mat senis baladojasi!

Matas lengvai paaiškina šį antgamtinį reiškinį:

– Taigi tu gyvą jį rūsin įkišai. O reikėjo pirma pentim kaukštelt.

– Ak šitaip! – Morkus pralinksmėja, bet neilgam. – Kažin ar padės... Kas gyvas būdamas artimuosius erzino, tas ir numiręs ne kitaip elgsis.

Matas vėl aiškina:

– Pradedantys vaiduokliai vaidenasi iš pasileidimo. Juk tokios perspektyvos staiga atsiveria!.. Eini kiaurai sienų, viską matai... Užtat viskuo persisotinę tikrųjų vertybių netenka. Tai kaip žvaigždžių liga. Bet subrendęs dažnas, žiūrėk, aprimsta.

– Tai traukt man savo senį iš rūsio ar ne? – klausia Morkus.

– Daryk, kaip širdis liepia.

– Kad maniškė po infarkto. Pati nežino, ko nori...

– Bėgam nuo problemų! – dūsauja Matas. – Bet savaime jos neišsispręs.

Pasipiktinęs Morkus net kojom sutrypia.

– Kodėl negalėtų gyvenimas be problemų būt? – šaukia jis. – Juk daugelį problemų žmonės sukuria. Kodėl jiems leidžiama tai daryt?

– Gerai, kai žmogus kuria, – paaiškina Matas. – Juk ir pats, manding, esi kokią problemą sukūręs?

Morkus parausta. Bet pabąla Morkienė.

– Jis tik tai ir daro! Man jau per akis...

Matas apibendrina:

– Yra problemų kūrėjai. Yra ir jų vartotojai. Vyrai kuria. Moterys vartoja.

– Vyrai irgi vartoja! – įsikiša Lukas.

– Horn! – linkteli Matas. – Tai pagrindinė kūrybos priemonė.

Šių žodžių nė užsirašyt nereikia. Tik jaunylis Jonas vis dar stebisi:

– Ėgi tikrai visas problemas sukuria vyrai! O moterys tik sprendžia jas it kryžiažodžius. Bet kodėl taip yr?

– Todėl, kad vyrai visados viską daro dėl moterų, – paaiškina Matas.

Ilgai tylim, priblokšti savo gerumo.

– Bet kūryba – toks dalykas, – vėl aiškina Matas. – Reikia saiką jaust. Nes kai vyrai persistengia, tai moterys pavargsta ir, užuot sprendusios, pačios ima problemas vyrams kurt. Mat kurti lengviau nei spręsti. O jei moteris trokšta ramaus gyvenimo, ji privalo dar jaunystėj išmušt vyrui iš dantų kūrybos priemones.

– Ir neramų kūrėją romiu avinu paverst! – šaukia Morkus.

– Yra tokių, kur labai smarkiai kuria ne prie vaišių stalo, o valdžioj, – įkiša trigrašį Morkienė.

– Todėl, kad valdžia svaigina baisiau nei alkoholis, – vėl aiškina Matas. – O be svaigalų vyras nieko negali sukurt. Tuščia vieta.

Tada visi pakylam ir šaukiam:

– Tai kaip turi būti, kad būtų gerai?

– Kol žmogus nepatyręs, jis ieško laimės tarp žmonių, – aiškina Matas. – Bet įamžėjęs supranta, kad tai įmanoma nebent tarp gyvulių surast...

– Ar tai reiškia, kad žmogus sugyvulėja? – domisi Jonas.

Matas nuliūdina visus, taip prabilęs:

– Deja, to neįmanoma pasiekt. Būna tik atvirkščiai. Antai šunys, gyvendami tarp žmonių, ilgainiui sužmogėja ir patys ima puldinėti ant kitų žmonių panašiai kaip žmonės. Taigi žmogus gali gerai jaustis tarp gyvulių, bet aniems nuo to blogiau.

Mokytojas užverčia Permainų knygą ir dėsto išvadas:

– Viskas turi būti taip, kaip yra. Tik mes to nesuvokiam. Štai žiūrim televizorių ir dūsaujam: įgriso tie patys snukiai!.. Atsikvošėkim, ponai! Juk ir mes – tie patys. Kaip jaustumės, jei, pažvelgę į veidrodį, pamatytume ten kitą? Virtuvėj – kitą? O miegamajame?..

Ir pakilęs taip pabaigia:

– Sakau jums: kitas tik karste gražiai atrodo.

– Amen, – atsakom mes.

Į duris beldžiasi Europos komisarai. Nuvedu juos prie šiukšlių vamzdžio ir pamokau, kaip šliuožti galva žemyn iš trylikto aukšto...

Paskui atlieku dar dvylika gerų darbų.

Nes pasijutau už viską esąs atsakingas. Anksčiau būdavo: eina žmogus gatve... Ir staiga stabtelėjęs pasuka atgal. O aš abejingai praslenku pro šalį.

Dabar – ne. Dabar pribėgęs atsuku tokį žmogų ir vėl pavarau į priekį.

Aš kuriu pilietinę visuomenę.

Rytas kvailas kaip vakaras

Ryto saulė dėbtelėjo pro langą... Devyniasdešimtųjų gimimo tamsumos nusigandusios susirinko skudurus ir pasišalino Europon. Tik senė Tamsa ramiai sau kertėj snaust paliko...

...Lukas Lūzeris sapnavo gulįs virtuvėje ant grindų, o taip ir buvo. Pabudo visas nušvitęs... Bet gyvenimas žmonos pavidalu ūmai praslinko pro šalį, ir vėl pasidarė niūru.

– Kodėl septynios šiemet aštuonios? – klausė jis.

– Manau, jų daugėja todėl, kad gyvenimas gerėja, – atsiliepė Ližė Lukienė. – Bet pagerės ir praeis. Nurimk.

Vyras nepalankiai nužvelgė moterį: seniai įtarė, kad ši kvailėja.

– Praeina tik žmonės, o reiškiniai pasilieka! Europa... Korupcija... Kur ir kada tai praėjo?

Pagrabaliojęs atsilaužė gabalą grindų, žlevernojo, ramindamas nervus.

– O kad sudžiūvusios! Įpilk iš ano kibiro, kur pagal unikalią technologiją...

– A kas gi ten ?

– Tą skystimą tai anądien pats iš savęs išvariau. Dar įmečiau razinų, apynių, prispjoviau ir užraugiau...

Ližė palaižė, padegustavo.

– Pergalių skonis! – gyrė. – Kad nebūtum toks tinginys ir mulkis, tai pasiųstum receptą Frankfurto mugėn – gal net diplomą kaip koks Viktorinas gautum...

Lukas tik ranka numojo.

– Mokslinykas ir verslinykas vienam asmeny – retas daiktas.

O tuo metu išlindo iš miegamojo kažkoks klišas ponas ir pasirąžęs paprašė:

– Duokit ir man atsigaivint.

– Kas gi šitas yr? – domėjosi Lukas.

– Kad mes nepažįstami, – atsakė Ližė. – Aš tik šiąnakt su juo miegojau.

– A tai kodiel būtent su juo?

– Visi vyrai vienodi, – atsiduso moteris. – Visiems viena galvoj...

„Viena... – krūptelėjo Lūzeris. – Kas tai gali būt?"

Norėjo paklaust, bet nedrįso: diplomo dar neturėjo, tad baiminosi nemokytas pasirodyt.

O svečias džiaugsmingai pranešė:

– Netiesa, neva menkos ir lėtos mūsų permainos. Vakare užmigau prie geležinkelio, o ryte nubudau jūsų lovoj. Regiu perspektyvą!

Tačiau Lukas Lūzeris, kuris protu buvo prisijungęs prie kosmoso, o širdim prie ruso, atsakė su tam tikra panaberija ir net pajuoka:

– Taigi taigi, kaipgis! Šiais laikais, kai tokio masto protų nutekėjimas, tikrai negali savimi pasikliaut.

Svečias nušvitęs spaudė jam ranką ir taip kalbėjo:

– Tai tiesa. Po to, kai mano žmonos ir jos aplinkos iniciatyva man buvo atvertos namų durys, aš galiu braukt kur noriu ir taukšt ką širdis geidžia. Bet kas iš to? Siela trokšta ramaus kampelio.

Ir apsidairęs pridūrė:

– Čia tai man patinka. Langai į vakarus, pietus... O mano bute viskas orientuota į rytus. Ir suplanavimas čia geresnis. Ir žmona. Ir tamysta, regis, prie mokslo, o ne koks daktaras... Gal čia ir surasčiau savo vietą gyvenime?.. – pasvajojo.

– Yra ir pas mus problemų, – įspėjo Lukas. – Kaip jau patyrėte, atklydėliui iš rytų pasiūlomas tik menkai kvalifikuotas darbas.

– O kodėl tamysta virtuvėj miegi?

– Jei miegočiau miegamajame, tai pabudęs vis tiek turėčiau virtuvėn keliaut, – paprastai aiškino Lukas. – Ir, be to, aplinkiniais keliais: pro valgomąjį, šikamąjį... O kas, jei užsimanyčiau šiltose vonios platumose pasilikt? Gyvenimas taigi vėjais nueitų! Virtuvėj kitaip... Tai tik pašalaičiui atrodo, kad virtuvė – rojus. O ar žinot, kaip sunkiai čia triūsia vietinės moterys? O tie visur naivaus piligrimo tykantys pavojai! Juk ieškodamas maisto tu gali ir į karštą puodą įkrist, ir ledo kameroj užsitrenkt. Ar, sučiuptas įniršusių moterų, ant įkaitinto iešmo būti pamautas... Ne, bičiuli! Kituose kambariuose aš pasileisčiau, o virtuvėj kasdien turiu už būvį kovot... Užtat galiu savo asmenybę ugdyt!

– Tamysta atrodai labai išmintingas, – gyrė jį žmogus iš rytų.

– O aš tai dar labai apkiautusi, – prisipažino Ližė. – Kai kurių nūnai vykstančių procesų visai neįkandu.

– Išliekite širdį, – ragino svečias. – Svetimam, atsitiktinai lovoje sutiktam žmogui, galima ir tai pasakyt, ko artimam niekaip neprasitartum. Ar tai giluminiai procesai, vykstantys Palestinoj?

– Tai visur vyksta... – Ližė paraudonavo, bet vis tiek prisipažino: – Aš nesuprantu, kodėl čirškia kiaušinienė. Pati niekad taip nesielgčiau.

Svečias nužvelgė moterį, bet žvelgdamas ne kaip į moterį, o kaip į labai įdomų pašnekovą, ir klausė, kodėl ana taip nesielgtų. Ližė atsakė niekad nebuvusi laisvo elgesio ir apskritai prie ruso jai buvę geriau... Galų gale suvokusi, kad neištvers pokalbio įtampos, viena ranka prisidengė burną, o kita perėjo į gestų kalbą, kuri, jos nuomone, vyrus labiau paveikia.

Užtat prabilo Lukas Lūzeris:

– Dėl to, kad tai nebūtina. Tam reikalui yra lakštingalai ir žadintuvai.

– Jūs manote, kad kiaušinienė ne paukštis? – klausė svečias. – Bet kodėl?

– Todėl, kad neskraido!

– Tai silpnas argumentas. Turbūt nesuklysiu tvirtindamas, kad kiaušinienę jūs pilate į keptuvę?

– Taip yr...

– Tai va... O jei piltumėt ant palangės?

– Nepagalvojom...

Svečias pastebėjo šeimininkų sutrikimą ir, būdamas itin aukštos kultūros, meistriškai pakreipė pokalbį kita vaga, juolab kad jaudinančių temų netrūko: buvo pastebėjęs, kaip taupiai it sveikatą anie laužo grindis.

– Ar lubų šiandien nevalgysim? – klausė.

Lukas net krūptelėjo.

– Bet jokiu būdu! – sušuko. – Ant mūsų lubų gyvena žmonės! Jie gi nukristų ir mentalitietus nusisuktų...

– Bet, pravalgę grindis, ir patys galite nukrist...

– Aš savęs tiek nevertinu, kad tamtyč tausočiau, – atsakė Lukas.

Brūkštelėjo akis ir nusigręžė į tamsą.

Žmogus iš rytų net kojom sutrypė.

– Jis mat savęs nevertina! Tai kaip mes kursim pilietinę visuomenę? Ir kaipgi taip gali būt, kad ant lubų žmonės gyventų? Nesąmonė, tikrovės juodinimas ir šmeižtas!

– Pats nežinau, kaip čia yr... – sumišęs Lūzeris ilgai ieškojo žodžių. – Man atrodo, jie mūsų lubas laiko savo grindimis ir gyvena iš anos pusės...

Ir, baugiai dirstelėjęs aukštyn, pridūrė:

– Turbūt tai vadinamieji anapusiniai pasauliai.

– Netikiu tokiais dalykais! – atrėžė svečias. – Niekas dar iš ten negrįžo.

– O kad taip būt! – sušuko Lukas. – Bet mes nuolat jaučiam, kad ten kažkas vaikšto... Ir dainos girdėt... Ir dar daugiau... – čia jis pabalo ir prislopino balsą. – Aš įtariu, kad anys ir degtinę maukia!..

– Bijok tu Euro! – žegnojosi Ližė.

Bet Lukas buvo geriau informuotas.

– Aš manau, ten politinis lavonas. Užtat jie taip dūksta.

Po tokių žodžių Ližė suklupo ir pasimeldė už Lito sielą:

– Vardan Dievo... Tėvo Reinoldijaus ir sūnaus Šarkino... Ar žinai, Lūzeri, kam skambina varpai?

Lukas dėbtelėjo į svečią. Tas buvo visas apsidraskęs ir susiglamžęs it valančius, išeinantis iš apyvartos. Tik rūbus, regis, rinkosi firminiuose konteineriuose: ant striukės skverno puikavosi kreida brėžtas užrašas: RUNKELMAN.

Sutrikęs dėl pačios netakto šeimininkas atsiprašė svečio ir išdėstė tokią mintį:

– Moteris yra moteris.

Tai išgirdusi Ližė atsakė dar protingiau:

– Vyrai yra vyrai. Bet kai kurie vyresni už kitus.

Ir išdidžiai nusigręžė į langą.

Anie labai stebėjosi tokiais žodžiais. Bet tučtuojau ėmė nuobodžiauti, blevyzgoti, butelio ieškoti ir net kumščiuotis, mat buvo girdėję, kad vyrai be moterų dėmesio greitai sugyvulėja. Stengėsi išlaikyt tradiciją.

Paskui ilsėjosi ir kalbėjo apie kultūrą.

– Su mažais vaikeliais tąsyk vaikštinėjau, – pasakojo svečiui Lukas. – Nuošalios vietelės ieškinėjau... Radęs, rankeles išsukinėjau...

Anas linktelėjo ir pats pasidalijo mintimis:

– Toks žmogus dainavo: „Myliu! Myliu!“ Aš priėjęs jam į snukį pyliau. Jis snukiu į sceną – mat artistas! O snarglys raudonas salėn tįsta...

Abu patylėjo, pasidžiaugė, kad sekasi bendrauti su žmonėmis.

– Bet galgi vyrui, daug keliavusiam, buvusiam net prie geležinkelio, atrodo prastas mūsų pokalbių svetainės fasonas? – ūmai įsižeidė Lukas. – Gal pageidautumėt apie Dievą ar apie Dujų įstatymą padiskutuot?

– Bet prašom, – sušuko svečias. – Pradėkite.

Lukas paraudonavo, pastenėjo... Atrodė, kad jau nieko neįvyks. Ir vis dėlto, atidžiai įsiklausęs, žmogus iš rytų išgirdo slaptą pranešimą:

– Gaz-z-z...

Tada jau ir jis pats drąsiai kilstelėjo nuo taburetės ir įsitempęs pranešė trumpai, bet ryžtingai:

– Prom!

– Gal malonėtumėt išversti, – paprašė šeimininkas. – Nelabai suprantu, kur link krypsta vizija...

– Ir nereik, – atrėžė svečias. – Rusijos protu nesuvoksi.

– Jūsų reikalavimai nerealūs!

Situacija darėsi nebevaldoma. Ir nežinia, kuom visa tai būtų baigęsi, bet, laimė, atsigręžė Ližė ir lengvai rado išeitį iš nelengvos padėties.

– Realybės šou aš vertinu labiau nei pačią realybę, – paskelbė jinai. – Dėl manęs realybės gali ir visai nebūt.

– Panašus ir kitas atvejis, – pritarė Lukas. – Eurolyga aš labai domiuosi, bet pati Europa man buvus nebuvus.

Svečias apibendrino:

– Taip yra todėl, kad gyvenimo istorijos per televiziją įdomesnės tiek už istoriją, tiek ir už patį gyvenimą. Nes trumpesnės! Vadinas, jei žmonės nori, kad ir į jų gyvenimus artimieji įsižiūrėtų taip pat atidžiai kaip į televizorių, visų pirma jie patys privalo stengtis trumpiau gyvent.

Visi linktelėjo ir susidaužė galvom.

– Kažin, tie pusrutuliai galvoj... Ar jie sukasi, ar tik dėl gražumo ten yr?.. – klausė Ližė.

– Kai skauda galvą, tuomet, vadinas, sukasi, o kitu laiku sutartoj vietoj stovi, – paaiškino svečias.

O Lukas tuomet štai ką prisiminė:

– Penktadienį, kai atsitrenkiau į sieną, aiškiai išgirdau: pasisuko, sugirgždėjo ir...

Visi susikaupė.

– Ir ėmė šūdą malt.

– Gražū-ū... – atsiduso moteris.

– Politikai, manding, kasdien atsitrenkia? – domėjosi Lukas.

– Jie atsitrenkia į kits kitą, – vėl aiškino svečias. – Mat skirtingai politiškai įkrautus kūnus pinigas vienodai traukia...

– Bet pastebėjau, kad yra tipų, kurie neina į politiką, o vis tiek gyvena, – sakė Ližė. – Ar tai nereiškia, kad politika nėra privaloma?

Žmogus iš rytų tik nusivaipė:

– Koks ten gyvenimas...

– O aš pastebėjau, kad nieko nebepastebiu, – tarė Lukas. – Tačiau jei pastebiu, kad nebepastebiu, ar tai nereiškia, kad daug pastebiu?

Svečias jau žiosis aiškint, bet kaip tik septintą varpas išmušė aštuntą ir rytas vėl virto vakaru.

Vakaras suskliaudė rausvas ausis ir pabėgo į rytus.

Ir visus prarijo motina Tamsa.

Gerėjimo ženklai viduje ir išorėje

1

Vos nubudęs, Lukas Lūzeris pastebėjo, kad Lietuva įstojusi ne tik į pasaulio bendriją, bet ir į kažkokią labai didelę vietinę bendrovę. Pastaraisiais metais taip vis dažniau nutikdavo. Kvapas nekoks, užtat gyvenimas vietom net labai pagerėjęs.

O nuotaika pablogėjusi. Gyvenimui gerėjant tai kėlė nerimą. Supykęs kyštelėjo galvą šalto vandens kubilan, vildamasis, kad susiklostys bent šiokios tokios optimistinės, patriotinės minčių kombinacijos. Kur ten... Nusivylęs paguldė galvą ant trinkos. Devyni kg. Proto, vadinas, yra, trūksta tik geros valios.

– Reikės nueiti pas vidaus ligų daktarą, – tarė sau. – Priežastys, matyt, kažkur viduje. Gali būt net vertybių krizė.

Lukas darbavosi Viešajame tualete tvarkdariu, bet naujoji tvarka jam nepatiko, su nostalgija minėjo praeities laikus. Kokie žmonės andai sėdėjo apšnerkštose kabinose! Kokių minčių palikdavo po savęs!.. Deja, laikai pasikeitė ir visa tai, ką tuomet rašydavo tik tualetuose ant sienų, dabar rašoma internete, spausdinama knygose ir skelbiama iš tribūnų. O kas prieinama kiekvienam kvailiui, tuom niekas nebetiki. Užtat gyvenime ir nebeliko nei orientyrų, nei paslapties...

Poliklinikoje regėjo daug vyrų bei moterų pajuodusiais veidais. Girdėjo, kaip žmonės baltais chalatais tai vienam, tai kitam pranešdavo: „Tu jau nebesulauksi Tūkstantmečio jubiliejaus!“ Šie susigėsdavo ir išeidavo, statydami kojas į priekį.

Kitam buvo taip pasakyta:

– Tavo skydliaukės funkcija sutrikusi.

– O mane gina NATO skydas, – narsiai atsakė šis.

– Tai Lietuvą gina, – tarė daktaras. – O tu kas toks?

– O aš – lietuvis!

– Kvaily! – barės daktaras. – Ar nežinai, kad tarp Lietuvos ir lietuvio nieko bendro? Lietuva žengia į priekį, Lietuvoj permainos...

Lukas užsirašė, ką išgirdęs. O pacientas atkakliai tvirtino:

– Manyje taip pat permainos!

– Tačiau tik skrandyje, pūslėj ir kepenyse, – paaiškino daktaras. – Ar bent numanai, kur rytoj būsi?

– Auropoj, – oriai atsakė ligonis.

Daktaras brūkštelėjo anam siuntimą į lavonų skyrių.

Aiškiai buvo matyti, kad daktarų ir ligonių santykiai pašliję. Daktarai norėjo pinigų, o ligoniai įkyriai tvirtino, jog didžiausias turtas – sveikata. Rasti kompromisą atrodė neįmanoma. Supykę daktarai šaukė:

– Jei sveikata būtų turtas – niekas jos negadintų! O ką jūs, nenaudėliai, išdarinėjat su savo sveikatom baruose ir tarpuvartėse?.. O prie televizorių?.. Eikit lauk iš ligoninės!

Išstūmė koridoriun naujausią ginkluotę: kraujasiurbius bei švitinimo aparatus, tad Lukas nedelsdamas išėjo sykiu su visais. Oras buvo demokratiškas – debesuota su pragiedruliais, todėl ypač jautei, kad spartėja procesai, tarp jų – ir senėjimo. Pažvelgęs į naują vitriną, aiškiai matė, kad nedera ten atsispindėt: ausys atlėpusios labiau nei pernai, o figūrai ištiesint likęs vienintelis vaistas – lazda.

Sutikęs policininką, pasiskundė:

– Vertybės prapuolė.

– Kada paskutinį sykį jų turėjot? – klausė šis. – Ypatingi požymiai?

– Vakar, – atsakė Lukas. – Galvojau: kaip gerai būti bibliotekininku! Sėdi sau ir reguliuoji gyvenimus. Bibliotekininkas už visus viršesnis.

– Rasim, – ramino policininkas. – Tokių vertybių niekas daugiau neturi.

Lukas pralinksmėjo. „Gal mane eksponuos net pasaulinėj parodoj, japių žemėj?“

Ore tvyrojo Sveikatos reformų padariniai. Jis giliai įkvėpė ir pajutęs galvoj svaigulį išėjo Vilniaus miestan žmonių mokint.

2

Ir štai Lukas Lūzeris pasikėlė net į patį Akropolį, ten stebėjo, kaip žmonės perka ir parduoda, o kai kuriuos ir įspėdavo:

– Pasilikite šiek tiek pinigų ir dvasiniams poreikiams tenkinti.

Po tokių žodžių pirkėjai imdavo žiūrėt į jį kaip į kvailį, ir Lukas patenkintas linkteldavo galva: „Taip ir maniau.“

Jis pats nusipirko vamzdį ir išėjęs aikštėn ėmė pūsti, šaukti žmones į kovą su Vilniaus prekybos ordinu.

– Tai monstras, slegiantis mūsų tautą savo materialine galybe, – skelbė jis. – Tuoj visai negalėsim atsikvėpt, tik pirksim, rysim ir šiksim. Ar to siekėm?

Palypėjęs ant stogo, šaukė:

– Tautiečiai! Ar gyvas dar Sąjūdis?

O tie – vieni abejingai, kiti su viltim – ėjo į krautuvės vidurius. Po kiek laiko išslinkdavo stenėdami, su nešuliais ar net stumdami dideliausius vežimus. „Štai patriotai, paversti vartotojais, – dūsavo Lukas. – Praradę tautinį savitumą, tapę eiliniais ordino kareiviais.“

Iškėlęs skėtį atsistojo tarpdury ir bandė reguliuot pirkėjų srau-

tą, nukreipdamas dalį jų po tiltu ir į geležinkelio stotį. Tačiau tie, jau apsėsti pirkimo manijos, atkakliai veržėsi vidun. Kai kurie, tiesa, jautė, jog elgiasi nepadoriai, tad iškart žengė prie specialių staklių – ten pardavėjos, persirengusios kulto tarnaitėm, įdėdavo jiems į burnas plonus griežinėlius dešros, suteikdavo nuodėmių atleidimą ir palaimindavo ilgam pirkimui. Po šios procedūros, jau tapę nuolankiais pirkėjais, žmonės laižydamiesi skubėdavo prie lentynų. Saldus balsas per garsiakalbius skelbė Vyriausiojo ordino magistro žodį, žadantį rojų visuose skyriuose, ir net su nuolaidom. Naivuoliai sėsdavo ant nupigintų dviračių, pasileisdavo iš vieno neužmatomų erdvių galo į kitą ir muilo skyriuje nusisukdavo sprandą. Šiuos išnešdavo į rūsį, kur iš atliekų buvo gaminamas šunų maistas.

„Puikiai sutvarkyta“, – pro ašaras šypsojo Lukas.

Jis matė, kad čia privilioti ir aukštieji daktarai. Atkreipė dėmesį, kad šie visai nesidomėjo šaldytuve suverstom širdim, kepenim, kanopom... Nors būtent tuom domėtis juos įpareigojo Hipokrato priesaika ir kvalifikacijos kėlimo nuostatai. Jie suko ten, kur nosį rietė dailiai įpakuoti, bet nenaudingi produktai: rūkytos, vytintos, keptos mėsos – visa tai, ką patys daktarai draudžia ligoniams. „Matyt, pagal specialią sutartį su ordinu, – spėjo Lukas. – Žmogus visados geidžia kaip tik to, kas draudžiama. Ką jau šnekėt apie ligonį... Kiekvienas, tris paras žlevernojęs sveiką maistą, ketvirtą jau praris viską, ką radęs nesveiko, ir dar prisikaups tokio maisto atsargų savaitei.“

Dabar jis neabejojo: daktarų klanas – ideologinė prekybos ordino atrama.

Tačiau kur atramos gali ieškoti žmogus? Kreiptis į policiją? Nukreips į Lukiškes. Kas gali rasti tą, kuris pakliuvo tvarkos sergėtojams į rankas? Jei kitas ir atsiranda, tai tik todėl, kad tarp pačių tvarkdarių tvarkos nėr... Dalis jų papirkti žiniasklaidos.

Todėl ir ten negalėjai kreiptis. Kas perka, tas gali ir parduoti.

Prekybos tinklai buvo apraizgę visą Lietuvą baisiau, nei andai saugumo tinklai. Gyvenimas gerinamas dėl to, kad tai naudinga tinklams. Daktarai pataiso žmogų vien tam, kad jis vėl galėtų vartot.

„Nebevartosiu net žodžių, – tarė sau. – Tai bene labiausiai nukainota ir niekam tikusi prekė."

Užtat kai žmogus paklausdavo „Kas naujo?", Lukas atgręždavo anam užpakalį, kur buvo prisiklijavęs lipduką „New". To jis buvo išmokęs iš dešrų pardavėjų.

Kas rytą pasiklausydavo širdies. Seni širdininkai tvirtino, jog nieko gero, jei širdis ima dirbti naujai. Tai stiprino įsitikinimą, kad gyvenime neturi būti permainų.

O kartais nuo stogo rodydavo susibūrusiai miniai nebylio ženklus: štai jūs laukiat, kol aš nukrisiu, idant turėtumėt ką šnekėt. To nebus. Eikit ir kalbėkit apie tai, kas nesikeičia, nes vien tai yra gera.

Tai buvo naujo tikėjimo, naujo gyvenimo pradžia.

Tačiau tuomet dar niekas to nesuprato.

Žygiai Jeruzalėje ir kitur

Pavasario linksmybės

1

Lazdynuose Matas pašaukė mus į nuošalę, kur netirpo sniegas, ir išrėžė pamokslą:

– Jau saulelė ir vėl atkopdama budina svietą...

Ėmėm dūsauti, žiovauti.

– Ką daryti, jei šilumoj kyla noras moteris užkabinėt? – klausė Matas. – Ogi įsivaizduokit, kad prie jūsų prisliūkina nemalonus tipas – čia galit žvilgtelt į veidrodį – ir ima vograuti visa tai, ką ketinate pasakyti moterims jūs.

Įsivaizdavom... Nukrėtė šiurpas.

– Su amžium tas praeis, – guodėsi Morkus.

– Nebūtinai, – baisinosi Jonas. – Blogi seneliai, sako, net prie aparatūros prijungti, prie gailestingųjų seselių kabinėjasi.

O Matas toliau aiškino:

– Supraskit, pavasarį moterys tik kitaip apsirengusios. O viduj – vaizdas toks pat, kaip žiemą. Tai optinė apgaulė, kurią andai demaskavo dar sovietiniai mokslininkai. Atsiminkit, kad didžiausios vertybės...

Čia Mokytojas padaužė galvą į sieną – ši net suskambo. Nuliūdęs atsiprašė ir nukėblino bibliotekon. Grįžęs po trijų parų silpnu balsu toliau šnekėjo:

– ...didžiausios vertybės: teisybė, dora, darna.

– O kažin kodėl vertybės yra vien tai, kas žmogų vargina ir slegia? – klausė Morkus. – Tikra bėda tos vertybės.

Susikibom už rankų... Bėdoj draugą pažinsi.

– Būtų gerai, jei vyrai su moterimis bendrautų kaip kai kurie aukštesnieji žinduoliai, – pasvajojo Morkus. – Sykį per metus ir tik po keletą dienų. Kaip paspartėtų procesai!.. Kiek liktų laiko, kurį galėtumei skirti verslo plėtotei, politinėms pratyboms...

Jonas prieštaravo:

– O man atrodo, geriau būtų, jei žmonės politika domėtųsi tik keletą dienų per metus. O visą likusį laiką vieni kitais rūpintųsi...

– Panašiai jau elgiasi politikai, – pranešė Gerąją naujieną Lukas. – Tik atbulai. Jie žmonėmis rūpinasi kartą per ketverius metus. Ir tik vieną mėnesį.

– Taip yra dėl to, kad nesusiformavę instinktai, – aiškino Matas. – Anys gi neseniai išsivystė. Gamtoj politikų taigi nėr.

– Reikėtų jiems sąlyginį refleksą išugdyt, – mąstė Jonas. – Tarkim, rodai kaulą...

– Žiūrės jie į kaulą... – juokėmės.

– Tai kokį ženklą... O po kiek laiko, žiūrėk, ir ima Seime išsiskirt reikalingi įstatymai...

– Toks refleksas jau išugdytas, – pareiškė Matas. – Taip būna, kai piniginį ženklą jiems rodai. Tai vadinamasis Paulauckio šuns refleksas.

– Gal Pavlovo? – klausėm.

– Nežinau tokio, – atsakė Matas. – O Paulauckis andai anų gal pusantro šimto laikė...

Ir visiems kaži kaip ramiau pasidarė. Eksperimentai vyksta, refleksai formuojasi... Viskas bus gerai, nors gal dar ne šitam šimtmety.

2

Penkioliktaisiais mūsų eros metais lietuviai, ypač aukštesnieji, buvo apsėsti demonų ir laikėsi arčiau fondų.

Tad leidomės į kelią – kas nors juk turėjo demonus išvaryt ir fondus patraukt. Apie mus jau buvo paskliděs gandas, todėl ėjom naktimis, apsisiautę maišais ir išsivolioję plunksnose...

Sustojom Kalvarijose. Matas skelbė:

– Jūs, muitininkai, – sukčiai, gobšai, vagys ir pasileidėliai!

Šie tik raudonavo.

– Taip yra. Bet ką gi mums daryt?

– Eikit lauk iš muitinės!

Tie išėjo, bet už kampo apsisukę atgal grįžo ir vėl stojo kyšių imt. Ėmė abiem rankom ir verkdami rėkė:

– Kas be nuodėmės, tegu meta akmenį!..

Matas apmėtė juos stambesniais akmenimis – daug tąsyk jų išmušė.

Morkus kalbėjo:

– Žmogaus prigimties nepakeisi.

– Nutilk! – mokė Matas. – Nėra tokios prigimties. Nė vienas žmogus negimė kyšininkas. Kyšio gamtoj nėra.

– Doros ten irgi nėra, – teigė Morkus. – Padoriai elgiasi nebent mažiai, – ir išdidus pridūrė: – Mes kitaip negalim!

– Kad jau šitaip... – Jonas brykštelėjo degtuką ir padegė miško pakraštį. – Eikit dirbt, žvėrys! – šaukė.

Matas atėmė degtukus.

– Darbo vietų gamtoj taip pat nėra, – sakė jis. – Tai kvailesniem tokias sukuria gudresni, idant anie tiems poilsio vietas sukurtų.

– O kas būna tada, kai nebūna darbo? – klausėm.

– Tada prasideda gyvenimas.

Nusigandę puolėm ant kelių ir slėpėm galvas smėlyje. Bet vis tiek galvojom: „Kažin kas tai gali būt?“

3

Lazdijuose Matas ėmė sakyt pamokslą. Jis pradėjo:

– Vienam mieste prieš trisdešimt metų apsigyveno nesąžiningas teisėjas, kuris nebijojo Dievo ir nesidrovėjo žmonių...

Taip taręs ilgam nutilo, vien dūsavo ir senuosius pergamentus tyrinėjo. Įdienojus tęsė:

– Šiandien jis tebegyvena tam pačiam mieste, turi didelius namus ir ilgą sąskaitą banke. Dievo nebijo, o žmonių irgi nesidrovi.

Tada atsigulęs žiovavo ir dantis rakinėjo. Mes šaukėm:

– Ir kas toliau? Kas iš to išeina, Mokytojau?

Matas atsiliepė:

– Niekas iš to neišeina.

O pažiovavęs dar taip pasakė:

– Ir niekuomet neišeis.

Susirinkom plunksnas ir leidomės į vakarus.

4

Ariogaloj Jonas klausė:

– Ar tiesa, kad dabar jau kiekvienas kvailys gali valstybę valdyt? Anuomet tai bent virėju reikėjo būt...

– Tiesa, – tarė Lukas. – Bet nieko blogo, mat seniai pastebėta, kad kvailys nuo pranašo bemaž nesiskiria.

O Matas dar labiau nuramino:

– Skirtumas tik tas, kad kvailiai pas mus, o pranašai kituose kraštuose.

– Tai kodėl turėčiau Lietuvą mylėt? – vėl klausė Jonas.

Aiškinom, kad ši meilė – natūrali, prigimtinė, todėl džiaugsminga ir privaloma.

– Bet kas gi yra ta Lietuva? – teiravosi Jonas.

– Lietuva – tai laukai ir kalneliai, – progiesmiais aiškino Lukas. – Ir žmoneliai...

– O už ką man žmogų mylėt?

Visi ten juokėmės ir šaukėm:

– Ot pokštininkas! Nagi už tai, kad... kad...

Čia mintys ėmė strigti, žodžiai veltis burnose... Nuliūdę žvelgėm pro langus. Bet lauke buvo tamsu kaip ir galvose.

– Tai seniau... – prisiminė Lukas. – Kol nebuvo išrastas televizorius... Tada, būdavo, žmonės žiūri, žiūri į kits kitą... Ir kad šoks smaugt! Tai ir vadinosi meilė.

– Kuo ilgiau žiūri į žmogų, tuo baisiau jis ima atrodyt, – nustatė Morkus.

– Tai užtat andai žmonės mylėdavosi tamsoj, – paaiškino Lukas. – Dabar šviesos reik, nes kitaip siekso technikos nesuvaldysi.

Visi protingai sučiaupėm burnas ir linktelėjom apvaliom galvom. Nors iš tikrųjų apie techniką ničnieko nenutuokėm.

– Gerą žmogų tai rasi ir be technikos būtų galima... – nedrąsiai pasvarstė Morkus. – Tik kur tokį gaut?

– Geras žmogus – neformatas, – sakė Lukas. – Jo niekur nebeleidžia.

Ūmai pakilo Jonas ir pareiškė:

– Žmogus – tai neįkainojama vertybė!

Ilgai nuliūdę žvelgėm į tą vyrą...

– Žmogus kainuoja trisdešimt, – ramino Lukas.

Pritarėm: tiek visados buvo.

– O politikai! – šaukė Jonas. – Gero politiko, sako, ir už tūkstantį nebenupirksi.

Visi paraudom, užsidengėm veidus delnais ir šaukėm: „Tai provokacija!“

Nežinia, kuom tai būtų baigęsi, jei ne Matas.

– Liaukitės! – sudraudė. – Apie aukštesnius, dvasiškus dalykus ne mes galim spręst. Tą padarys ateities kartos. O šiandien situacija tokia: kas brangiai kainuoja, tas ir geras. Kas daug turi, tas protingas.

Čia vėl pakilo Jonas ir pranešė:

– Tai aš toks esu. Kai daktaras man taisė inkstus, kuriuos andai policininkas buvo atmušęs, sumokėjau keturis šimtus. Kaip už dvi padangas!

Sudėjom likusius organus, suskaičiavom ir nusigandom: ar gali taip būt, kad net prastas žmogus kainuotų kaip naujas automobilis?

– Nesąmonė! – sakė Lukas. – Aš per mėnesį tiek tegaunu.

– Tokių nebetaiso, – atsiliepė Jonas. – Tie jau išėję iš mados.

Ir tuomet mums prašvito galvos: „Tai štai kodėl šeimose nuolat gaminami nauji modeliai, o seni išmetami...“

Tuosyk Matas vėl apibendrino:

– Gyvenimas gerėja! Anuomet plėšikai stovėjo patiltėse, o dabar sulindo į ligonines, politiką ir policiją.

Susidomėję smalsiai žvelgėm į ateitį. Tyliai it sniegas krito spaudimas.

5

Dotnuvoj kalbėjom apie fiziką.

– Už ką žemė traukia žmogų? – klausė Jonas. – Anas to nevertas.

Visi tuomet susimąstėm: o ar pats žmogus be botago trauktų bent ką nors?

– Vyras gali traukt dūmą ir ką nors kitką lengvo, – nurodė Lukas.

Morkus apsidairė ir baugiai ištarė:

– O būna, vyras traukia ir moterį. O kartais... – čia jis pusiau nualpo, bet spėjo pranešt: – Net vyrą!..

Krūptelėjom, pasitraukėm atokiau nuo kits kito.

– Bet kaip galima traukt vyrą?! – šaukė Jonas. – Aš to nesuvokiu!

– Technika, – dūsavo Lukas.

– O jeigu... – vebleno Jonas. – Jeigu tai meilė?..

– Tai nesąmonė! Kaip galima vyrą mylėt?

– Galima iš labai toli, – sakė Lukas. – Kai dar negali atskirt, ar tai vyras ar moteris.

– Sykį... – Jonas paraudo. – Kai man teikė labdarą... Švedas prikišo snukį... Tai mane net supurtė.

– Gal supurtė iš aistros? – svarstė Matas.

O Morkus, sudėjęs seilėtas lūpas vamzdeliu, prunkštė ir šaukė:

– Bučiuok mane! Bučiuok!..

Jonas, jau baltas it grybas, pašokęs paišė abiem rankom kryžiaus ženklus ore.

– Prasmek! Prasmek, piktoji dvasia!..

Tada pakilo Matas ir visus nuramino, pripylęs po pilną. Jis bylojo:

– Dabar išgirsit, ko trokštumėt negirdėt. Bet netikėkit, tik nusigąskit, – ir, gražiai paploninęs liežuvį, tarė: – Aš tai norėčiau būt gėjus.

Visi užsimerkėm ir išlenkėm ligi dugno.

– Jei būčiau gėjus, – tęsė Matas, – tai visi vyrai man atrodytų gražūs. Taigi matyčiau žemėj daugsyk daugiau grožio, nes dabar būtent vyrai gadina vaizdą.

– Vadinas, moterys daug mato! – stebėjosi Lukas.

– Taip yra, – atsakė Matas. – Užtat jos ne tokios agresyvios.

– Bet kaip gali gražus atrodyt tas, kas negali toks atrodyt!? – šaukė Jonas.

Ir jo balse buvo girdėti tiek nevilties, kiek jos išklykia nebent trys rinktinės gervių, naktį praskrendančios viršum kaimo koplyčios.

– Moterys kitaip mato, – aiškino Matas.

– Bet jeigu jos vyrą mato kitaip nei yra, vadinas, ir visa kita mato kitaip, – svarstė Morkus. – Tai gal ir veidrodis joms atrodo ne veidrodis, o paveikslas...

Didelė baimė tada mus pagavo. Žvelgėm į kertėj snaudžiančią Morkienę ir mintijom: „Tai štai kodėl ana valandų valandom ten žiūri!..“

6

Baisogaloj kalbėjom apie politiką.

– Tai būgno tratėjimas tamsią naktį, kai visi miega, – aiškino Lukas.

– Tai akmenų riedėjimas nuo didelio kalno į slėnį, kur avinų kaimenė, – naujai paaiškino Morkus.

Bet čia pakilo Matas ir išdėstė, kaip yra iš tikrųjų:

– Tai tuščiųjų pusrutulių sukimasis priešinga kryptimi nei įprasta. Ir dėl tos priežasties trigubai laisviau maskatuojantis liežuvis. Ši liežuvio pozicija iš seniai žinomų žodžių junginių suplaka naujų tonų derinius, kurie ir vadinasi politika. Tai optimistinis, blerbiantis garsas, panašus į perdimą. Net ir kvapas toks pat. O mokovai tvirtina – ir naudingumo koeficientas...

– Kad mano pati būtų politikė!.. – pasvajojo Morkus. – Tada man panų atvestų, mat norėtų, kad man būtų geriau.

– Vieni politikai gyvenimo nepagerins, – aiškino Lukas. – Ir patys turim veikt.

Visi tada susimąstėm: o kaip?

Vėl pakilo Matas ir tarė:

– Į valdžią mes išrenkam tokius, kokie mums patinka. Tai – dimokarasija. Kokią tad žurnalistai turi teisę išrinktuosius puldinėt? Tai totulirizmas!

Visi kėlėm šaukštus ir šaukėm:

– Jokių teisių! Pirmyn! Tegyvuoja dimokarasija!

O Matas mokė:

– Užtat ir sakau: jei užpultume ir išmuštume pačius žurnalistus? Tuomet niekas nieko nebežinotų ir galėtume manyti, kad visur viskas gerai.

Prašvito veidai. Anava kaip paprastom buitinėm priemonėm galima gyvenimą pagerint! Dėl ko taip nedarom?

Abejingiesiems tyliai pritariant viešpatauja blogis.

7

Apsistoję sostinės prieigose, kalbėjom apie valdymą ir vadybą.

– Jei aš būčiau kolūkio ministeris... – pradėjo Morkus.

– Ūkio, – pataisė Matas.

– A koks skirtumas?

– Ten – grupinis. O čia – vienas visus patvarko...

– Jei būčiau ministeris, – tęsė Morkus, – tai visos moterys mano būt! Ministeriui tik juokas moterį pakabint.

– Kaip tatai galima? – stebėjosi Jonas. – Gyvą žmogų pakabint!

– Galima, nes moterys dar ne laisvos, – aiškino Lukas. – Laisvo nepakabinsi. Kas gi matė pakabintą ministerį? O visi norėtų pamatyt...

Morkus kitaip aiškino:

– Bėda ta, kad moterys viską mato ne taip, kaip yra. Štai buldozeris moters niekad nepakabins. O juk ministeris daugsyk baisesnis! Kur buldozeris praeina, ten sukultūrinta žemė. O kur ministeris... – čia jis pratrūko ašarom ir ilgai šnypštė į saują.

– O kažin ar ministeris, kaip ir paprastas vyras, myli vien alų ir krepšinį? – teiravosi Jonas.

– Ne vien, – sakė Morkus. – Ir naftą... Ir dujas... Anam daug aistros objektų... Andai apie Lietuvą šnekėjom... Tai žinokit, ministeris net Lietuvą myli. Yra už ką.

– O ministerienei, manding, svarbūs dvasiniai dalykai, – svarstė Jonas.

Lukas numojo ranka.

– Būtų svarbūs – ministerio nė pro duris neįleistų. Laikytų kur ministerijoj...

Matas nepritarė.

– Nėr už ką jį tokiam patogume laikyt. Geriau su kiaulėm ir asilais.

– Lietuvoj asilų nėra, – atkirto Lukas.

– O aš maniau – čia visi asilai, – nustebo Matas.

– Dėl ko tu taip manei? – šaukėm.

– Jeigu būtų ne taip, argi būtų taip, kaip yra?

Stebėjomės tokiais žodžiais ir nebedrįsom prieštaraut. Tik Jonas vėl klausė:

– Ar tiesa, kad jau atsirado ministeris, kuris nepažįsta savo vaikų?

– Tiesa, – tarė Matas ir triskart žemai nusilenkė šviesiojon pusėn. – Džiaukimės, kad taip yra, aptverkim šį vyrą tvorele ir įtraukim į Raudonąją knygą.

– Būtinai, – sakėm. – Bet kodėl?

Matas pakilo rūstus it griaustinis, tačiau jo balsas liejos linksmai lyg spiritas.

– Mieli asilai, – kreipėsi jis. – Visi kiti didžiūnai taigi tik savo giminę ir tepažįsta. Ten ir išvelka didumą Lietuvos. O anas gal ir čia ką paliks...

Po tokių žodžių ir kiti pralinksmėjom. Ankstyvas šįmet pavasaris!..

8

Žvėryne Morkus pranešė:

– Politikai žmonių nebelaiko žmonėmis.

– O kaip žmonės į tai reaguoja? – domėjomės.

– Žmonės stebisi.

Matas šį reiškinį taip aiškino:

– Jei stebisi, vadinas, patys abejoja, ar jie žmonės. Mat jei žmonės būtų tikri, kad jie – žmonės, argi leistų kitiems nelaikyti savęs žmonėmis? Jie tokių politikų nelaikytų. Arba laikytų juos šuns būdoj.

Pritarėm: taip turėtų būt.

– Anuomet žmogus skambėjo išdidžiai, – priminė Lukas. – O dabar...

– Varguolis ir dabar skamba, – aiškino Matas. – O turčius kupiūromis atsiskaito.

Visi tuomet susimąstėm: ar skambantis iš principo gali būt išdidus?

Paskui Jonas klausė:

– Tai mūsų žmonės yra žmonės, ar ne?

– Ne, – atsakė Matas.

– Tai kas gi jie?

– Rinkėjai.

– Bet argi ne rinkėjai išrinktuosius padaro žmonėmis?

– Taip yra, – patvirtino Matas.

– Tai kaipgi nežmonės gali žmones padaryt?

Mokytojas tik rankom skėsčiojo:

– Gamtos paslaptys...

Nuščiuvę susikaupėm ir savo širdyse pasiryžom: išėję į atsargą studijuosim genų inžineriją.

9

Įžengę Seiman, ėmėme varyti lauk parduodančius ir perkančius.

– Pasakyta: Seimas vadinsis Lietuvos širdis! – skelbė Matas. – O kuom jūs jį pavertėt? Subinės skyle!

Tai išgirdę nariai norėjo Matą nužudyt, bet Pirmininkas sudraudė juos sakydamas:

– O kur kūną padėsma?

Visi tuomet pagalvojom: tai štai kodėl visur tiek daug nenaudingos gyvosios masės...

Paskui Matas klausė narių:

– Kokia yra gyvenimo prasmė?

– Turto prisigrobt, – atsakė šie.

– O toliau?

– Toliau grobt.

Matas išvartė balsavimo aparatus ir taip kalbėjo:

– Niekas žmogaus nepakeis. Dorai elgiasi tik bailys. O bailys negali būt doras.

– Reikia sunaikint žmonių giminę, – siūlė Morkus. – Ir naują pradėt.

– O kas pradės?

– Aš galėčiau.

Matas pažvelgė į tą vyrą, tačiau anas nepavirto druskos stulpu. Supratom, kad vieta keičia žmogų, ne atvirkščiai. Didelė baimė pagavo. Palikom užkeiktą erdvę ir leidomės į rytus.

Santariškėse kelią pastojo daktarai. Jie šaukė:

– Pinigai ar gyvybė?

Sumetėm pinigus ir nešini menkom gyvybėm apleidom laukinį kraštą.

10

– Į Maskvą! – sušuko Morkienė.

Demonstratyviai nusigręžėm ir diskutavom apie Lietuvą. Matas sakė:

– Pastebėjau: kad ir ką darytų politikai, gyvenimas vis tiek gerėja. Bet jie šito nesuvokia ir vis tiek kažką daro.

– Į Maskvą! Į Maskvą! – šūkalojo Morkienė.

– Politikai nėra blogi, – pritarė Matui Lukas. – Jie tik nemoka televizoriaus įsijungt. Jei mokėtų – pamatytų, kaip atrodo, ir kaipmat urvuose pasislėptų.

– ...kvą! – trečiąsyk sukliko Morkienė.

Susižvalgėm ir pamąstėm: „O kas mums...“

– Jiedem! – tarė Morkus.

Sėdom į ratus, pasileidom per dykumas. Ties Smolensku Morkus stvėrė Morkienę ir sviedė Rusijon.

– Ką tu sau galvoji? – sušuko ta.

Morkus nieko neatsakė. Sunku jam buvo.

Bet vėliau prisipažino, ką galvojęs: „Še tau, boba, ir devinta gegužės...“

11

Rusiją gaubė sutemos.

Brykštelėjęs degtuką prašalinau arčiausiai buvusias tamsumas ir pamačiau, kad esu priėmime pas maršalą Rževskį. Be kitų, čia dar buvo kunigaikštis Myškinas ir grafienė Rodina. Rusų papročiu išgėrėm po devynias stiklines degtinės ir suvalgėm po septynias dalis vašylų. Aš atsiguliau po stalu. Kunigaikštis ėmė slapčia myžt į batą. Rodina tyliai gadino orą.

– Jūs ne namie, – pastebėjau.

– Namie tai aš drovėčiaus, – paaiškino kunigaikštis.

– O kur rusų caras? – paklausiau.

– Tas tai namie sėdi, – atsakė Rževskis. – Įsižeidęs mat – ne visi atvykot!

– O kiek turėjo būt? – pasidomėjau. – Turit sąrašus?

– Trys milijonai.

Pritildęs balsą teiravaus to, kas man labiausiai rūpėjo:

– Atvykusius, tikiuos, įtrauksit į specialias išnašas... Krizės atveju... Savus lietuvius, manding, atskirsit nuo svetimų...

– Aišku, kad taip! – maršalas nusilenkė, kaukštelėjo nosim į grindis. – Bene totoriai?

Apsidairiau. Menėj dabar degė net keturios žvakės. Buvo šviesu kaip Europoj. Lauke stovėjo trys Smolensko pulkai.

– Imsit Kauną? – paklausiau.

– Kaip pageidausit, – atsakė maršalas. – Man tas pats.

Nenorėjau, kad nuo manęs priklausytų – demokratiniu ar kitokiu keliu pasuks Rusija. Todėl tariau:

– Eisiu namo.

Grafienė padavė žvakę. Kunigaikštis parodė kelią – tūkstantis varstų miškais.

– Ne pro Žarėnus, – šyptelėjo.

Iškėliau degančią žvakę: horizonte slankiojo meškos, bet širdy buvo ramu: pagerbiau rusus – mano šeimai geriau bus.

Vasaros darbai

1

Šventojoj Matas vėl mokė žmones:

– Saulė, jūra, alus ir pusnuogės mergos... Tai sprogstamasis užtaisas, nusikaltėlių pasaulyje vadinamas jūros mišiniu. Pajūry vasarą nuolat karinė padėtis. Užtat sakau jums: protinga žmo-

na niekad neišleis vyro tokion vieton. Tegu verčiau jis sprogsta prie televizoriaus.

Žmonos pakilo nuo smėlio ir ėmė tempt vyrus. Šie spyriojosi, bet apduję neįstengė pasipriešint.

Morkus klausė:

– O ar tiesa, Mokytojau, kad jūra – kaip moteris jy-y-y...

– Šmeižtas, – nedvejodamas atsakė Matas. – Kas turi ausis, teklauso. Jūra šniokščia kasdien, o moteris, jeigu jos neerzinsi, gali ir visai nešniokšt. Tai įrodyta daugkartiniais eksperimentais daugybėje butų.

Prisiminėm ir patys andai eksperimentavę.

– Bet kaip tada suprast, kad yra vyrų, kurie it jūroj paskęsta moters akių gelmėj? – teiravosi Jonas.

Matas išskleidė sulankstomą stalą ir išdėliojo mokymo priemones: maišą smėlio, geldą su pasūdytu vandeniu ir tris pripučiamus žmones – dvi moteris ir vieną vyrą. Papylęs ant stalo smėlį, sukūrė alternatyvų paplūdimį ir šalia vienos moters paguldė vyrą. Po kurio laiko perkėlė jį prie kitos, o vėliau pabandė panardint į geldą. Bet šis išsižergęs plūduriavo paviršiuje.

Mokytojas paaiškino padėtį:

– Protingam vyrui tatai negalimas daiktas. Bet kvailiui – viskas galima. Toksai ir vonioje paskęs.

Ilgai susimąstę sėdėjom prie stalo. Paskui Matas taip prabilo:

– Štai visai nepažįstami vyrai ir moterys guli šalia kits kito. Kai kurie net blaivūs, o pusplikiai. Nejaugi tai meilė? Ar jūros liga?

Specialiais veiksmais jis nutrenkė tuos reiškinius pragaran ir surūstėjęs taip tarė:

– Sakau jums: tai tik nerealizuoti valdžios instinktai. Juk žmonių tirštynėj net paskutinis mulkis turi teisę žengt kitiems per galvas. Tad nors trumpai pasijunta valdininkas esąs.

Čia Mokytojas akylai nužvelgė mus.

– Ir vis dėlto aš klausiu jūsų: ar sveikam vyrui pritinka lakstyt trumpom kelnėm tarp nepažįstamų damų, gal net būsimų ambasadorienių?

Dirstelėjom į kits kitą: tikrai atrodėm it pusberniai. Tik vienas Matas vilkėjo tamsų angliškos vilnos kostiumą, avėjo lakuotais kaliošais ir buvo pasirišęs kaklaraištį su Valdovų rūmų kanceliarijos vaizdais.

Mokytojas vis kėlė balsą ir dabar šis gaudė it vargonai, zundų viršūnes lenkdamas.

– Juk net savo namuos, kur niekas nemato, elgiamės padoriau. Vonioj nedarom po savim ir nedrybsom šalia vonios ant kilimėlio.

Paraudę nusigręžėm į jūrą. Gal ir pasitaikė... Bet, aišku, tai pavieniai atvejai.

– O gal sėdim per dienas prie lango ir spoksom į pravažiuojančius sunkvežimius? Aišku, kad ne! Tai kodėl išvydę silkėm smirdinčią geldą net kitam parodom?

– Jūreivių kelia-ay-y!.. – ilgesingai užtraukė Lukas.

– Po uostų lindynes su trečios rūšies prostitutėm, – pašaipiai nutraukė Matas. – Aš senas jūrininkas... Mane tebešaukia jūra... Girdėjot tokius juokus? O aš sakau: tu – senas kuilys. Tave šaukia vaikai, kuriuos netyčia padirbai kokiam susmirdusiam roterdame...

Užtelėjo banga ir prisėmė visiems batus.

Supykęs Matas spyrė tokiam ponėkui į pliką užpakalį.

– Einam, broliai, – tarė. – Čia mums nebėr ką veikt.

Sulankstėm stalą, pasiėmėm mokymo priemones ir leidomės į kelią per kopas. Bet išgirdome rėkiant. Tai tas ponas benoris kažką paaiškint.

– Jūs spyrėt man!..

– Spyriau, – patvirtino Matas.

– Kodėl?

– Tokius dalykus mat turiu aiškint! – pasipiktinęs šūktelėjo Mokytojas. – Todėl, kad juokinga. Čia juk pramogų zona.

Tačiau tipas, nekreipdamas dėmesio, kad iš Mokytojo akių lėkė žaibai, o iš burnos vertėsi griaustiniai, bakstelėjo smiliumi jam į kaktą. Seniukas dulktelėjo ant smėlio ir ėmė mataruot kojelėm.

Ir mes tatai regėdami supratom, kad Mokytojas vėl buvo teisus: prie jūros narsos ir ištvermės reik.

2

Stabtelėjom Palangoj, nes reikėjo dar šį tą nuveikt.

– Jūra – tai daug vandens, – mokė Matas. – Žmonės žiūri į tą vandenį ir seilėjasi. O kiti net apdainuoja. Taip yra todėl, kad žmonių galvose irgi pilna vandens.

– Tai tiesa, – pritarė Morkienė.

(Vargšei net iš akių dažnai varvėjo!)

Marinistas sėdėjo ant smėlio, paišė jūrą.

– Eik namo ir paišyk vandenį iš čiaupo, – nurodė Matas.

Anas susirinko daiktus ir nuėjo, kur liepta.

O Matas taip kalbėjo:

– Į jūrą man nusispjaut. Bet nieko čia blogo. Kiek yra tipų, kuriems į jūrą – net nusimyžt!

Tai buvo tiesa. Vyrai ir moterys ryžtingai leidosi nuo kopų ir tikslingai brido iki juosmens.

Vakarop, grįžę į centrą, matėm daug svyruojančių, nors šie ir nebuvo liberalai.

– Gerkit, kol tapsite stabilūs, – paliepė Matas.

Tie klausė jo žodžių ir paryčiais mieste nebesijuto supimo.

Tiesa, kai kurie stambesni medžiai dar bandė kelt vėją, bet Matas pagrasino juos išpjaut ir šie nurimo.

– Jei medžių nebūtų, tai ir nežinotume: yra vėjas ar ne? – aiškino. – Kiti sako: tada vėjas švilptų pro ausis. Bet jeigu ir ausų nebūtų?..

Vienišas Basanavičius styrojo Basanavičiaus gatvėj.

– Ne taip čia viską vaizdavaus, – skundėsi.

– Pats kaltas! – barė Matas. – Kam gi nutiesei šitą gatvę? Rusiškos muzikos norėjai klausytis.

Paraudęs Patriarchas skėsčiojo rankom.

– Tavo dainelė sudainuota, – nustatė Matas ir atliko specialius šėtono išvarymo pratimus.

Anas išnyko.

Netoli Birutės kalno iš sūkurio bandė atsirasti Maironis. Bet Matas su šermukšniais ir česnakais išgarino blogo oro sroves ir neleido sūkuriui fermentuotis.

Gerai, kad yra tokių žmonių. Antraip tvyrotų visiškas chaosas.

3

Varėnoje Matas aiškino:

– Jei ne grybai ir ne uogos, dzūkų mergos būtų nuogos.

– Ot tai mentalitietas! – stebėjosi dzūkai. – Premjero protas!

– Tegyvuoja grybai!

– Per amžius... – lenkėsi dzūkai.

Tada Matas surūstėjo ir tarė:

– Aš pajuokavau. Viskas yra ne taip ir jūs patys tą puikiai žinot. Jei dzūkų mergos būtų nuogos, tai būtų didelė dzūkų pergalė. Iš visų kraštų trauktų žmonės tų mergų pažiūrėt. Suklestėtų Dzūkija!

Dzūkai susižvalgė ir susimąstė.

– Šalin grybus! – suriko Matas. – Lai dzyvuo mergos!

Keletas apyjaunių pensininkų skystai paplojo, bet vyresniųjų kolonos, o ypač pagyvenusių moterų choras iš Merkinės atrodė priešiškai nusiteikę.

– Užtat ir liepsnoja miškai, – tęsė Matas. – Reik išnaikint grybus, uogas, a ne? Tik, bėda, kad samanės prisisiurbę regionus supainiojat. Ak jūs, nenaudėliai!

Dzūkai ėmė rėkaut ir apmėtė mus grybų kotais.

Vėl nukentėjom už teisybę.

Tačiau nėra blogo, kuris neišeitų į gera. Traumatologijos punkte Matas padarė atradimą: kiekvienam reiškiny egzistuoja dvi teisybės. Užtat vėliau plačiai pagarsėjusiam „Laiške varėniškiams" jis rašė: „Atrodytų, gamta kvaila. Kenkia ne tik žmogui, bet ir sau. Miškai pasididina gaisringumą iki aukščiausiojo laipsnio. Kodėl?

Atsakymas aiškus: miškui gražu, kai jis liepsnoja. Koks gi save gerbiantis miškas gali pakęst miške šmirinėjantį gyvį? O vasarą ten tiek žmonių!..

Žmonės juk irgi nemėgsta savo rūbuose blusų.

Gamta gudri. Labai net!

Ramybė jums, dzūkai, kurie esate Dzūkijoje. Amen."

Tiesa, paleistas iš punkto, Matas išsižadėjo savo žodžių – atseit daktarai panaudoję skausmingus kovinius veiksmus... Bet laiškas jau ėjo iš rankų į rankas ir buvo patvirtintas prokuratūroje apvaliu antspaudu bei devyniais pailgais indais, sklidinais vietinio skysčio.

Po to jau niekas nebedrįso dzūkų teist.

4

Bezdonyse toliau skleidėm savo mokymą:

– Palaiminti, kurie dabar alkstate... Palaiminti, kurie verkiate...

Daugiau nieko ir nespėdavom pasakyt, nes tekdavo bėgt nuo įniršusių alkstančiųjų. Pasislėpę valgėm, ką atnešdavo tikinčios moterys, ir tarėmės, ką toliau daryt.

– Gal reikėtų kitokius džiaugsmus pranašaut? – siūlė Morkus, kuris tarp mūsiškių buvo silpniausias bėgikas. – Pagerėjimą per šimtą dienų?..

Matas nepritarė:

– Anie to neatlaikys. Mat, gyvendami laisvėj, savo širdy yra net labai nelaisvi.

Ir toliau šitaip nurodė:

– Kas tikrai yra laisvas, tas ir gyvena turtingai, nors už savo darbus kaip tik turėtų nelaisvėj lindėt.

Žiojomės prieštaraut, bet tik išlenkėm po pilną ir vėl užsičiaupėm.

Paskui Jonas tarė:

– Man širdis taip pat liepia visokias nuodėmes daryt. Taip nesielgiu vien iš baimės: o jei pagaus? Jei nuplaks?.. Tai kažin ar aš laisvas, ar durnas?

Ilgai tąsyk ginčijomės. Pagaliau Matas paaiškino:

– Tikrai durnas.

O kiek pamąstęs pridūrė:

– Tačiau blogų darbų nedaryt – gerai, nes tuomet tavo sąžinė švari.

– Bet kas iš to? – šaukėm.

– Kieno sąžinė švari, tas miega ramiai.

– Užtat nieko nenuveikia, – vaipėsi Jonas. – O kas būdrauja, tai vis pačiumpa ką nors.

– O tos sąžinės gal nė būti nėr, – sakė Lukas. – Tai tik opijus liaudžiai.

– Yr! – ginčijo Morkus. – Andai nugvelbiau vamzdį iš Abraomo... Tai sąžinė tris naktis tylėjo. O ketvirtąją kad prabils!..

Jonas smalsiom, spindinčiom akim žvelgė į vyresnėlį.

– O kai sąžinė prabyla... Koks gi tas balsas?

– Bemaž kaip dyzelio, – atsakė šis. – Bū-ū!.. Bū-ū!..

Sudrebėjom, susikibom už rankų. Kad šitaip, tai jau tikrai nepamiegosi. Ir kas tik nesmaugia vargšo žmogaus...

– Teko vamzdį atgal grąžint, – dūsavo Morkus. – Užtat ir sakau: kam trūksta proto, tam sąžinė net labai išauga. Tai lyg ir kompensacija. Iš to neprasigyvensi, bet vis paguoda...

Lukas raukė kaktą, gniaužė kumščius.

– Kiti kažkaip susitvarko... Neleidžia anai šakotis.

Morkus pakratė lazdą.

– Lenk sąžinę, kol jauna. Čia, manau, mokykla galėtų daugiau nuveikt. Reikalinga nauja, rimta švietimo reforma.

Matas pritarė, tačiau atkreipė dėmesį ir į kitką:

– Galima ir seną patvarkyt. Tokie atvejai užfiksuoti metraščiuose.

Net susijaudinom. Visados čia tik mus patvarkydavo.

– Sąžinę galima numarint, – tyliai ištarė Matas.

Pritūpėm ir šaukėm:

– O jeigu nuteis? Teisėjai taigi patys be sąžinės...

– Ir kaip numarint?

Matas atsakė nežinąs, bet pažįstąs vikruolių, kuriems pavykę.

– Tik anys vengia apie tai šnekėt.

– Gal reikia riebiai valgyt? – svarstė Morkus. – Tada sąžinė, manding, ir apsinuodys...

Susižvalgėm. Taip gali būt. Tie, kur be sąžinės, visi apkūnūs.

Pralinksmėję sutarėm, kad valgysim trigubai daugiau ir vien skanų, nesveiką maistą.

Tik Jonas abejojo:

– Pažįstu vieną sukčių, net labai perkarusį.

Vėl šokom ginčytis, bet Matas vėl sudraudė:

– Badu numarint – tiek ir būras pagali. Bet tai labai nepatogus, didžiai nekultūringas būdas. Europoj nebevartotinas. Sakau jums: priemonių ir daugiau yra. Galima sąžinę užmigdyt. O kai būsi jau prakutęs, vėl pažadint.

– Kam gi bežadint? – juokėmės.

O Matas rimtai atsakė:

– Sąžiningas turtuolis labai Lietuvą papuoštų.

Visi tuomet užsisvajojom.

5

Ties pervaža Morkus klausė:

– Bet kurgi aš, sąžiningas turtuolis, pinigus dėčiau? Sąžinė taigi neleistų važinėt lembordžynais už milijonus!

– Kultūrą galėtum paremt, – sakė Matas.

– Neremčiau net jei sušaudyt vestų, – patikino Morkus.

Ir apsidairęs pridūrė:

– Kultūra – tinginių ir begėdžių amatas. Krapštai ką sau po nosim, paskui erzini kitus: menas, atseit, pinigų duokit... O kodėl aš turėčiau žiūrėti ar klausytis to, ką iškrapštė kažkoks tipas, nesugebantis pinigų sukrapštyt normaliais būdais, taigi daugsyk kvailesnis už mane. Štai kad ir dailė... Miške aš randu nepalyginti daugiau ir įvairesnių šiukšlių, nei instaliacijų parodoj. Miške galiu jas susirinkt veltui, o iš parodos imdamas turėčiau dar net primokėt!.. Už ką? Juolab miške galiu rast kad ir suplyšusį, bet švarų batą, o parodoj tai jis būtinai bus prišiktas: to reikalauja meno dėsniai.

Jonas pakraipė šnerves ir baugiai ištarė:

– Kultūra žmogų pakylėja viršum buities.

Visus tarytum koks šiurpas nukrėtė. Stipriau įsitvėrėm stiklinių.

Laimė, Lukas neprarado savitvardos.

– Manęs nepakylėja, – skambiu, tvirtu balsu pareiškė jis. – Ir niekuomet nepakylės.

Visi lengviau atsikvėpėm.

– Ir kam to reik? – tęsė Lukas. – Nieko geriau už buitį taigi nėr!

Morkus pritarė:

– Kas nemoka susitvarkyt savo buities, tam ir norisi kažkur pasikelt, idant neregėtų, kaip jis bjauriai, neprotingai gyvena. Tačiau kieno buitis graži, tam jokio reikalo nėr keltis.

O Lukas nurodė:

– Kas keliasi, tas pasikelia tik puikybėn ar ant šakos. Arba išsyk abiem būdais. Nors nieko nėr bjauresnio už pasipūtusį pakaruoklį.

Ir nusispjovęs pridūrė:

– Tai postmodernizmas.

– Vadinas, kultūra nepadeda būt kultūringam, – apibendrino Matas.

Mintyse nubraukėm išmokas kultūrai, padalijom iš dvylikos ir pragėrėm.

6

Toliau svarstėm, kokių žmonių Lietuvoj daugiau: girtų ar durnų?

– Girtas tai durnas, – aiškino Morkus. – Bet kas negeria, tas dar labiau sudurnėja.

O Lukas taip sakė:

– Žmonės turi daugiau bendrauti, pažinti kits kitą. Šitaip jie tobulės.

Jonas prieštaravo:

– Kol žmonės manęs nepažįsta, tol gerbia, nes bijo. O kai permano, koks esu, tai kaipmat pamina teises.

– Kvaily! – subarė Lukas. – Žmogus jokių teisių neturi. Kas jam galėtų jas duot? Kiti žmonės? Betgi nė vienas žmogus neturi teisės kitiems teises dalyt. Nes visi esam lygūs.

– Kiekvienas žmogus gimsta laisvas! – skelbė Jonas.

– Tačiau be kelnių, – padarė pastabą Lukas. – O jei tu be kelnių, kokios gali būt teisės?.. Jaunystėj gi tampi priklausomas nuo moterų bei kitų svaigalų... Vėliau nuo politikos... O senatvėj tai ir nuo skrandžio, inkstų, net kepenų... Kurgi tad laisvė?

– Jei žmogaus nereikėtų mušt, kam gi jam būtų užpakalis duotas! – apibendrino Matas.

Nusigandę susėdom šalikelėj ir apsimetėm kelmais.

7

Gerosios vilties pusėj Matas taip kalbėjo:

– Štai dažnai pasitaikanti situacija: jūsų verslo partneris įkrito į šulinį. Kaip elgtis? Aišku, jūs norėtumėt pasistatyt ant rentinio butelį, gert ir vis klausinėt: „Ar gerbi mane?“ Bet žinokit, partneriui tai bus nemalonu. Geriau nedelsdamas pasišalinkit iš įvykio vietos ir neužstokit dangaus. Gal anam tai pirma proga pakelt akis...

Po tokių žodžių ir mums atsivėrė akys. Ėmėm ne tik žiūrėti, bet ir matyti. Anava kokie aukšti namai... O algos tai žemos... Koks tatai paslaptingas gamtos reiškinys!

– Mokslas viską gali paaiškint, – sakė Matas. – Tai šiltnamio efektas. Sėdėtumėt jūs šiltose vietose – ir jums tokie užaugtų.

– Manding, šituose namuose ir dailioji lytis laikoma, – spėjo Morkus. – Šią ponai visokiuose konkursuose, priėmimuose demonstruoja...

Siūlė pasidairyt, bet Matas įspėjo:

– Doram žmogui dar anksti domėtis poniškais niekniekiais. Dažnas taigi net būtiniausių daiktų negal įsigyt.

Ir vėl rėžė pamokslą:

– Kaip elgtis, jei verslo partneris nusipirko naują, brangią mašiną? Aišku, galite ją apspjauti. Bet kas nuo to pasikeis... Galit pasakot partneriui juokingas istorijas apie avarijas. Bet jei anas bukas, tai irgi neduos efekto. Galit demonstratyviai nepastebėt jo mašinos. Tada partneris, siekdamas žūtbūt atkreipt dėmesį, jus pervažiuos. Geriausia – nusipirkt dar brangesnę. Bet jei nėr pinigų – padėtis be išeities.

Nuliūdę žengėm pirmyn.

– Pirmadienį man vis kyla noras pradėti viską iš naujo, – pareiškė Morkus. – Gyventi be pinigų, bet prasmingai...

– Ką tai reiškia: prasmingai? – baugiai klausė Jonas.

– Taigi ir aš vis galvoju... – anas skėsčiojo ramentais. – O kokia gyvenimo prasmė?

– Kas nuolat apie tai galvoja, tas ir gyvena beprasmiškai, – paaiškino Lukas.

– Aš negaliu be prasmės! – šaukė Morkus.

Nusigandom, kad ir mums taip nepasidarytų. Puolėm bėgti laukais...

Ir tik Matas neprarado savitvardos. Nuplakė Morkų rykštėm ir anas vėl ėmė galėt.

Rudens gėrybės

1

Rugsėjo pradžioj leidomės į kelią Švietimo reformos aiškint.

„Žiburio" gimnazijoje Matas taip kalbėjo:

– Žmonės nemėgsta, kai juos mokini. Tarsi patys mokėtų gyvent. Bet jei mokėtų, tai ir gyventų. O nieko panašaus! Vieni

laiką leidžia per gerklę, kiti jį stumia, treti tempia... O būna – ir pasitempia. Tai kur čia išmanymas?

Štai jūs, pienburniai, sakot: reikia patiems viską išbandyt! Tai tikras kvailybės požymis. Kam jums bandyti, jei mes, veteranai, kažin kada viską išbandę? Žinom, kas gerai, kas blogai. Jei mūsų klausysit, tikrai gyvensit geriau nei mes.

Bet kur tau! Jaunieji pareiškia žengsią savais keliais. Ir kaipmat įklampoja į senių išklampotą mėšlą.

Kam aš tiek metų vargau, gerdamas degtinę? Kam kėliau triukšmą ir nakvojau nakvynei nepritaikytose vietose? Ogi tam, kad parodyčiau vaikams, koks bjaurus girtuoklio gyvenimas.

Ir viskas veltui! Užaugę jie siekia to paties butelio, kurį aš andai pamečiau.

Užtat sakau jums: nereikia, tikrai nereikia patiems viską išbandyt. Visa, kas kvaila, išbandysite, kai išeisite į pensiją. O kol einat į gyvenimą – eikit protingai, teisingai ir laimingai.

2

Nuo Švietimo ministerijos stogo Matas skelbė:

– Traukti iš taurelės mokinys privalo išmokti mokykloje!

O kaip yra? Jaunas žmogus pradeda pratintis prie taurelės nuo paauglystės, deja, mokosi iš bendraamžių ir iš tėvų, dažnai neturinčių jokios pedagoginės kvalifikacijos.

Betgi traukti kubinę šaknį mokomės kitaip, nors būtent šių kubų dažnam niekad neprireiks. O su alkoholio kubais susidurs kiekvienas.

Todėl sakau jums: vėliausiai nuo aštuntos klasės turėtų būti bent dvi savaitinės pamokos, per kurias įvairiais tūriais būtų geriami įvairūs gėrimai, aukštesnėse klasėse jau sprendžiamos sudėtingos daugiadienių lygtys, o abiturientams privalomas pagi-

rių spec. kursas. Ir, žinoma, turėtų veikti jaunųjų gėrikų būreliai, kur gabūs vaikai galėtų užsiimt ir laisvalaikiu. Labai naudinga šiuos kursus derinti su rusų kalbos pamokėlėmis.

Deja, kol kas iš mokyklos suolo išeina girtuoklis mažaraštis, kuris paskui visą gyvenimą stengiasi užpildyti žinių spragas. Betgi liūdna žiūrėt, kai mokosi žilabarzdis, o juolab – kretantis senelis. Tokiam jau niekas nebelenda galvon, jis kartoja ir kartoja tą patį kursą.

Visai kitas vaizdas, kai mokosi jaunuolis. O mokytis jis privalo mokykloje, kur nugriuvusį pakels ne šiurkšti policininko, o švelni pedagogo ranka. Voliotis šiltos mokyklos koridoriuj, bet ne gretimo daugiaaukščio prišnerkštoj laiptinėj. Užkąst iš lėkštės, į kurios kraštą vemia mielas bendraklasis, o ne atsitiktinis sugėrovas.

Tik nereikia baimintis, neva kiekvienas pasirinks alkoholiko kelią! Anaiptol! Jį renkasi tie, kurie mokykloje nieko neišmoko, nepatyrė, koks tas kelias sunkus.

Tačiau kodėl to nemokoma, nors Švietimo reforma vyksta jau kažin kiek metų ir visi ją seniai prakeikė?

Todėl, kad Švietimo ministerijoj visi akis užsipylę šviesos nebemato.

3

– Ruduo – tai toks metas, kai žemėn krinta dangaus kūnai. Šis gamtos reiškinys žinomas nuo senų senovės ir vadinamas meteorų lietumi.

Taip kalbėjo Matas žvaigždėtą rudens naktį netoli sienos.

– Tai gražu! – mokė jis.

– Bet pavojinga! – sakė Morkus. – Nūnai dangaus kūnų kur kas daugiau nei senovėj. O kai kurie net su kovinėm galvutėm.

– Tai nieko nereiškia, – ramino jį Matas. – Vyrai irgi su tokiom galvutėm. Ir jau nuo Romos laikų.

– Užtat moterims ir nesaugu šioj žemėj, – dūsavo Lukas.

– Vyras ir lėktuvas – skirtingi objektai, – prieštaravo Morkus.

Tam nepritarė Morkienė.

– Skiriasi tik detalės, – aiškino ji. – O pagal keliamą triukšmą ir suvartojamų degalų tūrį – tas pats.

Pamąstę sutikom. Tik Morkus dar bandė prieštaraut.

– Vyras tobulesnis. Būna – didieji krinta iš aukštybių – ir nieko. Pasipurtę vėl pakyla, ir net aukščiau. Užteršia visą kraštą, o patys lieka švarūs.

– Tai senojo stiliaus sovietiniai modeliai, – nurodė Lukas. – Naujieji taip nemoka. Jie ima daugiau, o lekia trumpiau, – senis net apsiašarojo. – Kiek jau yr nulėkusių į nežinią...

Matas tik lazda mostelėjo.

– Kam reikia, tas žino. Jie gyvi ir sveiki, darbuojasi slaptuose objektuose.

Prisiminėm: kiek tokių objektų paežerėse... pamarėse... Aukštos sienos, pikti šunys...

Jonas aiškino šį reiškinį taip:

– Ilgai laikytis aukštybėse vyrai negali, nes ten trūksta moterų.

Morkus prieštaravo:

– Politikams moterų nereik. Jie gi Lietuvą...

– Tai kodėl tada lietuvių nedaugėja?

– Nevaisinga, musėt...

Pasipiktinę puolėm jį su ramentais. Bet Morkus paaiškino:

– Tokia jau mišrūnų dalia. O kad Lietuva pusiau maskolė, pusiau briuselka – visi žino. Užtat kantri kaip mulas.

– Ša! – subarė Morkienė. – Krinta...

Pasiklausėm: taip yr! Išėjom į laukus – gal rasim krituolį. O permanę, kaip dangaus kūnas sudėtas, – ir patys pakilsim.

4

Jeruzalėj Matas barė vyrus:

– Ko jūs, šūdvabaliai, tiek daug geriat, o prisigėrę prie moterų lendat? Šūde jūsų vieta!

O, atsigręžęs į moteris, taip tarė:

– Jūs, kvaišos, priimate girtuoklius ir net miegate su jais. Sakau jums: ištekėsit į kanalizacijos vamzdį!

Vėl nukentėjom už teisybę...

Bet kai grįžom iš Santariškių, daugelis moteriškų būtent taip ir buvo ištekėjusios...

Tada Matas sušaukė vyrus į alaus barą ir paskelbė Gerąją naujieną:

– Jūs, vyrai, privalot nedelsdami pasikeist lytį. Nebereikės kibirais alų sriaubt ir viešose vietose ant sienų myžt. Koks tatai bus patogumas! Nebereikės domėtis politika ir mašinomis. Kiek liks laiko! Nebesišlaistysit po svetimas lindynes, o rūpinsitės savo namais. Nebebūsit tokie grubijonai, o gal net silpnesnį užjausit. Taigi ir patys tapsit gražesni, ir pasaulis. O pažvelkit į kits kitą, kaip dabar atrodot!

Pasipiktinę vyrai pūtė krūtines, bet tik pilvai jiems pūtėsi.

– Ar norėtumėt su kaimynu gult į lovą? – klausė Matas. – Aišku, kad ne! Snukiai išpurtę, akys raudonos, iš nasrų alumi tvoskia ir visokios šlykštynės verčiasi. Ak, moterys, kokios jos nelaimingos! Užtataigis kantrios – kartais dešimtmečiais su jumis gyvena. Jūs nė dešimt parų neištvertumėt su panašiu į save. Jus vienija tik alus ir pergalės. Be alaus nerandat kitam gero žodžio ir ieškot akmens. Be alaus jūs tuščia vieta, iš kurios sklinda tik šuns urzgimas. O kokios jūsų pergalės? Nustumt mažesnį, o sau lygiam gerklę perkąst! Purvinais batais į švarų moters patalą įrėpliot! Kai tapsite moterim, suprasite, ką tai reiškia.

Nusigandę vyrai dar daugiau gėrė, stengdamiesi baisius, ūmai sau prieš akis stojusius vaizdus nuplaut.

Pagautas nevilties Mokytojas išlenkė dvyliktą bokalą ir puolė į tamsą.

5

Kelyje iš Jeruzalės į Šventaragio slėnį Matas prisiminė savo šaknis.

– Mano tėvas Barmaliejus buvo labai protingas: išrado lazdą su dviem galais. Jo tėvas Baltramiejus atėmė lazdą ir apkūlė Barmaliejų. Barmaliejus sprogo ir toj vietoj atsirado Zebediejus. Zebediejus ėjo per dykumas ir vedė Magdaleną. Magdalenai gimė sūnus Izaokas... Čia mano giminės linija nutrūksta. Aš atsiradau vėliau, kitokiu būdu ir kitoj vietoj.

Po to kalba nukrypo į gyvenimą. Pasidalijom įtarimais, kad gyvenimas vis dar eina, pasidžiaugėm, kad mūsų nepastebi...

Jau ketinom skirstytis, tik staiga Morkus pareiškė:

– Iš gyvenimo reikia paimti viską!

Ilgai visi juokėmės. Bet kai Morkus vėl pasakė tą patį, supratom, kad žmogui blogai.

– Paimk, – atsiduso Matas.

Morkus pakilo, žengė į kelią...

– Ką būtent imsi? – šūktelėjo Lukas. – Gal pinigus?

– O gal moteris? – sukikeno Jonas.

Morkus susverdėjo, įsikibo į kelio ženklą, atsigręžęs pažvelgė į mus... Ir tiek jo akyse buvo siaubo, kad mes kaipmat surimtėjom, nudūrėm galvas. Juk andai ir juokėmės tik dėl to, kad savo baimes bandėm nugint. Juoko bijo net ir tie, kurie nieko nebijo. Tad gal ir moterys nusigąs?

Betgi jautėm: maža vilties.

Paslėpėm Morkų po egle, užklojom spygliais.

– Prie gyvenimo geriau nesiartint, – įspėjo Lukas.

– Girdėjau per radiją... – vebleno Morkus, – gyvenimas gerė-ė...

– Tai ką daryti? – šaukėm. – Gal yra kokių vaistų?

Labai sielojomės dėl to dalyko.

6

Septintam kilometre bandėm gamtą pataisyt.

– Vasara prikrėtė eibių ir dingo, – piktinosi Lukas. – Bet ar bandė kas ją sulaikyt? Ar bent pasiaiškino, kur ji dabar? Ne vienas gudruolis net ir žiemą kažkur braukia su ja susitikt. Kodėl tokie asmenys nesulaikomi, neapklausiami?

Matas sudraudė jį lazda.

– Jeigu patys skleistumėt šilumą, tai ir šildymo sezonas nebaugintų. Štai italai, graikai – tie nuolat išsiviepę, todėl ten ir šilta. Mes gi taip dėbtelim į kits kitą, kad šiurpas nukrečia. O kai burną praveriam – ledokšniai lekia.

Pašiurpom nuo tokių žodžių, o Matas dar plačiau mus keikt išsižiojo:

– Šaltakraujai! Kietaširdžiai! Sakau jums: rudenį net ir mūsų paukščiai emigruoja į užsienį. Betgi ten negarsina Lietuvos, tik liūdi, nuleidę sparnus, o pagerėjus gyvenimui atgalios grįžta... O mūsų žmonės – ne. Svetur suka lizdus, peri vaikus ir net svetimos bažnyčios chore gieda. Spręskit patys, kas yra patriotai...

Susigėdę gręžėm akis į šalį.

– Anava! – rodė Jonas. – Kandidatas, pats save iškėlęs. Tai ir bėga mūsų žmonės po šalis plačiausias. Žino, ką gali vyras su iškeltu savimi...

Nusigandę sulindom į krūmus. Tik Jonas dar ilgai kažkam grūmojo ir aiškino:

– Jūs skelbiat: einam į valdžią, idant galėtume naudingi būt. Tik niekas tos naudos nemato. Aš gi einu prie lifto ir prisiveriu sau galvą durimis. Keleiviai, radę žmogų be galvos, aišku, puola šiam užpakalį spardyt. Ir jiems smagu, ir man džiaugsmas žmonėms šilumą skleist.

Visi stebėjomės tokiais darbais. O Morkus susijaudinęs taip tarė:

– Jeigu aš nueičiau į valdžią, tai nieko nevogčiau iš valstybės. Tokie mano principai!

Ir apsiverkęs pridūrė:

– Todėl ir neinu.

7

Valdovų rūmų prieigose Matas paskelbė:

– Mokslas – šviesa!

Išdaužėm ten visas lempas.

– Anuomet žmonės sakydavo: geriau mokytis iš gyvenimo negu iš knygų, – tęsė Matas. – Dabar jie sako: nėr gyvenimo... Iš ko tad jaunimui mokytis? Manding, dėl to net aukštasis pažemėjęs... Ar jūs bent ko nors išmokot šiemet?

– Bažnyčioj aš niekados negeriu, – pasigyrė Morkus.

Visi stebėjomės Morkaus didybe.

O Jonas štai ką pranešė:

– Mano šeimoj aš – vyras, žmona – moteris, o vaikai – iš besivystančio pasaulio, todėl jokių teisių neturi.

Visi gyrėm šeimos sutvarkymą pagal Joną.

– O aš, – tarė Lukas, – pramokau manierų. Grįžtu namo ir beldžiuos į duris. Atidaro žmona. „Kvietėte santechniką?“ Ne, ji nekvietė. „Tai pakvieskite“, – siūlau. Einu tiesiai į tualetą ir užsidarau. Sėdžiu valandą, dvi...

– Ir kas iš to? – klausėm.

– Jei namuose vyras ir jis ne santechnikas – tai kas jis toks? – savo ruožtu klausė ir Lukas.

Susižvalgėm. Labai įtartina...

O tuo metu pasirodė du policininkai ir ėmė grasinti mums. Išvydęs policininkus, Matas prabilo palyginimais:

– Sykį vienas vargingas žmogus sudaužė lempą. Atėjus vakarui jis nusiuntė savo sūnų pas monterį pavogti naujos lempos. Monteris sučiupo jį, sumušė ir paleido tuščiom. Ką darys anas žmogus? Jis ateis, sumuš monterį ir atims net keturias lempas.

Policininkai suko galvas, bet nesuprato. Tada Matas paaiškino palyginimą:

– Netiesa, kad sugriežtinus bausmes nusikaltimų nesumažėja. Bene aš galėčiau girtas sėsti prie vairo, jei už panašų nusižengimą man jau būtų užpakalis nupjautas?

O kiek sumaišties dėl neteisingų kelio ženklų! Juk šalutinis kelias visados yra tas, kuriuo važiuoja prastesnė mašina. Nejaugi valdovas, išriedėjęs brangmašyne iš rūmų, turėtų stabtelt ir praleist plentu šliaužiančius fordus ar net žigulius? Protingam tokia mintis nė į galvą nešaus.

Ir bene valdovas, išvažiavęs į plentą, turėtų laikytis arčiau kelkraščio? Juokai! Ten vieta tiems, kurie visados gyvenimo kelkraštyje.

Ir negi valdovas privalėtų šliaužioti leidžiamu greičiu? Taigi tada jis ir būtų ten, kur mums nūnai leidžiama pabūt.

O gal pamatęs nupaišytą plytą, jis turėtų atgal sukt? Kvailystės! Kas anam tokie plytgaliai, jei kiekvienoj kišenėj po plytą žalių!

Policininkai suprato, kad šis palyginimas jiems taikomas, ir, palikę mus, į kelią išėjo.

O mes į Valdovų rūmus sulindom...

Trečią dieną Morkus jau skundžiasi:

– Taikau visokias antikorupcines priemones, o vakare žiū – vėl visas korumpuotas. Traukos dėsniams nepasipriešinsi.

Išmetėm korumpuotąjį liūtams sudraskyt.

O likusius Rūmų įnamius Matas druska pabarstė ir lazda pašventino, kad ilgiau nesugestų.

Žiemos rūpesčiai

1

Artėjant Didžiosioms šventėms vėl leidomės į kelią. Su duona, druska ir rykštėm ėjom pas žmones. Prasiskverbdavom į nuošaliausius susivienijimus ir ten giedojom šventąsias litanijas:

– Galvažudžiai, banditai, vagys, šunsnukiai, debilai! Autoritetai esate nebent tik krokodilui!.. Tiktai prie plytos ir akmens pritinka kreivas snukis jūs...

Praregėję aklieji dairėsi į kits kitą ir šnekėjos:

– O juk tikrai taip yr!

Mesdavo žudykles ir grįždavo prie molio.

O mes žengėm per viešbučių holus, konferencijų sales – visur, kur būrėsi dailiosios liberalės, – ir ten skleidėm savo mokymą:

– Kregždutės, prostitutės, ak, kodėl debilus mylite? Kodėl nemylit pedagogų, logopedų ir t. t.? Juk jei galvažudys negautų jūsų lobių fizinių, tai tobulėtų dvasiškai būdu kvadratolizdiniu...

Įkvėptos mergaitės palikdavo rūmuose vien savo kūnus, o jų sielos džiaugsmingai skrisdavo į skurdžias raštines, kur triūsė pusakliai kudirkos, ir, virtusios mūzom, aukštielninkos pakibdavo palubėj.

Sėdę į kaliošą, perplaukėm Rubikoną ir giedojom Kalėdų giesmes vietiniams imperatoriams:

– Tik semt ir semt iš praeities ir dabarties, ir ateities vis tiesias rankos... O kada, kada jums kojos išsities?

Tie, išgirdę žmonių lūkesčius, atsitokėdavo ir nušaudavo kits kitą.

O mes bridom purvynais, šliaužėm sniegynais – pasiekėm šiaurės Lietuvą ir vaikėm ant kamino sutūpusius narius:

– Liaukitės, mažvaikiai, vis tą pačią naftą pardavinėt! Jau net Azija juokiasi.

Tie piktai gagendami atsitraukė nuo Mažeikių per septynis varstus ir ten budėjo.

Kėdainių kraštą paskelbėm šėtono būstine ir vedėm derybas su Palestinos išvaduotojais...

Šitaip triūsiant, padėtis gerėjo visuose frontuose. Specialiu popiežiaus įsaku mums buvo suteikta teisė įžiebt Kalėdų žvaigždę.

Nusigandę sustojom eglyne.

– Kas tai galėtų būt? – klausė Morkus.

– Manding, Seimą reikia padegt, – nusprendė Matas. – Juk būtent ta vieta šitiek metų yra intrigų lizdas ir patyčių kalvė.

– Betgi sudegs ir niekuo dėti konservatoriai! – sušuko Jonas.

Didžiai stebėjomės tokiais žodžiais ir klausinėjom kits kito: kiekgi reikia išgert, kad šitaip šnekėtum?

2

– Norint įžiebt Kalėdų žvaigždę, reikia gaut gaisrininko leidimą, – sakė Matas. – O gaisrininkui, žinoma, kyšį reikia duot. Kuris iš jūsų moka tai padaryt?

Sutrikę nudelbėm akis. Nė vienas to nemokėjom.

– Kad nėr tvarkos! – piktinosi Lukas. – Neteko girdėt, kad

koks pareigūnas kukliai ir aiškiai prisistatytų: „Lietuvos žemės kyšinykas esmi!“ Kur ten! Pirma nurodomos antraeilės pareigos, tarsi žmonės dešimtmečiais imdami vis dar gėdytųsi dirbt, ką moka ir mėgsta. Tikrai be reikalo! Kitur, girdėt, kyšininkų mažėja, tad mūsiškiams – plačiausios perspektyvos. Reikia plėsti šį verslą ir net nemokytus mokyt – šie galėtų Europoj ne mandarinus skint, o kyšius imt.

– Aš jau mokinuos, – gyrėsi Morkus. – Vakarais pati mane išveda už pavadėlio į gatvę ir skatina: „Paimk! Paimk!“ Urgzdamas puolu ant žmonių ir graibau už kišenių... – senelio veidas prašvito, lūpos prasiviepė, net seilė nudryko. – Grįžtu namo apspardytas, aptalžytas, bet gerai nusiteikęs. Man patinka, kad mūsų žmonės nemėgsta kyšininkų. Ir patinka, kad kyšininkai, nepaisydami to, kad yra visų nekenčiami, vis tiek daro savo. Tai rodo pavyzdinį tautinės medžiagos tamprumo modulį ir pagrindinį tautos ateities modelį.

Matas pašventino jį lazda.

– Kvaily! – tarė. – Kam gi tu mokinies to, kas nenaudinga? Kas ir už ką tau kiš? Tu paduot mokinkis!

Morkus purtė barzdą.

– Šito aš jau niekad neišmoksiu. Padoriam žmogui, – čia senelis pabandė išpūst krūtinę, bet tik kelnikes pripūtė, – pernelyg sunkus mokslas. Tik pagalvokit! Argi aš galiu atėjęs pas nepažįstamą poną jam kaip šuniui riktelt: „Paimk!“

Visi nuliūdom, nes tai tikrai atrodė keista.

Paskui Morkus dūsaudamas taip kalbėjo:

– Kai man prireikia valdiškon įstaigon, pirmiausia dūlinu prie kūdros. Užmaunu ant kobinio masalą ir specialiu prietaisu nugramzdinu į gelmę. Šitaip imituoju nusikalstamos veikos modelį. Ir neprabėga nė minutė – griebia! Nedelsdamas ištempiu kyšio mėgėją į dienos šviesą. O šiam kad nepatinka! O šis kad raitosi!..

Senis šypsojo, regėdamas tą vaizdą, ir sakė:

– Tada man atlėgsta širdis, ir aš jau galiu eiti reikalų tvarkyt.

– Tai sublimacija, – nustatė Matas.

Susižvalgėm. Subinėn su racija!

Teisinga, šiuolaikinė kryptis. Ilgai ten visi plojom.

3

Pakruojy Lukas taip kalbėjo:

– Prisimenu, dar Hamletas skundėsi: „Kažkas pašvinkę danų karalystėj...“ O tą bjaurų dvoką skleidė jų kiaulės, kurias danai neapsikentę štai Lietuvon išvijo. O mes priėmėm, lyg savų nemokėtume užsiaugint.

– Pažiūrėk, durneli, kas jų per gražumas! – gyrė Matas. – Pas mus nebent valdiškose vietose tokios dručkės užauga.

– Todėl, kad napta šeriamos, – vaipėsi Morkus.

– Yra pažangesnių technologijų, – sakė Lukas. – Pūsdamas kiaulei į užpakalį karštą, kadagiais paskanintą orą, aš galėčiau per tris paras ją užaugint didumo sulig pačiu akripuoliu. Ir tai būtų ekologiškai švari kiaulė, be mėsos – tokią drąsiai galėtų vartoti net pensininkai ir kiti gyvenimo pabėgėliai.

Pritarėm: tai būtų ir maistas, ir vaistas.

Bet čia pakilo Jonas ir pranešė tokią naujieną:

– Šiltuose kraštuose auga kiaulės taupyklės. Pažiūrėt molio gabalas, o pokšteli per snukį – ir pabyra pinigėliai.

Bandėm prisimint, kur tokių regėję.

– Manding, tai Seimo nariai, – spėjo Matas. – Pažiūrėt irgi molis, irgi vaidina nieko neturinčius. O pokšteltum...

Mintyse pokštelėjom ir suklaupę pasimeldėm už jų sielas.

– Kažin kodėl pas mus įmanoma ir tai, kas neįmanoma? – domėjosi Morkus.

Matas paaiškino:

– Todėl, kad niekas manęs neklauso. Seniai sakau, kad būtina įvesti ne tik žiemos laiką, bet ir žiemos miegą. Ir tai nebūtų nauja, o tik įteisinimas to, kas neteisėtai klesti dabar. Daugelis valdžiavyrių taigi metų metus snaudžia šiltose vietose. O koks gi tas nuvogtas miegas? Sapnai su košmarais, kuriuos retsykiais pabudę ir įgyvendina.

– Vadinas, pas mus amžinas helovynas? – klausėm.

– Taip yr, – patvirtino mokytojas.

– Būtų gerai po tuščiavidurį moliūgą užsivožus! – pasvajojom.

Bet Matas patvirtino, kad tokius mes jau seniai užsivožę. Pasidarė visai linksma.

4

Pavilny kalbėjom apie gyvenimo prasmę ir apie tai, kad laimingas yra tas žmogus, kuris moka džiaugtis kasdienėm smulkmenom.

– Aš moku purvyne stovėt, – pasigyrė Lukas. – Trept kojele! – ir aptaškau praeinančias ponias.

– Ir kas toliau, dėde? – gyvai domėjosi Jonas, pradedantis pensininkas, taigi nuolat kamuojamas amžiaus galo krizės.

– Šios labai džiaugiasi tokiu dėmesiu. Ir aš visoms suteikiu vilties. „Buvo malonu... Ryt lauksiu čia pat...“ O ponia tik raudonuoja ir aistringai rėkia: „Eik šalin, senbizda!“

– Ir viskas? – nusivylęs klausė Jonas.

Lukas kikendamas nusišnypštė į saują ir sudrėkino išsitaršiusias garbanų liekanas. Gudriom akutėm žvelgdamas į jaunylį, tarė:

– Kur ten viskas!.. Aš taigi žinau, kad damų „ne“ reiškia „taip“. Vadinas, ji sako: „Eik su manim!“ Bet aš taigi vyras su honoru!

Todėl atsakau: „Dabar užsiėmęs. Bet kai tik čia baigsiu...“ Ponia bėga ir vis atsigręžia. Vilioja mat! Sunku susivaldyt, tad seku iš paskos. Už kampo laukia drūtas ponas...

– Meilės trikampis! – Jonui net kvapą užgniaužė.

O Lukas ramiai tęsė:

– Ponia rodo ponui mane, o aš rodau anam butelį...

Ir užsisvajojęs taip pabaigė:

– Ilgam liks širdy tas švelnumas... Sėdim dviese po egle. Krinta snaigės. Ponia kažkur prapuolė... Gal ten, už horizonto, jau bobų vasara? Bet kas mums... Geriems vyrams visais metų laikais šilta...

Ilgai tylėjom, priblokšti nuostabaus pasakojimo. Tokie žygiai mums atrodė neįmanomas dalykas.

Bet pakilo Morkus ir, iš aukšto nužvelgęs Luką, tarė:

– O aš moku viešoj vietoj orą pagadint. Atlieku tai profesionaliai tyliai ir pasklaidęs tuoj pasitraukiu į šalį. Man patinka stebėt, kaip žmonės raukosi ir įtarinėja kits kitą.

Labai stebėjomės tokiais žodžiais ir su pavydu kalbėjom terpu savęs: „Šitas tikrai galėtų tautos vadas būt!“

O Morkus sudraudė mus, kad niekam apie tai nesakytume, ir paėjęs į šalį skaitė įstatymus.

Bet gandas apie jį plito visose aplinkinėse vietovėse.

5

Artėjant Naujiesiems, traukėmės arčiau sienos, kalbėjomės apie tai, kas mums nepatinka ir kaip su tuo susitaikyt.

– Lietuva – giminių kraštas. Užtat jaučiuos toks vienišas, – skundėsi Matas. – Svetimam tai galėtum širdį išliet – daugiau jo nesutiksi. O jei pusbroliui prasitarsi – tuoj pat turi jį šakėm nusmeigt.

Ir atsidusęs taip bylojo:

– Štai čia ir prasideda problemos. Kur kūną padėt? Jūs gal nepatikėsit, bet yra priešingai, nei daugelis mano: laidotojai geidžia ne paties kūno, o pinigų.

Stebėdamiesi kraipėm galvas, bet širdyse pritarėm: šventose vietose kūniškų geismų ir neturi būt.

– Man tai nepatinka, kad nuolat girdžiu raginimus: reikia išbandyti save! – piktinosi Lukas. – Kodėl turėčiau? Bene aš sau priešas? Banditai, politikai – tie pirma kitus išbando, kitų gyvenimus sulaužo. Užtat kaip puikiai išmoksta savąjį pro visokias kliūtis be jokių avarijų pravairuot!

– O man nepatinka, kad mūsų naujos moterys iš Emyratų grąžinamos mums jau gerokai pravairuotos, – skundėsi Morkus.

– Tai laikinas reiškinys, – ramino Lukas. – Gyvenimui gerėjant, tokių nebepriimsim. Muitus pakelsim...

Matas prieštaravo.

– Nemanau, kad reikėtų švaistytis lietuviška technika, – sakė jis. – Padėvėtas galima restauruoti ir kaip labdarą teikti labiau atsilikusioms šalims.

Pritarėm. Bet čia pakilo Jonas ir sušuko:

– O žinokit, mūsiškės, artimai bendraudamos su svetimais, sako, nieko nejaučiančios, dirbančios tuščiąja dvasine eiga, užtat liekančios tokios pat naujos, kaip buvę.

Ilgam nuščiuvom, bandydami apmąstyt šį nepaprastą gamtos reiškinį.

– Taip gali būt, – patvirtino Morkus. – Juk jei svetimas smeigtų peiliu man į pilvą, ir aš jam nieko nejausčiau.

Ir atsidusęs pridūrė:

– O va jei artimas badytų – labai man būtų skaudu.

Ir, jau kiek nurimęs, išpasakojo tokį sopulį:

– Man didžiai nepatinka, kad būtent Vilniuj įsikūrė Lietuvos Seimas, Vyriausybė ir net Vilniaus savivaldybė. Kodėl? Nejau piktoji dvasia neberanda sau tamsesnės vietos?

Visi šaukėm, kad tai neteisinga. Bet Matas paaiškino:

– Deja, šis kraštas nuo amžių prakeiktas. Juk andai net padorūs gyvuliai vengė būsimo Vilniaus apylinkių. Kur daugiau galėjai išgirsti staugiant tokį išsigimėlį kaip geležinis vilkas?

Taip taręs palypėjo ant kraigo ir apsidairęs paskelbė išvadas:

– Daugel kam vis kyla įtarimas, nėva Lietuva nežino, kur einanti. Bet kas mums rūp! Jei netur proto – tegu sau moklina, kur aklas veda. Svarbu, kad lietuvis mažne kiekvienas sustabdytas paaiškins, kur jo namai.

Užsirašėm, apmąstėm kryptis ir lengvai pasiekėm namus. Tik Jonas, kuris buvo jauniausias, kieme pasiklydo.

Emigrantai

1

Palikdamas Tėvynę, taip galvojau: o kodėl turėčiau tik Londone ar Dubline rodytis? Kuom tie miestai vertesni už kitus?

Atsispyriau tradicijai ir išėjau į Paryžių. Nusipirkęs arklį, ėmiau Eliziejaus laukus art.

Kiūtino pro šalį prancūzė...

– Ariau, ariau... – aiškinau tai panai. – Lygiuosius laukelius... Atėjo prancūzė-ė... – čia aš ilgai mąsčiau, ką pasakyt, paskui pridūriau: – Atnešė pusryčius.

Žiūrėjom į kits kitą ir juokėmės, nes tikrai buvo juokinga: arklys prancūziškas, artojas lietuviškas, o humoras – angliškas.

Pasijutau pasaulio pilietis esąs.

2

Vėliau ten darbavaus Eifelio bokšto ketvirtam aukšte esančios nedidelės prezervatyvų gamyklos matavimo cecho viršininku. Darbas patiko, bet trukdė turistai, būriais nežinia ko laipiojantys po bokštą ir vis užsukantys paspoksot, kaip mes dirbam. Ypač nervino turtingos pagyvenusios amerikietės.

– Gou, gou, – sakė man, kvailai mirkčiodamos ir išsiviepdamos šiurpą keliančiom dirbtinėm šypsenom. – Ply!

Stengiaus nekreipt dėmesio, bet kartais neištvėręs pratrūkdavau ašarom.

– Jūs žiūrite į mane tik kaip į siekso objektą! – šaukiau. – O juk mes, vyrai, taip pat kažką mąstome. Turim ir sielą, ne vien kūną... Rūpi mums ne tik lova, bet ir stalas, nes ant jo galime butelį pasistatyt.

Balsas tyruose! Mačiau, kad netiki.

3

Pajutęs, kad nuo tų žvilgsnių ir užuominų galiu prarast idealus ir tapti vartotojiškos visuomenės auka, įsidarbinau tolimųjų reisų vairuotoju ir išvažiavau, kur akys veda.

Deja, vos tik stabteldavau kur ant kalno keteros pypkę išrūkyt, – žiū, jau ir keberiojasi kalnų kraštinėm tos pačios amerikonės, aistringai tiesdamos rankas.

– Ar nuo proto atšokot? – rėkiau. – Su nepažįstamu!

(Aš gi apsivemčiau, net jei pažįstamas vyras prie manęs savo seilėtą snukį prikištų!)

Vis dėlto, pakėlęs marškinius, pakraipydavau klubus. Moterys alpdamos kimšo man už apatinių šimtines... Bet daugiau nieko neleisdavau daryt ir jos, apkvaitusios ir nusivylusios, puldavo į prarajas.

Ilgai lydėdavau jas žvilgsniu... Štai, atrodytų, kiekvienam maloniau paliesti švelnų avelės kailiuką, o ne šiurkščius jūrų velnio žvynus. Bet moterims – priešingai. Vyras taigi nėmaž ne vertesnis už velnią.

Sako, traukia priešybės.

Tai kodėl lietuvės moterys taip pyksta, jei vyras nuolat akis užsipylęs, alum pasmirdęs, savaitėm namo negrįžta, o grįžęs viską sudaužo ir apvemia? Juk šitaip elgdamasis jis tampa dar didesne priešybe, taigi turėtų dar labiau traukt.

Mįslės...

Kelyje nuolat stabdydavo policininkai, jiems vis vaidenosi, neva aš kontrabandą gabenąs. Bet nepykau ant jų. Toks jau mano snukis, kreivas.

Tik stebėjaus: nejaugi net policininkų estetinis jausmas labiau išvystytas kaip moterų?

4

Aišku, taip negalėjo ilgai tęstis. Mečiau mašiną ir apsistojau Ciuricho sūrių fabrike. Čia vadovavau laikrodžių linijai. Mat į pašvinkusius šveicariškus sūrius buvo montuojami itin prabangūs ir tikslūs smėlio laikrodžiai. Tokius sūrius – nors vienas gabalas kainavo per šimtą tūkstančių – labai vertino naujieji rusai. Bet pirko ir prakutę lietuviai. Šitų itin nekenčiau.

– Atsipeikėkit! – rėkiau. – Negana, kad važinėjat mašinom už milijoną! Po tris mergas ambasadose išlaikote! Dar tokius pinigus už niekam nereikalingą smirdalą išmest! O savo maksimose tai minimalias algeles vos sukrapštote... Ak jūs išgamos! Siurbėlės! Niekšai!..

Tie pritarė: taip, mes tokie, mes tik sūrio pelėkautuose tenusipelnę...

Bet vis tiek darė savo.

5

Nebegalėdamas to tvert, palikau šį puikiai apmokamą darbą, išvažiavau į Briuselį ir įsidarbinau „Grandgigant plius“ viešbutyje kelneriu. Visai nenutuokiau, ką kelneriai dirba, tad atėjęs pasisukiodavau vestibiulyje, o paskui eidavau į gatvę vaikų pa-

sižiūrėt. Mat saviškius buvau Lietuvoj palikęs. O, girdėjau, ilgai nematydamas vaikų, jų pasiilgsti, apimanti depresija... Negalėjau sau to leist. Man rūpėjo darbas.

Laimė, Briusely tų vaikų – daugiau nei šunų. O juk viso pasaulio vaikai vienodi. Jiems rūpi tik ėdalas, futbolas ir kompiuteriai.

Pasižiūrėdavau, nusispjaudavau ir grįždavau į viešbutį.

Bet nuo žmonių ir kalbų maišalynės tuoj apkvaišdavo galva, tad vėl išeidavau.

Po mėnesio mane atleido taip ir nepaaiškinę už ką.

Briuselio standartai! Lietuvoj ne kiekvienas prie jų pripranta, o jau pačiam Briusely... Ką čia kalbėt...

6

Išėjęs iš viešbučio, įsidarbinau ekspertu. Mes, Briuselio ekspertai, nuolat trainiojamės po besivystančius kraštus, ten kažką tikrinam ir aiškinam vietiniams, kaip gyvent. Suprantama, tie mūsų nekenčia, bet stengiasi visaip įsiteikt. Vynas, moterys, austrės... Aš tiek prisiliuobdavau, kad nieko nebetikrindavau. Bet aiškinau daug.

Žmonės šneka, neva keliskart buvau ir Lietuvoj... Neprisimenu, nes darbą dirbt pradėdavau dar lėktuve.

Atsisakiau svaiginančios karjeros tik dėl sveikatos problemų.

7

Romoje dirbau pagal kvalifikaciją: prekiavau baltosiomis vergėmis. Niekas nedarė kliūčių, mat vergovinė santvarka čia didžiai vertinama dar nuo senovės Romos laikų: būtent tada suklestėjo

kultūra, kurios likučių pažiūrėt ir šiandien iš visų kraštų piligrimai traukia.

Rodydamas verges, aiškinau jiems:

– Moterys anuomet gyveno, dabar gyvena ir visuomet gyvens vergovėj. Tik vyrai kartais pereina tai į socializmą, tai į globalizmą... Nes yra kvailesni ir patys nežino, ko nori.

Vyrai gūžėsi už moterų, o šios tvirtai laikė juos už sidabrinių grandinėlių ir barėsi:

– Šiandien tai jau neleisiu į politiką, nevala!

O man duodavo arbatpinigių, likerių ir kitko.

8

Milane, madų sostinėj, nutariau išbandyti savo naują amplua, o būtent – indų plovėjo vaidmenį.

Tik tam, kas manęs nepažįsta, tai gali atrodyt drastiškas žingsnis. O iš tikro aš visą gyvenimą ėjau ton pusėn. Visados mane traukė iššūkiai. Be to, esu smalsus, tad man seniai knietėjo sužinoti, kas tai per darbas ir kodėl tiek daug lietuvaičių dėl jo meta, pažiūrėt, prestižines profesijas?

Pusvalandį padirbęs, atsisėdau kertėj, Tėvynę prisiminiau... Tarytum sėdžiu namie prie televizoriaus ir staiga iš virtuvės išeina pati.

– Tu niekada negali savo indų suplaut! – rėkia.

– Netiesa! – atsakau ramiai, bet su iššūkiu balse. – Aš galiu tai padaryt.

Aišku, per skambiai pasakyta. Žinau, kad beveik negaliu, todėl dar ilgai ten sėdžiu, kaupiuos... Paskui, stvarstydamasis sienų, slenku virtuvėn, o jėgos mąžta su kiekvienu žingsniu.

Štai ta baisioji vieta! Dvi lėkštės, šaukštas ir samtis... Aptemsta akys... Betgi pats kaltas. Galėjau su viena lėkšte... O

jei būčiau stačiai iš puodo kabinęs – nė vienos nereikėtų. O jei sauja – ir samtis švarus būtų likęs...

Bet nevalia apsileist tokiom mintim. Todėl pasitelkiu specialiąsias konstruktyvaus mąstymo priemones: išpūtęs krūtinę, atsistoju priešais veidrodį ir ilgai rūsčiai aiškinu sau:

– Na tai kas, kad lėkštės dvi! Aš drąsus! Aš stiprus! Aš galiu jas suplaut!

Drebančia ranka imu kempinę. Adrenalinas plūsteli galvon. Stresas pakerta kojas...

Paskui ilgai galuojuos lovoj. Sveikatos nebėr, bet nuotaika nebloga. Smagu įveikti save!

Tačiau tai negali kartotis dažnai.

Mečiau prijuostę ir palikau Milaną. Šitas darbas ne man! Tai – drąsesniems, smalsesniems, trokštantiems pažinti visas gyvenimo viršūnes ir gelmes.

9

Ispanijoj skyniau mandarinus ir plūdau ispanus:

– Tinginiai! Girtuokliai! Jau tiek išpindėję – patys negalit nusiskint. Mes taigi nelaukiam, kol jūs atklyšinsit į mūsų medelynus. Savo obuoliukus patys susirenkam.

Ispanai maukė vyną ir raudonavo, neišmanydami, ką atsakyt.

– O jeigu visi mes, Trečiojo pasaulio elgetos, staiga – žybt, ir atsisakom skint, kas tada? – klausiau. – Manding, supūdytumėt derlių, pragertumėt dvarus ir badu dvėstumėt? O gal vis dėlto paklibintumėt subines?

Tie dar daugiau gėrė, stengdamiesi baisias, ūmai prieš jų akis stojusias Ispanijos ateities vizijas nuplaut.

Ką tokiems gali paaiškinti... Geri žmonės, bet nemoka susitvarkyt.

Tai ir skyniau ten ne tiek iš reikalo, kiek iš gailesčio.

10

Vėliau Atėnuose vedžiojau lietuvius po griuvėsius.

– Akripuolis... – mosavau lazdele. – Nežinau, kas jus čia atvarė, bet nėra blogo, kuris neišeitų į gera. Tai puiki proga palygint graikų gyvenimą su mūsiškiu ir pasidžiaugt, kad lietuviais esame gimę.

Visi mintimis nuklysdavo į gimtąjį Akropolį, regėdavo save šviesiose, plačiose salėse, ilguose, kvapniuose koridoriuose...

– Ten tai tikrai yra į ką pasižiūrėt! – dūsavo.

– Kam mums tos graikijos!..

Ir dažno širdy būtent čia užgimdavo meilė Tėvynei.

Įsimylėję, susijaudinę tautiečiai man daug pinigėlių pažerdavo.

11

Pilnom kišenėm grįžęs į Briuselį, įjunkau į narkotikus ir nuolat regėjau vizijas, tarp kurių pasitaikė ir keletas prašmatnių Lietuvos ateities vizijų.

Aišku, būdamas patriotas, kai kurias, mano manymu, tikrai vertingas vizijas bandžiau Briuselio komisarams prakišt. Deja! Tiems ponams labiau rūpėjo priėmimai, pasirodymai, išgertuvės... Lietuvos reikalų sutvarkymas – juolab kad už tai dar pinigą mokėt! – paskutinėj vietoj.

– Bet aš regėjau ir visos Europos viziją! – šaukiau.

Jiems ir į tai nusispjaut.

Susinervinęs išsiunčiau vizijas kai kurioms pažangesnėms Rusijos gubernijoms. Nenustebsiu, jei po metų kitų ruseliai – beje, niekuo nenusipelnę! – ims gyventi geriau už mus.

Gal bent tada mūsiškiai vadai atsikvošės, susimąstys...

Bet kur ten! Jie jau seniai savo gražiausias vizijas savo dvaruos įgyvendinę.

12

Nusivylęs politika grįžau į Milaną ir įsidarbinau ten manekenu. Ant podiumo išmokau vaikščioti kažkaip klišai statydamas kojas, tai paskui ir gatvėj nuo to nebegalėjau atprast. Todėl mužikai man už nugaros vis kuždėjosi: „Pydaras eina!" Tai buvo didelis šio darbo trūkumas.

Bet erzino ir aukštuomenės dėmesys. Tarsi dėl to, kad ėmiau nenormaliai vaikščiot, liguistai atrodyt, aš tapau gudresnis, pranašesnis už kitus? Anaiptol! Gerokai sukvailėjau, nesgi su kvailiais bendravau. Ėmiau pūstis, vaidinti kažin ką...

O jau moterys manekenės! Su manim, aišku, normaliai elgėsi. Bet jei koks valstietis gatvėj taikydavosi į minkštimus įgnybt – tokiam kaipmat per nagus kirsdavo. Atseit, mes aukščiau šito. Bjauru žiūrėt.

Užsidirbęs pinigo, tučtuojau palikau tą nemalonią vietą.

Kai grįžau Lietuvon, mane parodė per nacionalinę televiziją. Atseit, nacionalinė vertybė... Madų pasaulio žvaigždė... Jis garsina Lietuvą... Tris dienas nedrįsau gatvėn išeit, maniau, akmenimis užmėtys.

Anaiptol! Kai pasirodžiau viešumoj, ponai siūlė veltui išgert, policininkai greitį viršyt, o ponios tai dar daugiau... Beje, net ir tos, kurios seniai mane pažinojo ir žinojo, koks aš baslys.

Žodžiu, gali būti tavo snukis kaip žiurkės, pagal protą – tinkamas tik pampersų fabrike darbuotis, bet jeigu tu lipi ant scenos, jei tave spausdina ant viršelių...

Tada ir lioviaus žmoniją gerbt.

13

Kai prisimenu klajones po pasaulį, daug kas atrodo keista, pranašingus ženklus paprastuose įvykiuose įžvelgiu...

Egipte rodėm kits kitam piramides: „Kokie akmenys ir kokie pastatai!“

Staiga kur buvęs, kur nebuvęs, prisistatė kažkur matytas vyriokas ir tarė:

– Jūs stebitės šitais dideliais pastatais? Tai žinokit: čia neliks akmens ant akmens. Viskas bus išgriauta.

Sudrebėjom ir šnekėjomės terpu savęs:

– Tai jau mūsiškiai čia maksymas statys!

– Vandens pramogų parkus!

– Rytų šiaurės miestelius!

Pasiėmėm keletą akmenų atminimui ir gynybai ir nuliūdę pasitraukėm į šalį.

14

Prisimenu, Albanijos kalnuose avis ganiau...

Sykį, kai sėdėjau ant uolos gurkšnodamas vyną, viena avelė kažkur nuklydo ir prapuolė. Bet aš nekreipiau dėmesio, nes tų avių ten gal šimtas dar liko.

Taip man besriūbčiojant, prisistatė kažkur matytas vyriokas ir tarė:

– Kaip jums atrodo, jeigu kas turėtų šimtą avių ir viena nuklystų, argi jis nepaliktų devyniasdešimt devynių likusių ir neitų ieškoti nuklydusios? Ir jei rastų – ar nesidžiaugtų dėl jos labiau, nei dėl tų, kurios nebuvo paklydusios?

Pažvelgęs į jį, pakraipiau galvą ir savo ruožtu paklausiau:

– O kaip tau atrodo, jei tas žmogus eitų ieškoti paklydusios,

tai ar kitas žmogus nenusivarytų be priežiūros likusių devyniasdešimt devynių? Ir jei anas piemuo grįžtų gyvas iš pavojingų tarpeklių su prapuolusiąja ant pečių, tai ar neraudotų dėl nuvarytųjų labiau nei andai dėl vienos žioplės paklydėlės?

Tas vyriokas tik dėbtelėjo į mane iš padilbų, nusispjovė ir nudyrino sau.

O ta avis netrukus pati parsirado.

15

Tai nutiko vienoj Rytų šaly...

Mes, grupė lietuvių, prie kažkokios šventyklos prekiavom panaudotom detalėm. Staiga įsiveržė tas pats matytas vyriokas, išvartė stalus ir, pykštelėjęs iš savadarbio šauninko, suriko:

– Ar nesakiau, kad šie maldos namai yra mano namai? O jūs!.. Aš jums!..

Ir panašiai. Ilgokai ten skeryčiojosi. Būrelis luošų lietuvių iš Sveikatos sistemos skystai paplojo. O toks Jokūbas, šalimais prekiavęs padirbtais doleriais, klausė manęs:

– Ar girdi, ką jis kalba?

– Girdžiu, – atsakiau. – Bet nesijaudink. Kitiems yra duota daugiau, negu šitam kažkas davė.

Ir tikrai! Netrukus prisistatė trys augaloti vyrukai iš Panevėžio, užlaužė rėksniui rankas, užklijavo burną ir išsivedė.

O mes toliau prekiavom.

16

Prisimenu, Paryžiuje dirbau žmogum voru...

Būdavo, įlendu kur į dulkėtą, prišnerkštą kertę ir tūnau. Dieną, dvi... O kartais – savaitę. Išbadėjęs, sustiręs imu gailiai

lietuviškai rėkt. Atvažiuoja gaisrininkai su kobiniais ir iškrapšto mane iš tos vietos. Tada aš persikeliu į kitą panašią... Bet ir ten tas pats.

Todėl manau, kad gandai, neva žmogaus voro gyvenimas sklidinas spindesio ir visokiausių nuotykių, gerokai perdėti.

Išėjau iš palėpių ir tapau žmogumi šunimi. Atsiklaupęs keturpėsčias aplodavau ponus, o ponioms vis taikydavaus į šlaunį įkąst. Kartais gaudavau kaulų, bet dažniau – į kaulus.

Paskui ten dirbau žmogumi žuvimi. Prancūzai stovi prie vandens, meškeres sumerkę, o aš, apsirengęs ufonauto rūbais, po vandeniu sėdžiu. Nurenku nuo kabliukų žuvims viliot skirtą maistą – sliekus, lervas, varles – ir suvalgau. Ne restoranas, bet ieškantiems savo vietos Europoje drįstu atsakingai pareikšt: gyvenimas gražus!

Atvėsus orams, dirbau žmogum avinu, žmogum blusa ir žmogum niekuom.

Tačiau ne tiek iš pašaukimo, kiek iš pareigos suvokimo ir vieningos Europos imperatyvo savo širdyje. Žinojau, kad iš mūsiškių prancūzas laukia ko nors rimto, idant galėtų savąją apanglėjusią kultūrą atgaivint. Buvau ten vėjo gūsis, priverčiantis gęstantį laužą vėl sužėruot.

Pagaliau, būdamas šiaip žmogum, svetur, kaip ir namie, nieko nenustebinsi. Be to, tai gerokai sunkiau.

17

Nesyk pagalvodavau: o gal grįžt į Tėvynę? Bet kai prisimindavau, kiek teko ištvert...

Buvau ten pramogų verslo ryklys, ir visiems atrodė: gyvenu kaip rojuj. O iš tikrųjų tas gyvenimas – galybės nepatogumų ir kasdienis alinantis triūsas.

Aišku, sukaus Aukštuomenės salonuose. Būdavo, tik įeinu į saloną – ponai iškart atiduoda pagarbą, ponios garbę...

Tik kad man to nereikėjo, o ir laiko neturėjau niekais užsiimt. Koncertai, renginiai... Daugelis mano padirbtų žvaigždžių bijojo publikos – į sceną tekdavo išstumti kumščiais ir spyriais. Išlėkdavo kūliais, o žiūrovai manydavo: šoka. Imdavo rėkt iš baimės – manydavo: dainuoja...

Bet pagrindinis mano užsiėmimas buvo kitas: vadovavau tuomet jaunųjų solisčių būreliui „Keliautojos į žvaigždes". Visoms solistėms sakydavau tiesiai:

– Karjerą darysit per lovą.

Kadangi žmona nenorėjo, kad solistes vedžiočiaus į namus, lovą teko pastatyti garso įrašų studijoje. Tai buvo prašmatnus baldas: su baldakimu ir sidabriniais bumbulais, o prie spyruoklių buvo prijungta garso stiprinimo aparatūra ir kraujo spaudimo matuoklis.

Eidavom į tą lovą kaip į lažą...

Po to sakydavau:

– Jei įsivaizduojat, kad dabar jau dainuosite kaip lakštingalos, labai klystate. Nieko čia neišmokote. Po teisybei, net nenutuokiu, kaip galima karjerą padaryti per lovą.

Bet, būdamas geros širdies, patardavau:

– Bandykite per sceną.

Nuliūdusios tos lipdavo į sceną, o ten jų laukė staigmena: scenoje buvau pastatęs kitą, dar prašmatnesnę, lovą: su auksiniais bumbulais ir skaitmeninėmis čiužinių sistemomis.

Po to vėl sakydavau:

– Deja, niekas nepasikeitė. Bandykite išgarsėti per žiniasklaidą ir radijo stotis.

O tenykščių bosų kabinetuose – pagal Sapard programą – irgi buvau pastatęs ne prastesnes lovas.

Uždaras ratas. Nusigaluodavo ir solistės, ir mes, vadovai.

Pailsėdavau tik grįžęs namo, kur manęs laukė sausas davinys ir kieta viengulė lova, mat žmona jau nebesiekė solistės karjeros.

Užtat ir sakau: gera žmona – geriau nei visas pramogų pasaulis. Jei būtų kitaip – seniai būčiau kojas pakratęs.

18

Hamburge prekiavau savo kūnu...

Vakarais, būdavo, stoviu gatvėj, išvydęs riebesnį vokietį, pakraipau pečius, atsmaukęs rankoves raumenis pakrutinu.

Bet žiū, tas romus šeimos tėvas jau taikosi namo sprukt. Aš pastoju kelią.

– Kurią mano kūno dalį labiausiai norėtumėt savo kūnu pajaust? – klausiu. – Siūlyčiau kumštį į dantis. Tik šimtas eurų!

Anas kad susijaudins! Kaipmat sudrėkdavo kelnikės. To kumščio nė panaudot nereikėjo...

Smagus darbelis! Nervino tik rėksniai Lietuvoj, nuolat aiškinantys, kaip mes vargstam.

Iš pavydo. Nes pačių niekas neperka.

19

Maskvoje dirbau šokėju pagal iškvietimą...

Kviesdavo mane tik senieji rusai, ir vienintelis jų pageidavimas: kad šokdamas apsirenginėčiau. Kuo daugiau rūbų – tuo jiems didesnis malonumas. Tad šokio pabaigoj jau tekdavo suktis su veltiniais ir kailiniais, su pirštinėm ir šalmu, apsimuturiavus šaliku, o ant šalmo dar užsimaukšlinus kailinę kepurę su tankisto ausinėmis.

Sukaitęs dusdavau ir vaitodavau, o jie manydavo, kad tai reiškia aistrą.

Susijaudinę imdavo patys dūsaut, o kartais net pakildavo ir užtraukdavo graudžią istorinę dainą apie žūstantį variagą...

Paskui gausiai mane apdovanodavo.

20

Liuksemburge buvau įsimylėjęs radiją, Šveicarijoje – kantonus, o Belgijoje – paprasčiausią gatvės žibintą.

Šiaip jau man patiko knygos, bet apsišvietusioj Europoj buvo gėda orientuotis tradiciškai, bijojau pasirodyt būras esąs... Tai ir blaškiaus nuo vieno meilės objekto prie kito, kankindamas ir juos, ir pats vis labiau nepasitikėdamas savimi.

Laimė, šiais laikais meilė ilgai netrunka: nuo trijų minučių – žmogui iki trejų metų – automobiliui.

Ilgiausiai truko mano meilė žibintui. Pamilau jį gal todėl, kad styrojo toks liūdnas, pamušta akimi. Panašus ir aš tąsyk sliūkinau iš baro... Įsitvėriau jo liauno liemens ir jis – ne taip kaip žmonės – neatstūmė manęs...

Vėliau visados taip švelniai šviesdavo, kai eidavau pro šalį...

Netrukus tapom labai artimi.

Svajojau: gims mudviem daug mažų žibintuvėlių ir aš galėsiu juos nešiotis kišenėse. O gal – čia aš net nukaisdavau iš būsimos laimės nuojautos – gal net nušvies jie mano, vienišo klajūno, kelią ir aš pamatysiu tam kely gyvenimo tikslą, prasmę ir galybes kitų nuostabių dalykų, apie kuriuos buvau tiek girdėjęs, o niekad neregėjęs...

Bet vieną sykį...

Buvo šaltas rudens vakaras, tačiau aš net sukaitęs skubėjau gatve: tuoj, tuoj pamatysiu savo vienintelį!..

O pamačiau šlykštų, gauruotą – už vyrą baisesnį! – padarą,

pakėlusį koją prie mano išrinktojo. O šis palankiai žvelgė į tą valkatą ir – tai mane itin sukrėtė! – šelmiškai mirkčiojo.

Susirinkau daiktus ir tą pačią naktį palikau Belgiją.

Ak, meilė!.. Koks tatai keistas reiškinys... Kai įsimyli, meilės objektas tau ima atrodyt visai ne toks, koks iš tikrųjų yra. Tas žibintas juk man atrodė – laimės žiburys, žvaigždė, siekso simbolis... O štai nukrito valktis nuo akių ir pamačiau: paprasčiausias apykreivis stuobrys su musių nutupėta lempa.

Nuo to sykio tapau labai nepakantus visokiems iškrypėliams.

21

Varšuvos geležinkelio stoty pilna apšiurusių, nemalonių vyrų ir moterų, gal todėl vis dažniau pasvajodavau apie sieksą su traukiniu. Sakytum stoviu keturpėsčias ant bėgių, o į užpakalį man įvažiuoja „Maskva – Berlynas“ su naftos produktais.

Kaip susijaudindavau!..

Daugsyk ėjau prie geležinkelio, o vis nesiryžau ant bėgių lipt. Man patiko visi traukiniai, bet nenorėjau pasirodyt laisvo elgesio esąs. Kita vertus, bijojau įsimylėt būtent tą, gražuolį maskviškį...

(Juk net eilinis padėvėtas autobusas kiek sukelia problemų! O čiagi – traukinys...)

Geriau būsiu vienišas, bet išdidus.

Tai buvo sunkūs metai. Koks galingas tas gamtos šauksmas! Koks skaudus tas savojo „aš“ atradimas!..

Juolab kad tai nebuvo meilė iš pirmo žvilgsnio. Šį traukinį kažin kada įsižiūrėjau! Prisimenu, dar vaikas bėgiojau, o horizonte pradundėdavo „Vilnius – Turmantas“. Bukas, nevalyvas, priemiestinis... O kokį ilgesį vaiko širdelėj sukeldavo! Lėkdavau jam iš paskos...

O tas kad subaubs atsigręžęs!..

Šiandien jis anava koks tapęs! Maskvoj, Berlyne jį priima... Kažin ar beatsigręžtų?

Nebegalėdamas tvert, palikau Varšuvą ir pėsčias patraukiau į šiaurę. Širdis Turmantą parodys...

Ten lauksiu. Pasenėjęs gal ir anas į vaikystės žemę sugrįš.

22

Prisimenu, Čado karalystėje dirbau Nigerijos atašė...

Taip jau susiklostė... Sykį, šluodamas Dubliną, pagalvojau: o kodėl mes, lietuviai, turim Europoje laimės ieškot? Prietarai! O gal net puikybė...

Kurį laiką Afrikoj šokau egzotinius šokius: kepurinę, gaidį ant skiedryno... Bet, kadangi neturėjau partnerės – žmona dalyvavo Lietuvos šokių dešimtuke, o čiabuvės man atrodė negabios, – labai nusigaluodavau. Tad kartą, šokdamas vieno vietinio vado miegamajame ir jau išraitęs gaidžio figūras, sukuždėjau į gauruotą žmogėdros ausį:

– Kaip norėčiau valstybininkas būt!..

Jis taip karštai išreiškė pritarimą, kad man net plunksnos parūko...

Prasidėjo mano karjera Užsienio reikalų ministerijoj...

Kokie ten reikalai! Naktį, būdavo, įlipam į konkuruojančios genties palmę ir triauškiam riešutus...

Paskutinę metų dieną snūduriavau savo kabinoj. Sapnavau Tėvynę, apsnigtas eglutes ir aplink jas šokančius elniukus, zuikučius... Akys paplūdo ašarom...

Staiga nesibeldęs įėjo nigeris. Su elnio ragais, zuikio ausim... Šūkalodamas ėmė straksėt apie fikusą.

– Tamtaram cham huj, – paaiškinau jam padėtį vietine tarme. – Von balvan kilimandžar nemyn džook!

Nemėgstu spalvotųjų. Aišku, spalvotas – labai gražus, bet man atrodo: žiemą žmogus – juolab valdžios įstaigose – privalo kukliau atrodyt.

O tas, manding, kad dar labiau man nuotaiką pagadintų, taisyklingai lietuviškai, bet kvailai valstybiškai paklausė:

– Jūs atašė?

– Eik tu šė-ė!.. – surikau.

Nereikia manęs erzint!

Mat nors dirbau ten jau antrus metus, taip ir neperpratau, nei kas tas atašė, nei ką jis turi veikt. Aišku, kultūringas, baltas žmogus tuom ir nesidomės.

Stvėręs lazdą ėmiau anam šonus velėt.

O tas staiga nusimetė juodą kailį ir išvydau – ėgi tai mano žmona! Atvykusi incognito iš Lietuvos vyro pasveikint.

Koks man buvo džiaugsmas! Ir mylima žmona šalia... Ir šonai žmonai aplamdyti... Normaliom sąlygom to niekaip nebūčiau drįsęs padaryt.

Egzotika!

Būtent tas egzotikos ilgesys taip dažnai ir išveja mus iš gimtų namų į tolimus kraštus.

23

Olandijoj buvau ištekėjęs už multimilijonieriaus tulpių imperijos įkūrėjo Trūmpo. Visi lietuviai man pavydėjo. Kurį laiką ir man atrodė: aukso puodą laimėjau!

Bet greitai paaiškėjo: įkritau tam puode į išrūgas. Vyrui buvau viso labo tik egzotiškas posovietinis daiktas, tik gražus žaislas lovoje. Mano dvasinis pasaulis jo nedomino, jis nesidalijo su manimi nei verslo planais, nei pinigais. Kas rytą pamesdavo smulkioms išlaidoms šimtą dvigubų eurinų. Ir tai buvo viskas.

Ir, aišku, vyras man draudė dirbt. Tad ką gi turėjau veikt? Slankiojau prabanga tviskančiuose rūmuose iš kertės į kertę, snaudžiau prie televizoriaus, bandžiau net knygą skaityt... Jaučiaus tartum kurmis aukso urve.

(Niekados nenorėjau eit už vyro! Visados jie man kėlė siaubą! Deja... Žilė galvon, velnias uodegon...)

Betgi dar blogiau pasidarė tada, kai Trūmpas ėmė vedžiotis į namus lengvo elgesio asmenis, tarp kurių pasitaikydavo žirgų, vištų ir net moterų, o man liepdavo dalyvauti siekso orgijose. Ir, aišku, tik iškreiptom pozom, tokiom, kokiom aš, dėl lietuviško kūno sudėjimo, stačiai neįstengiau išsiriest.

Tratant kaulams vis mąstydavau: ką gi tai reiškia ir kas yra tasai sieksas? Mokslas? Technika? Kiek tai dar vystysis ir ką daryt humanitarams?

Kai kas sako: tai natūralus vyro poreikis. Nemanau. Juk natūralius poreikius net vyrai tenkina natūraliais būdais. Štai būdami kad ir labai išalkę, valgome prie stalo, o ne užlipę ant jo, ne kybodami žemyn galva ar dar kaip nors... Taip pat nebandom maisto kimšt į užpakalį, – atseit, nusibodo tradiciniai valgymo būdai...

Vis dažniau pasvajodavau apie darbą šachtose...

Ar sapnas, ar tikrovė, kad kažkada gyvenau su žmona Fabijoniškėse?..

Bandžiau paaiškint vyrui, kad ne sieksas gyvenime svarbiausia. Bet tas, būdavo, tik dėbtels baltom.

– O kas gi daugiau?

Blogiausia, kad aš ir pats nežinojau. Tik jaučiau: kažkas gi turėtų būt!

Ir aš būtinai sužinosiu, kas tai! Ir tada parašysiu knygą – vadovą žmonijai! – kurią perskaitę visi supras...

24

Į Amerikos krantą žengiau basas, be paso ir kompaso, neturėjau čia giminių ir nemokėjau amerikiškai. Betgi žinojau: šioj šaly labiau vertinama dirbtinė šypsena, nei natūralus dvasinio pluošto liūdesys. Todėl vos išlipęs iš garlaivo išsiviepiau ir į mane atkreipė dėmesį pro šalį dūlinę Holivudo produktoriai...

Vaidinau koviniuose filmuose ir melodramose. Tapau be galo populiarus, bet vėliau filmuodavaus atvirose scenose ir su galu. Deja, greitai atsisakiau karjeros, nes nepatiko, kad nuolat reikėjo dalyvauti meilės nuotykiuose ir siekso skandaluose. Taip pat slėgė mintis, kad mano honorarai pernelyg išpūsti. Kumščiais pamosuot, lovoj pasivoliot – anoks jau čia darbas! O mokėjo už tai milijonus.

Juk buvau jau iki tiek nusiritęs, kad ketinau pirkti pilį Mėnulyje. Ir, aišku, ne bet kokią, o viduramžių, su vaiduokliais, šimtais kambarių... Atseit, per pilnatį sėdėsiu ant kuoro ir spjaudysiu į Žemės rutulį.

Pasileidimas! Kai gyvenau Fabijoniškėse, tai sėdėjau tik virtuvėje, prie televizoriaus ir ant klozeto.

Užtat ir nusprendžiau tapti paprastu amerikiečiu: įsigijau nedidelį kotedžą baltųjų rajone, vedžiau paprastą, nespalvotą merginą, vardu Spyrs, susilaukiau dvynukų – Maiklo ir Džeksono. Rytais bučiuodavomės ir klausinėdavom kits kito: „Ar viskas gerai?“

Viskas buvo gerai.

Bet vieną naktį Spyrs išėjo iš miegamojo į virtuvę ir dingo. Aš buvau suimtas ir apkaltintas keturiasdešimtojo laipsnio žmogžudyste. Laimė, pavyko išsivaduoti ir po galybės nuotykių, apie kuriuos čia nepasakosiu, aptikti pėdsakus.

Paaiškėjo: tą naktį moterį pabučiavo vampyras ir, tapusi vilkolakiu, ji gyveno prerijose.

Bet štai mes vėl visi kartu, vėl viskas gerai.

Deja, kitą naktį prapuolė vaikučiai. Juos pagrobė ateiviai iš kosmoso. Grasino prisodrint pilvukus urano ir susprogdint Žemės rutulį. Privalėjau gelbėt žmoniją.

To jau per daug. Susinervinęs pasiprašiau Lietuvos pilietybės ir grįžau pas pačią.

25

Fabijoniškėse dažnai dirbu su slaptaisiais popieriais, kurie yra tokie slapti, kad jų nerodau net savo artimiesiems. Padirbėjęs sumetu į specialią skylę, užlieju vandeniu ir nutrenkiu į tokias pragarmes, kur jų niekad niekas neskaitys.

Ten pat nutekinu ir informaciją. Trumpa srovelė, bet neabejoju: daktarų klanas toli siekiančias išvadas padarytų.

Kam man to reik!

Ir vis dėlto, jei turėčiau ryšių, nedelsdamas perduočiau slaptuosius popierius slaptosioms tarnyboms. Tada visur mane kviestų, visos televizijos mane rodytų, o gal net Saugumo vietininku Lietuvos žemėje būčiau paskirtas...

Bet šitaip elgčiaus ne populiarumo siekdamas, o kad pakenkčiau Lietuvos interesams.

Nes Lietuvos interesai – tai valstybininkų interesai. O šių interesai – kuo daugiau prisigrobti sau ir kuo mažiau palikti mums.

Taigi Lietuvos interesai prieštarauja lietuviams.

26

Vis dažniau pasvajoju: o, kad aš būčiau Konstitucinio Teismo Pirmininkas!..

Tada mano sprendimai būtų galutiniai ir neapskundžiami. Tada ir Lietuvoj būtų galima gyvent.

Nes gyvenimas vyktų visai kitaip! Štai išvydęs gatvėj man patinkančią damą nurodyčiau:

– Eik su manim, moterie!

Parsivesčiau ją į namus, pačią išsiųsčiau virtuvėn, o mudu su viešnia miegamajame išsiskleistume.

O kad norėčiau, tai ir kvartetą pasikviesčiau...

Ir visos lietuvės moterys būtų priverstos tylėt, nes kas prieštarautų man, tas prieštarautų Lietuvos Konstitucijai.

Pailsėti gal braukčiau į Seimą. Apsisiautęs juoda pižama, prisirišęs stora grandine, kad pernelyg neįsisiautėčiau, visiems ten įsakinėčiau:

– Eik tu, nary, ten ir ten!.. Atnešk man tą ir aną!.. Tu, nariuotakoji, papilstyk... O tu, narienėl, snarglį pašluostyk...

Į kiekvieną, man neįtikusį, galėčiau parodyt šaukštu ir riktelt:

– Jūsų elgesys prieštarauja Konstitucijai!

Kad sudrebėtų!..

O man tik juokas. Kas jau ta Konstitucija! Yra narsių vyrų, kurie net žmonoms prieštarauja. Čiagi – tik popieriai, kuriuos prikeverzojo nelabai patikimi asmenys nusmukusiais reitingais.

Dar labiau visus įbaisinčiau taip užrėkdamas:

– Jūs pažeidėt Konstituciją!

Visi paliktų šiltas valdžios kėdes ir sulįstų į tamsius verslo urvus.

Į laisvas kėdes susodinčiau savo gimines.

Daryčiau, ką noriu, o daryti sau leisčiau viską, nes, prieštaraudamas sau, prieštaraučiau Konstitucijai. Niekas mano galių negalėtų ribot.

Tai štai kaip būtų linksma, gražu ir patogu, jei aš būčiau Konstitucinio Teismo Pirmininkas.

Bet nesu. Ir vėl tenka laimės ieškoti svečioj šaly.

27

Nusprendęs emigruoti į Latviją, susimąsčiau: o kaip ten elgtis?

Šiaip jau mes, lietuviai, linkę užsieniečiams pataikaut, stengiamės atrodyt jiems įdomūs ir t. t.

Bet ar latvis – užsienietis?

Jeigu taip, tai kas tada – *zirga galva?*

Emigravau Albanijon. Ten aiškiau.

28

Deja, ir Albanijoj kamavo tas poreikis atrodyt įdomiai. Todėl, išvydęs dailią ponią, visados, būdavo, apsimetu lėktuvu: išskėtęs rankas, kaukdamas, baubdamas pralekiu pro šalį.

Visos atkreipdavo dėmesį. Bet kartu gyvent nė viena nepasiūlė.

Tenykštės moterys nemėgsta technikos.

Bet ko norėt? Atsilikęs kraštas.

29

Buvau girdėjęs, kad Europoj lietuviai dukart dažniau nei kiti žmonės krinta nuo pastolių. Todėl Dubline, įsidarbinęs statybininku, griežtai pareikalavau darbo žemės paviršiuje.

Prisirišęs virvėm, prisipylęs kišenes skiedinio, įsikibau į akmenį.

Ir vis tiek jau pirmąją darbo dieną nuo pastolių nukritau net tris sykius.

Dabar tikrinu įvairias versijas. Ar mes europiečiai, ar lietuviai? Ar dviguba lietuvybė padvigubintų lietuvių skaičių, ar atvirkščiai?..

Svajojantiems apie darbą užsienyje derėtų palaukt išvadų.

30

Suomiai riebūs, tingūs, balti... Užtat suomių moterys nemėgsta savo vyrų. Tai perpratęs, išsitepdavau kūną suodžiais ir eidavau pas suomes. Turėjau didelį pasisekimą.

Ir labai dėl to sielojaus. Ar seniai mes, juodžiai, iš medžių išlipom? Vergais vargom?.. O dabar mat jau ant baltųjų vergių ponavojam!..

Visa laimė, kad, namo grįžęs ir vėl į baltą žmogų atvirtęs, turėjau savo pačiai vergaut.

Dvasinė pusiausvyra kaipmat atsikurdavo.

31

Ėjau per Austriją... Žinojau, kad austrės valgomos, bet negi prieit ir atsikąst? Visos gan riebios, išsyk neprarysi, o gadint gaila...

Aš ne laukinis!

Grįžau Lietuvon alkanas, bet išdidus.

Abraomo laiškai lietuviams

Sugrįžimai

Jūs netyčia išgėrėte „Prostamol Uno“ ir pajutote, kad grįžta vyriškumas...

Nedelsdamas informuokite artimuosius ir kuo skubiau išeikite iš namų. Bėkite stačiai į girią. Kuo greičiau bėgsite, tuo mažiau ras gatvėse negyvų. Girios tankmėj demonstruokite vyriškumą šernams, vilkams ir jiems prilygstantiems padarams.

Grįžkite į namus po trijų mėnesių ir pasitarkite su gydytoju, vaistininku, policininku ir teisėju.

Paprasta, bet ne visai

Taip paprasta būti kartu...

Pirmiausia išvarykite artimuosius iš namų ir užvaldykite jų turtą. Tapęs turtingas, išeikite gatvėn ir šaukite:

– Ei, žmonės! Ar norite būti mano artimieji?

Iš tolimiausių pašalių jie subėgs. Turtuolis gali pasirinkti sau kokius nori artimuosius. O vargšui juos paskiria Viešpats bendrąja tvarka.

Pasirinkite tokius, kurie pataikautų, patarnautų ir šlovintų jus. Būsite laimingas ir net didesnis už save.

Darykite tai, kas naudinga

Jums sako: nesikiškite ne į savo reikalus! O jūs vis tiek kiškitės. Bene kas išmano savo reikalus geriau? Jūs, vien tik jūs galite viską sutvarkyt. Bet netvarkykite. Tegu anie tvarkosi patys. Jūs tik įsikiškite ir pakreipkite įvykius sau naudinga linkme. Bet galite nė nekreipt. Pakanka vien kištis.

Sielai tai teikia didelę atgaivą.

Žiūrėkite į tuos dalykus ramiai

Jūs taip ilgai krėtėt pokštus, paistėt niekus: „Aš tą ir aną galiu!..“ Ir staiga lyg valktis nuo akių nukrito. Suvokėte, kad tikrai esate Seimo narys.

Nesigėdykite ir nesislėpkite. Ir jokiu būdu nesiteisinkite, neva jūs norite, kad Lietuvai būtų geriau.

Tegu gėdijasi ir teisinasi tie, kurie jus išrinko.

Neskubėkite su išvadom

Jeigu jums pasiūlė ministro kėdę, nedelsdamas eikite ir sėdėkite. Vėliau išsiaiškinsite, kokia tai ministerija.

Jei paaiškėtų, kad Kultūros – nelaužykit kėdės, nedaužykit langų ir atsistojęs ant palangės nerėkit ant kūrėjų: „Eikit jūs visi na!..“ Prisiminkit, kad kultūra – tai ne vien pigios knygos ir nušiurę kultūrnamiai. Tai ir visa, kas žmogaus sukurta, perkurta... Sukultūrinta gali būti net žemė. O tokia labai brangi.

Tai nuramins ir sukels daug minčių.

Ir iš to gali būt naudos

Jus paskyrė kardinolu. Susinervinęs staipotės priešais veidrodį su naujais drabužiais...

O čia dar pati ima rėkaut:

– Dabar tai pagyvensim!

Atsakykit ramiai, bet ryžtingai:

– Kardinolams neduoda kyšių.

Aišku, ana vapės:

– Sužinos, kad imi, tai ir duos.

Neraudonuokite, o atsakykite dar griežčiau:

– Klaupkis, nelaimingoji! Man ir svajot apie tai nevalia. Aš mokysiu žmones doros.

Žinoma, pati juoksis:

– Jei kuris to pramoksta, paskui visą amželį vargsta.

Dabar jūsų širdy itin sustiprės abejonės. Po teisybei, jūs irgi taip manote. Gal atsakyt Šventajam Tėvui?

Neskubėkite. Darsyk dirstelkite į veidrodį. Rūbai tai įdomūs! Moterys turėtų dėmesį atkreipt...

Niekad nepamirškit istorijos

Jus pakvietė į priėmimą pas švedus. Ant stalų regite daug taurių šampano, vyno... Bet visos pripiltos iki pusės, o visi švedai geria tik mažais gurkšneliais. Jūs taip nemokate ir negalite. O būti savimi nedrįstate. Įtampa vis kyla. Ką daryt?

Prieinate prie persų šeicho ir pasakojate jam apie sovietinį gyvenimo būdą. Pasibaisėjęs riktelit:

– O jau kaip tie monstrai gerdavo!

Tada užsiverčiat butelį ir paulbaudamas iškliukinat ligi dugno.

Kelkite vėjus ir dulkes

Jums kažkodėl lieka vis daugiau laiko. Ilgėja dienos ir televizijos programos, ir jau manote, kad prie ruso žemė sukos kitaip...

Bet gal tapote pensininku, tik nedrįstate prisipažint?

Kaip išlikti jaunam?

Nuolat priekabiaukite prie savo moters. Prisiminkit, kaip priekabiavot jaunas, ir darykite viską atvirkščiai. Versdavote į lovą? Tai dabar – iš lovos: „Akasble man kelnes išskalbs!?" Žavėjotės lieknu liemeniu? Tai keliskart per parą stebėkitės: „O kur dingo liemuo?" Tokios smulkmenos sukuria stiprų emocinį lauką, švarią energiją ir aukštą įtampą. Gali būti, jog tai – meilė.

O jei ramiai murksosite prie televizoriaus, greitai būsite pamirštas, liksite nepamaitintas ir gal net atsidursite naujojo sąvartyno prieigose.

Būkim geri, bet teisingi

Jūs vis dar pasvajojat apie meilę...

Bet meilei reikia mylimo žmogaus! Iš kur tokį gaut? O gal jūs pats galėtumėt toks būt?

Nusiraminkite ir galvokite šitaip: „Nei aš gražus, nei protingas, nei geresnis už kitus. Vadinas, jei moteris mylėtų mane, ji būtų kvaila. A kam man kvailės reik?"

O jeigu jūsų dukra (sūnus) pareiškia: „Aš negaliu be jo (jos) gyvent!", jūsų pareiga atsakyt: „Negyvenk." Ir tučtuojau nutraukti visas išmokas.

Meilė turi teikt džiaugsmą. Antraip – kam visa tai?

Nesirūpink tais, kurie patys savimi pasirūpins

Jei radai laukuose paslaptingus ratilus, neieškok skraidančios lėkštės. Paprašyk daktaro, kad paieškotų ratilų galvoj.

Ateivių yra! Bet ko jiems valkiotis po tavo laukus?

Jie tupi aukštesnėse sferose. Juos atpažinsi iš saldžių, nežemiškų balsų ir darbų, neturinčių nieko bendra su tavo gyvenimu.

Scenarijus dokumentiniam filmui

Įsivaizduokit kambarį, daugsyk prašmatnesnį nei jūsiškis. Vidur kambario stovi ponas, daugsyk pranašesnis už jus. Kažkas nedrąsiai beldžia į duris.

– Na! – rikteli ponas.

Tada įeinate jūs ir droviai sakote:

– Aš norėčiau...

Ponas išsižergia, atsikrenkščia ir spjauna jums stačiai į veidą.

– Jis mat norėtų!

Jūs šypsotės, spjaudalai varva skruostais...

Į jus bežiūrėdamas ir ponas ima šypsotis:

– Ar viskas gerai?

– Aš puikiai jaučiuos, – atsakote.

Čia filmas turėtų baigtis. Žiūrovas patikės laiminga ateitim.

Nieko čia nepakeisi

Jums atrodo, kad tik jūs vienas nemokate prieit prie Europos pinigų. Todėl labai nervinatės ir gailiai rėkiate:

– Ak, aš nelaimingas!.. Ak, našlaitis!.. Byvis, tešlagalvis, subingalvis!..

Deja, taip ir yra.

Paprasta, bet nelengva

Ar esate pūtęs anglų ragą? Aišku, ne. Štai kur visų jūsų bėdų priežastis.

Jei pūstumėt kasdien po aštuonias valandas, susitvarkytų virškinimas, buitiniai ir širdies reikalai, rastumėt harmoniją su savim ir pasauliu, būtumėt išrinktas tarp narių, pagirtas tarp moterų ir gyventumėt kaip anglas.

Bet jūs papūsite ir numesite.

O pirmieji gerėjimo ženklai atsiranda po devynių mėnesių kasdienio pūtimo.

Turėkite kantrybės tiek, kiek reikia

Būna, žmogus rodo savo vaiką ir vis aiškina, koks anas gražus. Ką daryti?

Padedat aštrius, sunkius daiktus į šalį, susikaupiat ir atsakot: „Taip, šitas vaikas yra daugsyk geresnis už kitus."

Jei žmogus vėl aiškina tą patį, atsakote jau kitaip: „Liaukitės! Šitas vaikas toks pat kaip visi, o gal net prastesnis. Atneškite man kitą."

Jei tai kartojasi trečiąsyk, mandagiai paprašote, kad vaiką suvyniotų į popierių ir išneštų į nuošalią vietą.

Jei ne, už tolesnius veiksmus neatsakote. Nė vienas rimtas teisėjas jūsų nenuteis.

Orientuojatės teisingai

Yra žmonių, kurie mėgsta prisikišę ką nors aiškint. Visados aiškina tai, kas jau aišku, o iš burnos jiems tyška seilės ir dvokia

česnakais. Aišku, jiems ne kartą apie tai sakyta. Vadinas, jie tyčia taip daro.

Be to, jie mėgsta stvarstyt už rankovių – taikosi nusivalyt savo taukinus pirštus į jūsų naują smokingą.

Tokius tiesiog nušaunate.

Prisikišt ir stvarstyt leidžiate tik gėjams, kurie visados kvepia brangiu muilu, jų pirštai švarūs, o nagai nukarpyti.

Visur būkite savimi

Jeigu jus pakvietė į gėjų vestuves, eikite ir linksminkitės. Elkitės kaip visados, galite pasiimt net armoniką.

Vienas kvailys visuomet papuoš rimtų ponų draugiją. Negerai, jei tokių būtų daug.

Ką žinote apie save?

Ar žinote, kokia jūsų orientacija? Tradicinė...

Vadinas, jūs nesiorientuojate banke, teisme, muitinėj, ministerijoj... Kur ten! Jums sunku net ir didesnėj parduotuvėj...

Tikriausiai suprantate, kodėl retas nūnai didžiuojasi esąs tradicinės...

To jie ir nusipelnę

Žinau, jūs ilgitės idealo...

Norėtumėt, kad visur jus sekiotų minios, tykotų paparacai, o ant visų žurnalų viršelių būtų vien jūsų snukis.

Tada jūs išeitumėt į rūmų balkoną ir paskelbtumėt išvadas:

– To – to!

Vyrai šauktų, moterys alptų, visi veržtųsi artyn ir būtų daug sutraiškytų.

Eikite į šviesą, kol imsite patys šviest

Ruduo Rudaminoj... (Baisogaloj... Troškūnuose...) Aplink vien tamsi, gūdi naktis... Įsivaizduoju, kaip jums baisu, trošku... Nėr žodžių.

Bet kas gi tai! Ant neaukšto, nestataus kalno įsižiebia žiburys. Dabar jau suprantate, kur link eit, ką daryt...

Aišku, tai tik paprastas, apšiuręs vienkiemis. Bet jums ir toks bus gerai. Ar turite šauninką? Ne. Tai rėžkite akmeniu – ir žiburys užges. Tada išspirkite duris – ir įsiveršite vidun.

Jeigu nesat paskutinis kriošena, per pusvalandį viską pabaigsite ir leisitės nuo kalno žemyn. Ir vėl bus tamsi naktis...

Bet dabar jau šviesu bus jūsų sieloj.

Raskite savo vietą gyvenime

Būna dienų, kai jūs dairotės už horizonto. Kelias... O kelyje nuotykiai, susitikimai...

A ne?

O iš kur žinote? Skaitėt knygoj ir matėt filme...

Bet žinokit, jei automobilis po techninės apžiūros, gali kažin kur nukeliaut ir nieko nenutiks.

Ak, jus traukia naujos pažintys!.. Tai reiškia, kad jūsų artimieji nuobodūs. O kokie artimieji, toks ir jūs pats. Kam gi bus įdomu su tokiu susipažint? Visus tik varginsite.

Jūsų vieta maiše.

Bet, aišku, viskas gali būt ir kitaip.

Sukurkite savo įvaizdį ir kur nuėjęs įkiškite jį pro plyšį. O tada jau ir su visu vaizdu įsirioglinsite.

Ir kas jus beiškrapštys!..

Tiesos galybė

Sakau jums: yra vienas stebuklingas žodis, galintis pagerint gyvenimą daugeliui...

...Jis pakilo į aukštybes ir skardžiai sušuko:

– Ar žinote, kas aš toks?

Mes užvertėm galvas ir drąsiai atsakėm:

– Šūdas.

Tada jis nudribo ir vėl viskas buvo gerai.

O jei būtume netiesą pasakę? Tada jis kažin kiek ten skraidytų ir ant galvų mums drabstytų...

Ir visi mus šūdžiais vadintų.

Būkim geresni

Sako: reikia prisikelt.

O jūs neklausykit. Būna, koks tipelis prisikelia ir kad pradės...

Kitas giriasi prisikėlęs, o yra tik pasikėlęs...

Užtat ir sakau: jei prisikelsi, tau bus geriau. Bet jei pagulėsi – gerai bus visiems.

Palikti

Šviesa sklinda šviesos greičiu, o lietuvis slenka – vėžlio. Todėl šviesa ir negali mūs žingsnius lydėt.

Tamsoj tiesą pavagia...

Ir klaidžiojam ratais, giedodami apie tai, ko nėra.

Prioritetai

Vis dar pasitaiko kvailių, kurie bando Lietuvos istorijon įeit.

Gudruoliai tai seniai geografijoj išsikėtoję...

Piktžolės

Koks kilo triukšmas, kad šuneliai valdiškom mašinom važinėjasi!..

Atsipeikėkim! Ar šunelis už valdininką prastesnis? Ar valdininkas – žmogaus draugas?

Sakau: tik tautos priešas gali valdininką į mašiną įsodint ir nuvežęs pasodint į gražų gamtos kampelį.

Juk anas kaipmat ten šaknis suleis, išsiskleis ir kitiems skleistis neleis.

Mažaraščiai

Kol nepakeisim požiūrio į švietimą, tol čia niekas nesikeis.

Juk kiekvienam kandidatui ant snukio aiškiai parašyta, kas jis toks.

O kaip daug mūsiškių skaityt nemoka!

Technologijos

Nesisielokit, broliai, kad nemokat prie interneto prisijungt. Pakentėkit metus, kitus – vaikai jus prie internato prijungs.

Tas pats virtualus pasaulis, tik kitoj Dievo rankoj.

Skirtumai

Girdžiu: reikia išbandyti save!

Atsisėdu pliku užpakaliu ant keptuvės... Rūkdamas puolu į puodą...

O mano kaimynas tai kelinti metai ramus Seime sėdi.

Kvailys save išbando, protingas – kitus.

Įdomioji botanika

Sako, Seime įstatymus tenka prastumt. Kažin, kodėl?

Manding, ten sėdintiems užkietėja...

Tad, aišku, prireikia laisvinamųjų.

Ir jei tai nebūtų taip intymu, stebėtume nuostabų gamtos reiškinį: pralaisvėja verslininkų kišenės, o prastumia nariai.

Bet gerai abiem pusėm. Gamtoj tai vadinama simbioze.

Įdomioji profilaktika

Yra žinoma: greičio mėgėjai tik į ką nors atsitrenkę supranta, kad nereikėjo skubėt.

Tai gal reikėtų juos dar prieš kelionę sutrenkt?

Kas sopančiais šonais prie vairo atsisės, tas dar didesnio sopulio kentėt nebenorės!

Tad vienas specialiai išlaužtas šonkaulis apsaugos nuo dauginių kaulų lūžių.

Nuojautos

Kai litras benzino kainuos šimtą litų, liausimės važinėti. Sulėtės tempai.

Pamiršim, kaip atrodo pasaulis, užtat prisiminsim, kas mūsų soduose.

Susipažinsim su žmonom ir vaikais.

Niekas nesignalizuos, kad reikia skubėti, – galėsim gyventi.

Laimės tūriai

Skaitau senuosius raštus: gyventi reikia šiandien, nelaukti stebuklų, o džiaugtis smulkmenom.

Kilsteliu stiklelį... Šimtgramis – tikrai smulkmena. Džiaugsmas plūsta į kūną...

Staiga sudunda žemė ir mano celėn įsiveržia žmona. Visas drebėdamas slepiuos po lapais.

Žmona tai ne smulkmena. Čia jau nėr kuom džiaugtis.

Netektys

Prisimenu, iki Naujųjų liko viena minutė, o vagone likom vienu du. Vis skvarbiau dėbčiojau į tą ponią...

– Tai gal jau pradedam, gerbiamoji?

Ta susirinko daiktus ir išlėkė į kitą vagoną.

Likau sukrėstas. Visados maniau, kad paskutinę akimirką žmonės glausis prie kits kito...

Teks perkainoti vertybes.

Bedugnės

Teoriškai Lietuvoj lėktuvas gali užkrist lietuviui ant galvos.

Bet praktiškai – neįmanoma.

Štai kaip pas mus teorija skiriasi nuo praktikos.

Viršūnės

Nuo seno žmonės paukščiams sparnų pavydi.

Kad sparnus turėtų, tai ant palangių tupėtų, ką kiti daro, žiūrėtų.

O padangėm lėkdami patys kitiems ant galvų darytų...

Gerai, kad ne visos svajonės išsipildo.

Rezultatai

Toks senelis vis rėkia:

– Grąžinkit man žemę!

Balsas tyruose... Priėjęs guodžiu:

– Pakentėk dar metus, kitus... Viešpats tave patį žemei grąžins.

Sukeitus dėmenis, suma nesikeičia.

Nenaudėliai

Kai su prašymu užėjau merijon, ten sėdintys patys manęs paprašė: „Varyk iš čia!“

Nušvito siela. „Ne stuobriai gi! Supranta ne vietoj esą! Tik valios neturi išeit.“

Kitąsyk pasiimsiu botagą.

Pataisos

Jei Seimas neveiksnus, reikia globėją skirt. Yra gi senelių, kurie vaikus, vaikaičius užauginę... Ir laiko, ir patirties turi.

Seimas veiktų, jei mokėtų pradėt: kaip solistui prieš koncertą privalu prasidainuot, taip seimūnui prieš kadenciją derėtų prasivaldyt.

Aišku, tam būtinos dykvietės už respublikos ribų.

Ženklai

Štai dažnai pasitaikanti situacija: pristūmėte kelnes ir norėtumėte parodyti žmonėms, o nedrįstat.

Tai gali reikšti tik viena: tikrai artimų jūsų aplinkoj nėra.

Įvertinimai

Svetimoj lovoj svetimai poniai mėgstate aiškint gyvenimą.

Saviškė taigi neklausytų. Seniai žino, koks esate mulkis.

Svetimai net galite aiškint, kaip niekas jūsų nesupranta. Nes kai supras, tai išvarys.

Aš jūsų ir už šimtą litų į savo lovą nepriimčiau. Toks jūs man nemalonus.

Nuostatos

– Įveik save! – ragina pati.

– Gerai, gerai, – atsakau.

O vis delsiu. Žinau, kad kitiems tai pavyksta. Kapinėse daug tokių.

Bet aš nenoriu būt geras.

Neteisinga teisybė

Mūsų šeimoj automobilis vienas, o vairuotojai – keturi.

Išardžiau ir padalijau po lygiai.

Tvarka ir teisingumas yra. O laimės – nėr...

Progresas

Skaitau senolių išmintį: kur trumpa, ten trūksta.

Stebiu naujųjų patirtį: protas trumpas, o kadencija nenutrūksta.

Manding, jau pranokom protėvius.

Artimieji

Netiesa, kad varguolį nuo elito bedugnės skiria...

Toks žmogus sėdėjo prie šventoriaus, o kitas tuo metu valdžioj sėdėjo.

Ir abu – su ištiesta ranka.

Mentalitetas

Tamsi naktis, tolimas kelias... Visai jėgų nebėr...

Bet štai tolumoj suspindi žiburėlis – ir jau lengviau. Ilgai ėjęs prieinu trobelę ant vištos kojelės.

Nukertu kojelę. Trobelė nugriūva. Žiburėlis užgęsta.

Ir aš nuliūdęs vėl dūlinu į tamsą.

Neįgalieji

Visi žino: greičiausias būdas praturtėti – tai eiti politikon. Bet ne visi eina.

Tu džiūgauji: yra padorių žmonių!

Aš dūsauju: gal tik kelio neranda...

Padorų nuo podurnio sunku atskirt.

Vidinės galios

Grėbstau rudens lapus, o vaizduojuos, kad Europos lėšas grobstau.

Ir nurimsta širdis.

Rezervai

Ar daug žmogui reik?

Štai valdovas ištiesia ranką valdiniui. Ir kiek šiam džiaugsmo!

O jeigu kojas ištiestų?

Sakau: nesidrovėkim būti geri.

Praktinė psichologija

Yra žinoma: viskas, kas įvyksta, pirmiausia įvyksta mintyse.

Vadinas, jeigu jūsų bute sprogo vamzdis, pirmiau jis turėjo sprogti jūsų galvoj.

Todėl ir sakau: neieškokim kaltų, o laiku pas galvos daktarą apsilankykim.

Išbandymai

Būtina kurti žinių visuomenę.

Betgi būna: aiškini žmogui, kaip gyvent, – tas nė skersa ausim neklauso. Atseit pats žinąs.

Tokiam numaunam kelnes, įsukam propelerį ir švystelim pro langą.

Jei žino – nuskris. Jei ne – nukris. Tokių ir negaila.

Olimpininkai

Tikriausiai ir jums teko girdėt paraginimą: „Čiuožk iš čia!"

O gal net visą gyvenimą iš visur čiuožiate?

Užtat ir medalių nėr...

Lygis

O gal teko girdėt: „Užsičiaupk, asile!"

Ir, ko gero, net užsičiaupėt? Vadinas, nutuokiat, kas esąs.

Galit didžiuotis: ne visi asilai tokie gudrūs.

Gera vieta

Lietuvoj šitiek pranašų!

Ir visi – kaip karikatūros. Nei pripiešt, nei nutrint.

Užtat ir ramu.

Horizontai

Aiškiai matai: yra tokios ribos, kurias peržengt – nevalia.

Bet peržengi ir pakyli viršūnėn.

Ir iš ten dar aiškiau matyt: yra tik tokių žmogelių, kuriems nevalia...

Vėluojantys

Jei mūsiškiai išsivystė iš beždžionių...

– Toli pažengėm! – džiūgauju. – Beždžionės tai nemokėtų prie Europos pinigėlių prieit.

– Yra ir žmonių, kurie niekaip neišmoksta, – virkauja pati.

Susimąstęs žvelgiu į veidrodį: šitie, manding, dar neišsivystę...

Pagerėjimai

Prisimenu: važiavo Maironis pro Trakus ir verkė jam širdis. Mat buvo tik viena pilis ir ta pati sugriuvus.

O važiuotų jis šiandien!.. Pro Trakus, Molėtus, Ignaliną... Kiek pilių!.. Kai kurios net be leidimo statytos, o niekaip nenugriausi.

Tai būtų seneliui džiaugsmo!

Šaknys

Sėdėjau kertėj ir aiškinau:

– Kodėl didžiūnus taip traukia egzotiškos šalys? Todėl, kad ten likę jų artimieji: tigrai, smaugliai, krokodilai...

– Bet asilų ten taip pat yra, – priminė pati.

Pakilau ir ėmiau krautis krepšį.

Tikrumas

Svajoju: kad prieitų žmogus ir paklaustų:

– Ar viskas blogai?

– Viskas, – atsakyčiau. – Aš prastai atrodau ir klaikiai jaučiuos.

– Taip ir turi būt, – ramintų jis.

Ir pasijusčiau geriau.

Gamtos stebuklai

Geri žmonės – kas skleidžia šilumą kitiems.

Bet patys geriausi – atšalę.

Artimiesiems tuomet visai šilta.

Abejingumas

Jūs norėtumėt pamatyt verslo partnerį, krintantį nuo stogo?

Ir aš norėčiau. Bet retai pasitaiko.

Mūsiškiai nelinkę daryt gera kitam.

Sutrumpėjimai

Netiesa, kad šypsena nieko nekainuoja. Kas daug šypso, tas trumpai gyvena.

Švytinčiose įstaigose jau nebelikę vyresnių.

Kita rūšis

Kai noriu patekt kokion puikesnėn vieton, manęs klausia:

– Leidimą turite?

– Aš turiu leidimą gyvent, – atsakau. – O davė jį man Viešpats.

Užtrenkia vartus.

Vis daugiau tokių vietų...

Jau greit mano leidimas niekur nebegalios.

Išlaikytiniai

Koks liūdnas politikų likimas! Jų žmonos valdo firmas, bendroves, o jie nieko neturi.

Kas tai per vyrai? Kam tokius šeimoj laikyt?

Bet gal dėl to juos ir išvaro Seiman?

Rinkėjai geri: visus nevėkšlas išlaikys.

Neoteologija

Belskis – ir bus atidaryta.

Bet jei nieko nėr?

Tada išlaužiam duris ir susirenkam vertingesnius daiktus.

Pažanga

Skambinu draugui, atsiliepia svetimas balsas.

Klausaus nustėręs... Ir mano bičiulis, tikras runkelis, – jau abonentas! Net nepasiekiamas!..

Gyvenimas tikrai gerėja!

Atgaiva

Jei kitas turi daugiau už tave, – atimk.

Jei negali atimti, – padek.

Jei ir padegt nedrįsti, – apmyžk.

Padegt ir apmyžt – priešingi veiksmai. Bet sieloj atoveiksmis toks pat.

Laukiamasis

Laukiam naujo traukinio. Kitąmet važiuosim dar greičiau!

Daugybė laukiančiųjų bus pervažiuoti.

O dar daugiau jų niekad ir nevažiavo. Tik laukė.

Agresija

Naujieji beldžias į duris. Nusigandęs tūnau trobelėj apsikabinęs visa, kas brangu.

Dvylika smūgių ir jie įsiveržia vidun.

Ar iš tokių gali ko nors gero laukt...

Brangenybės

Sako: tas turi charizmą... Tai įgimtas žavesys, kone dangiška aureolė.

O aš sakau: gana juokint! Kur matėt skurdžių su charizma?

Kas turi pinigo, tik tas gali tokį daiktą įsigyt.

Mūsų padėtis

Kuo šviesiau – tuo tamsiau.

Tujen priekaištauji: aš vėl tikrovę juodinu...

Bet kaip ją pašviesint, jei ryškiau apšviestas net švietimo ministras patamsėja.

Permainos

Netiesa, kad žmogus nesikeičia. Yra jau pripučiamų moterų!

Tu vaipais: ką tokios gali pagimdyt...

O iš kur tada šitiek tuščiagalvių?

Aklieji

Štai prisijungę prie interneto jūs informacinę visuomenę kuriat...

Aš rytais tik dirsteliu pro langą. Tiek informacijos – niekaip iki vakaro neapdorosi.

Nuliūdęs siekiu specialiųjų indų ir atsijungiu nuo pasaulio.

Sluoksniai

Sniegas – tai dangaus elitas.

Užtat jo taip nekenčia kiemsargiai.

Talentai

Andai maniau: ministras – tai geriausias savo srities žinovas. Nūnai girdžiu: jam nieko nereikia išmanyt.

Nuėjau ir pasisiūliau. Nepaskyrė.

Sėdžiu pasipūtęs. Matyt, šį tą sugebu.

Aukštesnė rūšis

Vis girdžiu: koalicija... koalicija... Kas tai gali būt?

– Asile, – aiškina pati. – Tai koalų gentis.

– Pas mus taigi nėr tokių!

– O tu eik, pažiūrėk.

Einu per Lietuvą... Šiltose vietose tupi tingūs padarėliai, skabo skaniausius ūkio šakų lapelius ir kad kemša, kad kemša... Dėbteli suktais snukučiais ir dar aukščiau keberiojasi.

Tai jau ir nebedrįstu vystytis.

Paprasta nepaprasta

Prisimenu, įbridau jūron pažiūrėti, ar tikrai girtam iki kelių.

Ištraukė mane, padžiovė ant pušies. Ilgai tuomet aiškino:

– Pirmiausia reikia išmokti balotiruotis. Paskui – sausam keltis iš balos. O tada jau ir blaivas galėsi žengt.

Visur bus iki kelių.

Rezultatai

Gyventojas Machaonas man aiškina:

– Svarbiausia: būti savimi.

O sugyventinė Machorka taip tvirtina:

– Svarbiausia: įveikti save.

Aš gi, būdamas savimi, – savęs neįveikiu. O įveikęs – nebe savim tampu.

Sėdu į kaliošą ir plaukiu piliakalnio link.

Gėrio sklaida

Jei pasirišęs virvę šoki nuo dangoraižio, pasigamini adrenalino tik sau.

Jei šoki be virvės – pagamini ir kitiems.

Nesidrovėkim širdies gerumo – tebūnie šventė ir tiems, kam nepasisekė gyvenime.

Pozicijos

Skambinu į Seimą:

– Bulvių reik?

Aiškina kažką...

– Kaip jums – su nuolaida!

– Lizingu?

– Cingu lingu!

Neturiu aš jokių bulvių! Man svarbu ryšys su Parlamentu.

Nuostoliai

Patriūbavičius aiškino:

– Toks Drėma andai parašė knygą „Dingęs Vilnius“, o kitoks Drėma pats dingo iš Vilniaus. Paskui šitas Drėma atsirado, bet kita dalis Vilniaus vėl prapuolė...

– Tai man dyvai! – stebėjosi Grigaravičius.

– O tu ieškok! – patarė Patriūbavičius.

Grigaravičius apieškojo Patriūbavičių – tik ano Drėmos knygelę rado. Visa kita buvo dingę svetimose kišenėse.

Tolerancija

Anava toks vyriokas kilimą dulkina...

Niekas dėmesio nekreipia!

Lietuviška lytinė branda

Jei pastebėjot, kad kažkas lenda jums į užpakalį... Jeigu jums tai malonu...

Nesidrovėkit: esat labai tradicinės orientacijos.

Ir netikėkit, esą, vyrų ryšys – bevaisis. Jums būtinai gims sklypukas ar pilaitė.

Mūsų mozės

Jie riogso ekranuose, viešai dalijasi Lietuvą.

– Ir nėmaž neraudonuoja! – rėkiu.

Kiemsargis aiškina:

– Senieji pūzrai dar anais laikais atraudonavo. O naujieji lietuviai nebent šikdami kiek parausta.

Rimsta širdis: per keturiolika metų būsim išėję iš raudonųjų dykumų.

Mano indėlis

Svajojau Atėnuose mesti rūkyti. Nepatekau į rinktinę.

Dabar mano svajonė – Pekine mest gert. Smarkiai treniruojuos ir tikiuosi mesti taip toli, kad niekad nebenukris ant stalo.

Tegarsėja Lietuvos vardas pasaulyje!

Sveikatos gidas

Ir kvailiui aišku: joks sveikas žmogus nemes darbo, kurį moka ir mėgsta dirbt.

Vadinas, Seiman eina tik nesveiki, nemokšos ir tinginiai.

Galvoju: o kažin kas esam mes, kad vis tokius išrenkam?

Programatika

Kai galininkas tampa vardininku, jis elgiasi kaip šauksmininkas, gyvena kaip vietininkas, o įsivaizduoja net kilmininkas esąs.

Tik naudininkas iš jo niekaip neišeina.

Vargas jums, įnagininkai!

Evoliucija

Seniai seniai Dievas sukūrė žmogų.

Per milijonus metų iš žmogaus išsivystė žvėrys, gyvuliai, bestuburiai, parazitai...

Dabar jau šieji viešpatauja.

Pagadinimai

Kiek prašėm: tik netarnaukit Lietuvai! Dirbkit, ką reikia, ir tiek.

Kur ten! Vergo sąmonės nepakeisi.

Užtat Lietuva pasikeitė: pasipūtė, išponėjo – į lietuvį nė skersa akim nebežiūri.

Grožio gairės

Ilgiesi dangaus, bet visur tik rudenė pilkuma.

O tu pats būk žydras!

Kompensacija

Štai kiemsargis muša savo pačią, o kaimynai stovi kieme ir stebisi.

Tačiau ką gi anam mušt? Negi būgną? Juk į beprotnamį uždarys!

Prie labiausiai nusipelniusių taigi neprieisi.

Vienui vieni

Kai prasidėjo karas keliuose, mes nedrįsom stot į atvirą mūšį ir išėjom į girią. Naktį užvertėm kelius medžiais...

Ir vairuotojai, ir policija mus persekiojo. Ir Europos Sąjunga nieko gero nežadėjo...

Laimės ištakos

Toks žmogus manęs paklausė:

– O ką tu darytum, jei žinotum, kad gyventi liko valanda?

– Duočiau tau į snukį, – atsakiau.

Jis nuskubėjo savais keliais, vildamasis, kad aš dar ilgai gyvensiu.

Ir man smagu, kad kitas tuom suinteresuotas.

Vaisiai

Jums atrodo, kad geriausia dovana – knyga, o jūsų sūnui – kad mašina...

Keletą žaislinių mašinėlių užkaskite savo darže, o vaikui paaiškinkite, kad rudenį čia išaugs automobilių parkas.

Ir gal, prižiūrėdamas daržą, vaikas pamils žemę ir sodininku bus.

O jei niekas neišaugs, paaiškinsite vaikui, kad blogi žmonės sodinukus pavogė.

Ir gal vaikas, pasipiktinęs neteisybe, teisėju taps.

Žiburiai

Nereikia daug pramogų, bet jos turi būti kokybiškos.

Sykį toks žmogus važiavo dviračiu, nuvirto po langais, nusisuko sprandą, nusilaužė koją, o pribėgęs kiemsargis dar ausį jam nukando.

Ir po metų, tai prisiminę, juokėmės.

Paraleliniai pasauliai

Švenčių išvakarėse visiems pažįstamiems išsiuntinėju atvirukus su šimto litų atvaizdu.

Turtuolis vyptels, varguolis užsisvajos...

Bet kiekvienas prisimins: yra ir kitoks gyvenimas.

Nušvitimai

Praeina šventės ir atsipeikėjam: nei reikėjo taip bruzdėt, nei buvo ko laukt.

Todėl, kai žvelgiam į veidrodį, atrodom sau dar durnesni nei pernai.

Ištiesinimai

Yra tipų, kurie su panieka mini laikus, kai buvusi viena tiesa. Dabar, atseit, tiesų daug ir kiekvienas gali savo tiesą įrodinėt.

Betgi žiūrėdami į kvailį, įrodinėjantį savo tiesą, mes neįrodinėjam sau, kad jis protingas.

Vadinas, tiesa yra viena ir jos nereikia įrodinėt.

Apie laisvę

Prievarta gimdo prievartą. Tad jei darbdavys verčia darbuotoją dirbt, tegu nesistebi, jei darbuotojas jį išprievartaus.

Jei darbuotojas verčiamas dirbt net viršvalandžius, jis gali darbdavį išprievartaut ir iškreiptu būdu.

Bet jei darbdavys apgaubs darbuotoją meile, tai ir darbuotojas darbdavį mylės tik šiam sutikus mylėtis.

Norint išvengt tokių santykių, nereikia turėt darbuotojų. Kiekvienam gana tiek, kiek jis gali savo rankom nudirbt.

Kitaip sakant: nekurk darbo vietų kitam, nes pats įkrisi.

Gėrio gairės

Viskas galėtų būti kitaip, jei žmonės būtų be galvų. Tada visi būtų laisvi, lygūs ir išdidūs. Eitum be galvos ir negalvotum, ką kitas pagalvos.

Dar geriau – jei žmonės būtų rutulio formos ir kybotų šiltuose kraštuose ant palmių.

Deja, žmogus niekad nesivystė taip, kaip jam būtų geriau.

Aiškumas

Anava karalienė pavaikščiojo po Lietuvą.

Kvailiui – džiaugsmas. Išminčiui – ašaros.

Seniai įtarėm, kad Lietuva – būtent tokia vieta, kur karaliai pėsti vaikšto.

Genetika

Ir Anglijos karaliai turi lietuviškas šaknis!

Tai štai kodėl jiems neleidžia valstybės valdyt.

Kaipmat ten viską pagadintų.

Apakėliai

Yra vietų, į kurias pažvelgę, tik ranka numojam: ten sustojęs laikas...

Pralekiam pro šalį...

O juk tai vienintelės vietos, tinkamos žmogui gyvent.

Politikai

Ką jie ten veikia?

Mažumos dauguma daugumos mažumoj mažumą daugina.

Kam to reik?

Kad blogiau būtų geriau, nes blogiau kaip geriau negerai bloginti.

Būsenos

Būna, eini namo.

O būna – namie sėdi.

Šiam pasauly visko būna.

Optimistinis

Aš tikiu žmonėmis!

Tikėjimas kalnus verčia.

Kalnai nugriūva ir sutraiško žmones.

Antgamtinis

Kas sugeba prie kosmoso prisijungt, to galios labai padidėja.
O kas prie Rusijos – tas išvis begalinis!
Net Seimas ir Vyriausybė jo klauso.

Nedorėliai

Yra, kas kiaurai permato žmogų. O yra tipų, kurie išvis nemato žmogaus.
Pirmųjų vengiam, antruosius į valdžią renkam.
Turi mūsiškiai ką slėpt.

Grėsmės

Girdžiu: Seimą žada paleist.
Drebėdamas lendu po lova.
Aptvare uždaryti, apsaugos prižiūrimi – ir tai kiek pridirbo!
O kai ištrūkę pasileis skersai Lietuvą...

Bėdos

Ilgai paksėsim, kol atsizuoksim.
O dar žiūrėt, kad Vilniaus nepripaleckiotų...
Sakiau gi: išrinkus – išmest reikia.

Gerumas

Dažnai atsigręžiu į paprastus žmones.
Pasižiūriu, pakraipau galvą ir vėl nusigręžiu.

Žygiai

Kiemsargio pati skundžiasi: vyras į šalį einąs.
O aš jį visados randu pas savo žmoną.
Žinoma, toks mulkis toli nenueis.

Patogumai

– O... – atsidūsta ji.
– A... – numoju ranka.
Ir viskas aišku.
Užtat ir nekeičiu žmonos. Negi iš naujo viską aiškint?

Tvarka ir teisingumas

Kai pati išveda mane pasivaikščiot, tai visados nešasi kraitelę: ten surenka mano spjaudalus, butelius, nuorūkas.

O daugelis vyrų palaidi laksto, juos randa net svetimuose miegamuosiuose.

Reikėtų gaudyt, gabent į specialius aptvarus ir užmigdyt.

Pramogų parkas

Kai buvau naujas lietuvis, tai ir visi mano draugai buvo nauji. Sykį nusivedžiau juos į kaimą senųjų lietuvių gyvenimo pasižiūrėt.

Nė vienas nepatikėjo, kad tai realybė. Ir baisėjosi: žiaurus tas žvaigždžių gyvenimas.

Išeuropėjimai

– Gal norėtumėt su manim pavakarieniaut? – klausiu.

Ji ateina, viską suėda ir išeina.

Sėdžiu surūgęs. Maniau, aiškiai pasakiau, ko noriu.

Manding, metams bėgant, ezopinė kalba vis sunkiau suvokiama.

Garantijos

Žmona trinkteli man kumščiu per galvą ir aš pasitaisau.

Taip veikė senieji televizoriai. Tokia visa sovietinė technika.

Nūnai visur valdymo pulteliai. Bet seno modelio taip lengvai nesuvaldysi.

Aistros

– Tapk kitu žmogumi! – šūkteli pati ir nusineša butelį.

– Ar gyvensi su kitu? – klausiu.

Ji gyvens.

– Būsi neištikima!

Pagauna sielvartas ir aš taip pat imu kitą.

Eismo naujienos

Mėgstu oro balionais skraidyt. Dažnai viršiju greitį ir sustabdo policininkas.

– Jūs girtas! – sakau. – Papūskit.

Policininkas pripučia balioną ir aš nuskrendu.

Paklydimai

Regėjau poną, kuris, eidamas į priėmimą, nešė daktarui savo išmatų.

Kraipiau galvą: šitas ilgai negyvens.

Pilietinė branda

Būna, žmogui viskas krinta iš rankų.

Todėl aš visuomet budrus. Išvydęs tokį žmogų, prisigretinu ir susirenku iškritusius daiktus.

Aš suinteresuotas, kad žmonės gyventų vis geriau ir turėtų kuo daugiau daiktų.

Papildai

Kai klausomės kandidatų, tai suprantam: šūdą mala!

Net keleriems metams užsisakom šio produkto.

Vadinas, trūksta.

Prioritetai

Už ką tik mes nebalsavom! Už darbietį ir valstietį, demokratą ir domkratą.

Vienas vertinąs tokias, kitas – anokias vertybes. Bet pamatines – tai jau visi.

Tai tiesa! Ir pamatai, ir pilys ant pamatų greit išdygsta.

Erotika

Kai svečiai ima nuobodžiaut, duodu ženklą vyrams ir užsidarom kabinete. Uždegu dienos šviesos lempas, įjungiu video...

Ekrane keičiasi vaizdai: Pirmininkas su varpeliu... Nariai su paketais... Aš pats su pataisom...

Po pusvalandžio susijaudinę grįžtam pas moteris.

Porno

Tai su vienais sukris, tai su kitais... O tai ir su keturiais krūvoj... Poza – misionieriaus, būdas – vežiko...

Drovų rinkėją tai labai jaudina.

Todėl tokius ir išrenkam.

Mūsų sodai

Perrenkant išrinkti blogiausius – gerai.

Tik kad nepamirštume išvežt, išmest ir užkast.

Tada čia ir būtų tvarka.

Rezervų yra!

Po rinkimų visokių įtarimų kyla... Einu ir klausinėju vilniečių:

– Ar žinote, koks čia miestas?

Visi žino, kad Vilnius.

Rimsta širdis. Vadinas, ne beviltiški.

Bestuburiai

Jau turi organus, reaguoja į šilumą ir šliaužia ton pusėn.

Bet vieno Vilniaus dar nesugeba iš penkių padalint.

Daugel kadencijų turės pasikeist, kol iš šitų išsivystys protingos būtybės.

Įtarumas

Pavilny girdėjau lakštingalą zuokiant.

Stvėriau kuolą ir vijau iki lenkų sienos.

Pragiedruliai

Kiemsargis aiškino:

– Kai žmona pliaukšteli man delnu per ausį – tai erotika. O jei muša kuolu per galvą – tai jau politika.

Labai stebėjaus, kad pagyvenę žmonės moka taip moderniai susitvarkyt.

Atviras

Žmonės įeina į mane, šiukšlina, gadina, o išeidami dar išsineša ką nors.

Kažin, ar savy jie taip pat elgiasi?

Betgi retai ten užsuka. Dažnas nė kelio nežino.

Užtat ir landžioja į kitus.

Apie laimę

Ko tujen virkauji: suėdei mano gyvenimą.

Kiek yra tokių, kurių gyvenimai niekam nereikalingi!

Suprasti moteris sunku

Mėgstu apie pripučiamas moteris pakalbėt: vienu sykiu ir apie moteris, ir apie orą gali šnektelt. Ir net apie vienatvę.

Mat su pripučiamom visados šiek tiek vienišas jaučiuos. Ypač kai ventilį ištraukiu.

Laukiamasis

Laukiu Naujųjų. Pradėsiu naują gyvenimą. Viskas tada bus kitaip.

Bet visados jau pirmąją Naujųjų dieną viskas nueina po senovei. Tad nuo antros vėl imu laukt Naujųjų.

Taip ir bėga metai.

Bet gerai, kad yra ko laukt.

Artėjimai

Prieš šventes traukia gera daryt. Todėl kiekvienam sutiktam dovanoju šypseną.

– Kas yr? – traukiasi apdovanotasis.

Stoviu išsiviepęs. Nieko negaliu paaiškint – žodžiai tik šypseną pagadintų.

Jis – bėgt. Aš – vytis. Teko ir nukentėt.

Mūsiškiai dar nepripratę prie gerumo.

Suartėjimai

Ak, ta šventiška nuotaika... Visi skuba... Ir aš skubu sykiu su jais.

Štai ponas ragauja torto. Ir aš atsikandu iš kito galo... Anava ponia lenda kabinon suknios matuotis. Lendu jai iš paskos...

Man pačiam nieko nereik. Bet kaip smagu kitiems pagelbėt!

Klasikos diversijos

Vienam kaime gyveno trys seserys. Tai, būdavo, sėdi vyšnių sode ir rėkia:

– Į Maskvą!.. Į Maskvą!..

Metai ėjo, seserys pasenėjo, o vis tam sode teberėkavo...

Kur aš tas kvaišas mačiau?.. Ak taip, teatre...

Kaime tokių nebėr. Visos į Emyratus išlėkė. Ir ne su girtais rusais kazoko trypt, o pas rimtus šeichus į stulpą lipt!

Rezervininkai

Visuomenės gyvenimas gerėja, bet atskiro žmogaus kažin... Mat visuomenės nariai pluša, stengiasi, o kai kurie kūno nariai išvis atsisako dirbt.

– Kelkis, padla! – raginu vieną tokį. – Prie ruso tai labai aktyvus buvai! Ot imsiu ir ištrauksiu į dienos šviesą!..

Tik ar besudomins jaunąją kartą?

Atsiduseęs užsegu archyvą ir einu prie seno televizoriaus prigult.

Nušvitimai

Vėlus vakaras... Daugiaaukščių languose vis mažėja šviesų...

Išeinu gatvėn ir mėtau akmenis į tamsius gyvenimus.

Ir žiū – vėl žiebias žiburiai!

Ir šviesiau mano sieloj.

Grįžtu namo ir rašau šviesų eilėraštį.

Tautiškas

Štai dažnai pasitaikanti situacija: pramušu galva sieną, randu kaimynus.

– Sėdėkit, – raminu. – Aš trumpam.

Bet galva įstringa skylėj – negaliu nei priekin žengt, nei atgal trauktis. Kaimynai daužo per snukį, o namiškiai spardo į užpakalį.

Jaučiuos tikrai įdomus Europai.

Arabiškas

Emyratuose vengiu pasirodyt lietuvis esąs. Tad sutikęs dailią lietuvaitę ir pasakau nei šį, nei tą:

– Alalakakbar!

– Ak-ak! – puikiausiai supranta mane gražuolė. – Bar-bar! – pritaria.

Tūkstantis! Ir viena naktis – mano būstinėj.

Japoniškas

Dangus be žvaigždžių...

Padegu sau kelnes.

Vienišas žiburėlis tamsoj...

Baimės kaina

Seniai seniai vienas dinozauras prisirijo kokos lapų ir jį ištiko haliucinacijos: neva ant kalno mūrai, joja lietuviai...

Persigandęs tarė draugams:

– Nykstam iš čia!

Ir jie išnyko.

Sąmonės galia

Džiaukimės, kad ne viduramžiais gyvenam.

Nes kai pamatai valdovą... Koks anas užsirūstinęs! Kaip mes jam įgrisom! Mintyse tikrai ne vienam yra galvą nušniojęs.

Bet įkyrios mintys – materializuojasi!

Gal dėl to tas įspūdis, kad begalvių čia vis daugėja.

Anksti kėlęs tamsoj būsi

Buvo laikai: po Europą klaidžiojo komunizmo šmėkla, o patys komunistai šiltose vietose tupėjo.

Pabudome ir kėlėmės. Išėjom su šmėkla kovot.

...Komunistai tebetupi, kur tupėję. O tie, kas šmėklą įveikė, patys šmėklom virtę po Europą klaidžioja.

Čempioniškas

Tujen stebies: ir kaip jiems ne gėda!

Aiškinu: pasąmonė turi galią išstumt nesąmonę. Pamiršti, ką pridirbęs, – kaip gerai jauties.

Seimūnai itin daug išstumia.

Jei nesąmonė būtų svarmuo – mūsiškiai visas olimpines laimėtų.

Vilčių metas

Su kiekviena diena vis kvailėju.

Žinau, kad negerai taip manyt. Reikia įteigti sau, kad viską moku, viskas man sekasi. Ir taip bus!

Tik kad būna priešingai.

Bet gal aš kaip tik protingėju, nes suprantu, kad kvailėju?

Tiek suprast – ne kiekvienam duota.

Stebuklų žemė

Sniego tai nėr...

O besmegenių tiek, kad net koalicijas galima lipdyt.

Paguoda

Vėl atėjo gražiausia metų šventė.

Bet praeis. Ir tada vėl bus gražu.

Laisvieji šliužikai

Sakau jums: tie, kas eina į valdžią, – savo širdy yra dar tarybiniai.

Juk žino, kad bus nelaisvi: nei paslidinėsi, nei pašlitinėsi.

Bet laisvės troškimo – neužgniaužt! Pakilę spjauna į Lietuvą ir šliužia ant snarglio iki pat malaizijų.

Patirtys

Jūs sakot: jie nesveiki, nedori, neprotingi.

O aš sakau: tik ligonis ir gali rūpintis sveikatos apsauga.

Tik sukčius – vidaus reikalus išmanyt.

Ir tik netekęs proto gali tokiais pasitikėt.

Gelmės

Mėgstu ant grindų pastovėt... Bet kažin kas ten, po grindimis?

Paimu kirvį ir iškertu skylę. Panašu į tam tikrą vietą... Pritupiu ir padarau.

O ten, pasirodo, žmonės begyveną! Kilo triukšmas...

Labai stebėjaus, kad žmonėms tenka skylėse gyvent.

Sparnai

Prisimenu: pavasarį vyrai eina pas moteris. Bet neprisimenu kodėl.

Nuėjęs ilgai galvojau, paskui tariau:

– Gal pažaiskim?

– Pažaiskim, – atsiduso ji.

Išsitraukiau šaškių lentą.

Gerai sekasi! Gal net damą nukirsiu.

Papročių krizė

Duok durniui kelią.

Davėm ir jie nuėjo Seiman. Mes gi – durnių vietoj likom.

O kelio niekas neduoda.

Gera vieta

Niekur nepasakyta, kad kelią reikėtų duoti protingam. Žmonės žino: kvailys praeis, ir tiek. O protingas kažin kiek kvailysčių prikrės.

Todėl protingam visur turi būti statomos užtvaros, o kvailiui – visi keliai atviri.

Panašiai pas mus ir yra.

Nuorodos

Ką išmoksi, ant pečių nenešiosi.

Bet kai pasižiūri... Daugelis mokslinčių sudžiūvę, sukumpę...

Lyg metų metais sunkią naštą nešioję. O kvailiai – tiesūs, vikrūs, turtingi ir protingi.

Mesti mokytis niekada nevėlu. Bet geriau anksčiau, kol dar nesugadinta figūra, kol neužsikimšusios smegenys.

Harmonizacija

Protingas niekad nesigirs esąs protingas, nes žino, kad yra kvailas. Protingais prisistato tik kvailiai. Visuomenę tai klaidina. Norint patikrinti, kas yra kas, reikia įmesti žmogų į politiką. Protingas paskęs, o kvailys išplauks.

Didžiausias kvailio privalumas – jis negali išeiti iš proto. Tai garantuoja stabilumą.

Patogumai

Drybsau iki pietų, aiškinu pačiai gyvenimą. Nereikės pačiam gyvent.

Ta šliūkšteli kibirą šalto vandens... Nereikės praustis!

Gera žmona – pusė dienos darbų.

Dvigubi standartai

Prie jūros klykia žuvėdros... Ir tu įsiklausai, užsisvajoji, sieloj gimsta neaiškūs troškimai siekti ko nors daugiau.

Bet kai namie klykia žmona – tau nė motais.

O juk įsiklausęs būtent žmonos klyksme išgirstum konkrečius nurodymus.

Apie meilę

Nuo seno žinoma: jūra kaip moteris.

Užtat vasarą dažnas vaizdelis: vyras puola į jūrą ir talžo ją kumščiais.

Padėtis

Tiltas į jūrą simbolizuoja kelią į laimę.

Žinai, kad niekur nenueisi, o vis tiek eini.

Iš pradžių tiesiai, o paskui jau į šalį.

Vargetos

Pabalęs rėkiu: „Jūs aptekę milijonais! Ko dar tiek vagiat?“

Jie dūsauja: „Šeimą taigi reikia išlaikyt!“

Pasižiūriu... Šeimoj pusšimtis asmenų. Visi drūti vyrai. Kai kurie net policininkai...

Paraudonuoju ir dūlinu pas savo dietininkę pačią.

Principai

Kryželį per gyvenimą kartu nešam.

Bet kudašių iš namų tai vienas turiu nešt!

Reikės skųstis dėl lyčių nelygybės.

Švelnumas

Naktį dūlinu tamsia gatve. Staiga prišoka toks žmogelis ir rodo man peilį.

Parodau jam šaukštą ir nueinu.

Stilius

Sykį su delegacija lankiaus „Stiklių“ restorane ir įkritau į puodą su barščiais.

Virėjas išgriebė ir išmetė pro duris.

Visi tada į mane žiūrėjo! Ne kiekvienam taip gali nutikt.

O reikėtų! Pamatytumėt: yra ir kitoks gyvenimas.

Galimybės

Skirstomieji tinklai... Kad aš į tokius pakliūčiau! Metų metais tik į šiltas vietas būčiau skiriamas.

Paskui jau pats galėčiau kitus skirstyt. Naujus tinklus megzt.

Deja, tik stambios žuvys ten pakliūva.

Užtat smulkmė laisvai gali pro skyles nardyt. Ir net gyvent skylėse.

Balastas

Yra tipų, vis ieškančių savęs. Lyg tai būtų kažin kokia vertybė!

Jei būtų – kiti būtinai tave surastų, nereikėtų pačiam vargt.

O jei niekas nepasigenda... Kur dėtum, tokį suradęs?

Kompensacija

Laimingi valandų neskaičiuoja.

Bet tu gali prieiti ir suskaičiuoti jiems dantis.

Partinis atominis

Partijos labai radioaktyvios: užteršia ne tik radiją – ir televiziją, ir žmonių galvas.

Partijų skilimo pusprotis – trumpas. Bet pinigas – ilgas. Todėl net išjungus partinius reaktorius užkratas išlieka.

Visa laimė, kad radioaktyviausias partines atliekas Rusija priglaudžia.

Pučiamieji

Visi žino: nuo valdžios valdininkas apkvaišta. Ir kuo jis mažesnis – tuo daugiau pripūstų...

Prie svertų apkvaišėliams – ne vieta.

Sakysit: o kaip patikrint? Kur jiems pūst?

Tegu pučia kits kitam į užpakalį. Ne kažin ką veikia.

O prisipūtę skraido viršum Lietuvos. Bent nepagadins nieko.

Pamokos

Mokytojas Grigelis pasigyrė:

– Nusipirkau spintą su stumdomom durim!

Verslininkas Grigaliūnas kad nusijuoks:

– O aš nusipirkau Seimą su stumdomais durniais!

Visi ten šokom stumdyt mokytoją. Paskui įstūmėm į spintą ir užstūmėm duris.

Patriotinis kardiologinis

Kodėl vis išrenkam – tokius?..
Todėl, kad širdžiai neįsakysi. Ji – kairėj.
Tai galima persodint!
Sakot: brangu.
Bet Tėvynė – brangesnė!

Lietuviškas

Rūškanas dangus... Ir žmonių veidai rūškani...
Mąstau: o pietų kraštuos tai kasdien giedra... Už kokius gi nuopelnus?
Pagaunu atvykėlį, pamurkdau nosim į purvą...
Ir žiū – giedresni mūsiškių veidai.

Kartų sąšauka

Sakot: vyresnieji nesupranta jaunimo...
O aš sakau: eksperimentai rodo kitką.
Anava jaunuolis... Prisėlinęs baksteliu šakėm į užpakalį.
Matau, jam nepatinka.
Ir aš jį suprantu.

Verslo mįslės

Už vieną muštą dešimt nemuštų duoda.
Jau dešimt metų kasdien lupu savo pačią!
O vis neprasigyvenam.

Nuoskauda

Bandydamas pabendrauti su žmonėmis, tuoj prisigeriu kaip šamas, elgiuos kaip kiaulė, atrodau kaip asilas.

Vienas pats tai būnu kaip žmogus.

Tik kas įvertins.

Sienžvalgos

Visur nešiojuos gabalą sienos. Sutikęs žmogų, pastatau ir atsiremiu iš kitos pusės.

Užsieniečiai geriau atrodo.

Atmintis

Kai tik išgirstu giedant paukštį, ranka ir tiesias prie akmens.

Būtumėt rudenį taip giedoję – argi būtume anuos išrinkę.

Šaltiniai

Parlėkus pempė darban šaukia... O iš kur smulkiajam ūkininkui technikos paimt?

Bet žemdirbio dvasia – gyva.

Užtat tai šen, tai ten vis daugiau darbštuolių, žemę nosim ariančių.

Vertybės

Iš visų paukštelių pats gražiausias – raudonas gaidys: puošia aplinką, neserga gripu ir nelekia toli – tik į kaimyno dvarą.

Sakau: tikrai galėtų lietuvio nacionalinis paukštis būt.

Viltis

Tu vis verkšleni: kada gi mes gerai gyvensim?..

Raminu: pakentėkim dar metus kitus. Nutekės visi protai į vakarus – viskas čia mums paliks.

Gamtos taisymai

Kai geras oras, tai nervas ima. Nei atsikąsi, nei į kišenes prisikimši.

O blogiausia – kad visiems to gero vienodai.

Užtat praeidamas pro verslo partnerį vis pagadinu pagal išgales.

Laimės baimės

– Su tavim kad ir į pasaulio kraštą! – sušuko ji.

– Einam, – atsidusau.

Sustojom ant krašto. Ji vėl:

– Visą gyvenimą būsim kartu!

Sudrebėjau ir nustūmiau į prarają.

Kryptys

Prisimenu: moterys ėjo dėl manęs iš proto.
Seniai nė vienos nebesutinku.
Manding, toli bus nuėjusios.

Procedūros

Kvailį ir bažnyčioj muša.
Dažnai ten užsuku pasitikrint.
Ir pastebėjau: mūsų valdovai į bažnyčią ateina su apsauginiais.
Vadinas, numano savo diagnozę.

Tradicijų krizė

Prieš pjaudamas visados devynis kartus pamatuoju.
Užtat labai ilgai užtrunka.
Dažnas ir pasprukt spėja.

Iškrypėliai

Yra tipų, kurie giriasi: širdį atidaviau žmonėms!
Mulki! Tu pinigus atiduok.
Beširdžių pas mus ir taip per akis.

Gėrio gairės

Kai gyvenimas labai pagerės ir visi visko turės – tada jau galės gerėti ir patys gyventojai.

O kai žmonės pagerės, nieko jiems nebereikės.

Tada ir imsim gerai gyventi.

Didybė

Vis dar girdėt: Valdovų rūmai – tik muliažas.

Mąstau: o jei Kauno pilies vaiduoklį ten perviliot?

Ir svečiui – pramoga, ir mūsiškiui – paguoda.

Priesakų išpildymas

Prisimenu: trenkė rinkimų kampanija... Ir kad ims pilti litus!

Šiltoj, drėgnoj vietoj išdygo striukas bukas kandidatas ir tarė man:

– Sakyk, žmogau, savo norą – ir jis bus išpildytas.

– Eik tu šykt! – pasakiau.

Anas nuėjo. Ir visą kadenciją daro, kas liepta.

Gamtos išdaigos

Lyderiai – tai stambios žuvys.

Stambios žuvys giliai nardo.

Kas giliai nardo, tas padugnė.

Krūpteliu: nejaugi mus padugnės valdo?

Krikščioniškas nežmoniškas

Buvau ir aš andai ją įsižiūrėjęs... Bet ką dabar girdžiu! Ir tas gavęs, ir anas.

Europa kiekvienam kvailiui duoda. Vadinas, ir pati tokia.

O kam man kvailės reik!..

Tad ir likau su žmona.

Patobulinimai

Kas daug kentėjo, tas daug supranta.

Supratingas žmogus man – mielas.

Todėl ir kankinu pačią.

Patriotai

Geras paukštis neteršia savo lizdo.

Taip ir doras lietuvis vasarą traukia į tolimus kraštus ir prišlapina svetimas jūras.

Šungrybiai

Klausei: kodėl, kai nereikia, lyja, o, kai reikia, – nė lašo?

Aiškinu: lyja tada, kai darbuojasi Lietuvos Seimas. Politikų galvose tiek vandens!.. Televizijos saulės išgarina jį – ir dulkia grybų lietus.

Užtat ir politikai – kaip grybai.

O kad būtų žmonių draugai – kai žmonėms reikia, dirbtų.

Taikdarė gamta

Gūrinu girioj... Staiga iš tankmės išlenda lietuvis su peiliu rankoj.

Žiū – ir mano rankoj peiliukas!

Bet tik dėbtelim į kits kitą ir nudūlinam katras kur.

Nušvitimai

Jei partija skyla perpus, vadinas, abiejose pusėse puspročiai lieka.

Štai kodėl čia vis daugėja bendrojo vidaus durnumo.

Žmonijos priešai

Jie vasarą užgrobia gražiausius kelio ruožus, ten rausia, graužia, kala ir mala. Dažniausiai įsitvirtina keliuose, vedančiuose prie jūros. Tai reiškia, kad jie nekenčia poilsiautojų. Todėl mokslininkai mano, kad šie padarai priklauso Darbo partijai.

Išraustus kelio ruožus apninka parazitai. Aktyviausia jų rūšis – policininkai. Šie susisuka ten lizdus ir tykoja vargšų piligrimų.

Aukštos trajektorijos

Vasarą žmonės tyčia traukia į gamtą, kad galėtų ten šiukšlių pribarstyt. Tas instinktas toks stiprus, kad jei kas nors sukliudo šiukšlint, jie gali net ginklo griebtis.

Regis, radę kitų paliktas šiukšles, žmonės turėtų tik džiaugtis. O yra priešingai: labai įsižeidžia, mat norėtų vieni visur šiukšlint.

Naivūs norai! Kiekvienas žmogus gimęs šiukšlinimui, kaip paukštis skrydžiui.

Žema rūšis

Kiek triukšmo! Tas ant vinių guli, anas ant adatos sėdi.

Aš stoviu ant žemės. Niekas dėmesio nekreipia.

Tradicinė orientacija nūnai ne madoj.

Tautinis tradicinis

Pažvelgiau pro langą. Kokia graži vasaros diena!

Gal žmonėms parodyt? Tegu visi žino.

Užtraukiu užuolaidas. Ne! Vienas džiaugsiuos.

Tautinis lenininis

Atsisėdęs pavalgiau musmirių ir apniko regėjimai: tarytum sėdžiu ir musmires valgau.

Nyku. O nieko nepaveiksi: kokia galva, tokios ir haliucinacijos.

Todėl ir raginu: reikia mokytis, mokytis ir dar kartą mokytis!

Atpildas

Gyvenimas praėjo pro šalį... Bet aš pasekiau jį.

Gyvenimas užsuko į kaimyno dvarą.

Stvėriau degtukus ir supleškinau ten viską.

Tokie laikai

Saulė nusileidžia į jūrą, o pakyla iš miško.
Bet žmonės jau prie visko pripratę.
Nūnai dažnas į balą puolęs sausas atsikelia.

Klimato klaidos

Lietuvoj klimatas persimainė prieš dvidešimt metų. Būtent tada čia pasirodė pirmieji tigrai, smaugliai, krokodilai...

Nūnai mūsiškės rūšys išplito visoj Europoj. Užtat europiečiams ir vaidenasi atšilimas.

Aukštumų ilgesys

Kiekvienas privalo atlikti savo misiją. Tas aišku.

Neaišku – kokia tai misija? Negali gi pasikliaut pačios nuomone, esą, tai šiukšles išnešt.

Todėl taip dažnai paliekam namus ir einam į barą prie kosmoso prisijungt.

Kultūros kodai

Kaip dažnai neatsargiai paprašom: „Būk tu žmogus."
Bet juk to paprašęs, gali nežinia ko sulaukt.
O va jei pageidautume: „Būk tu kiaulė (asilas, šuo)..."
Ir patys žinotume, ko tikėtis, ir kitas suprastų, kaip elgtis.

Rūšinis desertinis

Kartais girdėt: žmogus – tai pėsčias paukštis. Nejaugi tai fantazija?

Anaiptol! Tik reikia kreiptis į specialistą. Geriausi, kaip Lietuvoj įprasta, už grotų.

Padaryt vyrą gaidžiu – jiems tik juokas.

O būtent gaidys ir yra pėsčias paukštis.

Būtinybės

Beldžiuos į pirmas duris. Atidaro ponia.

– Jūs viena? – klausiu.

– Taip, – atsako. – Prašom į lovą.

Atsigulu. Ir jinai šalia.

Paskui patiekia valgyt, gert... Išeinu vemdamas.

Taip turėtų visur ir visados būt!

Bet nebūna.

O gal būna? Tik ne man?..

Mokslo naujienos

Vyrai myli akimis, o moterys – ausimis.

Jaunam žmogui tai rimtas iššūkis. Kaip čia suvaldyt siekso techniką?

O nieko baisaus! Reikia akies obuolį įstatyt į ausies kriauklę ir penkias minutes tankiai mirkčiot.

Visa kita – iškrypimai. Itin nepadoru – dirbtinę akį numest ant klausos aparato ir visai nakčiai išeit iš namų.

Priklausomybė

Keliaudamas iš miegamojo į virtuvę nuolat susiduriu su žmona.

Aišku, būtų galima nutiest aplinkkelį per balkoną. Bet ten gėlių vazonai... Briuselis neleis.

Bet ir aš nenusileisiu. Reikalausiu, kad ekspertus atsiųstų. Tegu patys su mano pačia susiduria.

Demaskavimai

Kol moterys šaudys akimis – taikos čia nebus.

Pašauti vyrai pakliūva moterų nelaisvėn. Bet laisvės troškimo – neužgniauši!

Deja, teisingas išsivaduojamasis karas dažnai klaidingai palaikomas agresija.

Aukštumos

Jei grįžęs iš didelio kelio randi savo namuos poną be kelnių...

Gali būti, kad jis garsina tavo butą, ketindamas perplaukti vonią.

Tyliai užverk duris ir pasiklausyk kaimynų radijo.

Pasirinkimas

Vyrai girtauja, triukšmauja, smurtauja...

Kaip tokius padarus pažabot – neišmanau.

Todėl ir gyvenu su moterim.

Apie rūšių kilmę

Susiradęs atsiverčiu Darviną... Naujos populiacijos paplinta, susidarius palankioms sąlygoms.

Susimąstęs užsiverčiu dar vieną... Jei kaimuose nebūtų vištų, tai ir kaimo ereliai ten neskraidytų.

Šventinis dokumentinis

Vairuojant nemalonu gert šampaną iš butelio. Stabteliu pakelėj. O čia prisistato uniformuoti ponai:

– Jūsų dokumentai!

Kad mentai – aišku. Tik kodėl – mano? Ir ką reiškia tas „doku"?

Bet kas man rūp! Atsakau jų stiliumi:

– Doku-doku! Kliuku-kliuku!

Pabaigiu butelį ir nulekiu pirmyn, kur spalvoti fejerverkai.

Protinga praeitis

Kai slinko ledynai, tai žmonėms nereikėjo transporto. Jie tiesiog sėsdavo ant ledo ir nuslinkdavo, kur reikia. Gyvenimo tempas buvo lėtesnis, bet gyventojai – gudresni: žinojo, kad nėr ko skubėt.

Juk dabar net sukaitę lakstom. O bendraujam – šalčiau nei ledynmety.

Žudanti buitis

Būna, parsivedu į namus dailią ponią... O pati tuoj suskanta vakarienę taisyt, vaikai – savo kvailus piešinius rodyt, uošvis – prisiminimus pasakot...

Ir viešniai nemiela, ir man nejauku.

Tylioji egzistencija

Kas rytą atsikeliu, nusiprausiu, pasimeldžiu ir pasislepiu po lova.

Laukiu, kas bus.

Ir nieko nebūna!

Grožio niekad negana

Jeigu jūsų vaikai žiemos naktį jus varo į mišką žibučių rinkt, kaip elgtis?

Eikite ir rinkite. Pasirinkimo neturite.

Ir džiaukitės, kad vaikai į grožį linkę.

Nebijokite būti laimingi

Tikriausiai ir jūs esat gavęs pasiūlymą: „Papūsk man į rūrą!"

Ir nė sykio nepūtėt? Netraukė nauja išbandyt?

Užtat niekas ir nesikeičia jūsų gyvenime.

Šampaną geria tik narsūs.

Turinys

Pradžia, kurioje viskas pasibaigia 5
Daug žadanti pradžia 9
Naujo gyvenimo kronikos 15
Vakarai klube „Pas Abraomą“ 24
Susitikimai su įdomiais žmonėmis 32
Eisim ten, kur viskas veltui 40
Grigalius norėjo nužmogėti 47
Pasaulio sutvėrimas. Čiabuvių bandymai 54
Žygiai prie stalo ir ant stogo 65
Pavasariniai suaktyvėjimai 73
Iš naminių gyvūnų gyvenimo 73
Iš laukinių gyvenimo 77
Tėvai ir vaikai 80
Netradiciniai 89
Darbai ir žygiai, nepakliuvę į Europos Sąjungos remiamų projektų sąrašus 97
Finansų misterija 97
Susisiekimo misterija 100
Kelias į rojų: susitikimai, atsitikimai, apylankos 105
Sielos ir kūno virpesiai 105
Dar kartą apie meilę 106
Nervingi žmonės 108
Uždegantys žmonės 108
Pražangos 109
Apie supratimą 110

Apie tai, kas svarbiausia 111
Apie didžiąsias permainas 113
Smulkūs sukilimai savyje ir svetur 114
Šeštadienis, toks pat kaip televizorius 122
Istorijos iš sanatorijos 130
Meilės ir mirties nugalėjimas 130
Palatos kaimynai 134
Prisiminimai apie vasarą, kuri suvedžioja ir pameta 138
Vasariniai erotiniai nutikimai 138
Vasariniai protiniai nutekėjimai 140
Ieškantys savęs 143
Netikros vertybės 144
Tikros vertybės 145
Dalykai, kuriuos privalote perskaityti, jeigu jums trūksta 148
Durys ir durniai 148
Pirmi išeina geriausi 150
Blogiausi lieka ir laimi 150
Nereikalingi reikalai 151
Nesveikas yra negeras 152
Kultūringas laisvalaikis 152
Dėmesys žemės ūkiui 154
Senieji lietuviai. Naujas mąstymas 156
Tvarkos darymas savyje ir pasaulyje 165
Suprantu, kad reikia daryti 165
Pirmieji darbai 166
Rimti reikalai 167
Reguliavimai 168
Derinimai 169
Klaidos 170
Pramogos 170
Pagadinti gyventojai 172

Kitokie, beveik demokratiniai žmonės 179
Šviesa gelmėse 179
Šviesa kelnėse 180
Šviesa iš scenos 180
Spalio spalvos 181
Naujoji banga 182
Gyvenimas 07 184
Rytas kvailas kaip vakaras 192
Gerėjimo ženklai viduje ir išorėje 199
Žygiai Jeruzalėje ir kitur 204
Pavasario linksmybės 204
Vasaros darbai 217
Rudens gėrybės 228
Žiemos rūpesčiai 237
Emigrantai 245
Abraomo laiškai lietuviams 268

Erlickas, Juozas

Er-115 Bajorų : [proza] / Juozas Erlickas. – Vilnius : Tyto alba, 2007. – 330, [2] p.

ISBN 978-9986-16-584-2

Poetas, dramaturgas, prozininkas, Nacionalinės premijos (1997) laureatas Juozas Erlickas naujausioje knygoje Lietuvos istorines, socialines, kultūrines aktualijas konstruoja pagal karnavalinio gyvenimo logiką, priartėdamas prie „absurdo literatūros" klasikų (S. Becketto, D. Charmso) idėjų. Dabartinė susvetimėjusi, standartinio mąstymo sistemomis besiremianti visuomenė ir provokuojama, ir kritikuojama.

UDK 888.2-3+888.2-7

JUOZAS ERLICKAS

BAJORŲ

Viršelio dailininkė *Ilona Kukenytė*

Fotografai *Joana Deltuvaitė* ir *Artūras Valiauga*

SL 1686. 2007 10 08. 9,86 apsk. l. l.

Išleido „Tyto alba", J. Jasinskio g. 10, LT-01112 Vilnius, tel. 2497453, info@tytoalba.lt

Spausdino Standartų spaustuvė, S. Dariaus ir S. Girėno g. 39, LT-02189 Vilnius

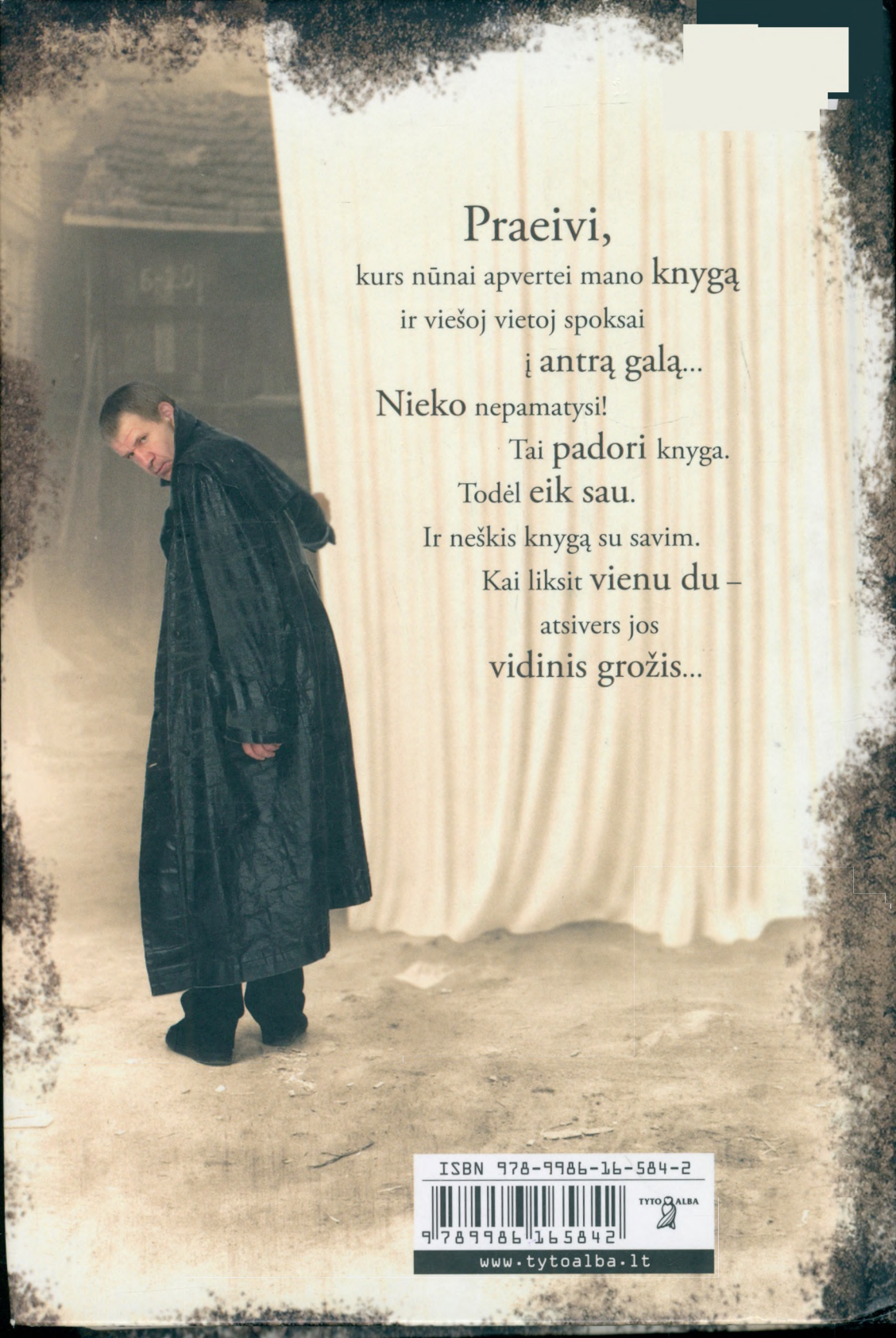

Praeivi,
kurs nūnai apvertei mano knygą
ir viešoj vietoj spoksai
į antrą galą...
Nieko nepamatysi!
Tai padori knyga.
Todėl eik sau.
Ir neškis knygą su savim.
Kai liksit vienu du –
atsivers jos
vidinis grožis...

ISBN 978-9986-16-584-2
9 789986 165842
TYTO ALBA
www.tytoalba.lt